
VERDIBASERT VEKST

ÅRSRAPPORT 2017

AF GRUPPEN

AF Gruppen er et ledende entreprenør- og industrikonsern, formet av entreprenørånd og gjennomføringskraft. Vi leverer et spekter av tjenester innen anlegg, miljø, bygg, eiendom, energi og offshore. AF skaper verdier for kunder, eiere og ansatte og bidrar samtidig til å løse viktige samfunnsutfordringer. Kort fortalt rydder vi fra fortiden og bygger for fremtiden.

Vi har satt ambisiøse vekstmål frem mot 2020. Resultatene fra 2017 viser at vi brukte året godt. Samtidig som vi vokser bevares og forsterkes det som har kjennetegnet AF Gruppen siden starten: en verdibasert bedriftskultur og en kompromissløs holdning til helse, sikkerhet og etikk.

OMSETNING

13 704 MNOK

DRIFTSRESULTAT

924 MNOK

DRIFTSMARGIN

6,7 %

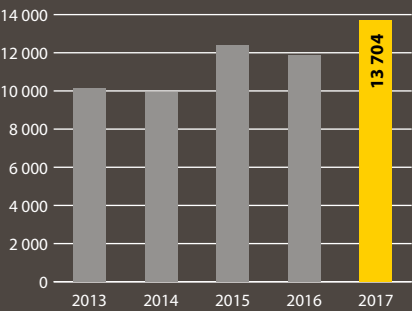
EGENKAPITALANDEL

26,9 %

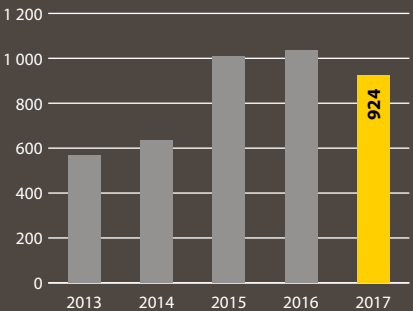
H-VERDI

1,1

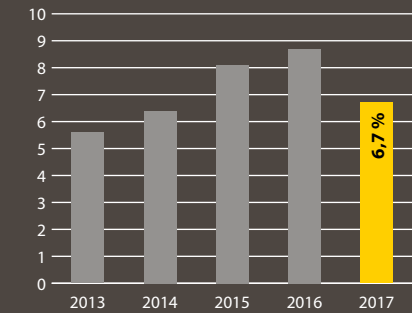
OMSETNING (MNOK)

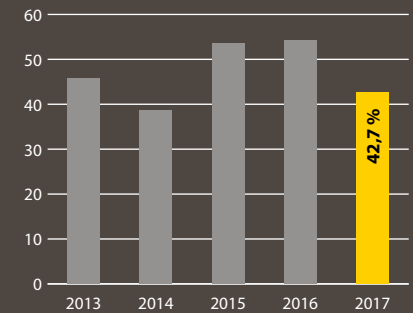
DRIFTSRESULTAT (MNOK)

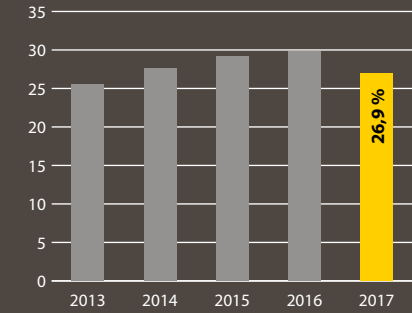
DRIFTSMARGIN

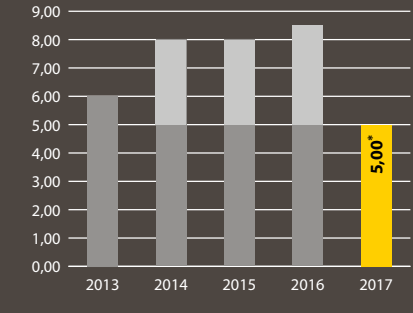
AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL (ROACE)

EGENKAPITALANDEL

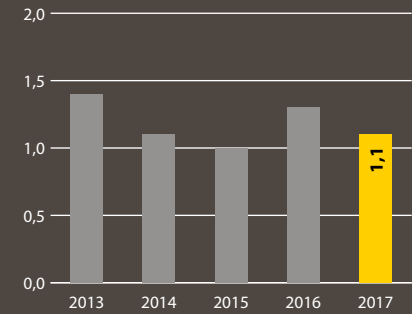

UTBYTTE PER AKSJE (NOK)

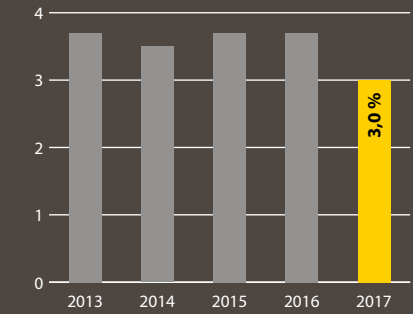

*Utbytte for utbetaling 1. halvår 2018

H1-VERDI

SYKEFRAVÆR

NØKKELTALL

ÅR	2017	2016	2015	2014	2013
OMSETNING (MNOK)					
Driftsinntekter og andre inntekter	13 704	11 876	12 398	9 935	10 127
Ordreservere	19 773	15 332	11 183	9 429	10 976
RESULTAT (MNOK)					
Resultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	1 092	1 212	1 151	752	679
Avskrivninger og nedskrivninger	-169	-177	-142	-117	-110
Driftsresultat (EBIT)	924	1 034	1 010	635	568
Resultat før skatt (EBT)	935	1 040	1 004	625	580
Resultat etter skatt	754	787	778	483	453
LØNNSOMHET					
EBITDA-margin	8,0 %	10,2 %	9,3 %	7,6 %	6,7 %
Driftsmargin	6,7 %	8,7 %	8,1 %	6,4 %	5,6 %
Resultatmargin	6,8 %	8,8 %	8,1 %	6,3 %	5,7 %
Egenkapitalrentabilitet	35,8 %	43,3 %	43,8 %	34,3 %	38,4 %
Avkastning på investert kapital (ROaCE)	42,7 %	54,2 %	53,6 %	38,7 %	45,7 %
Economic Value Added (MNOK)	552	624	590	320	312
Kontantstrøm fra driften (MNOK)	1 354	822	1 418	86	1 015
BALANSE (MNOK)					
Totale eiendeler	7 724	6 549	6 243	5 428	5 237
Egenkapital	2 078	1 950	1 820	1 499	1 334
Investert kapital	2 198	2 063	1 925	1 814	1 414
Gjennomsnittlig investert kapital	2 230	1 954	1 942	1 662	1 288
Egenkapitalandel	26,9 %	29,8 %	29,1 %	27,6 %	25,5 %
Brutto rentebærende gjeld	120	113	105	315	79
Netto rentebærende fordring (gjeld)	1 210	606	593	-95	751
AKSJEN					
Børskurs 31.12 (NOK)	133,50	154,50	139,50	79,0	67,75
Antall aksjer	97 961 000	93 610 000	92 680 000	88 724 904	82 332 980
Markedsverdi (MNOK)	13 078	14 463	12 929	7 009	5 578
Resultat per aksje (NOK)	6,43	7,44	7,64	5,11	5,26
Utvannet resultat per aksje (NOK)	6,43	7,29	7,50	5,09	5,11
Utbytte per aksje (NOK) (første halvår) ¹⁾	5,00	5,00	5,00	5,00	6,00
Utbytte per aksje (NOK) (andre halvår)	-	3,50	3,00	3,00	
¹⁾ Utbytte for utbetaling 1. halvår 2018 er foreslått, ikke vedtatt.					
PERSONAL					
Antall funksjonærer	1 564	1 322	1 378	1 325	1 327
Antall fagarbeidere	2 204	1 727	1 652	1 472	1 381
Totalt antall ansatte	3 768	3 049	3 030	2 797	2 708
H1-verdi	1,1	1,3	1,0	1,1	1,4
Sykefravær	3,0 %	3,7 %	3,7 %	3,5 %	3,7 %
YTRE MILJØ					
Klimaspor	4,5	3,1	3,3	4,9	4,1
Kildesorteringsgrad – bygging	83 %	85 %	84 %	82 %	81 %
Kildesorteringsgrad – rehabilitering	85 %	79 %	87 %	82 %	80 %
Kildesorteringsgrad – riving	95 %	97 %	96 %	96 %	96 %
Total kildesortering i tonn	324 370	507 198	319 225	479 135	408 365

Før definisjoner av nøkkeltall se omtale av alternative resultatmål på side 178 og definisjoner på side 180.

VOKSER PÅ Å VÅGE

Ingen har bygd så mye vei på så kort tid som AF gjør med ny E18 mellom Tvedestrand og Arendal. Side 6

LANDET TRYGT MED LAGSPILL OG SMIDIGHET

Internt og eksternt samarbeid medførte god prosjektgjennomføring på Bergen lufthavn Flesland. Side 16

GAMMELT BYGG BLIR NYTT RÅMATERIALE

AFs ekspertise sikret en miljøvennlig og trygg riving av Peterson & Søn-fabrikken i Moss. Side 26

NYSGJERRIGHET GIR NYE LØSNINGER

Ingeniørene i AF utfordrer gitte sannheter og skaper bedre lønnsomhet. Side 36

MEDEIERSKAP SKAPER ENGASJEMENT

AF ønsker sterk tilstedeværelse av ansatte på eiersiden. Side 40

INNHOOLD

03 OM AF GRUPPEN

04	Konsernsjefen
06	Vokser på å våge
08	Forretningsmodell
10	Virksomhetsstruktur
12	Høydepunkter
14	Mål og resultater
16	Landet trygt med lagspill
18	Strategi
20	Konserninitiativer

22 SUKSESSKRITERIER

24	Samfunnsansvar
26	Gammelt bygg blir nytt råmateriale
28	Helse og sikkerhet
30	Miljø
32	Etikk
36	Nysgjerrighet gir nye løsninger
38	Medarbeidere
40	Medeierskap skaper engasjement
42	Medeierskap
44	Risikostyring

46 VIRKSOMHETSOMRÅDER

48	Anlegg
52	Miljø
56	Bygg
60	Eiendom
64	Energi
68	Offshore

72 AKSJONÆRINFORMASJON

74	Konsernledelsen
76	Styret
78	Eierstyring og selskapsledelse
80	Aksjen

84 ÅRSBERETNING OG -REGNSKAP

86	Årsberetning
98	Konsernregnskap
99	Resultatregnskap
100	Balanse
102	Endringer i egenkapitalen
103	Kontantstrøm
104	Noter
162	Selskapsregnskap
163	Resultatregnskap
164	Balanse
165	Kontantstrøm
166	Noter
171	Erklæring fra styret
172	Revisors beretning
178	Alternative resultatmål
180	Definisjoner
181	Adresser

KULTUR FOR VEKST

AF har i 2017 tatt et godt steg mot vekstmålet for 2020. Konsernsjef Morten Grongstad mener at en tydelig og sterk kultur og bransjens beste folk har æren for det.

Da vi satte punktum for 2017 kunne vi konstatere at AF Gruppen er på god vei til å realisere målene for 2020. Gjennom året har vi styrket laget med over 700 medarbeidere, omsetningen har økt med over 15 % og vi går inn i 2018 med rekordhøy ordresreserve. Vi er stolte av at vi også i 2017 leverer marginer over gjennomsnittet for bransjen, og vi er ydmyke for oppgavene som ligger foran oss.

På tross av vekst og gode resultater ble 2017 ett av få år der avkastningen på aksjen ikke var positiv. Det skyldes nok i stor grad markedets frykt for at utviklingen i boligmarkedet demper veksten for entreprenører både i Norge og i Sverige, men kan også knyttes til markedets høye forventninger til AF for året isolert. Ambisiøse mål og høye forventninger til egne prestasjoner kjennetegner også AF. Vi prioriterer langsiktig verdiskaping tuftet på god drift og kontinuerlig forbedring. Over tid vil markedssvingninger utjevnes, og de virkelig gode selskapene bygger aksjonærverdier både i opp- og nedgangstider.

AF skal vokse både organisk og strukturelt, og i 2017 ble Kanonaden en del av AF. Enheten har en tydelig posisjon i det svenske anleggsmarkedet og styrket AF-laget med mange flinke medarbeidere. For å støtte opp om videre vekst i Sverige organiseres de svenske enhetene i et eget virksomhetsområde fra 2018. Det viktigste suksesskriteriet for vekst er vår grunnfilosofi om lokalt lederskap og en sterk og tydelig AF-kultur.

AF-kulturen setter folk i sentrum. Fundamentalt for evnen til å prestere er trivsel og helse. Det er derfor gledelig at medarbeiderundersøkelsen for 2017 viser at trivselen i AF er rekordhøy. Samtidig ble sykefraværet det laveste i AFs historie og godt under gjennomsnittet for bransjen. Dette er sterke indikatorer for gode fremtidige prestasjoner.

Ett mål henger høyere enn noen annet i AF Gruppen; Vi skal ha null arbeidsrelatert fravær. Ingen skal bli syke av å jobbe i AF, enten det gjelder skader på byggeplass eller sykdom som utvikler seg over tid. Vi skal aldri være fornøyd selv om tallene for arbeidsrelaterte skader er lave, for bak hver skade er det enkeltskjebner. Nullvisjonen for arbeidsrelatert fravær setter helse og sikkerhet høyt på agendaen i hele organisasjonen.

I AF er det en klar overvekt av menn i alle stillingskategorier. Vi har ikke vært flinke nok til å rekruttere og utvikle kvinnelige medarbeidere og ledere. For å nå vekstmålene for 2020 må vi satse på de med best fag- og ledelseskompetanse uavhengig av kjønn. Det er igangsatt et prosjekt for å sikre like karrieremuligheter for kvinner og menn i AF. Ett av tiltakene er samarbeidet med organisasjonen Hun Spanderer som adresserer ubeviste kjønnsstereotyper og diskriminering.

Mine aller beste minner fra året som gikk knytter seg til besøkene hos AFs prosjekter. Det er prosjektene som skaper verdiene i AF og det er lett å la seg begeistre av arbeidet som utføres. Det gjør meg stolt å se at vi også i et år med sterk vekst bevarer en tydelig AF-kultur. Det er verdisettet i ryggmargen som sikrer at ikke-økonomiske mål for helse, sikkerhet og medarbeiderutvikling også nås.

Det er i bygg- og anleggsbransjen som i idrettsverdenen – for å øke konkurransekraften må vi utvikle oss raskere enn våre konkurrenter. AFs satsing på innovasjon og nyskaping er et viktig virkemiddel for kontinuerlig forbedring. For å nå målene våre er imidlertid ikke økt digitalisering og robotisering nok. Den viktigste drivkraften for fremgang ligger i den daglige innsatsen til hver enkelt. Vårt største konkurransefortrinn har alltid vært og vil alltid være nysgjerrige, kompetente og dyktige medarbeidere.

VOKSER PÅ Å VÅGE

E18 Tvedestrand – Arendal er AFs første prosjekt for Nye Veier og vår største totalentreprise noensinne. 23 km ny motorvei skal bygges på to og et halvt år. Ingen har bygd så mye vei på så kort tid i Norge. Prosjektet har mobilisert rundt 800 medarbeidere og har en rekordstor maskinpark.

MNOK 3 200

KONTRAKTSUM.
OPPDRAGSGIVER:
NYE VEIER AS

1 250

LASTEBILLASS
MED STEIN
HVER DAG I 1,5 ÅR

CA. 800

MOBILISERTE
MEDARBEIDERE PÅ
PROSJEKTET

VI RYDDER FRA FORTIDEN OG BYGGER FOR FREMTIDEN

AFs verdier og selskapets kompromissløse holdning til sikkerhet og etikk er fundamentet for vår forretningsmodell og ligger til grunn for alt vi gjør. Suksesskriteriene for AF Gruppen er å kombinere disse faktorene med entreprenørånd og gjennomføringskraft i hele AF-organisasjonen. Slik skaper vi verdier for våre interessenter.

VÅRE VERDIER

- Til å stole på
- Frihet til å utøve entreprenørånd og disiplin i henhold til mål og krav
- Grundighet og hardt arbeid
- Vilje til lønnsom vekst
- Ledelse gjennom tilstedeværelse og innlevelse

VÅRE STYRKER

- Bedriftskultur og verdier
- Motiverte og kompetente medarbeidere
- Systematisk risikostyring
- Kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk
- Desentralisert driftsmodell med myndighet og ansvar der verdiene skapes
- Tydelig eierskapsmodell

FORRETNINGSMODELL

ENTREPRENØRÅND

FORRETNINGSIDÉ

AF Gruppen skal skape verdier og muligheter gjennom prosjektvirksomhet med en kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk

GJENNOMFØRINGSKRAFT

VERDIER FOR KUNDENE

AF skal gjennomføre prosjekter i god dialog med kunden slik at de blir fornøyde med resultatet. Tjenestene og løsningene AF tilbyr skal være i tråd med det kundene trenger, og skal leveres til konkurransedyktige betingelser.

VERDIER FOR EIERNE

AFs eiere skal få konkurransedyktig avkastning på investeringen i AF-aksjen gjennom utbytte og kursstigning.

VERDIER FOR DE ANSATTE

De ansatte er AFs viktigste ressurs. Vi skal sørge for en trygg og sikker arbeidsplass og et godt arbeidsmiljø. AF skal også legge til rette for kompetanseutvikling. I tillegg gis de ansatte muligheten til å ta del i AFs økonomiske verdiskapning gjennom medeierskap.

VERDIER FOR SAMFUNNET

AF skal drive virksomhet basert på bærekraftig entreprenørskap. Dette innebærer å drifte prosjektene med en bærekraftig forretningsmodell og tilføre samfunnet verdi gjennom å tilby tjenester som bidrar til å løse samfunnets utfordringer. AF bidrar til et bedre miljø ved å redusere avfall, fremme resirkulering og ombruk samt å minimere forbruk av ikke-fornybare ressurser.

VIRKSOMHETSSTRUKTUR

AF er et prosjektbasert entreprenør- og industrikonsern med seks operasjonelle virksomhetsområder: Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom, Energi og Offshore. Fra 2018 er Sverige etablert som eget virksomhetsområde.

ANLEGG

AF er en av Norges største aktører i anleggsmarkedet og kundene omfatter både offentlige og private aktører. Prosjektporteføljen inkluderer vei, bane, havn, flyplass, tunnel, fundamentering, kraft og energi, samt landanlegg for olje og gass. Anleggsvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

MILJØ

AF er ledende innen miljøsanering, riving og gjenvinning. AF gjenvinner over 95 % av rivematerialene i sanerings- og rivingsprosjekter. I AFs miljøparker sorteres, renses og resirkuleres forurenset masse, og over 80 % av råvarene gjenbrukes. Miljøvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

BYGG

AF tilbyr entreprenørtjenester for boliger, offentlige bygg og næringsbygg. Tjenestene strekker seg fra prosjektering til bygging og rehabilitering. AF samarbeider tett med kundene for å finne effektive og innovative løsninger tilpasset deres behov. Byggvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

Omsetning
MNOK

4 478

601

8 041

Driftsresultat
MNOK

292

45

480

Ansatte

1 357

164

1 776

EIENDOM

AF utvikler boliger og næringsbygg i egen regi. AF samarbeider tett med andre aktører i bransjen, og utbyggingsprosjektene organiseres som felles utbyggingselskaper der AF i snitt har 40 % eierskap. Eiendomsvirksomheten er etablert i Norge og Sverige.

ENERGI

AF tilbyr smarte og energieffektive løsninger for bygg og industri. Industriell spisskompetanse gjør at AF kan tilby rådgivning og implementering av energieffektiviserende tiltak som medfører redusert miljøbelastning og store kostnadsbesparelser for kunden. Energivirksomheten er etablert i Norge og Litauen.

OFFSHORE

AF har en variert aktivitet mot olje- og gassindustrien som spenner fra HVAC til fjerning og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. AF har et moderne anlegg for miljøsanering i Vats. Offshore tilbyr også riggservice og vedlikehold og modifikasjon av landanlegg, og er etablert i Norge, Storbritannia og Kina.

Omsetning
MNOK

43

244

664

Driftsresultat
MNOK

88

20

59

Ansatte

27

86

226

NOEN HØYDEPUNKTER FRA 2017

Arbeidet med implementering og operasjonalsisering av konsernstrategien for 2017–2020 har vært sentralt i 2017. Strategien trekker frem fire hovedinitiativ for AFs arbeid; organisk og strukturell vekst, kunde- og partnerrelasjoner, nyskaping og innovasjon samt ledelseskapasitet og fagkompetanse.

1 REKORDHØY ORDRERESERVE

Kontraktsinngangen i 2017 var på MNOK 18 145 og ordreserven per 31.12.17 var rekordhøye MNOK 19 773 (15 332). Den største enkeltkontrakten som ble inngått i 2017 var entreprisen for bygging av ny E6 gjennom Soknedal i Trøndelag for Statens vegvesen. Kontraktens verdi er estimert til MNOK 994 ekskl. mva. Det største av årets kontraherte prosjekter er knyttet til Oslo S Utviklings utbygging i Bjørvika. Det gjelder to kontrakter for bygging av i alt 355 leiligheter i prosjektene Dronninglunden og Vannkunsten. Kontraktene har en anslått samlet verdi på 1 109 ekskl. mva.

2 STERKERE FOTFESTE I SVERIGE

AF gjennomførte i februar 2017 kjøpet av 70 % av aksjene i Kanonaden Entreprenad AB. Oppkjøpet har gitt AF et sterkere fotfeste i det svenske bygg- og anleggsmarkedet. Kanonaden har 260 ansatte og hadde i 2017 en omsetning på MSEK 788.

3 BIM-STASJONER I ANLEGGSGROPA

Det jobbes systematisk med å tilrettelegge for innovasjon og digitalisering i konsernet. I arbeidet med å utvide Vamma kraftverk erstattet BIM-stasjoner i anleggsgropa tegninger. Vamma ble dermed AFs første papirløse prosjekt. For å inspirere og skape grobunn for nytenkning ble det gjennomført to innovasjons-samlinger på MESH i 2017. Disse var åpne for alle ansatte i AF. Nylig ble også portalen www.nyskaperen.no etablert, der man kan få støtte til å realisere idéer som bidrar til forbedringer for AF og bransjen generelt.

4 TIDENES STØRSTE VEIKONTRAKT

I januar 2017 var det oppstart på prosjektet E18 Tvedestrand-Arendal. Kontrakten for Nye Veier har en verdi på 3,2 mrd. og var tidenes største norske veikontrakt da den ble utlyst. Dette er AFs første kontrakt for Nye Veier. 700 medarbeidere er mobilisert og det er produsert for i overkant av 1 mrd. etter at arbeidet med den 23 km lange veistrekningen startet. Prosjektet forventes ferdigstilt allerede høsten 2019.

MÅL OG RESULTATER

LØNNSOMHET

MÅL

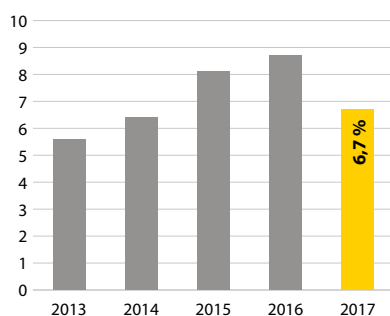
AFs målsetting er å ha bedre driftsmargin og bedre avkastning på investert kapital enn sammenlignbare selskaper.

AF har som mål å ha en avkastning på investert kapital som er høyere enn 20 % og en driftsmargin over 5 %.

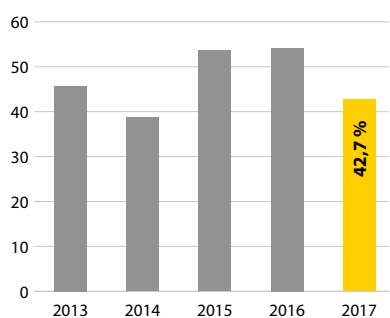
RESULTAT 2017

AF oppnådde en driftsmargin på 6,7 % i 2017. Dette er høyere enn driftsmarginen i sammenlignbare selskaper. Avkastning på investert kapital var 42,7 %.

DRIFTSMARGIN

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL

SOLIDITET

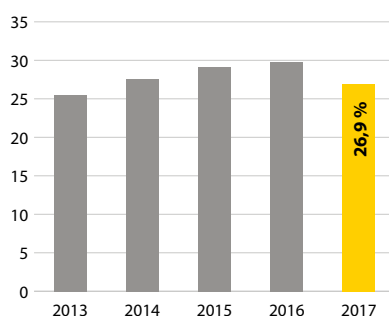
MÅL

AFs mål for soliditet er å ha en egenkapitalandel på minimum 20 %, og til enhver tid ha tilstrekkelig likviditet til å dekke konsernets løpende behov.

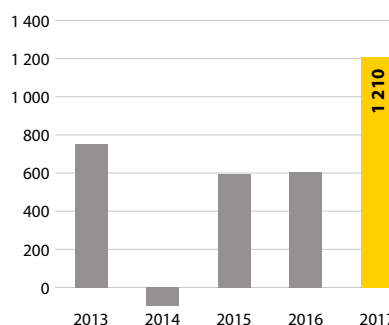
RESULTAT 2017

AFs egenkapitalandel ved utgangen av 2017 var på 26,9 %. Konsernet hadde netto rentebærende fordringer på MNOK 1 210 i tillegg til tilgjengelige og ubenyttede kreditt- og lånefasiliteter på MNOK 1 768.

EGENKAPITALANDEL

NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD) (MNOK)

UTBYTTE

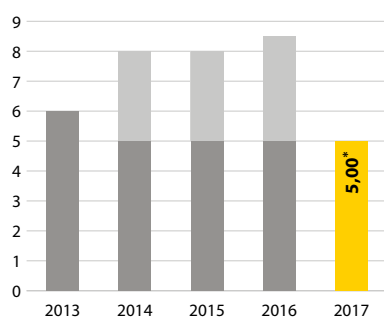
MÅL

AFs utbyttepolitikk er å gi aksjonærene en konkurransedyktig avkastning i form av utbytte. Utbytte utbetales halvårlig. Utbyttet skal være stabilt og fortrinnsvis stigende i takt med resultatutviklingen. AF Gruppens intensjon er å over tid utbetale minimum 50 % av årets resultat som utbytte.

RESULTAT 2017

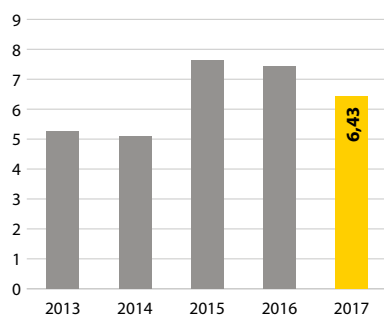
AF utbetalte i 2017 utbytte for regnskapsåret 2016 på totalt NOK 8,50 per aksje. Resultat per aksje var i 2016 NOK 7,44. Resultat per aksje var i 2017 NOK 6,43. For 2017 foreslås et utbytte for utbetaling i 1. halvår 2018 på NOK 5,00 per aksje. Utbytte for utbetaling i 2. halvår 2018 vil offentliggjøres ved fremleggelsen av resultatet for 3. kvartal 2018.

UTBYTTE PER AKSJE (NOK)

*Utbytte for utbetaling 1. halvår 2018

RESULTAT PER AKSJE (NOK)

HELSE OG SIKKERHET

MÅL

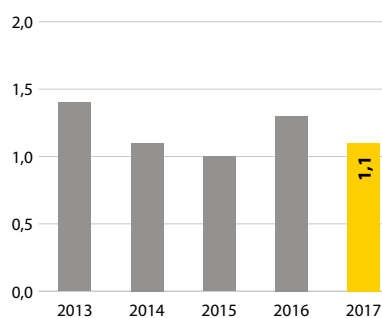
AFs målsetting er å gjennomføre alle aktiviteter uten skader, med H-verdi lik null og sykefravær på under 3,0 %.

AF stiller samme krav til sine samarbeidspartnere som til seg selv, og inkluderer disse i rapporterte måltall for skader med fravær.

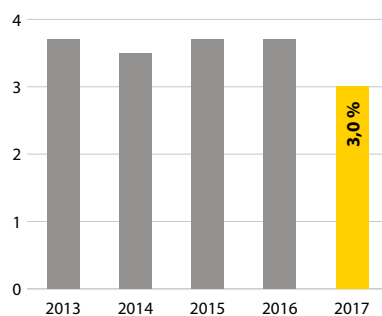
RESULTAT 2017

AF oppnådde en H-verdi på 1,1 og et sykefravær på 3,0 %. Dette er blant de beste resultatene for sikkerhet i entreprenørbransjen.

H1-VERDI

SYKEFRAVÆR

LANDET TRYGT MED LAGSPILL OG SMIDIGHET

LAB Entreprenør har bygget ny terminal og AF Energi & Miljøteknikk har levert kjøleanlegg til Bergen lufthavn Flesland. I godt lagspill med oppdragsgiver, samt med godt internt samarbeid, overvant prosjektet utfordringene med full flyplassdrift, begrenset tilkomst og spennende konstruksjoner.

63 000 m³

STORT
TERMINALBYGG

6

NYE FLYGATER
I TILLEGG TIL DE
9 SOM VAR DER

10 MILLIONER

REISENDE PER ÅR
I SAMLET KAPASITET
PÅ FLESLAND

Fra venstre: Gard Kvalheim (LAB), Petter Hope (Avinor) og Bjørnar Skibenes (AF) bidro til at reisende møter en ny og luftig flyterminal på Flesland.

I POSISJON TIL Å NÅ VEKSTMÅLENE

AF Gruppen har i konsernstrategien for 2017–2020 satt et ambisiøst og tydelig mål om å omsette for 20 mrd. før strategiperioden er omme. Resultatene i 2017 viser at vi er på vei til å nå målet. Vekst er fundamentet for økt verdiskapning og sikrer utviklingsmuligheter for våre ansatte. Uansett om veksten kommer organisk eller strukturelt skal kravet til lønnsomhet ivaretas.

Konsernstrategien for 2017–2020 ble utviklet med den makroøkonomiske utviklingen og viktige samfunnstrender som bakteppe.

MARKEDSTRENDER

AF har virksomhet i Norge og Sverige, med størst aktivitet i og rundt de store byene. Disse trendene lå til grunn for konsernstrategien for 2017–2020:

- Storbyene vokser raskt, noe som gir økt press på eksisterende infrastruktur, tilgjengelige boliger og yrkesbygg. Det forventes derfor økt offentlig investeringsvilje i storbyene
- Offentlige bygg- og anleggskontrakter i Norge blir større og mer komplekse
- Teknologisk utvikling og digitalisering går raskt, og dette kan bidra til effektivisering av prosjekter
- Markedet globaliseres og medfører flere utenlandske konkurrenter
- Økt markedsusikkerhet og regionale forskjeller gjør entreprenører mer sårbare for endringer i hvert enkelt marked. Lokal tilpasningsevne blir en viktig egenskap fremover
- Klimaendringer medfører press på miljø og knappe ressurser, og nasjonal og internasjonal regulering tiltar i styrke

AF skal nå vekstmålene gjennom fire utvalgte satsingsområder. Vi skal ta en tydelig posisjon i storbyer i Norge og Sverige, og være en mobil og helhetlig tjenestetilbyder både på land og offshore.

STORBY NORGE

Prioriterte vekstområder i Norge er Stor-Oslo og Stor-Bergen. Oslo vokser hurtig, og AF er allerede godt etablert med høyt potensial for organisk vekst. Særlig knyttet til nye boliger og tilhørende infrastruktur er markedsmulighetene i Stor-Oslo lovende. Bergen er et stort og stabilt marked som AF har potensial til å ta en større del av. Gjennom LAB har vi et sterkt fotfeste innen bygg og det gir gode muligheter for vekst i randsonen av tjenestene som leveres i regionen i dag. Dette gjelder spesielt innen rehabilitering (ROT), miljø-, energi- og anleggsvirksomhet.

LANDSDEKKENDE OG MOBIL PROSJEKTVIRKSOMHET

De største statlige anleggsinvesteringene fremover vil medføre store komplekse prosjekter over hele landet. Gjennom den mobile og landsdekkende anleggsvirksomheten er AF allerede godt posisjonert til å konkurrere om disse prosjektene og veksten vil i hovedsak være organisk. Likevel vil behovet for lokal spisskompetanse gjøre at AF vil søke oppkjøp av veldrevne selskaper med geografisk og markedsmessig nisjekompetanse.

STORBY SVERIGE

AF har identifisert Göteborg og Stockholm som særlig interessante markeder i Sverige. AF er godt etablert i Göteborg, men har behov for å styrke posisjonen ytterligere. AF har en begrenset posisjon i Stockholm i dag og ønsker en betydelig styrkning i dette området. Her er det særlig god vekst innen private boliger og anlegg. I tillegg ser vi et marked for miljø- og gjenvinningstjenester i Sverige som er mindre modent enn det norske markedet. Dette gir AF et fortrinn og gode vekstmuligheter. Vekst i Sverige vil i stor grad komme strukturelt.

OFFSHORE

Et fjerde prioritert vekstområde er Offshore. Det forventes vekst i etterspørsel etter offshore fjerningstjenester i årene fremover da lav oljepris og et usikkert offshoremarked vil gjøre feltene i Nordsjøen mindre lønnsomme. AF ønsker derfor sterk vekst i vår kjernevirksomhet offshore knyttet til riving og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. I tillegg ønsker AF å bli en totaltilbyder fra nedstenging av brønner til gjenvinning av oljeinstallasjoner.

Omsetningsmål 2020

20 MRD

Organisk vekstmål 2020

60 %

Strukturelt vekstmål 2020

40 %

Les om konserninitiativene vi har iverksatt for å nå de strategiske målene på neste side.

SLIK LEGGER VI GRUNNLAGET FOR VEKST

Fire initiativer prioriteres for å nå vekstmålene. Vi bygger videre på dagens solide fundament, og skal aldri la veksten skje på bekostning av helse, miljø, sikkerhet og etikk.

VI SKAL

ORGANISK OG STRUKTURELL VEKST

Vi skal realisere lønnsom vekst til NOK 20 mrd. i omsetning innen 2020. Vekst skal hovedsakelig skje organisk, men også gjennom betydelig strukturell vekst (inntil 40 %). AF skal stimulere til organisk vekst gjennom rekruttering og utvikling av egne ansatte, og legge til rette for økt mobilitet på tvers av enheter og regioner. For strukturell vekst skal vi lete etter veldrevne selskaper hvor de ansatte ønsker å være med videre på eiersiden. Strukturell vekst er forventet å komme i randsonen av kjernevirksomheten samt ny virksomhet. Alle oppkjøpte selskaper skal ha felles verdisyn med AF og følge AFs fire absolutter:

- Verdier og adferdskode
- HMS-rutiner
- Risikostyring
- Finansiell rapportering

KUNDE- OG LEVERANDØRRELASJONER

Vi skal jobbe for at våre kunder og leverandører velger oss som sin prefererte partner. Samarbeid med kunder og leverandører skal være gjensidig verdiskapende i et langsiktig perspektiv. AF skal blant annet jobbe for kontraktsformer og samarbeid med felles insentiver. Vi skal være bevisste betydningen av god kundeservice på alle organisatoriske nivå. Gode relasjoner styrker vår konkurransekraft og høyner kvaliteten.

INNOVASJON OG NYSKAPING

Vi skal øke vår konkurransekraft gjennom entreprenørånd. Innovasjon og nyskaping innebærer å identifisere og realisere produktivitetsforbedringer i eksisterende virksomhet, for eksempel ved å øke bruken av digitale verktøy. Det innebærer også å investere i nye forretningsmuligheter innen prosjektindustri.

LEDELSESKAPASITET OG FAGKOMPETANSE

Vi skal tiltrekke og utvikle bransjens beste ledelse og fagkompetanse. For å sikre tilgang til ledelseskapasitet skal vi styrke lederutviklingsprogrammet for intern utvikling av ledere samt legge til rette for mobilitet av ressurser på tvers av forretningsenhetene. Bransjeledende fagkompetanse skal oppnås ved målrettet rekruttering eksternt og utvikling av fagkompetanse internt. Det er også et mål fremover å sikre diversifisering i AF gjennom å øke kvinneandelen generelt, samt antall kvinner som utvikles til ledere.

HVA ER GJORT I 2017

I februar 2017 gjennomførte AF kjøp av 70 % av Kanonaden Entreprenad AB. Selskapet med datterselskaper hadde en omsetning på MSEK 788 i 2017 og 260 ansatte per 31.12.17. Oppkjøpet har styrket AFs tilstedeværelse i Sverige. Den organiske veksten har også vært stor. Den rekordhøye ordreserven per 31.12.17 på MNOK 19 773 gir grunnlag for vekst også fremover. Ordreserven har økt for samtlige virksomhetsområder sammenlignet med 2016.

Omsetning 2017 (MNOK)

13 704

For å kunne følge opp arbeidet med kunde- og leverandørrelasjoner har AF i 2017 startet måling av kunde- og leverandørtilfredshet, og dette er også blitt et fast tema i alle sentrale leder- og kvartalsmøter. Det jobbes strategisk med utvalgte leverandører for å sikre et langsiktig samarbeid. Et annet viktig tiltak for å styrke relasjonene med kunder og leverandører har vært å øke AFs tilstedeværelse og synlighet i bransjeforum, for eksempel på kundenes leverandørdag. AF arrangerte også et eget bransjetreff «Entreprenørens marked» på Lillo Gård i Nydalen der temaet var innovasjon og nyskapning.

Kundetilfredshet (skala 1–6)

5,2

Det er i 2017 bygget en organisasjon som arbeider strukturert med å legge til rette for innovasjon og digitalisering i AF. Det ble gjennomført to innovasjonstreff på MESH som var åpne for alle ansatte og portalen www.nyskaperen.no ble etablert i 2017 for å få frem innovative idéer som AF kan være interessert i å satse på. Prosjektet Vamma kraftverk ble det første AF-prosjektet som ble gjennomført tegningsløst med BIM-stasjoner i byggegropa i stedet for tradisjonelle papirtegninger. Dataroboter og droner er også tatt i bruk for å effektivisere og støtte prosjektene.

Antall automatiserte prosesser (RPA)

10

I 2017 deltok 1 052 medarbeidere på kurs i AF Akademiet. De interne lederkursene er videreutviklet for å gi en mer helhetlig kompetanseheving for nye ledere. I AF har vi ikke vært flinke nok til å rekruttere og utvikle kvinnelige medarbeidere og ledere. Det er derfor nedsatt en arbeidsgruppe som skal se hvordan vi kan sikre like karrieremuligheter for kvinner og menn i AF Gruppen. I tillegg samarbeider AF med organisasjonen Hun Spanderer som adresserer ubevisste kjønnsstereotyper. Både økt bevisstgjøring og konkrete tiltak gjennomføres for å øke kvinneandelen.

Kvinneandel i AF

7,5 %

SUKSESS- KRITERIER

24 SAMFUNNSANSVAR

28 HELSE OG SIKKERHET

30 MILJØ

32 ETIKK

38 MEDARBEIDERE

42 MEDEIERSKAP

44 RISIKOSTYRING

SAMFUNNSANSVAR GJENNOM BÆREKRAFTIG ENTREPRENØRSKAP

FNs 17 definerte bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene gjelder oss alle og konkretiserer våre globale samfunnsutfordringer som vi i felleskap må løse. Gode resultater fordrer at både det offentlige og det private næringsliv bidrar med gode og bærekraftige løsninger. I AF kaller vi dette bærekraftig entreprenørskap.

Bærekraftig entreprenørskap er en integrert del av vår bedriftskultur som er fundamentert på en kompromissløs holdning til helse og sikkerhet, miljø og etikk. Vekst skal aldri gå på akkord med disse absoluttene. Utfyllende informasjon om vårt fundament kan leses på s. 28 (helse og sikkerhet), s. 30 (miljø) og s. 32 (etikk).

AF Gruppen er deltaker i FNs Global Compact og ser på etterlevelse av initiativets prinsipper som en naturlig del av vårt bærekraftige entreprenørskap. FN-initiativet Global Compact er et frivillig rammeverk for bedrifters samfunnsansvar. Les mer på s. 34.

BÆREKRAFTIG ENTREPRENØRSKAP

Det finnes en grunnleggende sammenheng mellom forretningsvirksomhet og samfunnet, og vi har et særlig ansvar der samfunnets utfordringer kan relateres til vår virksomhet. Hensikten med vår virksomhet er å skape verdier for våre kunder, eiere, medarbeidere, leverandører og samfunnet. Ved å tilby tjenester som samfunnet trenger vil et bærekraftig entreprenørskap være en kilde til vekst og lønnsomhet i tillegg til å gagne samfunnet.

En rekke av tjenestene AF tilbyr er løsninger på konkrete samfunnsutfordringer. Gjennom våre miljøparker bidrar vår teknologi til rensing, resirkulering og gjenbruk av knappe ressurser. Teknologien er egenutviklet

I AF tar vi samfunnsansvar gjennom et bærekraftig entreprenørskap. Vi driver virksomheten på en bærekraftig måte og bidrar samtidig til å løse vår tids samfunnsutfordringer.

og kan rense og gjenvinne inntil 80 % av forurensede masser som tradisjonelt ville blitt levert til deponi. EU har satt konkrete målsetninger knyttet til avfallshåndtering som Norge også har forpliktet seg til å etterkomme. AF vil fortsette å utvikle miljøparkene for å også møte morgendagens miljøutfordringer. Les mer på s. 30 (miljø).

AF tilbyr også energieffektiviserende løsninger for bygg og miljøvennlig fjerning av offshoreinstallasjoner. AF Miljøbase Vats er et av Europas mest moderne mottaksanlegg for rensing og kildesortering av utrangerte offshoreinstallasjoner. Vi allokere mye ressurser på å kildesortere byggematerialer for gjenvinning. I virksomhetsområdet Anlegg har AF dedikerte medarbeidere som følger opp prosjektenes påvirkning på ytre miljø. Informasjon om våre tjenester er presentert for de aktuelle virksomhetsområdene og også i vår beskrivelse av miljø på s. 30.

OPPFØLGING AV SAMFUNNSANSVAR I AF

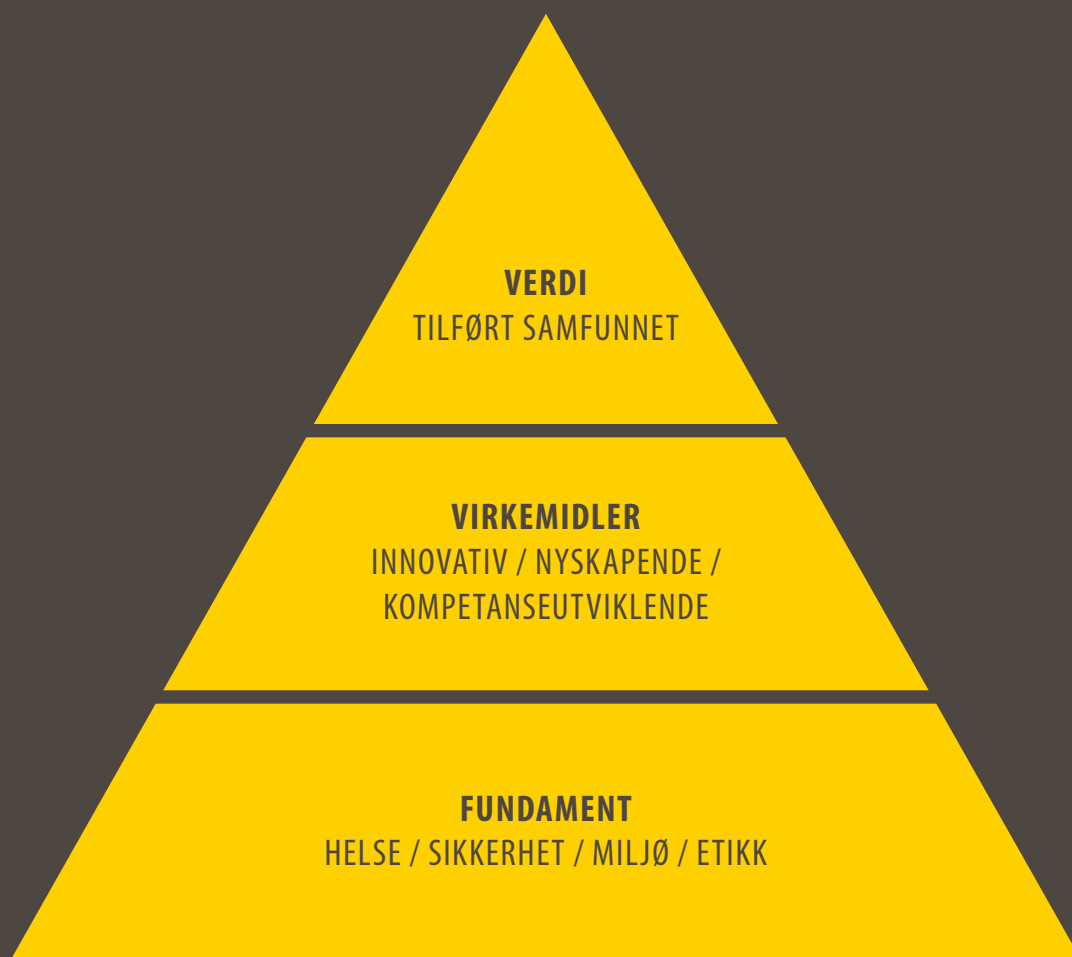
AF Gruppens konsernledelse har, med forankring i styret, fastsatt overordnede prinsipper for styring og ledelse. Prinsippene er rammen for virksomhet innen alle områder og nivåer i organisasjonen, og er nedfelt i dokumentene:

- Hensikt – Mål – Verdier
- Adferdskoden
- Konsernpolicyen

Ansaret for AFs samfunnsansvar ligger hos konsernsjef Morten Grongstad og følger hans linjeledelse; hver konserndirektør har ansvaret for sitt respektive virksomhetsområde.

Konserndirektør Eirik Wraal er fagansvarlig for samfunnsansvar. Organiseringen skal sikre at enhetene følger opp de krav og de retningslinjer som er fastsatt i lover, regler og vår egen konsernpolicy med tilhørende retningslinjer.

SAMFUNNSUTFORDRINGER

GAMMELT BYGG BLIR NYTT RÅMATERIALE

Vi tar hånd om miljøfarlig avfall, river og gjenvinner alt vi kan av den gamle cellulosefabrikken Peterson & Søn i Moss. Stålet fra det gamle bygget blir til nytt råmateriale, og hele området skal bli en ny og levende bydel.

38 000 m³

SKAL FJERNES
I TO RIVEFASER

120 ÅR

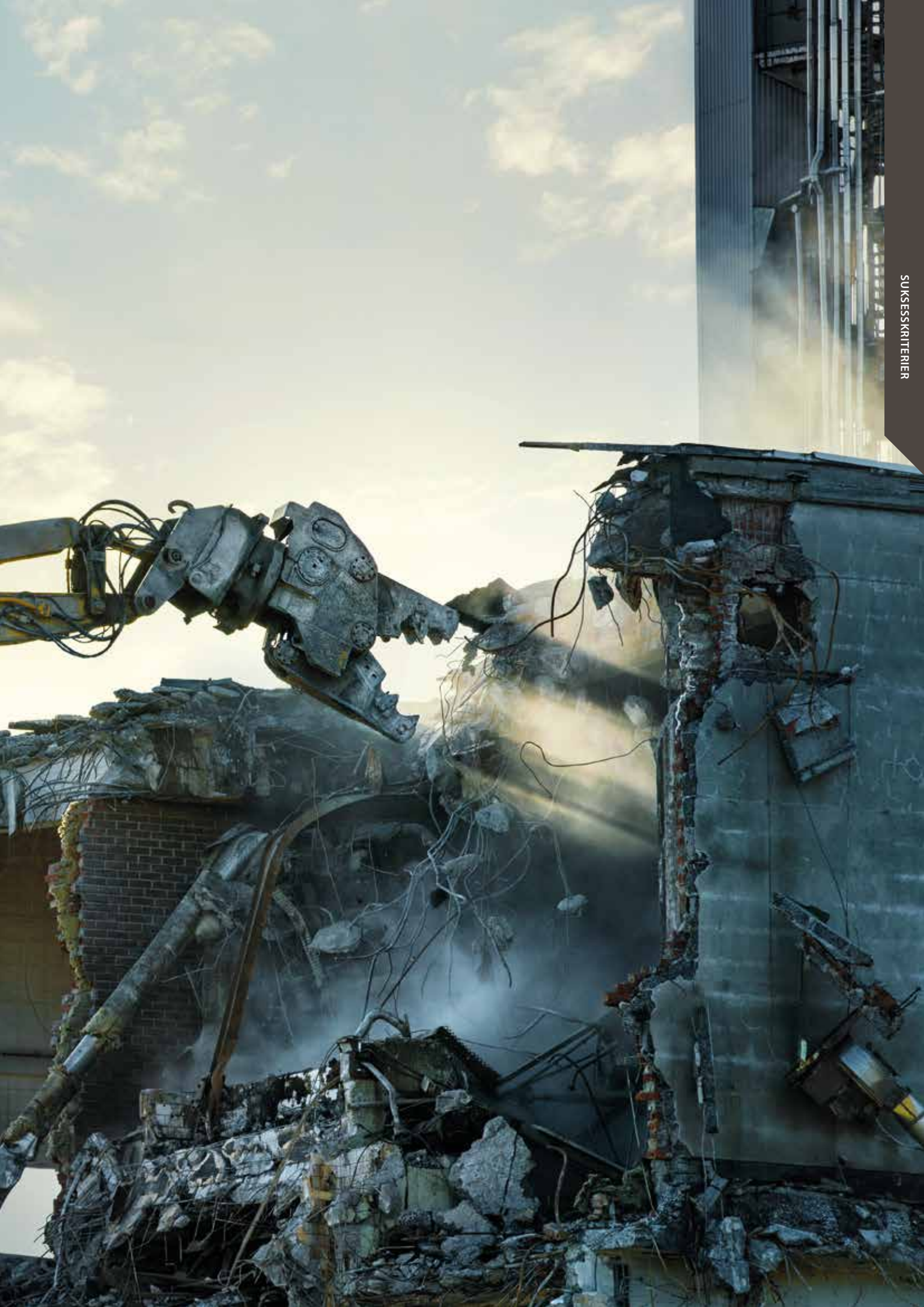
GAMMEL TEGLSTEIN
I BÆRINGER KREVER
SKÅNSOM RIVING

400 TONN

TYNGDE PÅ STÅLBYGGET
SOM ER REVET

Den enorme betongknuseren smadrer betongen i den gamle fabrikken slik at vi kan sortere ut og gjenvinne armeringsjern og annet metall.
Oppdragsgiver: Høegh Eiendom AS

HELSE OG SIKKERHET GÅR FORAN ALT

Vi har et mål om at ingen skal bli syke eller skadet av å jobbe i AF. Dette oppnår vi gjennom en kompromissløs holdning til sikkerhet og et systematisk og målrettet arbeid med helse.

AFs overordnede mål er å unngå all form for arbeidsrelatert fravær. Arbeidsrelatert fravær inkluderer både fravær grunnet personskader og sykefravær som skyldes negativ eksponering på jobben. Slik eksponering kan være ergonomiske forhold, kjemikalier, støy, støv eller annen helseskadelig belastning en person kan bli utsatt for.

AF har et strukturert og enhetlig system for helse- og sikkerhetsarbeid som de ansatte får grundig opplæring i. En sentral del av systemet er at alle uønskede hendelser og forhold registreres og behandles i avvikssystemet Synergi for å finne bakenforliggende årsaker og forbedringstiltak. Rapporteringsfrekvensen er økende, og i 2017 ble det innrapportert nærmere 25 000 hendelser og forhold (RUH).

Vekst skal ikke gå på bekostning av verken helse eller sikkerhet. AF stiller klare krav til oppkjøpte selskaper og det tilbys bistand for å styrke system og kultur knyttet til helse- og sikkerhetsarbeid. AF setter de samme strenge sikkerhetskravene til underentreprenører som til egen organisasjon.

EN SIKKER ARBEIDSPASS

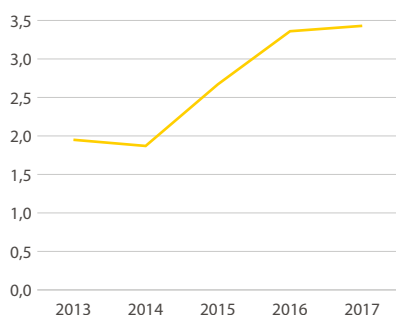
Grunntanken bak sikkerhetsarbeidet i AF er at alle uønskede hendelser har en årsak og at de dermed kan unngås. Gjennom risikoanalyse

identifiseres mulige uønskede hendelser med tilhørende årsaker. Det etableres deretter preventive barrierer slik at risikoen elimineres eller reduseres til et akseptabelt nivå. Når det likevel skjer uønskede hendelser følges disse opp for å finne bakenforliggende årsaker slik at forbedringstiltak kan iverksettes. De alvorligste hendelsene blir grundig fulgt opp i etterkant med granskninger der også konsernledelsen involveres.

Den viktigste måleparameteren for sikkerhetsarbeidet i AF er H-verdi. H-verdi er definert som antall fraværsskader per million utførte timeverk. Personskader hos underentreprenører inkluderes i beregningen. Skadefrekvensen har vist en positiv utvikling gjennom årenes løp, fra en H-verdi for den norske virksomheten på rundt 20 tidlig på 90-tallet, til en H-verdi for 2017 på 1,1 (1,3). Dette representerer 13 fraværsskader i 2017. AF klassifiserer personskader etter alvorlighetsgrad, og selv om H-verdien er lavere enn i fjor så har ikke antall alvorlige skader gått ned. Hver og en av disse alvorlige personskadene er et vitnesbyrd om at vi ikke er i mål, og en påminnelse om hva målet H1 = 0 betyr for oss.

Til tross for kontinuerlig sikkerhetsarbeid må AF alltid være forberedt på alvorlige

RAPPORTERTE UØNSKEDE HENDELSER (RUH) PER ÅRSVERK

ulykker. Vi er derfor organisert med et beredskapssystem i hvert prosjekt og overordnet i konsern som skal håndtere og redusere skadevirkninger av alvorlige ulykker og sørge for god oppfølging.

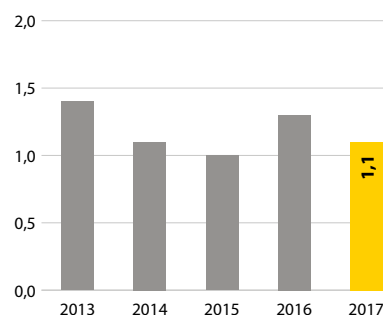
FRISKE MEDARBEIDERE

Ingen skal bli syke av å jobbe i AF og vi jobber for at alle ansatte skal oppleve arbeidsglede og trivsel. Sykefravær er en indikator for helsearbeidet. Sykefraværet i 2017 var historisk lavt med 3,0 % (3,7 %).

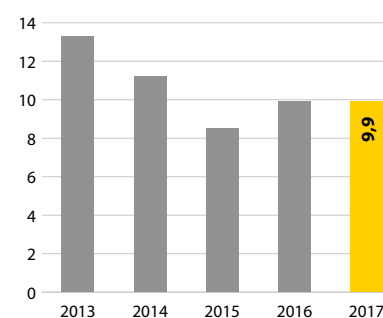
AF har intern bedriftshelsetjeneste som bistår i det forebyggende helsearbeidet. De følger opp medarbeidernes helse ved jevnlig helseundersøkelser og de bistår i sykefraværsutvalg som er etablert i forretningsenhetene for å sikre god oppfølging av alle med sykefravær.

For å sikre kunnskap om eksponeringer man utsettes for i arbeidet og hvilke tiltak som kan hindre helseskader, har AF helsekort for de 15 mest aktuelle eksponeringene. Disse er tilgjengelige på flere språk. I tillegg har AF utviklet og tatt i bruk programmet HelseRisk som gjør oss i bedre stand til å identifisere og påvirke helserisiko.

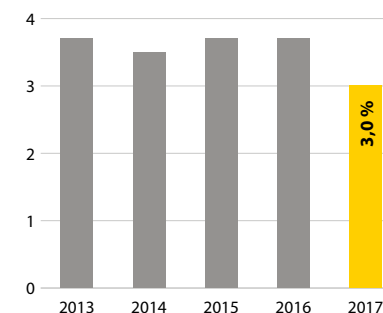
H1-VERDI

H2-VERDI

SYKEFRAVÆR

MILJØUTFORDRINGER ER ET ANSVAR OG EN MULIGHET

AFs mål er å redusere utslipp fra virksomheten og effektivisere ressursbruken i prosjektene, samt å skape nye forretningsmuligheter innen avfallshåndtering.

En av vår tids største samfunnsutfordringer er klimaendringer og global knapphet på ressurser. Som en respons på dette har EU-kommisjonen lansert en handlingsplan for sirkulær økonomi. En sirkulær økonomi baserer seg på gjenbruk og materialgjenvinning slik at færrest mulig ressurser går tapt. Sentralt i EUs handlingsplan er et rammedirektiv for avfall som rangerer tiltak for å minske avfallsmengder; redusere avfall som produseres, ombruk av ressurser, gjenvinne materialer og utnytte avfall til energiproduksjon før eventuell deponering av avfall som ikke kan utnyttes.

Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til rammedirektivet for avfall. EUs rammedirektiv legger opp til en målsetting om at minimum 70 % av bygg- og riveavfall skal gjenbrukes eller gjenvinnes innen 2020. Ser man på byggeavfallet under ett, trenger bransjen gode bidrag for å kunne oppfylle denne målsettingen.

ØKT MILJØBEVISSTHET GIR NYE FORRETNINGSMULIGHETER INNEN HÅNDBEREGNING AV AVFALL

AF har valgt en forretningsmessig tilnærming til de økende miljøutfordringene og ressursknappheten i samfunnet. AFs miljøarbeid starter på prosjekt- og forretningsenhetsnivå. Her blir miljøaspekter identifisert og rangert. Sammen med lover, forskrifter og spesifikke kontraktskrav danner analysene grunnlaget for prosjektenes og enhetenes mål for ytre miljø. Vi søker å optimalisere driften for å skape minst mulig fotavtrykk.

De tre virksomhetsområdene Miljø, Offshore og Energi er alle basert på tjenester som løser miljøutfordringer. AFs rivevirksomhet offshore ble etablert på bakgrunn av det økende behovet for trygg og miljøvennlig fjerning av offshoreinstallasjoner. AFs miljøbase i Vats utenfor Haugesund er et av Europas mest moderne mottaksanlegg for rensing og gjenvinning av utrangerte offshoreinstallasjoner.

Et annet eksempel på utvikling av fremtids-

rettede miljøtjenester er AFs miljøparker. Ved bruk av ny teknologi renser og gjenvinner miljøparkene inntil 80 % av forurenset masse som ellers ville havnet i tradisjonelle deponier. I 2018 vil Norges mest moderne og høyteknologiske miljøpark være operativ på Nes i Akershus. I tråd med målene til EU vil miljøparkene muliggjøre vesentlig økt gjenbruk av råvarer og en betydelig reduksjon av masser som må deponeres.

AF fokuserer på miljøforhold som vi kan påvirke. Prosjektene planlegges slik at minst mulig avfall skal oppstå, og at avfallet i størst mulig grad kan kildesorteres for gjenvinning. For å legge til rette for gjenvinning måles alle forretningsenheter på kildesorteringsgrad, det vil si hvor stor del av avfallet fra virksomheten som sorteres. Kildesorteringsgraden i AF som helhet ligger godt over gjeldende myndighetskrav.

AF er til enhver tid i beredskap for å minimere skader og tap på ytre miljø dersom en ulykke eller hendelse med forurensningspotensial skulle forekomme. I etterkant vil hendelsen analyseres for å etablere forebyggende barrierer for fremtidige prosjekter.

AFs styringssystem for miljøarbeid følger prinsippene i miljøstandarden ISO 14001. AF er kontrollmedlem i Grønt Punkt, en internasjonal ordning som skal være med på å sikre finansiering av returordninger for brukt emballasje.

BRUK AV DIESEL ER DEN STØRSTE KILDEN TIL CO₂-UTSLIPP

AFs påvirkning på klimaet måles løpende i form av mengde klimagassutslipp i tonn CO₂-ekvivalenter. En CO₂-ekvivalent er en enhet som benyttes for å sammenligne ulike klimagassers virkning på klimaet. Vårt klimaregnskap viser at forbruk av diesel i anleggsmaskiner er den største kilden til AFs klimagassutslipp. I 2017 opplevde AF en økning i klimagassutslipp på 45 %. Økningen skyldes høy aktivitet innen samferdsel og dermed økt bruk av anleggsmaskiner.

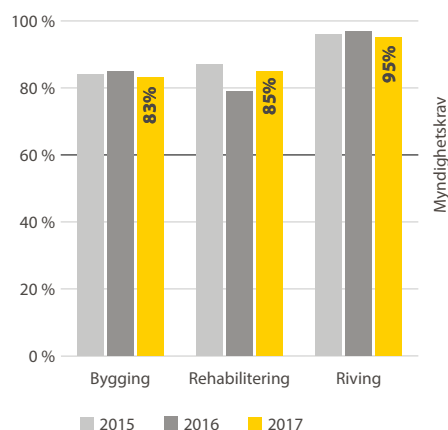
ENERGI- OG KLIMAREGNSKAP 2017

Kategori	Forbruk	Energiekv. (MWh) ¹⁾	2017 Utslipp (tonn CO ₂ e) ²⁾	2016 Utslipp (tonn CO ₂ e) ²⁾
Bensin (l)	7 440	71	17	22
Diesel (l)	13 567 577	144 203	36 207	24 272
Propan (kg)	33 247	456	98	32
Sum direkte utslipp		144 730	36 322	24 326
Fjernkjøling (kWh)	21 400	21	-	-
Fjernvarme (kWh)	36 517	37	2	5
Strøm (kWh)	21 623 211	21 623	1 124	1 409
Sum indirekte utslipp egen aktivitet		21 681	1 126	1 414
Fly – (personkm)	na		2 459	2 124
Km-godtgjørelse (km)	1 238 664		179	210
Avfall (tonn)	3 806		1 888	670
Sum indirekte utslipp andre			4 526	3 004
Klimagassutslipp (tonn CO₂e)			41 974	28 743
Klimaspor (tonn CO₂e per MNOK omsetning)			4,5	3,1

¹⁾ Energiekvivalenter er beregnet for kjernevirksomhetene (direkte og indirekte utslipp) for å vise den årlige energiintensiteten til AF Gruppens aktiviteter.

²⁾ Klimagassutslipp med oppvarmingspotensial tilsvarende CO₂

KILDESORTERINGSGRAD

Total mengde kildesortert masse 2017

(tonn)

324 370

ETIKK ER RYGGRADEN I ALL VÅR VIRKSOMHET

AFs troverdighet og konkurransekraft er tuftet på tillit. Vi har en kompromissløs holdning til etikk og klare krav til alle vi samarbeider med.

BEDRIFTSKULTUR ER NØKKELEN

Våre ansatte representerer AF Gruppen i alle forretningsmessige sammenhenger og det er essensielt at de ansatte identifiserer seg med AFs Adferdskode. Leverandører og underentreprenører er også forpliktet til å følge Adferdskoden gjennom AFs leverandørerkjøring. I vurderingen av oppkjøpskandidater blir det lagt avgjørende vekt på at selskapets bedriftskultur og kjerneverdier er i tråd med AFs.

AF deltar i anbudskonkurranser og det er derfor risiko for at enkeltindivider inngår konkurransebegrensende avtaler eller opptre samordnet med andre selskaper. Adferdskoden forbyr selskapets ansatte å diskutere, foreslå eller inngå avtale med konkurrenter som kan påvirke konkurransesituasjonen. Det er nulltoleranse for prissamarbeid og korrupsjon.

I 2017 har AF etablert bedre rutiner for varsling av kritikkverdige forhold. Varsling kan nå gjennomføres via en nyopprettet varslingsportal til et varslingsutvalg som vil påse riktig oppfølging av det rapporterte forholdet. Varslingsportalen er tilgjengelig på våre nettsider både for egne ansatte og samarbeidspartnere.

TILTAK MOT ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Arbeidet mot arbeidslivskriminalitet ble forsterket i 2014 gjennom AFs seriositetsinitiativ. Det ble gjennomført organisatoriske og strukturelle tiltak for å sikre at AF kun samarbeider med seriøse aktører. Blant annet ble det opprettet en stilling i konsern

med arbeidslivskriminalitet som spesialfelt, og hver forretningsenhet har fått en egen seriositetsansvarlig. Disse møtes jevnlig i AFs nettverksorganisasjon innen arbeidslivskriminalitet, A-krim. Formålet med forumet er å lære av hverandre og vedlikeholde og utvikle felles barrierer mot arbeidslivskriminalitet. AF gjennomfører kurs om arbeidslivskriminalitet minst to ganger i året.

Innkjøp av varer og tjenester utgjør rundt 70 % av omsetningen i AF. AF har ansvar for hele kontraktspyramiden på våre prosjekter. Vi jobber derfor proaktivt og reaktivt for å sikre etterlevelse av etiske retningslinjer blant våre leverandører. Proaktivt benyttes det rutiner for prekvalifisering av underentreprenører. AF tillater kun to ledd med underentreprenører. Vi benytter StartBANK samt en egenutviklet prekvalifiseringsmodul i StartBANK for å vurdere potensielle leverandører før disse godkjennes. Når underentreprenører er godkjent og får adgang til byggeplass følges disse opp reaktivt gjennom stikkprøver og kontroller for å verifisere at virksomheten drives i tråd med rammebetingelsene, blant annet ved å kontrollere lønns- og arbeidsvilkår.

Dersom «røde hendelser» likevel skulle avdekkes, det vil si indikasjon eller tilfeller av arbeidslivskriminalitet blant våre underentreprenører, får det konsekvenser. Avtalen med den aktuelle aktøren blir sagt opp, og det blir satt i gang granskning. Siden seriositetsinitiativet i 2014 har vi avdekket to røde hendelser i AF-prosjekter. AF ønsker å velge bort useriøse aktører, og på sikt ønsker vi at de useriøse aktørene velger bort oss. Dette skal vi oppnå ved å være konsekvent i vår behandling av identifiserte avvik.

Se tabell side 34 med svar på
FN Global Compact

Tydelige verdier påvirker bedriftskulturen

Carina Sikkeland er anleggsleder i Bjørvika for AF Byggfornyelse. «Et tydelig verdigrunnlag påvirker vår væremåte og tankegang. Jeg opplever at AF har et godt omdømme hos våre samarbeidspartnere». AF skal være til å stole på, og de ansatte er våre beste ambassadører.

FN GLOBAL COMPACT

FNs Global Compact baserer seg på ti prinsipper på områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarter, miljø og anti-korrupsjon. Tilslutning til FNs Global Compact betyr at man gjør sitt beste for å drive virksomhet i tråd med de ti prinsippene.

10 PRINSIPPER

Relevans for AF

Tiltak

MENNESKERETTIGHETER

1	Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, og	AF Gruppen overholder alle gjeldende lover og respektere internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, uansett hvor vi opererer.	AF har nedfelt sine holdninger og prinsipper rundt menneskerettigheter i grunnleggende dokumenter, Adferdskoden, konsernpolicy og Hensikt-mål-verdier. Adferdskoden og Hensikt-mål-verdier er gjennomgått og oppdatert i 2017.
2	påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettigheter.	AF handler ikke med selskaper som på noen måte bidrar til brudd på menneskerettigheter.	Alle underentreprenører og leverandører må gjennom en prekvalifisering. AF følger også opp leverandører løpende, og utestenger aktører som vi mistenker utøver uetisk atferd. <i>Se også prinsipp 4.</i>

ARBEIDSVILKÅR

3	Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis,	AF legger forholdene til rette for at medarbeidere kan være organisert, og at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes og respekteres.	Mer enn 90 % av fagarbeidere i heleide enheter i AF er fagorganisert. AF fører kollektive forhandlinger for alle ansatte og på alle nivåer der dette er relevant. AF har også et velfungerende tillitsmannsapparat. <i>Les mer på s. 38.</i>
4	sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes,	AFs ansatte har avlønningvilkår i henhold til nasjonal lovgivning og overenskomster med fagforeninger. AF benytter kun leverandører som forplikter seg til våre etiske retningslinjer, oppfyller lovfestede krav, krav i tariffavtaler og interne krav i AF.	AF har prosedyre for kontroll av arbeidsvilkår hos underentreprenører og bemanningsforetak. AF har i 2017 sperret spesifikke aktører som ikke overholder AFs etiske retningslinjer for arbeidsvilkår. Forholdene har vært avdekket før leverandørene fikk oppdrag hos AF. <i>Les mer på s. 32.</i>
5	sikre at barnearbeid reelt avskaffes, og	AF benytter ikke barnearbeid i sine prosjekter, og vi skal ikke benytte oss av selskaper (spesielt transnasjonale) som har vare- og tjenestekjeder der økonomisk utnyttelse av barn forekommer.	AF undersøker arbeidskontrakter til alle ansatte hos underentreprenører og bemanningsbyråer. <i>Les mer på s. 32.</i> Det er ikke avdekket mistenkte eller faktiske tilfeller av barnearbeid i noen av våre prosjekter eller hos noen av våre leverandører.
6	sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes.	AF skal ha et arbeidsmiljø som er uten forskjellsbehandling, diskriminering, sjikane og mobbing. AFs prinsipper knyttet til diskriminering er nedfelt i Adferdskoden.	Alle ansatte må gjøres kjent med og signere på Adferdskoden ved ansettelse samt delta på innledende kurs der Adferdskoden gjennomgås. I strategien frem mot 2020 er det et konkret mål å øke kvinneandelen i AF. Det er i 2017 opprettet en arbeidsgruppe som skal se på hvordan AF legger til rette for like karrieremuligheter for kvinner og menn. <i>Les mer på s. 38.</i>

PRINSIPPER

Relevans for AF

Tiltak

MILJØ

7

Bedrifter skal støtte en føre-var-tilnærming til miljøutfordringer,

AF arbeider kontinuerlig for å begrense belastningen på omgivelsene. Hvert selskap og forretningsenhet i AF Gruppen har egne mål for ytre miljø. AF skal også følge hovedprinsippene i miljøstandarden ISO 14001.

Det er et krav i AF at alle prosjekter skal gjennomføre en risikoanalyse før oppstart av prosjektene. Miljørisiko er et element i denne analysen. Risikoanalyser er gjennomført i henhold til konsern-policy i 2017. *Les mer på s. 44.*

8

ta initiativ til fremme av økt miljøansvar, og

Med fokus på miljø, energi og gjenvinning skal vi forsvarlig fjerne og eliminere materialer, grunn og energiløsninger som er skadelige for miljøet. Våre tjenester og løsninger skal gjøre det mulig for våre kunder å ta et økt miljøansvar.

AF utvikler sitt tjenestespekter kontinuerlig. Kildesorteringsgrad og klimaspor er måleparametere i AF sine prosjekter, og fokus på disse måltallene fremmer økt miljøansvar i organisasjonen som helhet. *Les mer på s. 30.*

9

oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.

En av AFs kjerneverdier er entreprenørånd. Gjennom vår miljøkompetanse skal vi tilby tjenester og løsninger som møter dagens og morgendagens miljøutfordringer.

AF har utviklet unik teknologi som muliggjør rensing og gjenbruk av forurenset masse. For offshore-aktiviteter er AF Miljøbase Vats etablert som godkjent og sertifisert mottak for resirkulerbare masser. *Les mer på s. 30.*

ANTI KORRUPSJON

10

Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser.

AF skal være til å stole på. Selskapet har en kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk. Alle ansatte skal etterleve AFs Adferdskode som beskriver vår holdning til korrupsjon, prissamarbeid og bestikkelser.

Det er ikke identifisert tilfeller av korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser i 2017. Underentreprenører og leverandører skal ha overholdt gjeldende lover og regler for korrupsjon for å bli godkjent av AF. AF har opprettet bedre rutiner for varsling i 2017. Varsling kan nå gjennomføres via en nyopprettet varslingsportal. *Les mer på s. 32.*

NYSGJERRIGHET GIR NYE LØSNINGER

Ved å utfordre gitte sannheter kan AF oppnå bedre lønnsomhet i prosjektene. For eksempel fant ingeniør Christian Anderson ut at kaianlegget på AF Miljøbase Vats tåler 30 % mer last enn tidligere antatt, og ingeniørteamet på prosjektet Loggs har funnet opp en sikrere og mer effektiv måte å installere løfteanordninger på oljeplattformer.

13 TONN m²

LASTEKAPASITET
PÅ AF MILJØBASE
VATS

30 %

ØKT LASTE-
KAPASITET PÅ AF
MILJØBASE VATS

Fra venstre: Yngve Windsland – Project Engineer,
Christian Anderson – Structural Engineer,
Helene Kinge – Business Analyst.

MEDARBEIDER- UTVIKLING GIR GRUNNLAG FOR VEKST

I AF skapes verdier og lønnsom vekst gjennom robust organisering i kombinasjon med kompetanse, engasjement og vilje hos hver enkelt medarbeider. Derfor gir vi våre medarbeidere påfyll av kompetanse og rom for utvikling.

En tydelig og verdidrevet bedriftskultur og et sterkt ønske om å prestere har vært grunnlaget for lønnsom vekst siden etableringen av AF Gruppen. I 2017 er antall ansatte økt med over 700 personer, en vekst på 24 %. AFs vekstmål frem mot 2020 innebærer en ytterligere økning på rundt 1 300 nye ansatte. Samtidig er det et mål at kvinneandelen økes og at egen fagkompetanse styrkes.

BYGGER KULTUR MED KOMPETANSEUTVIKLING

Utvikling av kunnskap og kompetanse hos våre ansatte er den mest lønnsomme investeringen vi gjør. AF har en desentral beslutningsstruktur der medarbeidere på mange nivåer påvirker prosjektenes gjennomføring. Dyktige medarbeidere får tidlig muligheten til å ta ansvar og styrker dermed egen kompetanse og utvikling.

AF har som mål å utvikle ledere gjennom intern opplæring, og rundt 80 % av dagens ledere er internt rekruttert. Bredden i AFs kompetansemiljøer gir også godt grunnlag for faglig utvikling og karrieremuligheter på tvers i konsernet. Det viktigste virkemiddelet for å fremme faglig utvikling er praktisk trening i linjen, men AF tilbyr også et internt lederutviklingsprogram over flere trinn og ekstern etterutdanning. Tilbudet er under konstant utvikling for å sikre fremtidig ledelseskapasitet og -kompetanse.

TILFREDSE MEDARBEIDERE

Medarbeidertilfredshetsundersøkelsen som ble gjennomført i 2017 viser at de ansatte trives svært godt med egen jobb og med AF som arbeidsgiver. Personlig utvikling og innhold i jobben, selskapets mål og verdier samt betingelser er sterke drivere for trivsel blant våre ansatte. Tilfredsheten har i flere år vært høy og er i henhold til konsulentselskapet Rambøll, som utførte undersøkelsen, signifikant høyere enn bransjesnittet. Årlig mottar AF over 10 000 jobbsøknader, og dette er en sterk indikasjon på at AF anses som en attraktiv arbeidsplass også eksternt.

AF tilbyr en rekke ansattgoder som bedriftsidrett, bedriftshelsetjeneste og gode pensjons- og forsikringsvilkår. Medeierskap i egen arbeidsplass er også et viktig prinsipp for AF, og derfor tilbys alle ansatte årlig å kjøpe aksjer i AF Gruppen med 20 % rabatt. Tanken er at så mange som mulig skal få ta del i verdiøkningen som følger av felles verdiskapning og utvikling av selskapet. I sum er våre ansatte AF Gruppens nest største aksjonær.

Vi har også et velfungerende tillitsvalgt- og verneapparat som sikrer de ansattes rett til å medvirke i beslutninger vedrørende arbeidsforhold. Det er et eget bedrifts- og arbeidsmiljøutvalg med representanter fra konsernledelsen, de ansatte og hovedtillitsvalgte. Fra 2018 er det kommet nye interne retningslinjer for valg av ansattrepresentanter til styret som krever at både funksjonærer og fagarbeidere samt begge kjønn må være representert blant de som velges.

TRENGER FORTSATT FLERE AF-ERE

Et av konserninitiativene i strategien mot 2020 er at AF skal tiltrekke og utvikle bransjens beste ledere og fagkompetanse. Lederne skal vi i stor grad utvikle gjennom å la våre ansatte trene i ulike stillinger og utvikles gjennom vårt interne lederutviklingsprogram i AF Akademiet. Fagkompetanse skal vi anerkjenne på lik linje som ledelseskompentanse og tiltrekke oss de beste.

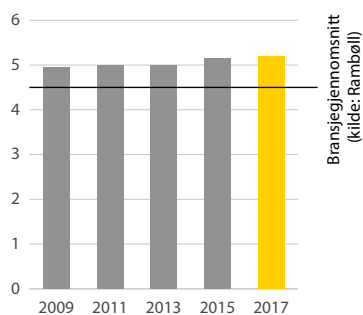
Et annet viktig tiltak er å øke kvinneandelen. AF ønsker å satse på de beste, og det er derfor viktig å rekruttere fra begge kjønn. Vi har derfor opprettet en arbeidsgruppe som skal se på hvordan vi legger forholdene til rette for at begge kjønn skal ha like muligheter til å gjøre karriere i AF.

En del av AFs ansatt-vekst vil skje gjennom oppkjøp av veldrevne selskaper. En forutsetning for oppkjøp er at de ansatte i det aktuelle selskapet har felles verdigrunnlag med AF.

MTU AF Gruppen 2017

Skala 1-6

5,2

MEDARBEIDERTILFREDSHETS-
UNDERSØKELSE (MTU)

Trivsel og utviklingsmuligheter

Guro Kristiansen har jobbet i AF siden juli 2017. Hun leder arbeidet med ytre miljø på E18-utbyggingen mellom Tvedestrand og Arendal. «Hyggelig arbeidsmiljø er veldig viktig i en hektisk prosjekthverdag. Prosjektet byr på mange faglige utfordringer der jeg får brukt min kompetanse og som gir god læring. Læring og utvikling på jobb er utrolig viktig for at jeg trives i jobben.»

MEDEIERSKAP SKAPER ENGASJEMENT

Kanonaden Entreprenad har bygd identitet og ekspertise på grunnarbeider i Sverige i 15 år. AF kjøpte 70 % av Kanonaden Entreprenad i 2017 mens de resterende 30 % av selskapet eies av nøkkelpersoner i selskapet. Dette er en oppkjøpsmodell som gjør AF til en attraktiv hovedeier. Medeierskap bidrar til verdiskaping og utviklingsmuligheter både for Kanonaden og for AF.

30 %

ANDEL MEDEIERSKAP
AV NØKKELPERSONER
I KANONADEN

17 %

ANDEL AV AKSJENE
I AF GRUPPEN ASA
SOM ER EID AV
ANSATTE

Ca. 1 500

ANTALL ANSATTE
MED AF GRUPPEN
ASA-AKSJER

Prosjektleder Magnus Gustavsson og anleggsarbeider Faik Begovic på Hisingen i Göteborg, der Kanonaden gjør grunn- og betongarbeider til et stort boligprosjekt.

MEDEIERSKAP ER EN DEL AV AF-KULTUREN

Ansatte i AF eier aksjer i AF Gruppen ASA for mer enn to milliarder kroner. I tillegg kommer verdien av aksjer i datterselskaper eid av ansatte minoritetsaksjonærer. Medeierskap er en del av AF-kulturen og en drivkraft for suksess.

Da AF Gruppen ble etablert i 1985 var det en målsetting at ansatte skulle få mulighet til å bli deleiere. Tanken var at så mange som mulig skulle få ta del i den verdiøkningen som følger av felles verdiskaping og utvikling av selskapet. Den samme filosofien gjelder fremdeles og medeierskap er nå solid forankret i AF-kulturen.

AKSJE- OG OPSJONSPROGRAM FOR ANSATTE

Tilbud om medeierskap gjennom aksje- og opsjonsprogram bidrar til å gjøre AF til en attraktiv arbeidsplass. Hensikten med programmene er å motivere de ansatte til langsiktig og økt engasjement i virksomheten.

I aksjeprogrammet har alle ansatte anledning til å kjøpe aksjer fratrullet en rabatt på 20 % i forhold til markedskurs. I 2017 tegnet 543 ansatte seg for totalt 1 000 000 aksjer. Kjøpskursen etter 20 % rabatt var NOK 115,80. I forbindelse med salget benyttet styret sin fullmakt og emitterte 778 888 aksjer. Resterende aksjer ble overført fra beholdningen av egne aksjer.

Styret har vedtatt å anbefale videreføring av aksjeprogrammet for ansatte også i 2018. Det maksimale antall aksjer som kan tegnes i aksjeprogrammet som planlegges gjennomført i september 2018 er 1 000 000. Styret vil legge frem et forslag for generalforsamlingen om fullmakt til å emittere tilstrekkelig antall aksjer til at aksjeprogrammet kan gjennomføres.

AF Gruppen har siden 2008 hatt opsjonsprogram for samtlige ansatte i konsernet. I mars 2017 var det utøvelsestidspunkt for opsjonsprogrammet som ble vedtatt i 2014. Totalt 3 253 346 opsjoner ble utøvd av 1 133 ansatte til en gjennomsnittlig innløsningskurs på NOK 71,37.

Generalforsamlingen i AF Gruppen vedtok i mai 2017 et nytt opsjonsprogram. Det maksimale antall opsjoner som kan tildeles er 3 500 000 med en opsjonspremie på NOK 1 per opsjon, og ordningen innebærer en årlig tildeling i 2017–19 med utøvelse i mars 2020. Kjøpskursen for aksjene vil baseres på gjennomsnittlig børskurs uken før de tre respektive tegningsperiodene. For å kunne utøve opsjonene er det et vilkår at man er ansatt i konsernet 1. mars 2020.

AF Gruppen utstedte 3 325 000 opsjoner til 1 537 ansatte i 2017. Totalt utestående opsjoner per 31. desember var 3 264 143 justert for ansatte som har sluttet.

MEDEIERSKAP ER EN SUKSESSFAKTOR VED OPPKJØP

Både i Norge og internasjonalt er det økende interesse for eierskapsmodeller der de ansatte inviteres inn på eiersiden. Det har også blitt mer vanlig at profesjonelle investorer leter etter selskaper med ansatte på aksjonærlisten når de skal gjøre investeringsbeslutninger. Primært fordi disse tenderer til å gi høyere avkastning, men også fordi det gir investorer trygghet når både investorer, ledelse og øvrige ansatte er i samme båt.

AF Gruppen ønsker å videreføre medeierskapskulturen ved oppkjøp av ny virksomhet. Derfor ønsker vi å eie kun 70 % av aksjene i selskap som kjøpes opp og at ledende ansatte og nøkkelpersoner i det oppkjøpte selskapet er med på eiersiden. I 2017 er Kanonaden Entreprenad AB i Sverige kjøpt etter denne modellen. I forbindelse med kjøpet gikk flere nøkkelpersoner inn på eiersiden i Kanonaden i tillegg til de som var medeiere fra før. De som solgte seg ned fikk delvis oppgjør i AF-aksjer.

Ansattes aksjeandel per 31.12.17

17 %

Dette tilsvarer verdier for over NOK

2 MRD.

Eierskap i egen arbeidsplass

Prosjektdirektør Johannes Thrane har vært ansatt i AF i 14 år og er aksjonær. «Jeg er grunnleggende enig i AFs kjerneverdier og ser positivt på AF Gruppens fremtidige konkurransekraft i eksisterende og nye markeder. Som aksjonær tar man del i felles verdiskapning og blir automatisk mer interessert i hva som rører seg på tvers av konsernet.»

AKTIV RISIKOSTYRING GIR BEDRE LØNNSOMHET

Risikostyring er et viktig verktøy for at AF Gruppen skal levere stabile og gode resultater over tid. AF har en systematisk tilnærming til risikostyring i prosjektene og forretningsenhetene i både tilbuds- og gjennomføringsfasen.

Risiko er et usikkert element som kan ha en positiv eller negativ effekt på prosjektmål som tid, kostnad, omfang eller kvalitet. AF Gruppen arbeider systematisk med risikostyring i alle prosjekter og forretningsenheter. Hensikten er ikke å eliminere risiko, men å identifisere, håndtere og prise risiko riktig.

Vi ønsker aktivt å ta risiko som vi kan påvirke, og sikre oss mot eller unngå risiko som vi ikke kan påvirke. Denne tilnærmingen til risiko bidrar til at vi kan levere konkurranse-dyktige tilbud. I tillegg vil vi ha bedre innsikt og beslutningsgrunnlag før operative beslutninger tas i saker med høy risiko og stort utfallsrom.

Risikostyring har bidratt til færre tapsprosjekter og generelt økt lønnsomhet. Siden AF begynte å jobbe systematisk med risikostyring i 2006 har gjennomsnittlig driftsmargin økt fra 2,6 % (2002 til 2006) til 6,2 % (2008 til 2017).

PROSESSER FOR RISIKOSTYRING

Risikostyring og scenario-tankegang har blitt en integrert del av alle forretningsmessige aktiviteter i AF Gruppen og involverer ledere på alle nivå. En spesialistfunksjon for risikostyring tilrettelegger de nødvendige prosessene knyttet til risiko. De arbeider også med kontinuerlig forbedring av AF Gruppens prosesser og metodikk innenfor området.

Risikostyring på prosjektnivå er fundamentet i AFs risikoarbeid, og risikovurderinger gjennomføres allerede før et prosjekttilbud leveres. I risikogjennomgangen diskuteres ulike muligheter og trusler forbundet med prosjektet og det settes opp ulike scenarioer innenfor 5–10 forhåndsdefinerte risikogrupper. Dette kan for eksempel inkludere risiko knyttet til vår kapasitet, erfaring med kunden,

kontraktsbestemmelser og hvorvidt prosjektet er i tråd med vår strategi og kompetanse. På tilbud over MNOK 100 deltar konserndirektøren for virksomhetsområdet i risikogjennomgangen og konsernledelsen skal godkjenne tilbudet før det leveres inn. Tilbud med en kontaktssum over MNOK 600 behandles også av styret før innlevering.

I den utførende fasen gjennomføres det for større prosjekter risikogjennomgang hver kvartal. Prosjektledelsen har ansvar for å definere konkrete og målbare tiltak for å håndtere trusler og utnytte muligheter i prosjektet.

Forretningsenhetens ledergruppe aggregerer prosjektanalysene. Hvert kvartal gjennomføres en risikoanalyse av prosjektporteføljen med en kvantitativ vurdering av utfallsrommet for hvert prosjekt. Represtandter for konsernledelsen deltar på forretningsenhetenes risikogjennomgangen. Analysen danner grunnlaget for enhetens prioriteringer i det påfølgende kvartalet og synliggjør risikobildet i enheten for konsernledelsen.

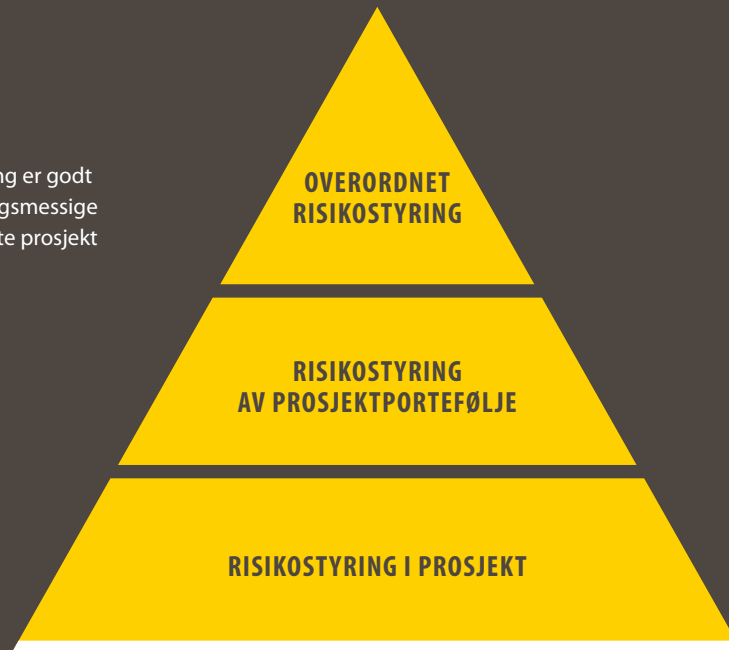
Alle risikogjennomgangene på forretningsenhetsnivå aggregeres av konsernledelsen og hovedpunktene presenteres for styret hvert kvartal.

OMFANG AV RISIKOSTYRING I 2017

I løpet av 2017 har AF Gruppen gjennomført ca 120 risikogjennomganger før innlevering av større tilbud, og 84 kvartalsgjennomganger av prosjektporteføljer i forretningsenhetene. Omfanget av risikogjennomganger har ligget på et liknende nivå de siste årene, med bred involvering fra samtlige enheter og konsernledelsen.

Risikopyramide

Satsingen på risikostyring er godt forankret i alle forretningsmessige aktiviteter, fra det enkelte prosjekt til konsernledelsen.

Kontinuerlig arbeid med risikostyring i prosjektene

Risikostyring er inkludert i alle prosessene fra tilbudsutvelgelse, prosjektgjennomføring og til ferdigstillelse av prosjektene.

VIRKSOMHETS- OMRÅDER

48 ANLEGG

52 MILJØ

56 BYGG

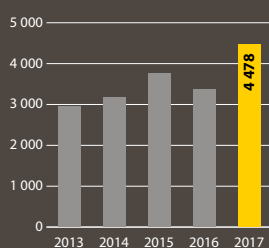
60 EIENDOM

64 ENERGI

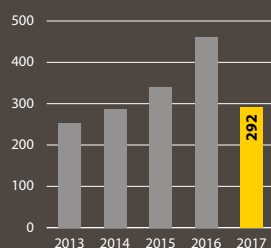
68 OFFSHORE

ANLEGG

OMSETNING MNOK

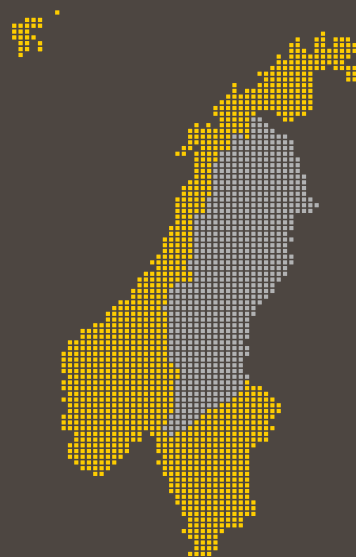

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

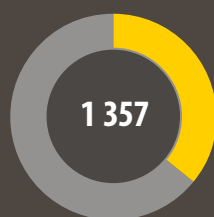
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

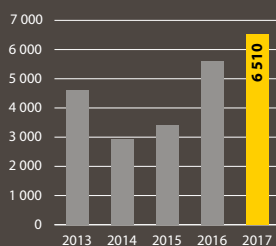
Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	4 478	3 368	3 760
Driftsresultat (EBIT)	292	461	339
Resultat før skatt (EBT)	311	475	339
Driftsmargin	6,5 %	13,7 %	9,0 %
Resultatmargin	7,0 %	14,1 %	9,0 %
Ordresreserve	6 510	5 589	3 402

ANSATTE

AF Gruppen 3 768

ORDRESERVE MNOK

ANLEGG BESTÅR AV

- AF Anlegg
- JR Anlegg
- Målselv Maskin & Transport
- Kanonaden Entreprenad
- Pålplintar

GOD DRIFT OG SOLIDE RESULTATER

Virksomhetsområdet Anlegg omfatter AFs anleggsaktiviteter i Norge og Sverige. Anleggsvirksomheten består av fire forretningsenheter: AF Anlegg, Målselv Maskin & Transport, Kanonaden Entreprenad og Pålplintar.

AF Anlegg utfører tradisjonelle anleggsprosjekter i hele Norge innen samferdsel, infrastruktur, havn, olje- og gassindustrien samt prosjekter innen vannkraft og energi. Målselv Maskin & Transport er den største maskinentreprenøren i Troms, og utfører prosjekter innen blant annet kommunaltekniske anlegg, veibygging, masseforflytting og grunn- og betongarbeid. Kanonaden Entreprenad driver virksomhet i Syd-Sverige inkludert Stockholm, Mälardalen og Göteborg. Selskapet utfører oppdrag innen grunnarbeid, vann- og avløpsarbeid, betong, fjernvarme, kablegging, vindkraft og veibygging. Pålplintar utfører fundamenteringsprosjekter og produserer betong til industri, boliger og offentlige bygg i Stockholm og Mälardalen.

I 2017 leverte anleggsvirksomheten solide resultater med en lønnsomhet som er ledende i bransjen. Året ble preget av oppstart på tidenes største norske veikontrakt E18 Tvedestrand – Arendal, i tillegg til oppkjøpet og integreringen av Kanonaden Entreprenad i Sverige.

KORT OM 2017

Anleggsvirksomheten oppnådde i 2017 en omsetning på MNOK 4 478 (3 368). Resultat før skatt ble MNOK 311 (475). Resultatmarginen endte på 7,0 % mot 14,1 % i 2016.

AF Anlegg har hatt et svært høyt aktivitetsnivå og leverer gode resultater. Resultatet i 2016 var preget av mange prosjektavslutninger, noe som medførte en svært høy resultatmargin. Resultatet i 2017 er påvirket av oppstart på mange prosjekter, men virksomhetsområdet leverer likevel en resultatmargin som er bransjeledende. Det har vært høy aktivitet og god drift på storprosjektet E18 Tvedestrand – Arendal og prosjektet ligger godt an til forventet ferdigstillelse i 2019. AF Anlegg har i løpet av året inngått en rekke store kontrakter hvorav bygging av ny E6 gjennom Soknedal i Trøndelag med en estimert kontraktsverdi på MNOK 994 ekskl. mva var den største.

Målselv Maskin & Transport hadde et svært godt 2017 med høy aktivitet og gode resultater.

Pålplintar hadde i 2017 et høyere aktivitetsnivå enn året før, men leverte svake resultater.

AF har økt sin tilstedeværelse og anleggsaktivitet i Sverige gjennom oppkjøpet av Kanonaden Entreprenad. Selskapet har god drift og leverte solide resultater i 2017.

Ved årsslutt hadde virksomhetsområdet Anlegg en ordresreserve på MNOK 6 510 (5 589).

MARKEDSUTSIKTER

Anleggsmarkedet i Norge er godt og lite sensitivt for konjunktursvingninger da offentlig etterspørsel er den sterkeste driveren bak anleggsinvesteringer. I statsbudsjettet for 2018 ble det bevilget NOK 67,5 mrd. til samferdsel, en økning på 6,5 % fra budsjettet for 2017. Av dette skal NOK 35,9 mrd. gå til veiformål. Dette var en økning på 7,7 % sammenlignet med 2017. Prognosesenteret forventer høy aktivitet i anleggsmarkedet for perioden 2018–2019 med en vekst i investeringer på 12 % i 2018 og 13 % i 2019. Det er i hovedsak de større veiprosjektene i Innlandet og på Sør- og Sør-Vestlandet som driver veksten. Økte investeringsanslag til samferdsel og veiprosjekter, samt planlagt oppstart av mange store anleggsprosjekter, gir et godt grunnlag for videre vekst for AFs anleggsvirksomhet.

Det har over flere år vært svært høyt aktivitetsnivå i det svenske anleggsmarkedet. Det ventes ytterligere 4 % vekst i 2018 ifølge Sveriges Byggindustrier.

UTVALGTE PROSJEKTER

E18 TVEDESTRAND–ARENDAL

AF prosjekterer og bygger 23 km ny 4-felts motorvei mellom Tvedestrand og Arendal. Arbeidet inkluderer alle fag og inneholder fire doble bergtunneler, 30 konstruksjoner og masseflytting av 10 millioner kubikkmeter. 600 mennesker er tilknyttet prosjektet hvorav 350 er ansatt i AF. Totalentreprisen er et av Norges største veiprosjekter gjennom tidene.

FORRETNINGSENHET: AF ANLEGG

OPPDRAAGSGIVER: NYE VEIER

FERDIGSTILLELSE: OKTOBER 2019

KONTRAKTSSUM: MNOK 3 200 EKSCL. MVA.

RINGEDALEN KRAFTVERK

AF Anlegg har siden mars 2015 jobbet med byggingen av et nytt 60 GWh kraftverk ved Ringedalen kraftverk i Hordaland. Ved Mosdalsvatnet på ca. 1 000 meters høyde er det sprengt ut rundt 2 000 kubikkmeter fjell og drevet en 20 meter lang innløpstunnel. Kraftverket er bygget inne i fjellet for minst mulig miljøpåvirkning, og herfra produseres det strøm til rundt 3 300 husstander.

FORRETNINGSENHET: AF ANLEGG

OPPDRAAGSGIVER: STATKRAFT

FERDIGSTILLELSE: AUGUST 2017

KONTRAKTSSUM: MNOK 130 EKSCL. MVA.

TUNNELUTBEDRING RAUMA

AFs arbeid med oppgradering og fornying av Innfjord- og Måndalstunnelen langs E136 i Rauma kommune startet i august 2016. Elektrotekniske installasjoner og sikkerhetsutstyr skal skiftes ut, og begge tunnelene får DAB-dekning, ny vann- og frostsikring, brannventilasjon, gjennomgående betongrekkverk og nye snunisjer. Innfjordtunnelen får også kameraovervåking, høyttalere og sammenhengende ledelys.

FORRETNINGSENHET: AF ANLEGG

OPPDRAAGSGIVER: STATENS VEGVESEN

FERDIGSTILLELSE: APRIL 2018

KONTRAKTSSUM: MNOK 308 EKSCL. MVA.

ØRLAND

40 000 kvm skal bygges nytt og 25 000 kvm bygges om på Ørland, hovedbasen for Norges nye F-35 kampfly. Prosjektet er Forsvarsbyggs største i historien. AF har sikret seg tre kontrakter på kampflybasen. Totalt omfatter kontraktene grunnarbeider med infrastruktur, etablering av banedekker for hangarer og bygging av 12 hangarer, samt etablering av et avskjermingsfelt rundt flyplassen.

FORRETNINGSENHET: AF ANLEGG

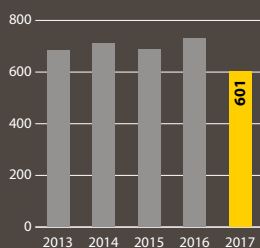
OPPDRAAGSGIVER: FORSVARSBYGG

FERDIGSTILLELSE: JANUAR 2020

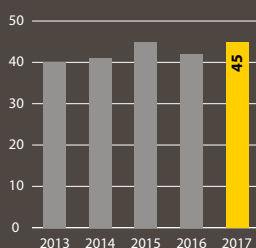
KONTRAKTSSUM: MNOK 1 109 EKSCL. MVA.

MILJØ

OMSETNING MNOK

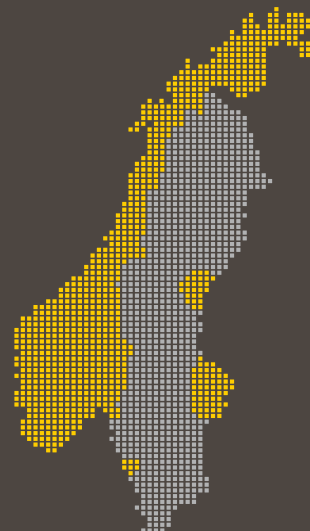

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

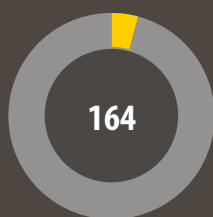
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

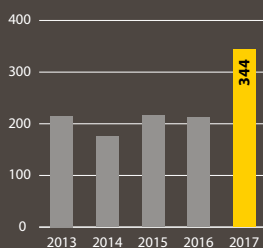
Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	601	729	687
Driftsresultat (EBIT)	45	42	45
Resultat før skatt (EBT)	45	42	46
Driftsmargin	7,5 %	5,8 %	6,6 %
Resultatmargin	7,4 %	5,7 %	6,7 %
Ordresreserve	344	212	216

ANSATTE

AF Gruppen 3 768

ORDRESERVE MNOK

MILJØ BESTÅR AV

- AF Decom
- Rimol Miljøpark
- Jølsen Miljøpark
- AF Härnösand Byggreturer

GOD DRIFT OG SOLIDE RESULTATER

Markedet for miljøtjenester er godt både i Norge og Sverige. Virksomhetsområdet har hatt stigende aktivitet gjennom året. Færre store riveprosjekter gir en nedgang i omsetningen for 2017 sammenlignet med 2016. Miljø leverer likevel høyere resultatmargin enn året før og har en rekordhøy ordrereseerve ved inngangen til 2018.

Forretningsidéen til Miljø er å tilby løsninger som møter kundenes miljøutfordringer. Virksomhetsområdet har solid kompetanse innen fagområder som miljøsanering, riving, konstruktiv sprengning og gjenvinning. Rivevirksomheten i AF kjennetegnes av et høyt sikkerhetsnivå og ivaretagelse av det ytre miljø. Virksomhetsområdet Miljø består av enhetene AF Decom og AF Härnösand Byggreturer, i tillegg til aktivitet i Rimol Miljøpark og Jølsen Miljøpark. Miljø leverer tjenester i Norge og Sverige.

Europakommisjonens mål for sirkulærøkonomien er at mer enn 80 % av materialer skal gjenvinnes og forbli i kretsløpet innen 2030. AFs rivevirksomhet har i sine sanerings- og rivingsprosjekter en målsetting om høyest mulig kildesorteringsgrad for å tilrettelegge for ombruk og gjenvinning. Miljøaspektet er derfor en integrert del av prosjektplanleggingen. Gjennomsnittlig kildesorteringsgrad i AFs sanerings- og rivingsprosjekter er over 95 %.

I flere år har AF, blant annet i samarbeid med SINTEF, utviklet metoder og teknologi for ombruk og gjenvinning av forurensede masser. Forskningen har resultert i en egen rensemetode inspirert av gruvedrift og gullgraving. Løsningen gjør det mulig å skille ut forurensede partikler ved hjelp av avansert sortering, vann og kjemikalier. Gjenvinningsvirksomheten er organisert i egne miljøparker. Teknologien bidrar til et renere miljø da inntil 80 % av massene som ellers ville havnet i tradisjonelle deponier blir ombrukt eller gjenvunnet.

KORT OM 2017

Miljø hadde i 2017 en omsetning på MNOK 601 (729) og leverte et resultat før skatt på MNOK 45 (42). Det ga en resultatmargin på 7,4 % sammenlignet med 5,7 % i 2016.

Den norske virksomheten AF Decom har noe lavere aktivitet sammenlignet med året før, men med i all hovedsak god drift i prosjektene er resultatmarginen bedre enn for 2016.

Den svenske virksomheten, AF Härnösand Byggreturer, økte aktiviteten i 2017 sammenlignet med året før og leverte svært gode resultater.

Miljøparkene økte samlet aktivitet i 2017 og har hatt gode resultater. Miljø utvikler en ny miljøpark for rensing av forurenset masse på Nes i Akershus. Arbeidene med den nye miljøparken er igangsatt, og den forventes å være ferdigstilt i 2. kvartal 2018.

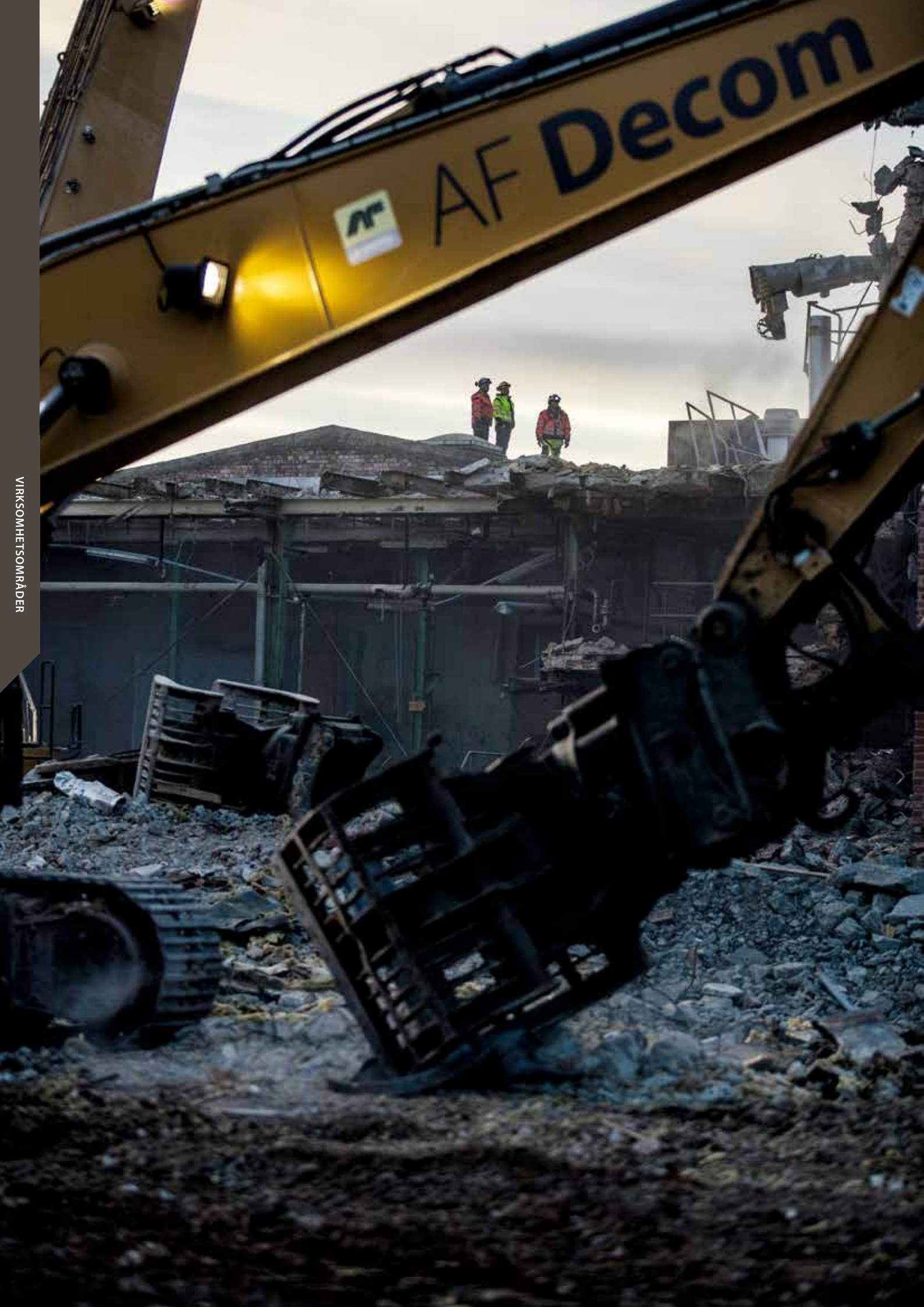
Ordrereserven til Miljø var ved utgangen av 2017 MNOK 344 (212).

MARKEDSUTSIKTER

Virksomhetsområdet Miljø leverer tradisjonelle rivetjenester og etterfølgende mottak, behandling og gjenvinning av materialer. Riveaktiviteten er nært knyttet til den generelle aktiviteten i bygg- og anleggsmarkedet. Positive utsikter for anleggsmarkedet i Norge samt en moderat vekst i byggmarkedet er positivt for etterspørselen etter tjenester innen Miljø. Den samme tendensen forventes i Sverige, der prognosene indikerer vekst i bygg- og anleggsmarkedet i 2018.

Markedsmulighetene for behandling av forurenset masse er stort,

da massene som tidligere er levert til deponi nå kan gjenvinnes. AFs rensemetode muliggjør at inntil 80 % av massene kan renses, foredles og gjenbrukes. Metoden gir gode samfunnsøkonomiske og forretningsmessige gevinster ved å redusere avfallets volum samtidig som rene masser kan gjenbrukes i form av blant annet pukk, grus og stein.

UTVALGTE PROSJEKTER

PETERSON & SØN I MOSS

Celluloseproduksjonen ved Peterson & Søn i Moss var opphavet til den velkjente «Mosselukta». Det 50 meter høye og 400 tonn tunge stålbygget Sodahus 3, ett av totalt 13 konstruksjoner som er revet av AF Decom, ble skutt ned ved hjelp av 18 kg sprengstoff. Rivingen ble utført inntil verneverdige bygg og har krevd høy spesialkompetanse. Höegh Eiendom utvikler nå en ny og levende bydel på området.

FORRETNINGSENHET: AF DECOM

OPPDRAAGSGIVER: HÖEGH EIENDOM AS

FERDIGSTILLELSE: JUNI 2018

KONTRAKTSSUM: MNOK 18,5 EKSCL. MVA.

ERAMET

AF Decom har revet tre industrikraner i Porsgrunn. Kranene, som var 49 meter høye og bestod av rundt 1 000 tonn stål, ble felt ved kontrollert sprengning. Etter sprengningen ble kranene og den 150 m lange betongkranbanen revet med en 100 tonns rivemaskin. Stålet fra krankonstruksjonen ble klippet opp, og fraktet bort for omsmelting og gjenbruk til blant annet armering

FORRETNINGSENHET: AF DECOM

OPPDRAAGSGIVER: ERAMET NORWAY AS

FERDIGSTILLELSE: JANUAR 2018

KONTRAKTSSUM: MNOK 1 EKSCL. MVA.

PLUSS METALLVERDIER

ASKO

Rett før påsken 2017 brøt det ut en stor brann i Askos fryselager på Vestby. AF Decom mobiliserte mannskap og maskiner på kort varsel til den utfordrende sikrings- og ryddejobben. Oppdraget måtte utføres parallelt med brannvesenets slukningsarbeid og det ble derfor arbeidet dag og natt gjennom påsken. Flere tusen tonn matvarer ble hentet ut av bygget og nesten 10 000 kvm lagerbygg ble revet.

FORRETNINGSENHET: AF DECOM

OPPDRAAGSGIVER: GJENSIDIGE

FERDIGSTILLELSE: APRIL 2017

KONTRAKTSSUM: MNOK 6,5 EKSCL. MVA.

NORRLANDS UNIVERSITETS- SJUKHUS I UMEÅ, BYGG 5B

Norrlands universitetssjukhus i Umeå gjennomgår omfattende rehabilitering og AF Härnösand Byggreturer gjennomførte i 2017 rivingsarbeid på bygg 5B. Prosjektet omfattet riving av taket på det åtte etasjer høye bygget. Dette ble gjennomført ved at en rivemaskin ble løftet opp på utsiden av bygget. AF Härnösand Byggreturer har også utført sanerings- og demonteringsarbeid innvendig og av byggets fasade.

FORRETNINGSENHET: AF HÄRNÖSAND

BYGGRETURER

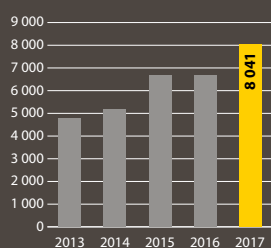
OPPDRAAGSGIVER: SKANSKA SVERIGE AB

FERDIGSTILLELSE: JUNI 2017

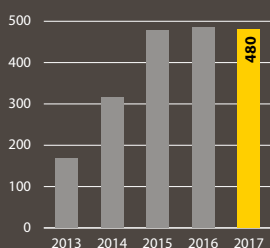
KONTRAKTSSUM: MSEK 10 EKSCL. MVA.

BYGG

OMSETNING MNOK

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

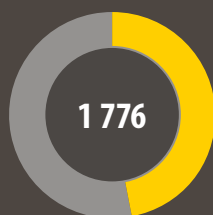
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

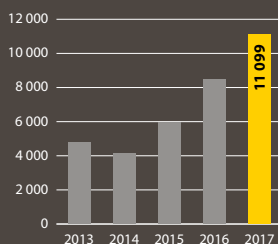
Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	8 041	6 688	6 678
Driftsresultat (EBIT)	480	485	479
Resultat før skatt (EBT)	493	498	485
Driftsmargin	6,0 %	7,3 %	7,2 %
Resultatmargin	6,1 %	7,4 %	7,3 %
Ordreservere	11 099	8 467	5 947

ANSATTE

AF Gruppen 3 768

ORDRESERVE MNOK

BYGG BESTÅR AV

- AF Bygg Oslo
- AF Bygg Østfold
- AF Byggfornyelse
- AF Bygg Prosjektpartner
- AF Nybygg
- Strøm Gundersen med døtre
- MTH med døtre
- LAB med døtre
- AF Bygg Sverige med døtre

SOLIDE RESULTATER

Bygg har mange gode prosjektprestasjoner og leverer solide resultater totalt sett. Virksomheten viser god konkurransekraft og har vunnet mange nye prosjekter gjennom året. Dette har resultert i en rekordhøy ordresreserve ved utgangen av 2017.

Bygg er AFs største virksomhetsområde og omfatter aktiviteter knyttet til nybygg og byggfornyelse i Norge og Sverige. Bygg spenner over hele verdikjeden fra tidligfase med prosjektering og frem til bygging, rehabilitering og ferdigstillelse av bygg. I tillegg til å være en av de største aktørene innenfor boliger, næringsbygg og offentlige bygg er AF Gruppen ledende innen rehabilitering i Norge.

Bygg er delt inn i ni forretningsenheter med tilhørende datterselskaper: AF Bygg Oslo, AF Byggfornyelse, AF Nybygg, AF Bygg Østfold, AF Bygg Prosjektpartner, AF Bygg Sverige, Strøm Gundersen, MTH og LAB. Alle enhetene har sterk lokal forankring og et bredt tjenestespekter.

AF Bygg Prosjektpartner inngår i AF Anlegg fra og med 2018. Ved omorganiseringen kan prosjektene i AF Bygg Prosjektpartner trekke veksler på AF Anleggs ledelse og kompetanse på mobil prosjektdrift.

KORT OM 2017

Bygg hadde en omsetning på MNOK 8 041 (6 688) i 2017 og et resultat før skatt på MNOK 493 (498). Dette gir en resultatmargin på 6,1 % mot 7,4 % i 2016.

Byggvirksomheten i Norge hadde høy aktivitet i 2017 og leverte gode resultater. Dette gjelder spesielt enhetene AF Bygg Oslo, Strøm Gundersen, MTH og LAB. AF Bygg Prosjektpartner har levert svake resultater og enhetens portefølje vil fra 2018 overføres til AF Anlegg. For å øke den organiske veksten i Stor-Oslo ble AF Nybygg etablert som ny forretningsenhet i januar 2017. Denne enheten venter økt aktivitet i 2018.

AF Bygg Sverige øker aktiviteten i 2017 men leverer samlet sett resultater under konsernets krav. Datterselskapet AF Bygg Syd hadde vekst og god lønnsomhet, mens enheten i Göteborg leverte svake resultater i 2017.

Ordreserven til Bygg var ved utgangen av 2017 MNOK 11 099 (8 467).

MARKEDSUTSIKTER

Prognosesenteret venter en vekst i byggemarkedet totalt på 1,3 % i 2018. Det ventes en tilbakegang på 0,8 % i investeringer i nye boliger, men nye yrkesbygg samt rehabilitering, ombygging og tilbygg (ROT) innen boliger og yrkesbygg er forventet å vokse mellom 1,5 % og 2,5 %.

Sveriges Byggindustrier legger til grunn en noe avtakende vekst innen bygg- og anleggsinvesteringer for Sverige i 2018 etter flere år med høy vekst. Fortsatt vekst kombinert med en ekspansiv pengepolitikk og økt sysselsetting gir et godt grunnlag for AFs svenske virksomheter.

Samlet sett forventes det høy aktivitet, men et mer avventende boligmarked i både Norge og Sverige vil sannsynligvis gi seg utslag i oppstart av færre nye prosjekter i 2018.

UTVALGTE PROSJEKTER

NYTT NASJONALMUSEUM

Det nye Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design blir Norges største kulturbygg, og Nordens største kunstmuseum. Samlet areal utgjør 54 600 m², hvorav utstillingsarealene utgjør 13 000 m². AF er tildelt entreprisene Råbygg, Tett Bygg og Innvendige arbeider. Nytt Nasjonalmuseum er et forbilde for miljøvennlig byggeteknikk med kriteriet om 50 % reduksjon av klimagassutslipp sammenlignet med dagens byggepraksis.

FORRETNINGSENHET: AF BYGGFORNYELSE

OPPDRAGSGIVER: STATSBYGG

FERDIGSTILLELSE: OKTOBER 2019

KONTRAKTSSUM: MNOK 1 245 EKSKL. MVA.

UTVIDELSE AV LAGUNEN STORSENTER

LAB Entreprenør er totalentreprenør for utvidelsen av Lagunen Storsenter i Bergen. Kontrakten omfatter grunnarbeid, infrastruktur, peling og råbygg for alle tilbygg og påbygg. I tillegg skal det utføres komplette tett hus-arbeider, tekniske anlegg og innredning av butikker og fellesarealer. Om knappe to år vil antall butikker og serveringssteder ha økt fra 135 til over 200.

FORRETNINGSENHET: LAB ENTREPRENØR

OPPDRAGSGIVER: LAGUNEN DA

FERDIGSTILLELSE: JUNI 2019

KONTRAKTSSUM: MNOK 850 EKSKL. MVA.

HOPPERN SKOLE

Hoppern Skole blir et fremtidsrettet skolebygg. AF skal rive eksisterende skole og gymsal, og deretter bygge ny 5-parallell ungdomsskole og idrettshall i massivtre, samt opparbeide nytt utomhusanlegg. Skolen skal miljøsertifiseres etter Breeam-NOR standarden «Very Good» og det skal installeres egne solcelleanlegg på skolen og idrettshallen. Skolen skal ha kapasitet for 450 elever og ca. 50 ansatte.

FORRETNINGSENHET: AF BYGG ØSTFOLD

OPPDRAGSGIVER: MOSS KOMMUNE

FERDIGSTILLELSE: AUGUST 2019

KONTRAKTSSUM: MNOK 215 EKSKL. MVA.

SJÖLUNDA ARV

Kloakkrenseanlegget til Malmö, Sjölanda, er et av Sveriges største kommunale renseanlegg. Her skal AF Bygg Syd som totalentreprenør prosjektere og bygge et nytt innløp og grovrensebygg som vil utgjøre første steg i renseprosessen av all kloakk i Malmö. Ca. 20 egne ansatte og en rekke underentreprenører arbeider for fullt med avstøpning av bassenger og kanaler.

FORRETNINGSENHET: AF BYGG SYD

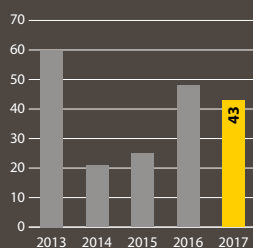
OPPDRAGSGIVER: VA SYD

FERDIGSTILLELSE: MARS 2019

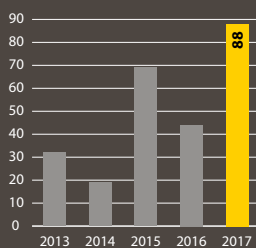
KONTRAKTSSUM: MSEK 205 EKSKL. MVA.

EIENDOM

OMSETNING MNOK

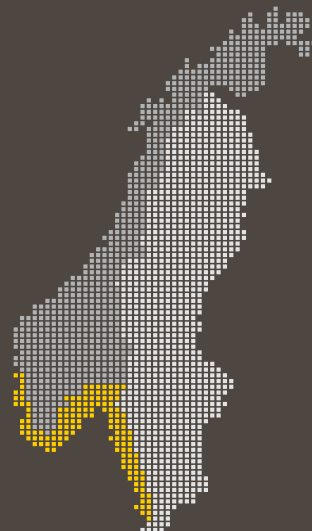

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

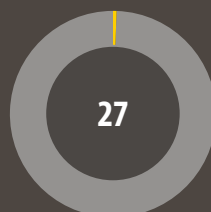
- Norge
- Sverige

NØKKELTALL

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	43	48	25
Driftsresultat (EBIT)	88	44	69
Resultat før skatt (EBT)	75	30	57
Driftsmargin	-	-	-
Resultatmargin	-	-	-
Ordresreserve	-	-	-

ANSATTE

AF Gruppen 3 768

EIENDOM BESTÅR AV

- AF Eiendom
- AF Prosjektutveckling
- LAB Eiendom

GODE RESULTATER I ET MER AVVENTENDE MARKED

Eiendomsvirksomheten hadde i 2017 et høyt aktivitetsnivå og gode resultater tross et litt mer avventende boligmarked i både Norge og Sverige sammenliknet med de siste årene.

Virksomhetsområdet Eiendom utvikler boliger og næringsbygg i Norge og Sverige. Aktiviteten foregår hovedsakelig i geografiske områder hvor AF har egen produksjonskapasitet. De fleste utbyggingsprosjektene er organisert i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som regnkapsføres etter egenkapitalmetoden, noe som medfører at kun AF sin andel av resultatet inntas i konsernregnskapet. Omsetning og ordreserver i de deleide utviklingsprosjektene inngår ikke i AFs konsernrapportering

KORT OM 2017

Eiendom hadde i 2017 en omsetning på MNOK 43 (48) og leverte et resultat før skatt på MNOK 75 (30).

I 2017 ble det solgt 285 (668) leiligheter, hvorav AFs andel er 111 (316). Per 31.12.2017 utgjorde AFs andel av usolgte ferdigstilte leiligheter 4 (5).

Boligmarkedet i Stor-Oslo, der Eiendom har mesteparten av sin aktivitet, har vært preget av en mer avventende holdning blant boligkjøperne i store deler av 2017. Eiendom har likevel oppnådd gode resultater i 2017, og prosjektet Krydderhagen på Hasle i Oslo har vært største bidragsyter til dette. Eiendomsvirksomheten har to pågående prosjekter i Sverige, lokalisert i Halmstad og i Surte ved Göteborg.

Ved inngangen til 2018 har AFs eiendomsvirksomhet fem boligprosjekter med i alt 742 leiligheter i produksjonsfasen, hvorav AFs andel er 338. De største prosjektene i produksjon er Krydderhagen på Hasle, Thurmannskogen på Lørenskog og Lillo Gård i Nydalen. AF har ved årsskiftet tomter og utbyggingsrettigheter som estimeres til 2 314 (2 054) boenheter, hvorav AFs andel er 982 (848).

AF har totalt 92 084 BTA kvm (107 310) næringsseiendom under utvikling, hvor AFs andel er 45 273 BTA kvm (51 213). Eiendom har tre næringsprosjekter under bygging; Butikker Lillo Gård Nydalen, Securitas-bygget på Hasle og Hasle Linje Næring Wang Ung.

MARKEDSUTSIKTER

Tall fra Eiendom Norge for februar 2018 viser at boligprisene i Norge steg med 1,1 % sammenlignet med januar 2018. Korrigert for sesongvariasjoner gikk prisene opp med 0,4 %. Boligprisene var i februar 2,3 % lavere enn for 12 måneder siden. I følge Eiendom Norge bekrefter dette trenden om at boligprisene er i ferd med å stabilisere seg. Tilbudssiden er redusert, men en økning i antall solgte boliger i februar vitner om stigende etterspørsel. Det er særlig i Oslo at salgstakten øker. Det er flere tegn på bedring i det norske boligmarkedet sammenlignet med den svake utviklingen i 2017.

Boligprisutviklingen i Sverige har, som i Norge, vært preget av sterk vekst over lengere tid. Utover i 2017 falt boligprisene også i Sverige. Boligprisene i januar 2018 var 4 % lavere enn tilsvarende periode i 2017 hvor Stockholm hadde størst prisnedgang med 8 %. Riksbanken i Sverige peker på at Sverige, og omverdenen for øvrig, er inne i en sterk konjunktur. Riksbanken forventer at etterspørselen etter boliger fortsatt vil være høy og at prisnedgangen vil være begrenset og midlertidig.

UTVALGTE PROSJEKTER

LILLO GÅRD

På Lillo Gård ved Storo har AF med flere samarbeidspartnere utviklet et nytt boligprosjekt. Lillo Gård består av totalt 420 leiligheter, et bydelstorg og en nyrestaurert gård. Lillo Gård og flere av bygningene omkring er vernet, og de nye boligene blir beliggende sentralt i et område som blomstrer for fullt.

FORRETNINGSENHET: AF EIENDOM

FERDIGSTILLELSE: JUNI 2020

EIERANDEL: 25 %

ANTALL ENHETER: 420

TORNET I SURTE

I Surte nord for Göteborg oppfører AF en 11-etasjes blokk med 20 leiligheter som kommer til å bli Surtes nye landemerke. Leilighetene bygges med høy standard, samtlige med stor sydvestvendt balkong. De fleste leilighetene kommer til å ha en fantastisk vidstrakt utsikt over Göta älv som flyter forbi. Innflytning forventes i første kvartal 2018

FORRETNINGSENHET: AF PROJEKTUTVECKLING

FERDIGSTILLELSE: FEBRUAR 2018

EIERANDEL: 100 %

ANTALL ENHETER: 20

ROLFSBUKTA TERRASSE

I Rolfsbukta på Fornebu har AF Gruppen sammen med partnere utviklet et boligprosjekt med 72 leiligheter som varierer i størrelse fra 53 til 128 kvm, alle med privat uteplass. Leilighetene er fordelt på 5 hus forbundet med felles underetasje. Det har vært fokus på gode solforhold ved utformingen av leilighetene. Rolfsbukta terrasse tilfredsstiller kravene til energiklasse B.

FORRETNINGSENHET: AF EIENDOM

FERDIGSTILLELSE: MAI 2017

EIERANDEL: 33 %

ANTALL ENHETER: 72

SECURITAS-BYGGET PÅ HASLE

På Hasle bygger AF Gruppen i samarbeid med Höegh Eiendom et nytt kontorbygg på åtte etasjer samt to kjelleretasjer som skal bli Securitas nye hovedkontor. Prosjektet skal oppnå energimerke A, passivhus, og miljøklassifiseres BREEAM-NOR – Very Good.

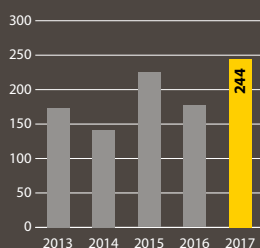
FORRETNINGSENHET: AF EIENDOM

FERDIGSTILLELSE: MARS 2018

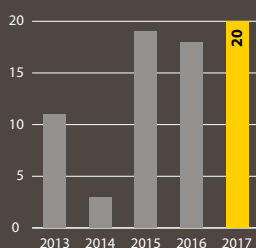
EIERANDEL: 50 %

ENERGI

OMSETNING MNOK

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

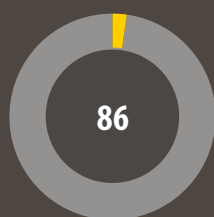
- Norge
- Litauen

NØKKELTALL

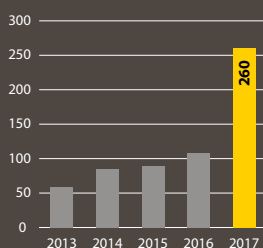
Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	244	177	225
Driftsresultat (EBIT)	20	18	19
Resultat før skatt (EBT)	22	16	21
Driftsmargin	8,2 %	10,0 %	8,3 %
Resultatmargin	9,1 %	8,9 %	9,4 %
Ordresreserve	260	108	90

ANSATTE

AF Gruppen 3 768

ORDRESERVE MNOK

ENERGI BESTÅR AV

- AF Energi & Miljøteknikk
- Boligenergi
- AF Energija Baltic

ØKENDE AKTIVITET OG GODE RESULTATER

2017 har vært preget av økende aktivitet, god drift i pågående prosjekter og gode resultater.

Energi tilbyr energieffektive og fremtidsrettede tekniske energitjenester for bygg og industri. Virksomhetsområdet består av en forretningsenhet, AF Energi & Miljøteknikk, men har også aktivitet i Boligenergi AS som eies sammen med OBOS. Energi leverer tjenester i Norge.

Tjenestespekteret til Energi omfatter grundige energianalyser som resulterer i systemdesign og implementering av tiltak for å effektivisere energibruken. AF leverer design, installasjon og oppfølging av nærvarmesentraler til næringsbygg og industri samt leveranse av varme- og kjøleanlegg til boliger og yrkesbygg. I tillegg leveres tjenester innen driftsoppfølging av energisentraler, energiservice og energiovervåkning. Boligenergi tilbyr borettslag og sameier totalløsninger knyttet til fornybar energi og energieffektivisering.

KORT OM 2017

Virksomhetsområdet Energi hadde i 2017 en omsetning på MNOK 244 (177). Resultat før skatt ble MNOK 22 (16). Dette gir en resultatmargin på 9,1 % (8,9). De gode resultatene kan tilskrives god drift og effektiv ressursutnyttelse i prosjektene.

Markedet for energitjenester er stigende samtidig som størrelsen på entreprisene blir større. Det er spesielt innenfor ENØK og Energiservice at enheten har opplevd vekst i 2017.

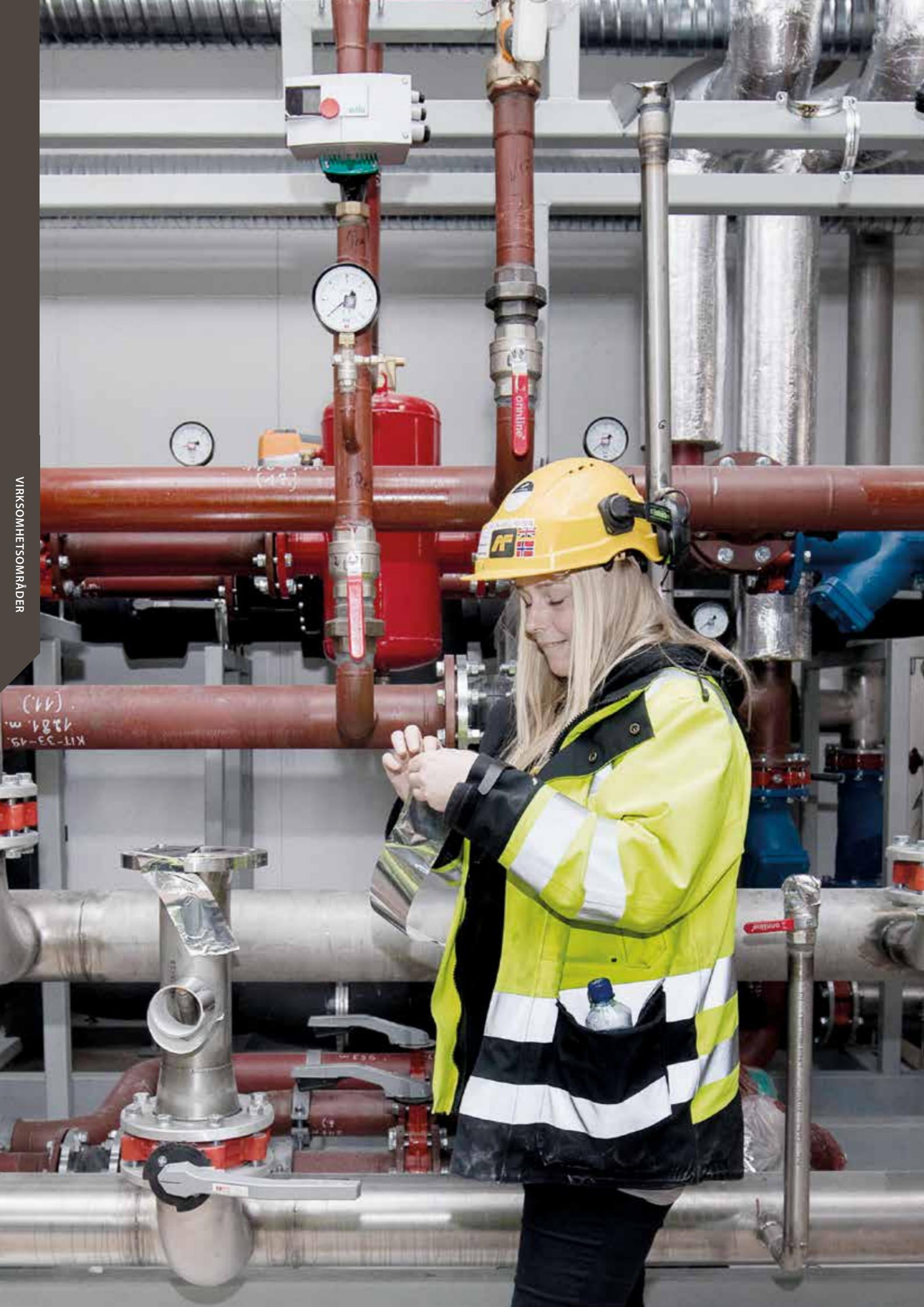
I 2017 ble enheten AF Energija Baltic etablert i Litauen. Enheten skal hovedsakelig være en leverandør til den norske energivirksomheten.

Energi har høy aktivitet innen tilbudsregning og en god ordreserver. Ved utgangen av året var ordreserveren MNOK 260 (108).

MARKEDSUTSIKTER

Myndighetene i Norge har fastsatt ambisiøse energimål frem mot 2030 knyttet til reduksjon av energibruk. Disse målsetningene skal realiseres blant annet gjennom en vesentlig reduksjon i energibruk fra eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå. Enova har kartlagt at det er et stort vedlikeholdsetterslep på offentlig bygningsmasse, og store effektiviseringsmuligheter i forbindelse med rehabilitering av bygg. Leveranse av komplette varme- og kjøleanlegg er ytterligere et interessant marked. Etterspørselen her henger sammen med igangsettinger av nye boliger samt yrkesbygg hvor det ventes et fortsatt høyt antall igangsettinger i 2018. Markedet for energisparekontrakter (EPC) i kommuner og offentlig virksomheter er også et interessant markedsområde for AF. Det har vært en markant økning i antall utlyste energisparekontrakter de siste årene, og veksten forventes å fortsette.

Totalt sett forventes det et godt marked for AFs energivirksomhet.

UTVALGTE PROSJEKTER

CAMPUS ÅS, VARME- OG KJØLEANLEGG

AF leverer varme- og kjøleanlegget ved Campus Ås. Åtte bygg med 2 400 rom på til sammen 63 000 kvm får varme og kjøling gjennom 55 km med rør. Varmen kommer fra det lokale fjernvarmeanlegget. Kjølingen produseres av AFs løsning – nedgravde kuldeenergilagre fylt med 40 000 kjøleelementer. Campus Ås bygges som passivhus som gir et stort energisparepotensial.

FORRETNINGSENHET: AF ENERGI & MILJØTEKNIKK

OPPDRAAGSGIVER: STATSBYGG

FERDIGSTILLELSE: MAI 2020

KONTRAKTSSUM: MNOK 109 EKSCL. MVA.

LINDHØY ENERGISENTRAL, FÆRDER

AF har levert energisentralen som består av fem varmpumper på 370 kW totalt, elkjel på 600kW og brønnpark med over 30 brønner på 300 meter. Utomhusområde, VA-anlegg og parkeringsplass med ladestasjoner for elbiler samt fordrøyningsbasseng for overvann inngikk også i kontrakten. Fire kundesentraler for varme er installert og to bygg forsynes med frikjøling. Fire ventilasjonsaggregater er konvertert til vannbåren oppvarming.

FORRETNINGSENHET:

AF ENERGI & MILJØTEKNIKK

OPPDRAAGSGIVER: TJØME KOMMUNE

FERDIGSTILLELSE: NOVEMBER 2017

KONTRAKTSSUM: MNOK 20 EKSCL. MVA.

SØRUM KOMMUNE, EPC-KONTRAKT

EPC-prosjektet i Sørums kommune resulterte i energibesparelser på nesten 33 %, langt utover garantiene i kontrakten. Blant tiltakene som ble gjennomført av AF var blant annet etablering av energiovervåkning, driftsoptimalisering, ventilasjon, automatikk, isolering, pumper, vannrens og -behandling. AF har i 2017 sikret energibesparelser utover kontraktsgarantiene på alle gjennomførte EPC-kontrakter.

FORRETNINGSENHET:

AF ENERGI & MILJØTEKNIKK

OPPDRAAGSGIVER: SØRUM KOMMUNE

FERDIGSTILLELSE: DESEMBER 2016

KONTRAKTSSUM: MNOK 3,4 EKSCL. MVA.

WILHELMSSEN CHEMICALS, ENERGIEFFEKTIVISERING

AF har bygget nytt trafobygge og etablert 400V for fabrikk, videre levert 300 kW varmpumpe og 900 kW elkjel som erstatning for gammel oljebrenner. Nytt system for forvarming av vann til produksjon bidrar til betydelig økt produksjonskapasitet. Fire gamle ventilasjonsaggregater er erstattet med nye som sikrer effektiv distribusjon og varmegjenvinning. Utomhus rundt trafobygget er det planert og asfaltert.

FORRETNINGSENHET:

AF ENERGI & MILJØTEKNIKK

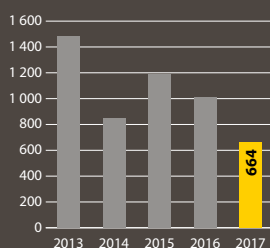
OPPDRAAGSGIVER: WILHELMSSEN CHEMICALS AS

FERDIGSTILLELSE: DESEMBER 2017

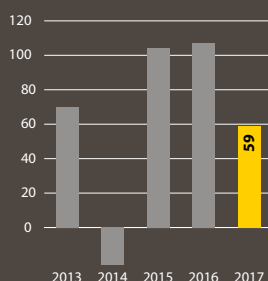
KONTRAKTSSUM: MNOK 13 EKSCL. MVA.

OFFSHORE

OMSETNING MNOK

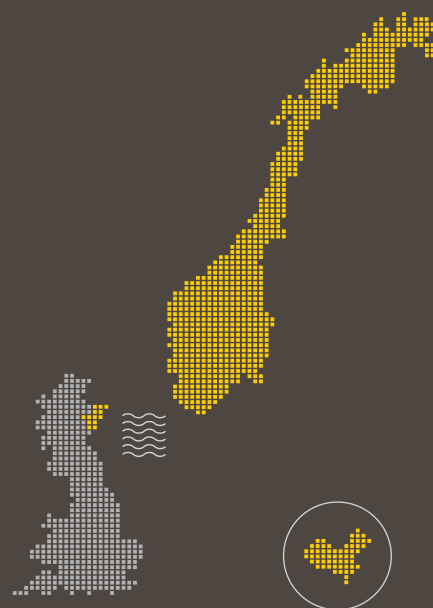

DRIFTSRESULTAT MNOK

GEOGRAFISK TILSTEDEVÆRELSE

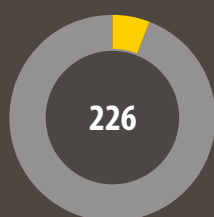
- Norsk og britisk sokkel
- Norge
- UK
- Kina

NØKKELTALL

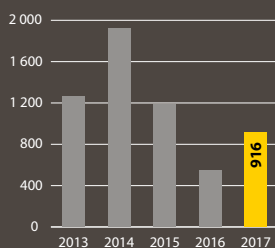
Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	664	1 014	1 187
Driftsresultat (EBIT)	59	107	104
Resultat før skatt (EBT)	49	94	83
Driftsmargin	8,8 %	10,5 %	8,7 %
Resultatmargin	7,4 %	9,3 %	7,0 %
Ordresreserve	916	550	1 182

ANSATTE

AF Gruppen 3 768

ORDRESERVE MNOK

OFFSHORE BESTÅR AV

- AF Offshore Decom
- AF Offshore Decom UK Ltd.
- AF Miljøbase Vats
- AF AeronMollier
- Aeron Energy Technology Co.

LAVERE AKTIVITET MED GODE RESULTATER

Offshore har levert svært gode resultater i 2017 selv om markedsforholdene i offshore-sektoren generelt er krevende.

Virksomhetsområdet Offshore omfatter AFs tjenester knyttet til fjerning, riving og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. Offshore inkluderer også nybyggs-, modifikasjons- og vedlikeholdsarbeid innen HVAC og riggservice. I tillegg har Offshore tjenester knyttet til vedlikehold og modifikasjon av olje- og gassindustriens landanlegg.

Offshore består av forretningsenheterne AF AeronMollier og AF Offshore Decom med datterselskaper. Offshore har i tillegg aktivitet i AF Miljøbase Vats og aktivitet knyttet til vedlikehold og modifikasjon av landanlegg.

KORT OM 2017

Offshore hadde en omsetning på MNOK 664 (1 014) i 2017. Resultat før skatt ble MNOK 49 (94). Det ga en resultatmargin på 7,4 % mot 9,3 % i 2016.

AF Offshore Decom hadde god drift og leverte gode resultater i 2017. Enheten hadde lavere aktivitet i 2017 enn i 2016 da omsetning og resultat i 2016 var påvirket av en vellykket offshorekampanje i forbindelse med fjerning av Murchison-plattformen. Enheten hadde ingen vesentlige offshorekampanjer i 2017, men det har vært høy aktivitet på AF Miljøbase Vats samt prosjektering og oppstart på nye prosjekter.

AF Offshore Decom ble i 2017 tildelt kontrakt som underentreprenør til Heerema Marine Contractors fra ConocoPhillips Skandinavia AS i forbindelse med fjerning og gjenvinning av plattformer tilknyttet Ekofisk-feltet i Nordsjøen. Kontrakten gjelder fire plattformer, samt opsjon på ytterligere en plattform i perioden 2017 til 2022. Videre mottok AF Offshore Decom i september

melding om at ConocoPhillips (UK) Limited vil inngå en rammeavtale for fremtidig fjerning og gjenvinning av opptil sju plattformer i den sørlige Nordsjøen i løpet av de neste 10 årene. AF Offshore Decom UK ser nå også på muligheter for å etablere seg i britisk sektor av Nordsjøen i samarbeid med Forth Ports Limited ved Dundee havn.

AF AeronMollier har hatt utfordrende markedsforhold over lengre tid. Enheten hadde lav aktivitet i 2017 og leverte et svakt resultat. Det er i løpet av året gjennomført organisatoriske tilpasninger blant annet ved økt salg av tjenester til cruise- og passasjersegmentet samt økt satsning på landbaserte prosjekter. AF AeronMollier har også utvidet tjenestespekteret til i større grad å inkludere elektro- og rørtjenester knyttet til eksisterende virksomhet og ser muligheter innenfor dette.

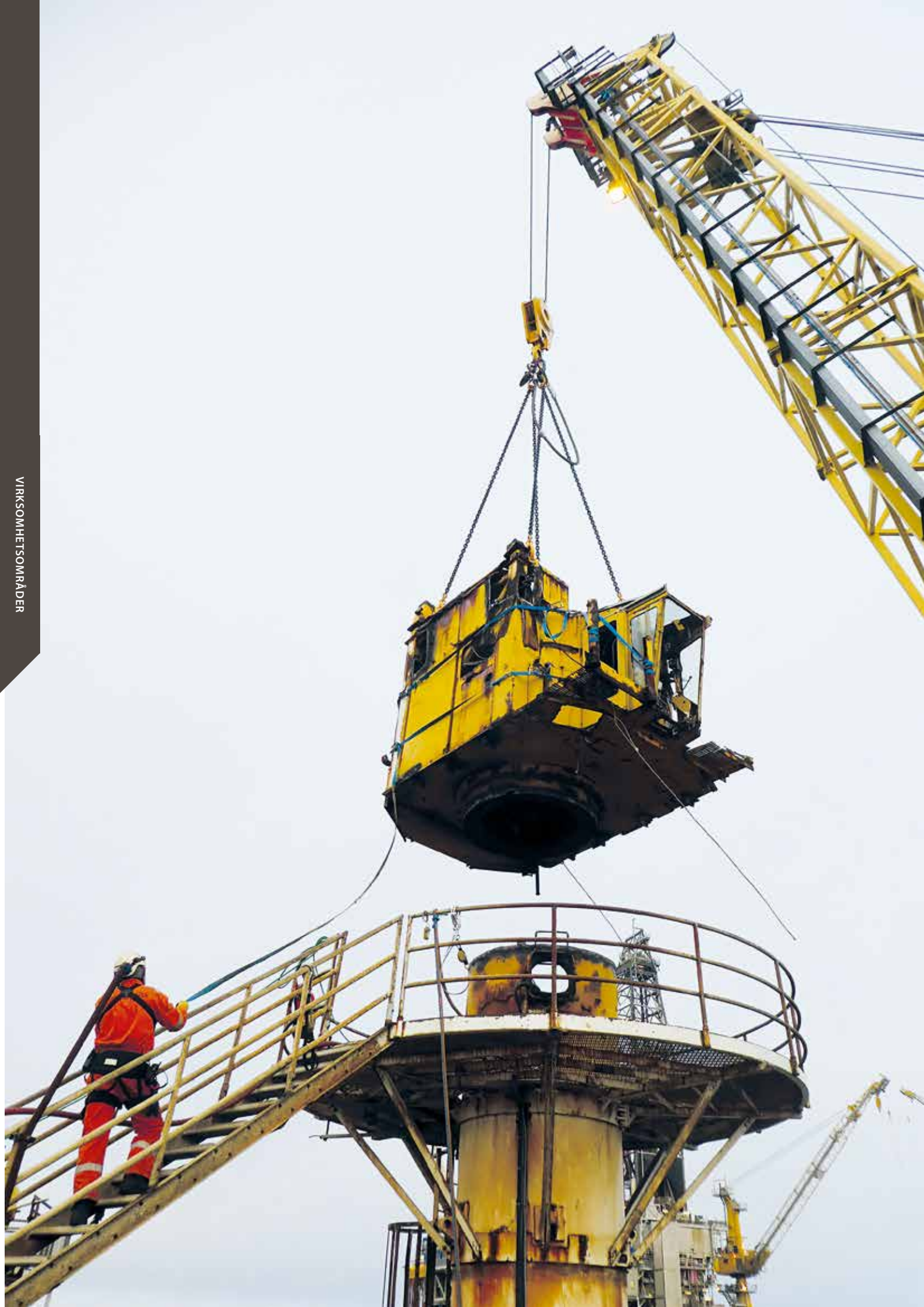
Ved årsslutt hadde virksomhetsområdet Offshore en ordresreserve på MNOK 916 (550). Nye prosjekter knyttet til fjerning av plattformer kontrahert i 2017 vil i hovedsak komme til utførelse fra 2019 og senere. Ordreservens knyttet til øvrig offshorevirksomhet vil i stor grad komme til utførelse i 2018.

MARKEDSUTSIKTER

Lav oljepris har bidratt til redusert lønnsomhet og lavere investeringsvillighet blant oljeselskapene. Statistisk sentralbyrå estimerer investeringene knyttet til olje, gass og rørtransport i 2018 til NOK 144,3 mrd. Dette er en nedgang på 1,6 % sammenlignet med tilsvarende tall for 2017. Lavere oljepris reduserer lønnsomheten for oljefeltene i Nordsjøen og oljeselskapene må i større grad enn tidligere vurdere nedstengning og fjerning

av de eldre plattformene. Markedsutsiktene for rivevirksomheten offshore er derfor trolig positivt korrelert med lavere oljepriser. Markedet for fjerning av offshoreinstallasjoner er preget av sterk konkurranse og få riveprosjekter for gjennomføring i 2018 og 2019. Anslag fra den britiske bransjeorganisasjon Oil & Gas UK viser imidlertid at mer enn 200 plattformer skal fjernes helt eller delvis i britisk, norsk, dansk og nederlandsk sektor i perioden 2017 til 2025. Dette gir gode muligheter for AFs virksomhet innen rivning og fjerning av utrangerte oljeinstallasjoner.

For AFs offshorevirksomhet innen HVAC samt vedlikehold og modifikasjoner er markedsforholdene fortsatt krevende, men for segmenter innen cruise- og passasjerfartøyer er det en forventet vekst.

UTVALGTE PROSJEKTER

EKOFISK CAT 3

AF inngikk i 2017 avtale med Conoco Philips om fjerning og gjenvinning av fire plattformer i Ekofisk-området. Plattformene har en samlet vekt på mer enn 36 500 tonn. Første del av plattformfjerningen ble gjennomført i desember 2017 og prosjektet vil fortsette over flere år. Kontrakten omfatter prosjektering, forberedende arbeider, fjerning og gjenvinning (EPRD).

FORRETNINGSOMRÅDE: AF OFFSHORE DECOM

OPPDRAAGSGIVER: CONOCO PHILIPS

FERDIGSTILLELSE: 2021

KONTRAKTSSUM: IKKE OPPGITT

JANICE

Janice A er en halvt nedsenkbar rigg, opprinnelig bygget og brukt som boligfartøy. Riggene ble senere bygget om til en Floating Production Unit, og brukt ved Janice-feltet for Maersk Oil UK. Riggene på ca. 18 500 tonn seksjoneres ved AF Miljøbase Vats og prosesseres på land før riving og gjenvinning. Metoden som er benyttet på Janice er ny og representerer en utvidelse av tjenestespekteret til AF Offshore Decom.

FORRETNINGSOMRÅDE: AF OFFSHORE DECOM

OPPDRAAGSGIVER: MAERSK OIL & GAS UK

FERDIGSTILLELSE: 2017

KONTRAKTSSUM: IKKE OPPGITT

MURCHISON

AF har i konsortium med Heerema Marine Contractors Nederland SE gjennomført fjerning av Murchison-plattformen i Nordsjøen. Plattformen hadde en vekt på mer enn 37 000 tonn. Plattformens overbygg ble fjernet i løpet av tre måneder i 2016, og våren 2017 ble understelet hentet inn til AF Miljøbase Vats der rivingen avsluttes i 2020 – ett år før opprinnelig plan. Totalt 96 % av Murchison skal gjenvinnes.

FORRETNINGSOMRÅDE: AF OFFSHORE DECOM

OPPDRAAGSGIVER: CANADIAN NATURAL

RESOURCES INTERNATIONAL (U.K.) LIMITED

FERDIGSTILLELSE: 2020

KONTRAKTSSUM: MNOK 700 EKSCL. MVA.

PETROJARL

AF har kontrakt med Teekay om levering av HVAC-utstyr i forbindelse med ombyggingen av FPSO Petrojarl 1. Leveransen omfatter kjøling, rør, sveising og elektro. Leveransen består blant annet av chiller, 500 meter med plastrør og 300 meter mapress, samt installasjon av kabler og kabelbroer for hele leveransen. Petrojarl 1 skal til Brasil etter ombygging.

FORRETNINGSOMRÅDE: AF OFFSHORE DECOM

OPPDRAAGSGIVER: TEEKAY

FERDIGSTILLELSE: 2017

KONTRAKTSSUM: IKKE OPPGITT.

AKSJONÆR- INFORMASJON

74 KONSERNLEDELSEN

76 STYRET

78 EIERSTYRING OG
SELSKAPSLEDELSE

80 AKSJEN

KONSERNLEDELSEN

MORTEN GRONGSTAD

(1975)

Konsernsjef

Morten Grongstad ble ansatt i AF i 2012 og var konserndirektør for Eiendom og Bygg før han i 2015 ble utnevnt til konsernsjef. Han var tidligere adm.dir. i Fornebu Utvikling og han har erfaring fra Orkla Eiendom og McKinsey. Morten Grongstad er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.17 eier han 205 923 aksjer og har 35 922 opsjoner i AF Gruppen ASA.

SVERRE HÆREM

(1965)

Konserndirektør finans

Sverre Hærem har vært konserndirektør finans i AF siden 2007. I 2012–2013 var han i tillegg konserndirektør for virksomhetsområdet Energi. Han har tidligere arbeidet som finansdirektør i Fjord Seafood ASA og økonomidirektør i Dyno. Sverre Hærem er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.17 eier han 120 662 aksjer og har 24 918 opsjoner i AF Gruppen ASA.

EIRIK WRAAL

(1979)

Konserndirektør

Eirik Wraal har ansvaret for virksomhetsområdet Miljø og for samfunnsansvar i AF Gruppen. Han kom fra stillingen som leder for AF Decom og har vært i AF siden 2004. Eirik Wraal har også hatt ulike driftsroller innen AFs miljøvirksomhet og er utdannet sivilingeniør fra NTNU. Per 31.12.17 eier han 20 003 aksjer og har 21 970 opsjoner i AF Gruppen ASA.

ARILD MOE

(1965)

Konserndirektør

Arild Moe har ansvaret for virksomhetsområdet Anlegg. Han har hatt ulike lederstillinger i AF og har arbeidet i selskapet siden 1990. Arild Moe er utdannet bygg- og anleggsingeniør fra HiO og bedriftsøkonom fra UiA. Per 31.12.17 eier han 251 261 aksjer og har 24 152 opsjoner i AF Gruppen ASA.

ANDREAS JUL RØSJØ**(1980)****Konserndirektør**

Andreas Jul Røsjø har ansvaret for virksomhetsområdene Eiendom og Energi samt for innovasjon og digitalisering. Han har vært forretningsutvikler og har hatt ulike lederstillinger i AF. Før han kom til AF i 2007 jobbet han som konsulent i Capgemini. Andreas Jul Røsjø er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.17 eier han 54 947 aksjer og har 21 970 opsjoner i AF Gruppen ASA.

BÅRD FRYDENLUND**(1968)****Konserndirektør**

Bård Frydenlund har fra 1.1.18 ansvaret for HR, kommunikasjon og den svenske virksomheten som ble etablert som eget virksomhetsområde fra 2018. I 2017 hadde han ansvar for HR og Bygg Sør-Vest. Han har arbeidet i AF siden 2000 og har vært Direktør Personal og organisasjon og hatt roller innen økonomi. Bård Frydenlund er utdannet diplomøkonom og Master of Management fra BI. Per 31.12.17 eier han 124 864 aksjer og har 21 970 opsjoner i AF Gruppen ASA.

HENNING OLSEN**(1978)****Konserndirektør**

Henning Olsen har ansvaret for virksomhetsområdet Bygg. Han kom fra stillingen som leder for AF Eiendom og var tidligere økonomidirektør i AF Bygg Oslo. Han har hatt ulike stillinger innen finans og økonomi og har vært i AF siden 2010. Tidligere jobbet han i Statkraft og BCG. Henning Olsen er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI. Per 31.12.17 eier han 27 805 aksjer og har 21 970 opsjoner i AF Gruppen ASA.

AMUND TØFTUM**(1978)****Konserndirektør**

Amund Tøftum har ansvaret for virksomhetsområdet Offshore. Han kom fra stillingen som prosjektdirektør i AF Offshore Decom. Han har erfaring fra forretningsutvikling og ulike driftsroller fra Anlegg og Offshore i AF. Amund Tøftum er utdannet sivilingeniør fra NTNU og har vært i AF siden 2005. Per 31.12.17 eier han 66 344 aksjer og har 21 970 opsjoner i AF Gruppen ASA.

STYRET

PÅL EGIL RØNN

(1968)

Styrets leder

Pål Egil Rønn var konsernsjef i AF Gruppen fra 2007 til 2015. Han har siden 1999 hatt ulike lederstillinger i AF Gruppen. Øvrige styreverv inkluderer Bouvet ASA, Sparebank 1 Gudbrandsdalen og Øster Hus Gruppen AS. Han er utdannet sivilingeniør med doktorgrad fra NTNU.

BORGHILD LUNDE

(1965)

Styremedlem

Borghild Lunde har i hele sin yrkeskarriere hatt lederstillinger innen olje- og gassvirksomheten i ABB. Hun er nå direktør for Oil, Gas and Chemicals i ABB og sitter i konsernledelsen i den norske virksomheten. I den globale ledergruppen for Oil, Gas and Chemicals er hun ansvarlig for Danmark og Russland. Hun er utdannet sivilingeniør fra NTH.

DANIEL KJØRBERG SIRAJ

(1975)

Nestleder

Daniel Kjørberg Siraj er konsernsjef i OBOS. Han var tidligere administrerende direktør i OBOS Nye Hjem og OBOS Fornebulandet. Han har også tidligere vært direktør for strategi og forretningsutvikling i OBOS, og advokat og byrådssekretær for næring og byutvikling i Oslo kommune. Øvrige styreverv inkluderer styreleder i Block Watne AS. Han er utdannet cand.jur. fra Universitetet i Oslo.

ARNE SVEEN

(1970)

Styremedlem

Arne Sveen er ansattrepresentant i styret. Han har jobbet i AF siden 1999, de siste tolv årene som hovedtillitsvalgt og hovedverneombud i AF med ansvar for Fellesoverenskomsten for byggfag. Tidligere jobbet han som kranfører/grunnarbeider i AF Bygg Oslo.

HEGE BØMARK**(1963)****Styremedlem**

Hege Bømark har bakgrunn som finansanalytiker i Fearnley Finans (Fonds) AS og Orkla Finans (Fondsmegling) AS. Hun har tidligere vært styremedlem blant annet i Norwegian Property ASA, Fornebu Utvikling ASA og BWG Homes ASA, og er i dag styremedlem i Europris ASA, Union Eiendomsinvest Norge AS og OBOS-banken AS. Hun er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

KENNETH SVENDSEN**(1973)****Styremedlem**

Kenneth Svendsen er ansattrepresentant i styret. Han har vært i AF Gruppen siden 1998 og har hatt flere roller i selskapet, blant annet som stikningsleder, driftsleder og prosjektleder. Han jobber i dag som avdelingsdirektør i AF Anlegg, avdeling underjordsservice. Han er utdannet ingeniør bygg og anlegg fra Høgskolen i Narvik.

KRISTIAN HOLTH**(1984)****Styremedlem**

Kristian Holth har bakgrunn som økonomidirektør i KB Gruppen AS og i Contiga AS. Han har også erfaring fra McKinsey & Company. Andre styreverv inkluderer blant annet Gunnar Holth Grusforretning AS, Nordic Precast Group AB og BRG Entreprenør AS. Han er utdannet sivilingeniør i industriell økonomi fra NTNU.

PÅL JACOB GJERP**(1957)****Styremedlem**

Pål Jacob Gjerp er ansattrepresentant i styret. Han ble ansatt i AF Gruppen i 2000 som fagansvarlig for betong. I dag er han KS-sjef i AF Bygg Oslo. Han har tidligere jobbet i NOTEBY (Multiconsult), Norwegian Concrete Technologies og i PA Entreprenør. Han er utdannet sivilingeniør bygg fra NTH.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

AF Gruppen er et verdibasert selskap med sterk kultur. Sammen med prinsippene for risikostyring og internkontroll utgjør verdiene grunnsteiner i foretaksstyringen.

VIKTIGE HENDELSER I 2017

Arbeidet med implementering av konsernstrategien for 2017–2020 har vært en sentral styresak i 2017. Strategien trekker frem fire hovedinitiativ for AFs fremtidige arbeid; organisk og strukturell vekst, kunde- og partnerrelasjoner, nyskaping og innovasjon samt ledelseskapasitet og fagkompetanse. Initiativene ble grundig gjennomgått i hvert sitt styremøte for å sikre at strategien blir operasjonalisert på en god måte i forretningsenhetene.

Kjøpet av 70 % av aksjene i Kanonaden Entreprenad ble også gjennomført i 2017. Oppkjøpet har gitt AF Gruppen del i et voksende svensk anleggsmarked og var i tråd med strategiens satsing i Sverige.

STYRETS ARBEID

God eierstyring og selskapsledelse er styrets ansvar. Styret vurderer årlig AF Gruppens prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse og avlegger en redegjørelse i samsvar med den norske anbefalingen av 30. oktober 2014, jf. www.nues.no.

Styret har en fastsatt årsplan for sitt arbeid. Årsplanen omfatter gjennomgang av risikoområder og intern kontroll, samt godkjennelse av strategi, kvartalsregnskap, årsregnskap og budsjett. I tillegg gjøres det en gjennomgang av verdigrunnlag, retningslinjer for etikk og samfunnsansvar og organisasjonsstruktur. Det er utarbeidet prosedyrer og rutiner knyttet til varsling av kritikkverdige forhold i AF Gruppen, herunder brudd på lover og etiske retningslinjer, og det er etablert en elektronisk varslingsportal på www.afgruppen.no/varsling. Varslingssystemet gjelder både internt og eksternt, og det er oppnevnt et varslingsutvalg som skal følge opp dette.

I tillegg til de faste sakene behandler styret alle potensielle oppkjøp, tomteinvesteringer og kontraktstilbud med en kontraktssum over MNOK 600. Tilbudene vurderes etter blant annet strategiske, finansielle og organisatoriske kriterier, og vesentlige risikoforhold belyses særlig. Kontrakter med lavere kontraktssum behandles også i styret dersom risikobildet eller andre forhold tilsier det. I 2017 behandlet styret 14 tilbud før tilbudsinnlevering samt 4 potensielle tomteinvesteringer i forbindelse med eiendomsutvikling.

STYRET

Medlemmer	Antall aksjer ¹⁾	Oppmøteandel
Pål Egil Rønn (leder)	207 225	10/10
Daniel Kjørberg Siraj (nestleder)	18 066 733	9/10
Hege Bømark	-	9/10
Borghild Lunde	10 000	10/10
Kristian Holth	14 763 291	8/10
Gunnar Bøyum (vara)	-	7/7
Kenneth Svendsen	88 370	9/10
Pål Jacob Gjerp	51 043	10/10
Arne Sveen	-	7/10

¹⁾ Antall aksjer eid per 31.12.17 inkluderer aksjer tilhørende den nærmeste familie og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse.

STYRETS REVISJONSUTVALG

Hege Bømark (leder)
Borghild Lunde
Gunnar Bøyum

STYRETS KOMPENSASJONSUTVALG

Daniel Kjørberg Siraj (leder)
Pål Egil Rønn
Kristian Holth

VALGKOMITÉ

Tore Thorstensen (leder)
Ove B. Haupberg
Peter Groth

EKSTERN REVISOR

PricewaterhouseCoopers AS

Fullstendig redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse er tilgjengelig på afgruppen.no

ETTERLEVELSE AV NUES

Punkt i Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES)	Avvik fra anbefalingen
1 Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse	Ingen avvik
2 Virksomhet	Ingen avvik
3 Selskapskapital og utbytte	Ingen avvik
4 Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående	Ingen avvik
5 Fri omsettelighet	Ingen avvik
6 Generalforsamling	Tre avvik, se tekst under
7 Valgkomité	Ett avvik, se tekst under
8 Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet	Ingen avvik
9 Styrets arbeid	Ingen avvik
10 Risikostyring og internkontroll	Ingen avvik
11 Godtgjørelse til styret	Ingen avvik
12 Godtgjørelse til ledende ansatte	Ett avvik, se tekst under
13 Informasjon og kommunikasjon	Ingen avvik
14 Selskapsovertakelse	Ingen avvik
15 Revisor	Ingen avvik

AVVIK FRA NORSK ANBEFALING FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Etter styrets vurdering har AF Gruppen avvik knyttet til tre av punktene i anbefalingen:

Punkt 6. Generalforsamling

AF Gruppen har tre avvik fra anbefalingen på dette punktet.

Generalforsamlingen ledes ikke av en uavhengig møteleder, men av styrets leder. Det er vedtektsfestet at generalforsamlingen skal ledes av styreleder. Behovet for uavhengig møteledelse har heller ikke vært vurdert som nødvendig ut fra sakene som behandles på generalforsamlingen samt liten grad av uenighet blant aksjonærene.

Det andre avviket fra dette punktet er at ikke alle medlemmer av styret møter på generalforsamlingen.

Styret vurderer det som tilstrekkelig at styrets leder samt leder av revisjonsutvalget og kompensasjonsutvalget er tilstede. Andre styre-medlemmer vil møte ved behov.

Det tredje avviket fra dette punktet er at ikke hele valgkomitéen møter på generalforsamlingen.

Valgkomitéen vurderer det som tilstrekkelig at valgkomitéens leder er tilstede og at andre medlemmer møter ved behov.

Punkt 7. Valgkomité

AF Gruppen har ett avvik fra anbefalingen på dette punktet. Flertallet i valgkomitéen er ikke uavhengig av styret.

Punkt 12. Godtgjørelse til ledende ansatte

AF Gruppen har ett avvik fra anbefalingen på dette punktet. Det er ikke tak på resultatavhengig godtgjørelse for ansatte. Dette er vedtatt av styret og begrunnet med et ønske om at ansatte, på samme måte som eierne, skal ha mulighet til å få del av verdiskapningen uten begrensning.

AKSJEN

Etter flere år med sterk oppgang falt AF-aksjen, i likhet med de fleste andre entreprenøraksjer, noe tilbake i 2017. Inkludert utbytte ga AF-aksjen en avkastning på -8 % i 2017, mens Hovedindeksen på Oslo Børs steg med 19 %.

AF Gruppen ble børsnotert 8. september 1997. Aksjene er notert på Oslo Børs' OB Match liste og handles under symbolet AFG. Aksjene består av én aksjeklasse og alle aksjene har stemmerett. AF-aksjen inngår i totalindeksen, hovedindeksen, fondsindeksen og mid cap-indeksen.

AVKASTNING OG OMSETNING

Selskapet har som mål å skape verdier for aksjonærene gjennom en konkurransedyktig avkastning i forhold til sammenlignbare investeringsalternativer. Avkastningen vil være en kombinasjon av utbytte og kursstigning.

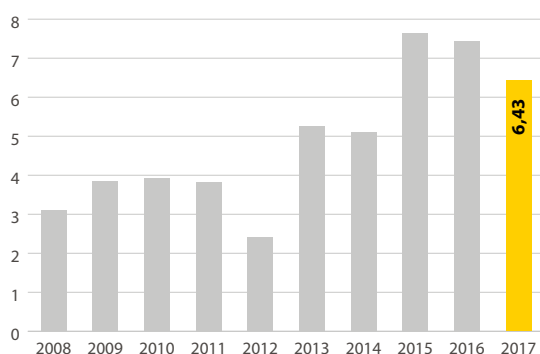
AF-aksjen falt med 14 % i løpet av 2017 og sluttkurs per 31. desember 2017 var NOK 133,50 (154,50). Justert for utbetalt utbytte i 2017 på totalt NOK 8,50 per aksje ble avkastningen -8 %. AF Gruppen er fremdeles blant aksjene på Oslo Børs som over tid har gitt høyest avkastning til sine aksjonærer. De siste fem årene har AF-aksjen hatt en avkastning på 232 % inkludert utbytte. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig avkastning på 27 %. Oslo Børs Hovedindeks har til sammenligning steget med 83 % de siste fem årene, noe som tilsvarer en gjennomsnittlig årlig avkastning på 7 %.

Likviditeten i aksjen har bedret seg de siste årene. I perioden 2009–2013 lå omsetningshastigheten i AF-aksjen på omtrent 3 % per år. I årene 2014–2017 var omsetningshastigheten 8,5 %. I 2017 ble det i alt omsatt 8 137 064 (6 690 343) aksjer over børs. Aksjen ble omsatt 253 av 253 mulige handelsdager, og gjennomsnittlig omsetning per handelsdag var 32 419 (26 444) aksjer. Av de 8,1 millioner aksjene som ble omsatt over børs i 2017 sto AF Gruppen selv for 394 291 (223 772) aksjer, tilsvarende 4,8 % (3,3 %), av den totale omsetningen. Dette er aksjer selskapet kjøpte for bruk i aksje- og bonusprogrammene for ansatte.

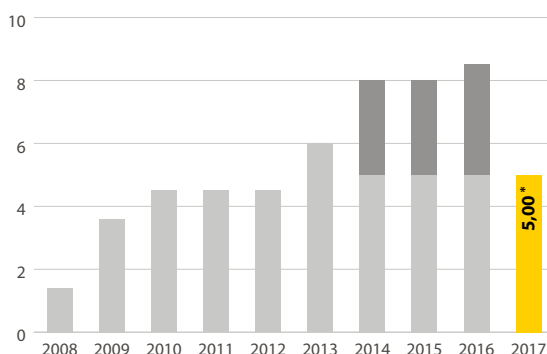
UTBYTTE

AF Gruppen skal over tid gi aksjonærene en konkurransedyktig avkastning. Såfremt den underliggende utviklingen er tilfredsstillende legger AF Gruppen til grunn at utbyttet for fremtiden skal være stabilt og fortrinnsvis stigende. Styret vurderer likviditet og mulige strategiske disposisjoner før utbytte foreslås for generalforsamlingen. Intensjonen over tid er å utbetale minimum 50 % av årets resultat som utbytte.

RESULTAT PER AKSJE (NOK)

UTBYTTE PER AKSJE (NOK)

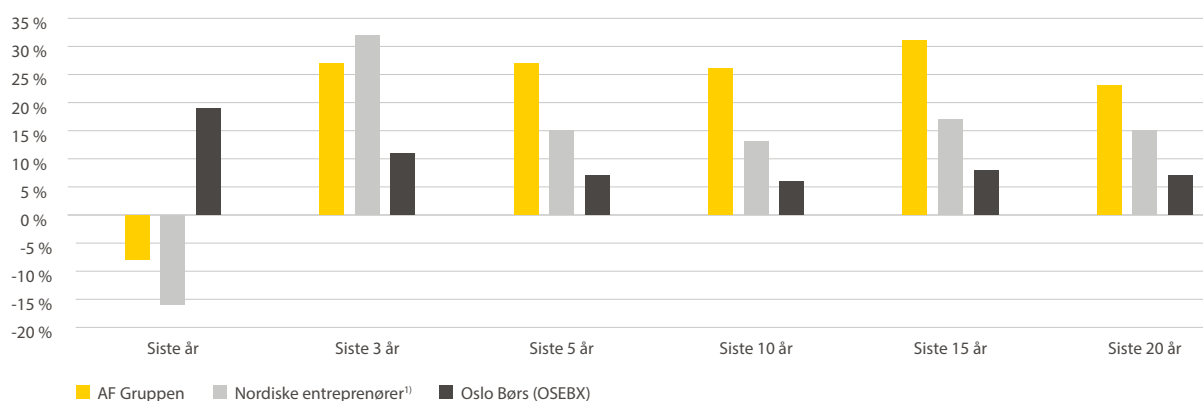

* Foreslått, ikke vedtatt utbytte for utbetaling 1. halvår 2018

Nøkkeltall aksjen	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Markedsverdi (MNOK)	13 078	14 463	12 929	7 009	5 578	4 578	3 556	2 845	2 242	1 269
Antall aksjer omsatt (tusen)	8 137	6 690	10 370	7 102	2 559	2 568	2 095	2 969	1 945	1 605
Totalt antall aksjer per 31.12 (Mill.)	97,96	93,61	92,68	88,72	82,33	81,38	80,81	71,12	70,50	69,35
Antall aksjonærer per 31.12	3 158	2 737	2 575	1 815	1 494	1 407	1 254	914	733	686
Aksjekurs per 31.12	133,50	154,50	139,50	79,00	67,75	56,25	44,00	40,00	31,80	18,30
– Høy	162,00	164,50	139,50	82,00	72,00	59,25	53,00	43,00	31,80	27,70
– Lav	122,00	120,00	77,25	66,50	54,75	41,50	38,60	32,60	18,20	16,90
Resultat per aksje (NOK)	6,43	7,44	7,64	5,11	5,26	2,40	3,83	3,92	3,85	3,10
Utvannet resultat per aksje (NOK)	6,43	7,29	7,50	5,09	5,11	2,37	3,83	3,82	3,85	3,10
Utbytte per aksje (NOK) ¹⁾	5,00	8,50	8,00	8,00	6,00	4,50	4,50	4,50	3,60	1,40
Utdelingsforhold	77,8 %	114,2 %	104,7 %	156,6 %	114,1 %	187,5 %	117,5 %	114,8 %	93,5 %	45,2 %
Direkteavkastning	3,8 %	5,5 %	5,7 %	10,1 %	8,9 %	8,0 %	10,2 %	11,3 %	11,3 %	7,7 %
Aksjens totalavkastning	-8,1 %	16,5 %	89,2 %	25,5 %	28,4 %	38,1 %	21,3 %	37,1 %	81,4 %	-27,8 %
Egenkapitalrentabilitet (ROE)	35,8 %	43,3 %	43,8 %	34,3 %	38,4 %	19,0 %	28,5 %	37,6 %	33,1 %	33,5 %
Børskurs / resultat per aksje (P/E)	20,8	20,8	18,3	15,5	12,9	23,4	11,5	10,2	8,3	5,9
Børskurs / egenkapital per aksje (P/B)	6,3	7,4	7,1	4,7	4,2	3,8	2,7	2,9	2,5	1,7
Avkastning på investert kapital (ROaCE)	42,7 %	54,2 %	53,6 %	38,7 %	45,7 %	24,8 %	35,9 %	36,0 %	35,7 %	33,0 %
Selskapsverdi / driftsresultat (EV/EBIT)	12,8	13,4	12,2	11,2	8,5	13,5	8,0	6,2	6,1	4,8
Selskapsverdi / investert kapital (EV/CE)	5,4	6,7	6,4	3,9	3,4	3,3	2,1	2,2	2,0	1,3

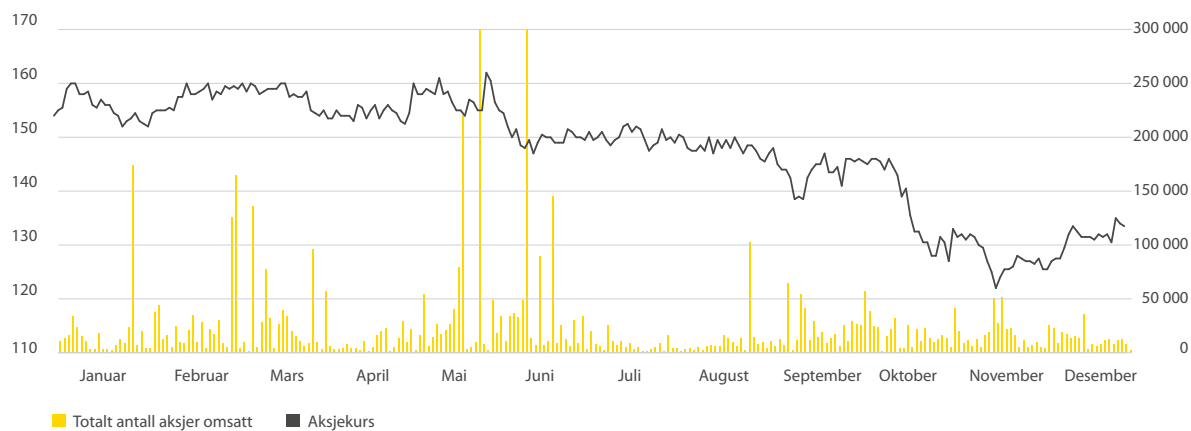
¹⁾ Foreslått, ikke vedtatt utbytte for utbetaling 1. halvår 2018

ÅRLIG TOTALAVKASTNING PER 31. DESEMBER 2017

¹⁾ Uvektet gjennomsnitt av konkurrerende nordiske entreprenører (lokal valuta)

KURSUTVIKLING OG OMSETNING I 2017

I 2015 endret AF Gruppen utbyttepolicy. Endringen innebar at utbetaling av utbytte foretas inntil to ganger per år dersom selskapets inntjening gir grunnlag for dette. Utbetaling vil fortrinnsvis skje etter avholdt ordinær generalforsamling og etter avleggelse av kvartalsresultat for 3. kvartal. Selskapet utbetalte et utbytte på NOK 3,50 per aksje i november 2017 i tillegg til de NOK 5,00 per aksje som ble utbetalt i mai 2017. Totalt ble NOK 8,50 utbetalt i utbytte per aksje i 2017 for regnskapsåret 2016.

For regnskapsåret 2017 foreslår styret for generalforsamlingen et utbytte for utbetaling i 1. halvår 2018 på NOK 5,00 per aksje. Utbyttet utbetales den 23. mai til de aksjonærer som er registrert den 14. mai 2018.

AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRSAMMENSETNING

Ved inngangen til 2017 var aksjekapitalen 4 680 500 kroner fordelt på 93 610 000 aksjer pålydende NOK 0,05. Gjennom året har selskapet gjennomført tre emisjoner på i alt 4 351 000 aksjer. Emisjonene ble gjort i forbindelse med selskapskjøp (318 766 aksjer), ansattes innløsning av opsjoner (3 253 346 aksjer) og aksjeprogrammet for ansatte (778 888 aksjer). Aksjekapitalen ble som følge av disse emisjonene økt med 217 550 kroner og var ved utgangen av 2017 på 4 898 050 kroner fordelt på 97 961 000 aksjer pålydende NOK 0,05.

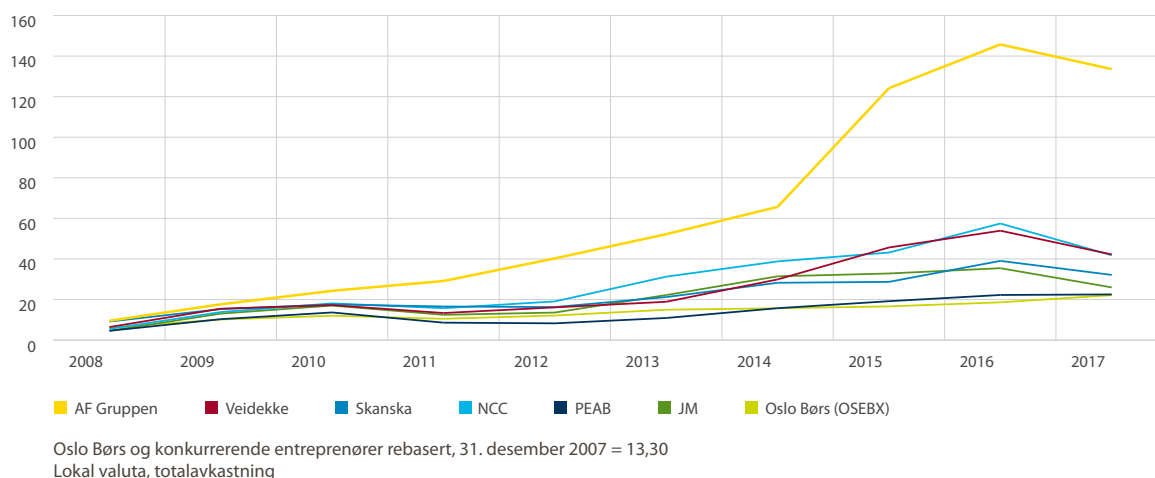
Også i 2017 fikk AF Gruppen flere aksjonærer. Ved årets slutt talte aksjonærlisten 3 158 (2 737) aksjonærer, hvorav rundt 1 500 er ansatte i AF Gruppen.

Per 31. desember eide de ti største aksjonærene 67 % (67) av selskapets aksjer. Ansatte i AF eide ved årets slutt omlag 17 % (14) av aksjene i selskapet. 94,4 % (95,3) av aksjene var ved årsskiftet eiet av norske aksjonærer. OBOS er per 31. desember 2017 fremdeles AF Gruppens største aksjonær med 18,4 % (16,7) av selskapets aksjer. De største endringene i

Aksjonær	Beholdning	% av total
OBOS BBL	18 066 733	18,44 %
ØMF Holding AS	14 752 859	15,06 %
Constructio AS	13 741 782	14,03 %
Folketrygdfondet	6 924 956	7,07 %
ARTEL II AS	2 508 267	2,56 %
LJM A/S	2 413 900	2,46 %
VITO Kongsvinger AS	1 861 676	1,90 %
Arne Skogheim AS	1 753 870	1,79 %
Landsforsakringar Fastighetsfond	1 695 454	1,73 %
Staavi, Bjørn	1 560 000	1,59 %
Moger Invest AS	1 240 541	1,27 %
Flygind AS	1 021 509	1,04 %
JP Morgan Chase Bank	999 504	1,02 %
Stenshagen Invest AS	609 977	0,62 %
KLP AksjeNorge Indeks	572 674	0,58 %
Eriksson, Erik Håkon	560 000	0,57 %
JANIKO AS	522 741	0,53 %
Skandinaviska Enskilda Banken AB	443 245	0,45 %
Regom Invest AS	433 212	0,44 %
Riddervold, Esben A.	400 000	0,41 %
Sum 20 største	72 082 900	73,58 %
Sum øvrige	25 732 999	26,27 %
Egne aksjer	145 101	0,15 %
Totalt antall aksjer	97 961 000	100,00 %

Antall aksjer	Antall eiere	Prosent
1–100	579	0,02 %
101–500	508	0,14 %
501–1 000	393	0,34 %
1 001–5 000	851	2,27 %
5 001–10 000	336	2,43 %
10 001–100 000	420	11,51 %
100 001–1 000 000	59	14,33 %
> 1 000 000	12	68,95 %
	3 158	100,00 %

KURSUTVIKLING SISTE 10 ÅR SAMMENLIGNET MED KONKURRERENDE ENTREPRENØRSELSKAPER OG OSLO BØRS

2017 blant de ti største aksjonærene er Folketrygd-fondet som økte sin eierandel fra 5,4 % til 7,1 % og OBOS som økte sin eierandel med 1,7 prosentpoeng. Blant de øvrige store aksjonærene er det ingen vesentlige endringer.

Tilbakekjøp av aksjer blir løpende vurdert i lys av selskapets alternative investeringsmuligheter, finansielle situasjon og behovet for egne aksjer i forbindelse med salg til ansatte, opsjonsprogram, bonusprogram og oppkjøp. AF Gruppen har fullmakt fra generalforsamlingen til å kjøpe inntil 10 % av utestående aksjer.

INVESTOR RELATIONS

AF Gruppens målsetting er at alle investorer og andre interessenter til enhver tid har tilgang til den samme finansielle informasjonen om selskapet. Informasjonen som AF Gruppen gir skal sikre en mest mulig korrekt verdivurdering av aksjen. Informasjon som kan påvirke prisingen av aksjen gis via børsmeldinger til Oslo Børs og på selskapets hjemmesider.

AF Gruppen prioriterer kontakten med aksjemarkedet høyt og ønsker en åpen dialog med aktørene.

AF Gruppen holder offentlige presentasjoner av kvartals- og årsresultat. Presentasjonene overføres direkte via webcast og er tilgjengelige på Oslo Børs' sider og AFs egne hjemmesider.

I tillegg har selskapet løpende kontakt med investorer og analytikere. På selskapets hjemmeside finnes en oversikt over hvilke meglerhus og analytikere som følger AF-aksjen.

Selskapet følger Oslo Børs' anbefaling om rapportering av IR-informasjon. AF Gruppens børs- og IR-ansvarlig er konserndirektør finans, Sverre Hærem.

Meglerhus

Telefon

ABG Sundal Collier	+47 22 01 60 98
Arctic Securities	+47 21 01 32 09
Carnegie	+47 22 00 93 54
DNB Markets	+47 24 16 92 09
Handelsbanken	+46 87 01 51 18

ÅRSBERETNING OG -REGNSKAP

86 ÅRSBERETNING

98 KONSERNREGNSKAP

162 SELSKAPSREGNSKAP

171 ERKLÆRING FRA STYRET

172 REVISORS BERETNING

ÅRSBERETNING

AF Gruppen leverte et godt resultat for 2017.

Omsetningen økte med 15,4 % til MNOK 13 704 og resultatmarginen for året ble solide 6,8 %. Med en robust organisasjon og rekordhøy ordresreserve mener styret at AF er godt posisjonert for fortsatt økende aktivitet og gode resultater i året som kommer.

VIRKSOMHETEN

AF Gruppen er et av Norges største entreprenør- og industri-konsern og er notert på Oslo Børs med ticker AFG. Helt siden etableringen i 1985 har organisasjonen i AF stolt på egen gjennomføringskraft og kompetanse til å løse komplekse utfordringer. Entreprenørånden i selskapet har vært preget av viljen til å tenke annerledes og evnen til å finne gode og fremtidsrettede måter å skape verdier på.

AF Gruppen har seks virksomhetsområder: Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom, Offshore og Energi. Hovedkontoret ligger i Oslo.

VISJON

AFs visjon er: Vi rydder fra fortiden og bygger for fremtiden.

FORRETNINGSIDÉ

AF Gruppen skal skape verdier og muligheter gjennom prosjektvirksomhet med en kompromissløs holdning til sikkerhet og etikk.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskapet til AF Gruppen er avlagt i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS). Årsregnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA er avlagt etter forenklet IFRS. Styret er av den oppfatning at årsregnskapet gir et riktig og sannferdig bilde av økonomisk resultat i 2017 og finansiell stilling per 31. desember 2017. I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og at dette er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet. Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse er en integrert del av styrets beretning. Redegjørelsen er oppsummert på side 78 i årsrapporten og presentert i sin helhet på afgruppen.no. Det er redegjort for håndtering av bærekraftig entreprenørskap og samfunnsansvar på side 24 i årsrapporten.

RESULTAT, BALANSE OG LIKVIDITET

AF Gruppen hadde i 2017 driftsinntekter og andre inntekter på MNOK 13 704 (11 876). Driftsresultatet

ble MNOK 924 (1 034) hvilket tilsvarer en driftsmargin på 6,7 % (8,7 %). Dette er godt over det langsiktige kravet om minimum 5 % driftsmargin. Resultat før skatt ble MNOK 935 (1 040) og resultat etter skatt ble MNOK 754 (787).

Anlegg hadde i 2017 oppstart av mange nye prosjekter, men leverte likevel et solid resultat. Størst aktivitet har de hatt på prosjektet E18 Tvedestrand-Arendal for Nye Veier som startet i januar 2017. Bygg har hatt en betydelig vekst i omsetning og fikk et godt resultat med noen regionale forskjeller. For Eiendom har salget av nye boliger gått ned, men Eiendom har stor aktivitet og mange prosjekter under oppføring. Dette ga gode resultater for 2017. Både Miljø og Energi leverte gode resultater for året og har en solid ordresreserve.

Lave oljepriser gjennom 2017 har gitt et utfordrende marked for oljerelatert virksomhet. Markedet for fjerning og gjenvinning av oljeplattformer er preget av sterk konkurranse og få riveprosjekter med gjennomføring i 2018 og 2019. Offshore leverte likevel et godt resultat for 2017.

Egenkapitalrentabiliteten i 2017 var 35,8 % (43,3 %). Avkastning på gjennomsnittlig investert kapital ble 42,7 % (54,2 %). Totale eiendeler per 31.12.17 var MNOK 7 724 (6 549). Ved årsskiftet hadde konsernet netto rentebærende fordringer på MNOK 1 210 (606) og likvide midler på MNOK 1 098 (469). Egenkapitalen ved utgangen av året var MNOK 2 078 (1 950) og gir en egenkapitalandel på 26,9 % (29,8 %). Kontantstrøm fra driften i 2017 var MNOK 1 354 (822). Kontantstrøm før kapitaltransaksjoner og finansiering var MNOK 1 235 (809). Det ble i 2017 utbetalt utbytte til aksjonærene i AF Gruppen ASA på MNOK 829 (744).

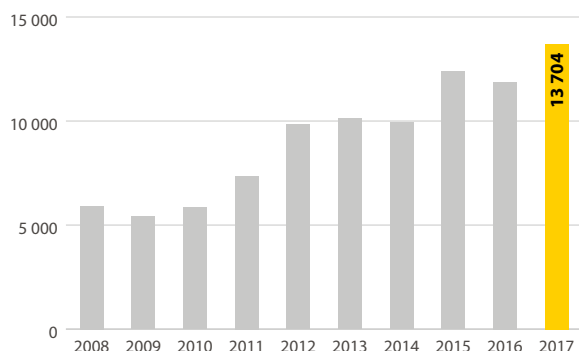
AKSJEN

Resultat per aksje i 2017 var NOK 6,43 (7,44). Utvannet resultat per aksje var NOK 6,43 (7,29).

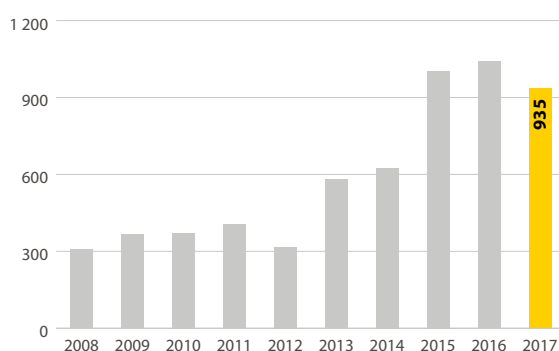
Styret foreslår at det utbetales et utbytte for 1. halvår på til sammen MNOK 490 for regnskapsåret 2017. Per aksje tilsvarer dette et utbytte for 1. halvår på NOK 5,00 (5,00).

I henhold til AFs utbyttepolicy vil det, så fremt inntjening og finansiell stilling gir grunnlag for det, utbetales halvårlige utbytter. AF utbetalte i 4. kvartal 2017 NOK 3,50 (3,00) per aksje i utbytte. Samlet utbytte per aksje utbetalt i 2017 ble dermed NOK 8,50 (8,00).

OMSETNING (MNOK)

RESULTAT FØR SKATT (MNOK)

Aksjekursen ved årsslutt var NOK 133,50 (154,50). Dette ga en avkastning på aksjen inklusive utbytte for 2017 på -8,1 % (16,5 %).

ANVENDELSE AV ÅRETS TOTALRESULTAT

Årets totalresultat i AF Gruppen ASA ble MNOK 474 og foreslås disponert slik:

Overført til (fra) annen egenkapital	-16 MNOK
Avsetning for utbytte	490 MNOK
Sum disponert	474 MNOK

VIRKSOMHETSOMRÅDENE 2017

ANLEGG

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Anlegg omfatter AFs anleggsaktiviteter i Norge og Sverige. Anleggsvirksomheten består av forretningsenhetene AF Anlegg, Målselv Maskin & Transport, Kanonaden Entreprenad og Pålplintar.

AF Anlegg utfører tradisjonelle anleggsprosjekter i hele Norge innen samferdsel, infrastruktur, havn, olje- og gassindustrien samt prosjekter innen vannkraft og energi. Målselv Maskin & Transport er den største maskinentreprenøren i Troms, og utfører prosjekter innen blant annet kommunaltekniske anlegg, veibygging, masseforflytning, betong og grunnarbeid. Kanonaden Entreprenad driver virksomhet i Syd-Sverige inkludert Stockholm, Göteborg og Mälardalen. Enheten utfører oppdrag innen grunnarbeid, vann- og avløpsarbeid, betong, fjernvarme, kabellegging, vindkraft og veibygging. Pålplintar utfører fundamenteringsprosjekter og produserer betong til industri, boliger og offentlige bygg i Stockholm og Mälardalen.

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	4 478	3 368	3 760
Driftsresultat (EBIT)	292	461	339
Resultat før skatt (EBT)	311	475	339
Driftsmargin	6,5 %	13,7 %	9,0 %
Resultatmargin	7,0 %	14,1 %	9,0 %
Ordreserver	6 510	5 589	3 402

Anlegg hadde i 2017 en omsetning på MNOK 4 478 (3 368). Dette tilsvarer en omsetningsvekst på 33,0 % sammenlignet med 2016. Driftsresultat for 2017 ble MNOK 292 (461) og resultat før skatt ble MNOK 311 (475). Driftsmarginen ble 6,5 % (13,7 %).

AF Anlegg hadde et svært høyt aktivitetsnivå i 2017 og leverte gode resultater. AF Anlegg har i 2017 blant annet startet arbeidet for Nye Veier på E18 Tvedestrand – Arendal som har en kontraktsverdi på 3,2 mrd. Resultatføringen er vanligvis lavere i starten av et prosjekt når risikoen ennå er høy og økes etter hvert som risikoen reduseres. Resultatet i 2017 er preget av oppstart av nye prosjekter, mens resultatet i 2016 var preget av flere prosjektavslutninger. Målselv Maskin & Transport hadde et godt år i 2017 med høy aktivitet og svært gode resultater. Kanonaden Entreprenad har god drift og leverer gode resultater for året. Pålplintar har lavere aktivitet og leverer svake resultater.

Oppkjøp

I februar 2017 inngikk AF avtale med det svenske entreprenørselskapet Kanonaden Entreprenad AB om å kjøpe 70 % av selskapet. Kanonaden Entreprenad AB er et svensk anleggs-selskap som ble grunnlagt i 1983 og har hovedkontor i Nässjö i Jönköpings län. Selskapet og dets datterselskaper hadde en omsetning i 2016 på 708 MSEK og har 188 ansatte. Avtalt entreprisverdi for 100 % av Kanonaden Entreprenad AB på kontant- og gjeldfri basis var MSEK 260. Oppkjøpet bestod av aksjer i AF Gruppen ASA til en verdi av MSEK 52 og MSEK 131 i kontanter.

Nye kontrakter

AF Anlegg ble i 2017 valgt som entreprenør for tre kontrakter på Ørland flystasjon. Arbeidene utføres for Forsvarsbygg og består i hovedsak av bygging av hangarer med tilhørende infrastruktur, utomhusarbeid og etablering av et avskjermingsfelt rundt flystasjonen. Arbeidet startet i mai 2017 med forventet ferdigstilling i 2021. Kontraktenes samlede verdi er estimert til MNOK 1 109 ekskl. mva.

I 3. kvartal ble AF Anlegg innstilt av Statens vegvesen Region midt som entreprenør for bygging av ny E6 gjennom Soknedal i Trøndelag. Arbeidet startet opp i september 2017 med forventet ferdigstilling i 2021. Avtalen er en

hovedentreprise, og kontraktens verdi er estimert til MNOK 994 ekskl. mva.

I tillegg ble AF i 3. kvartal innstilt av Statens vegvesen Region midt som entreprenør for utbedring av tunneler på Sunnmøre. Arbeidene omfatter både bygg-, anleggs-, og elektrofag. Arbeidet hadde oppstart i september 2017 med forventet ferdigstillelse innen mai 2019. Avtalen er en hovedentreprise, og kontraktens verdi er estimert til MNOK 600 ekskl. mva.

Anlegg hadde i 2017 en ordreinngang på MNOK 5 399 (5 555) og ordreserven ved utgangen av 2017 var MNOK 6 510 (5 589).

Markedsutsikter

Anleggsmarkedet i Norge er godt og lite sensitivt for konjunktursvingninger da offentlig etterspørsel er den sterkeste driveren bak anleggsinvesteringer. I statsbudsjettet for 2018 ble det bevilget NOK 67,5 mrd. til samferdsel, en økning på 6,5 % fra budsjettet for 2017. Av dette skal NOK 35,9 mrd. gå til veiformål. Dette var en økning på 7,7 % sammenlignet med 2017. Prognosesenteret forventer høy aktivitet i anleggsmarkedet for perioden 2018–2019 med en vekst i investeringer på 12 % i 2018 og 13 % i 2019. Det er i hovedsak de større veiprosjektene i Innlandet og på Sør- og Sør-Vestlandet som driver veksten. Økte investeringsanslag til samferdsel og veiprosjekter, samt planlagt oppstart av mange store anleggsprosjekter, gir et godt grunnlag for videre vekst for AFs anleggsvirksomhet.

Det har over flere år vært svært høyt aktivitetsnivå i det svenske anleggsmarkedet. Det ventes ytterligere 4 % vekst i 2018 ifølge Sveriges Byggindustrier.

MILJØ

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Miljø omfatter AFs tjenester innenfor landbasert riving i Norge og Sverige og gjenvinning i Norge. Virksomhetsområdet er ledende både i Norge og i Sverige innen riving og miljø. Virksomheten i Norge er Europas største entreprenør innenfor riving og miljøsanering av bygg og konstruksjoner. Miljø har også solid kompetanse innen fagområder som sprengning, mudring, behandling av forurenset masse og fjerning av skipsvrak. Med satsingen på miljøparker

tilbyr også Miljø rensing og gjenvinning av forurenset masse. En gjenvinningsgrad på om lag 80 % reduserer både bruken av knappe ressurser, som for eksempel stein, og behovet for deponikapasitet.

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	601	729	687
Driftsresultat (EBIT)	45	42	45
Resultat før skatt (EBT)	45	42	46
Driftsmargin	7,5 %	5,8 %	6,6 %
Resultatmargin	7,4 %	5,7 %	6,7 %
Ordreserver	344	212	216

Miljø hadde i 2017 en omsetning på MNOK 601 (729).

Virksomhetsområdet har hatt stigende aktivitet gjennom året, men færre store riveprosjekter for AF Decom i Norge ga en nedgang i omsetning på 17,6 % sammenlignet med 2016. Driftsresultatet ble MNOK 45 (42) og resultat før skatt ble MNOK 45 (42). Driftsmarginen for 2017 ble 7,5 % (5,8 %). I Sverige har AF Härnösand Byggreturer hatt høy aktivitet og meget god lønnsomhet i 2017. Begge enheter har rekordhøy ordreserver ved inngangen til 2018.

Miljø utvikler en ny miljøpark for rensing av forurenset masse på Nes i Akershus. Arbeidene med den nye miljøparken er igangsatt, og den forventes å være ferdigstilt sommeren 2018.

Nye kontrakter

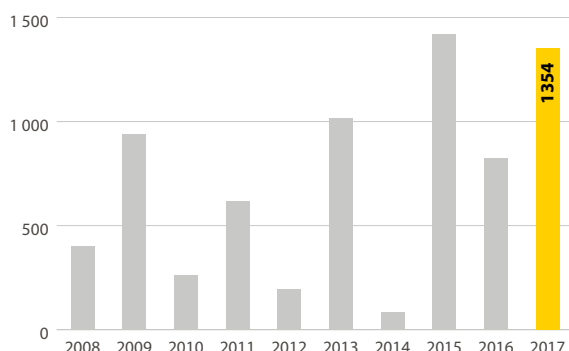
Miljø prosjektportefølje består av både større prosjekter og mange små og mellomstore med kontraktssum på rundt en million. Av større oppdrag som er kontrahert i 2017 er Fyllingsarbeider Vervet i Tromsø for Vervet AS (MNOK 75 ekskl. mva.), arbeider i forbindelse med Trondheim Spektrum for Veidekke (MNOK 25 ekskl. mva.) og rivningsarbeider på Sykehuset i Tønsberg for Skanska (MNOK 22 ekskl. mva.).

Miljø har hatt en ordreinngang på MNOK 733 (724) i 2017 og hadde ved utgangen av året en ordreserver på MNOK 344 (212).

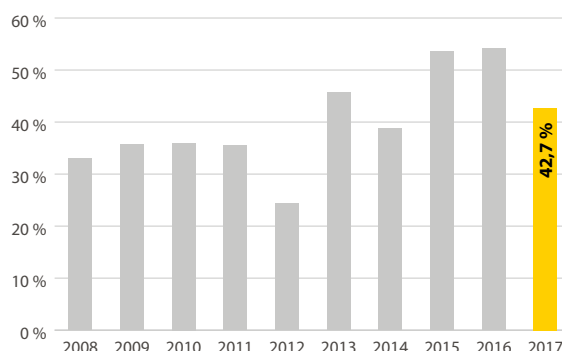
Markedsutsikter

Forretningsidéen til Miljø er å tilby løsninger som møter kundenes miljøutfordringer. Virksomhetsområdet har solid kompe-

KONTANTSTRØM FRA DRIFTEN (MNOK)

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL

tanse innen fagområder som miljøsanering, riving, konstruktiv sprengning og gjenvinning. Rivevirksomheten i AF kjennetegnes av et høyt sikkerhetsnivå og ivaretagelse av det ytre miljø. Virksomhetsområdet Miljø består av enhetene AF Decom og AF Härnösand Byggreturer, i tillegg til aktivitet i Rimol Miljøpark og Lølsen Miljøpark. Miljø leverer tjenester i Norge og Sverige.

BYGG

Virksomhetsbeskrivelse

Bygg er AFs største virksomhetsområde og omfatter aktiviteter knyttet til nybygg og byggfornyelse i Norge og Sverige. Bygg spenner over hele verdikjeden fra tidligfase med prosjektering og frem til bygging, rehabilitering og ferdigstillelse av bygg. I tillegg til å være en av de største aktørene innenfor boliger, næringsbygg og offentlige bygg er AF Gruppen ledende innen rehabilitering i Norge.

Bygg er delt inn i forretningsenhetene AF Bygg Oslo, AF Byggfornyelse, AF Nybygg, AF Bygg Østfold, AF Bygg Prosjektpartner, AF Bygg Sverige, Strøm Gundersen, MTH og LAB. Alle enhetene har sterk lokal forankring og et bredt tjenestespekter.

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	8 041	6 688	6 678
Driftsresultat (EBIT)	480	485	479
Resultat før skatt (EBT)	493	498	485
Driftsmargin	6,0 %	7,3 %	7,2 %
Resultatmargin	6,1 %	7,4 %	7,3 %
Ordresreserve	11 099	8 467	5 947

Bygg hadde en omsetning på MNOK 8 041 (6 688) i 2017. Dette var en økning på 20,2 % sammenlignet med 2016. Virksomhetsområdet leverte i 2017 et driftsresultat på MNOK 480 (485) og et resultat før skatt på MNOK 493 (498). Driftsmarginen ble 6,0 % (7,3 %).

Byggvirksomheten i Norge leverte totalt sett gode resultater, men det er stor variasjon i lønnsomheten blant forretningsenhetene. AF Bygg Oslo, LAB, selskapene i Strøm Gundersen og MTH leverte alle svært gode resultater. AF Byggfornyelse og spesielt AF Bygg Prosjektpartner hadde svake resultater i 2017. Prosjektene i AF Bygg Prosjektpartner er overført til AF Anlegg med virkning fra og med 2018.

AF Bygg Sverige øker aktiviteten, men lønnsomheten i de underliggende enhetene varierer. AF Bygg Syd leverer vekst og god lønnsomhet, mens enheten i Göteborg leverte svake resultater i 2017.

Nye kontrakter

Det største av årets kontraherte prosjekter i Bygg er knyttet til Oslo S Utviklings utbygging i Bjørvika. Det gjelder to kontrakter for byggingen av i alt 355 leiligheter i Vannkunsten og Dronninglunden. Kontraktenes verdi er anslått til henholdsvis MNOK 739 ekskl. mva. og MNOK 370 ekskl. mva.

I juli skrev AF Bygg Göteborg kontrakt med Alecia pensjonsforsikring om oppføring av et kontorbygg på 20 000 kvm i bydelen Krokslätt i Mölndal. Bygget skal bygges sammen med Mektagonen, som er en eksisterende næringsseiendom med kontorer, hotell, treningsstudio og butikker. Prosjektet skal utføres som en totalentreprise i samspill, og har en kontraktsverdi på ca. MSEK 400 inkludert leietakertilpasninger i eksisterende eiendom.

I Østfold er det kontrahert fire skoleprosjekter i løpet av året: Bjørlien skole i Vestby (MNOK 124 ekskl. mva.), Rustad skole i Ås (MNOK 224 ekskl. mva.), Hoppert skole i Moss (MNOK 215 ekskl. mva.) og Idd skole i Halden (MNOK 173 ekskl. mva.).

Følgende kontrakter er inngått i tilknytning til Eiendoms boligutviklingsvirksomhet: 241 leiligheter for Lillo Gård KS på prosjektet Lillo Gård i Nydalen i Oslo (MNOK 600 ekskl. mva.), 144 leiligheter for Haslemann AS på prosjektet Krydderhagen på Hasle i Oslo (MNOK 353 ekskl. mva.) og 280 leiligheter for Kilen Utbygging 2 AS på prosjektet Nye Kilen Brygge i Sandefjord (MNOK 224 ekskl. mva.).

Bygg hadde i 2017 en ordreinngang på MNOK 10 673 (9 208) og hadde ved utgangen av året en ordresreserve på MNOK 11 099 (8 467).

Markedsutsikter

Prognosesenteret ventet en vekst i byggemarkedet totalt på 1,3 % i 2018. Det ventes en tilbakegang på 0,8 % i investeringer i nye boliger, men nye yrkesbygg samt rehabilitering, ombygging og tilbygg (ROT) innen boliger og yrkesbygg er forventet å vokse mellom 1,5 % og 2,5 %.

Sveriges Byggindustrier legger til grunn en noe avtakende vekst innen bygg- og anleggsinvesteringer for Sverige etter flere år med høy vekst. Fortsatt vekst kombinert med en ekspansiv pengepolitikk og økt sysselsetting gir et godt grunnlag for AFs svenske virksomheter.

Samlet sett forventes det høy aktivitet, men et avventende boligmarked i både Norge og Sverige vil sannsynligvis gi seg utslag i oppstart av færre nye prosjekter i 2018.

EIENDOM

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Eiendom omfatter utvikling av tomter til boliger og næringsbygg i egenregi i områder hvor AF har tilgang til egne entreprenørtjenester. Eiendom består av forretningsenheten AF Eiendom i Norge og AF Prosjektutveckling i Sverige. Utbyggingsprosjektene organiseres ofte gjennom å etablere felles utbyggingselskaper med samarbeidspartnere. Dette reduserer prosjektspesifikk risiko og tilfører komplementær kompetanse i utviklingsarbeidet.

Hovedtyngden av prosjektene innenfor eiendomsutviklingen i Norge er i Oslo og det sentrale østlandsområdet, Bergen og Trondheim. AF Prosjektutveckling har prosjekter i Göteborg og Halmstad.

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	43	48	25
Driftsresultat (EBIT)	88	44	69
Resultat før skatt (EBT)	75	30	57
Avkastning på investert kapital	8,7 %	4,4 %	9,3 %

ANTALL BOLIGHETER ¹⁾

Under oppføring	338	456	297
Solgt i løpet året	111	316	178
Ferdigstilte for salg	4	5	11

TOMTER OG UTB. RETTIGHETER ¹⁾

Boligheter	982	848	997
Næringsareal m ²	45 273	51 213	59 272

¹⁾ AFs andel av boliger, tomter og utbyggingsrettigheter

Eiendom leverte et resultat før skatt i 2017 på MNOK 75 (30).

Eiendoms aktivitet drives hovedsakelig gjennom tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet med eierandel mellom 25 % og 50 %. Eiendomsselskapene hadde i 2017 en omsetning på MNOK 2 128 (1 615), hvorav AF sin andel utgjorde MNOK 832 (669). Utbyggingsprosjektene er organisert i selskaper som innregnes etter egenkapitalmetoden, hvor kun AF sin andel av resultatet inntas i regnskapet. Omsetningen rapportert innenfor virksomhetsområdet Eiendom refererer seg derfor kun til virksomhetsområdets heleide aktiviteter.

Eiendom har hatt en stor økning i boligproduksjonen gjennom 2017, men salgstakten for nye boliger er redusert. Det ble i 2017 solgt 285 (668) leiligheter, hvorav AFs andel var 111 (316) boenheter. Ved årsskiftet hadde Eiendom fem aktive boligprosjekter med i alt 742 boenheter i produksjonsfasen (AFs andel 338).

Eiendom har tre næringsprosjekter under bygging i Oslo med totalt 24 564 BTA kvm (AFs andel 10 602 BTA). Det største av disse, Securitas-bygget på 15 159 BTA kvm, forventes ferdigstilt i 2018.

Eiendom har totalt 363 leiligheter i salgsfasen, hvorav AFs andel er 79. AF har i tillegg eierandeler i tomter og utbyggingsrettigheter under utvikling som estimert utgjør 2 314 (2 054) boenheter. AFs andel av dette er 982 (848) boenheter. AF har 92 084 (107 310) kvm BRA næringsseiendom under utvikling. AFs andel er 45 273 (51 213) kvm.

Markedsutvikling

Tall fra Eiendom Norge for februar 2018 viser at boligprisene i Norge steg med 1,1 % sammenlignet med januar 2018. Korrigert for sesongvariasjoner gikk prisene opp med 0,4 %. Boligprisene var i februar 2,3 % lavere enn for 12 måneder siden. I følge Eiendom Norge bekrefter dette trenden om at boligprisene er i ferd med å stabilisere seg. Tilbudssiden er redusert, men en økning i antall solgte boliger i februar vitner om stigende etterspørsel. Det er særlig i Oslo at salgstakten øker. Det er flere tegn på bedring i det norske boligmarkedet sammenlignet med den svake utviklingen i 2017.

Boligprisutviklingen i Sverige har, som i Norge, vært preget av sterk vekst over lengere tid. Utover i 2017 falt boligprisene også i Sverige. Boligprisene i januar 2018 var 4 % lavere enn til-

svarende periode i 2017 hvor Stockholm hadde størst prisnedgang med 8 %. Riksbanken i Sverige peker på at Sverige, og omverdenen for øvrig, er inne i en sterk konjunktur. Riksbanken forventer at etterspørselen etter boliger fortsatt vil være høy og at prisnedgangen vil være begrenset og midlertidig.

ENERGI

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Energi omfatter AFs energitjenester for landbasert virksomhet. Gjennom rådgivning og implementering av nye energiløsninger søker Energi å redusere energiforbruk og kostnader for kunden.

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	244	177	225
Driftsresultat (EBIT)	20	18	19
Resultat før skatt (EBT)	22	16	21
Driftsmargin	8,2 %	10,0 %	8,3 %
Resultatmargin	9,1 %	8,9 %	9,4 %
Ordreserver	260	108	90

Energi hadde i 2017 en omsetning på MNOK 244 (177) og et driftsresultat på MNOK 20 (18). Det ga en driftsmargin på 8,2 % (10,0 %). Resultat før skatt ble MNOK 22 (16).

AF Energi & Miljøteknikk har hatt god drift i pågående prosjekter og leverer gode resultater for 2017. Enheten har hatt mange EPC-kontrakter i analysefasen og flere av disse har blitt konvertert til gjennomføringsprosjekter. Ordreserver ved utgangen av 2017 er derfor stor.

I 2017 ble enheten AF Energija Baltic etablert i Litauen. Enheten skal hovedsakelig være en leverandør til den norske energivirksomheten. Etter årsslutt har Energi opprettet et nytt selskap, Enaktiva, som skal være medeier i energisentraler bygget av AF Energi & Miljøteknikk.

Nye kontrakter

Prosjektporteføljen til Energi består av mange små og mellomstore prosjekter med kontraktsverdi fra en halv til 10 millioner samt et stigende antall større kontrakter. Markedet for energitjenester er i vekst og størrelsen på entreprisene øker.

AF Energi & Miljøteknikk ble i 2017 tildelt kontrakt K302 Varme- og kjøleanlegg for Statsbygg på Campus Ås. Entreprisen omfatter leveranse og installasjon av utstyr til kjøleproduksjon, varmegjenvinning og termisk kjøleenergilagring samt tilhørende distribusjonsnett. Brutto bygningsareal er 63 000 m² i tillegg til tekniske mellometasjer. Avtalen er en hovedentreprise, og kontraktens verdi er estimert til MNOK 109 ekskl. mva. Arbeidene startet i september 2017 og forventes ferdigstilt i mai 2020. Energi hadde i 2017 en ordreinngang på MNOK 396 (195) og hadde ved utgangen av året en ordreserver på MNOK 260 (108).

Markedsutsikter

Myndighetene i Norge har fastsatt ambisiøse energimål frem mot 2030 knyttet til reduksjon av energibruk. Disse målsettingene skal realiseres blant annet gjennom en vesentlig reduksjon i energibruk fra eksisterende bygg sammenlignet med dagens nivå. Enova har kartlagt at det er et stort vedlikeholdsetterslep på offentlig bygningsmasse, og store effektiviseringsmuligheter i forbindelse med rehabilitering av bygg.

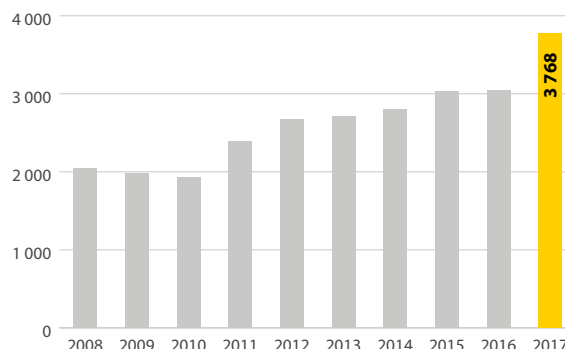
Markedet for energisparekontrakter (EPC) i kommuner og offentlig virksomheter er også et interessant markedsområde og det har vært en markant økning i antall utlyste energisparekontrakter de siste årene. Denne veksten forventes å fortsette. Leveranse av varme- og kjøleanlegg i yrkesbygg er ytterligere et interessant marked. Etterspørselen her henger sammen med igangsettinger av nye yrkesbygg hvor det ventes økt igangsetting i 2018. Totalt sett forventes det et godt marked for AFs virksomhet innen Energi.

OFFSHORE

Virksomhetsbeskrivelse

Virksomhetsområdet Offshore omfatter AFs tjenester knyttet til fjerning, riving og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. På AF Miljøbase Vats utenfor Haugesund har Offshore Europas mest moderne mottaksanlegg for gjenvinning av utrangerte oljeinstallasjoner. Strengt miljøkrav og krevende rivearbeid betyr at oppmerksomheten rundt miljø og sikkerhet til enhver tid må gjennomsyre arbeidet. Offshore inkluderer også nybyggs-, modifikasjons- og vedlikeholdsarbeid innen ventilasjon (HVAC) for marin, offshore og landbasert virksomhet.

ANTALL ANSATTE

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Inntekter	664	1 014	1 187
Driftsresultat (EBIT)	59	107	104
Resultat før skatt (EBT)	49	94	83
Driftsmargin	8,8 %	10,5 %	8,7 %
Resultatmargin	7,4 %	9,3 %	7,0 %
Ordreserver	916	550	1 182

Offshore hadde i 2017 en omsetning på MNOK 664 (1 014) og et driftsresultat på MNOK 59 (107). Det ga en driftsmargin i 2017 på 8,8 % (10,5 %). Resultat før skatt ble MNOK 49 (94).

For AF Offshore Decom var omsetning og resultat for 2016 og 2017 påvirket av fjerningen av Murchison-plattformen. I 2016 ble det gjennomført en større offshore-kampanje knyttet til dette prosjektet og dette ga høy omsetning det året. Enheten hadde ingen vesentlige offshorekampanjer i 2017, men det har vært høy aktivitet på AF Miljøbase Vats.

AF AeronMollier har hatt utfordrende markedsforhold over lengre tid. Enheten har hatt betydelig lavere aktivitet i 2017 enn i 2016 og leverte et negativt resultat. Det er i løpet av året gjennomført organisatoriske tilpasninger.

AF Offshore Decom UK og Forth Ports Limited undertegnet i august en intensjonsavtale om å etablere et nytt fellesforetak, AF Dundee. Foretaket skal danne grunnlaget for byggingen av et demonteringssenter for olje og gass i britisk sektor av Nordsjøen, plassert ved Dundee havn.

Nye kontrakter

AF Offshore Decom ble i 2017 tildelt kontrakt, som under-entreprenør til Heerema Marine Contractors (HMC), fra ConocoPhillips Skandinavia AS for fjerning og gjenvinning av plattformer tilknyttet Ekofisk-feltet i Nordsjøen. Kontrakten gjelder fire plattformer, samt opsjon på ytterligere en plattform i perioden 2017 til 2022.

Høsten 2017 inngikk AF Offshore Decom en rammeavtale med ConocoPhillips (UK) Limited for fremtidig fjerning og gjenvinning av opptil 7 plattformer i den sørlige Nordsjøen i løpet av de neste 10 årene. Det er kun bestilt volum som inngår i ordreserven.

Offshore hadde i 2017 en ordreinngang på MNOK 1 030 (382) og hadde ved utgangen av året en ordreserver på MNOK 916 (550).

Markedsutsikter

Lav oljepris har bidratt til redusert lønnsomhet og lavere investeringsvillighet blant oljeselskapene. Statistisk sentralbyrå estimerer investeringene knyttet til olje, gass og rørtransport i 2018 til NOK 144,3 mrd. Dette er en nedgang på 1,6 % sammenlignet med tilsvarende tall for 2017. Usikkerhet i oljebransjen kan påvirke AFs virksomhet innen HVAC samt vedlikehold og modifikasjon. Samtidig vil en lavere oljepris gjøre flere av feltene i Nordsjøen mindre lønnsomme og oljeselskapene må i større grad enn tidligere vurdere nedstengning og fjerning av de eldre plattformene. Dette gir gode muligheter for AFs offshorevirksomhet innen rivning og fjerning av utrangerte oljeinstallasjoner. Det tar 12–18 måneder fra nye kontrakter inngås til rivingen starter. Riveaktiviteten i 2018 og 2019 forventes derfor å være lav.

ORGANISASJON, HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

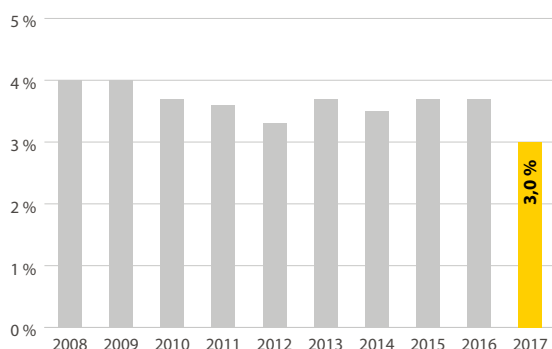
PERSONAL OG ORGANISASJON

AF Gruppen jobber kontinuerlig med å bygge en enhetlig bedriftskultur. Motiverende medarbeidere og solid organisering er et viktig fundament for å skape verdier. I AF prioriteres det å bygge organisasjoner med en robust sammensetning av fagkompetanse og ledelse i alle ledd. Ressursene organiseres nær produksjonen med prosjektteam der lederne har stor påvirkningskraft.

AF investerer mye tid og ressurser på utvikling av medarbeiderne gjennom trening i ulike posisjoner i produksjonen og gjennom utvikling i AF Akademiet. I 2017 deltok 1 052 medarbeidere på kurs i AF Akademiet. Rundt 80 % av dagens ledere er rekruttert internt. AF opplever en økende og tilfredsstillende pågang av kvalifiserte arbeidstakere, og våre ansatte er gode ambassadører i rekrutteringen av nye kolleger.

Ved utgangen av 2017 var det 3 768 (3 049) ansatte i konsernet, hvorav 1 564 (1 322) funksjonærer og 2 204 (1 727) fagarbeidere. Morselskapet, AF Gruppen ASA, hadde ingen ansatte ved utgangen av 2017.

TOTALT SYKEFRAVÆR

Av de ansatte er 7,5 % (7,4 %) kvinner og 92,5 % (92,6 %) menn. Arbeidets art og arbeidsforhold gjør at entreprenørbransjen tradisjonelt har vært mannsdominert. Når det gjelder rekruttering av nyutdannede ingeniører og økonomer har ansettelsene en jevnere fordeling mellom kvinner og menn enn fordelingen totalt i konsernet. Kvinneandelen blant funksjonærer var 16,6 % (16,1 %) ved utgangen av 2017. I AF er det en klar overvekt av menn i alle stillingskategorier. Det er igangsatt et prosjekt for å sikre like karrieremuligheter for kvinner og menn i AF og et av initiativene er samarbeidet med organisasjonen Hun Spanderer.

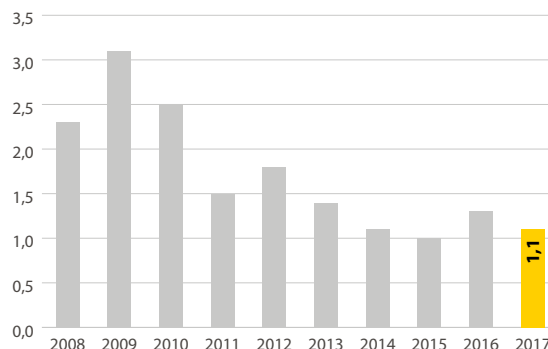
AF hadde et sykefravær i 2017 på 3,0 % (3,7 %). Det lave sykefraværet indikerer at trivselen og motivasjonen for å gå på jobb er stor. Dette underbygges av resultatet fra siste medarbeidertilfredshetsundersøkelse (MTU), gjennomført i november 2017, som viser at AFs ansatte trives svært godt, har høy arbeidsglede og er stolt av å jobbe i AF. Resultatene er bedre enn ved forrige måling i 2015 og signifikant bedre enn bransjegjennomsnittet.

Konsernutvalget, bestående av bedriftstillitsvalgte, hovedverneombud og representanter fra ledelsen, har i 2017 fortsatt arbeidet med å forbedre samarbeidet mellom alle ledd i organisasjonen.

AF Gruppen har som mål å være en arbeidsplass der det ikke forekommer forskjellsbehandling som følge av etnisitet, kjønn, livssyn eller legning. Dette gjelder for eksempel i saker som vedrører lønn, avansement, rekruttering og generelle utviklingsmuligheter. AF Gruppen har skriftlige mål og leveregler for å fremme et godt arbeidsmiljø med likestilling og uten diskriminering eller trakassering. Målene og levereglene er nedfelt i selskapets Adferdskode. Alle ansatte i AF Gruppen må ved ansettelse skrive under på at de har fått Adferdskoden og at de forplikter seg til å etterleve den. Adferdskoden har i tråd med Diskrimineringsloven til formål å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, eksempelvis nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Det er utarbeidet prosedyrer og rutiner knyttet til varsling av kritikkverdige forhold i AF Gruppen, herunder brudd på lover og etiske retningslinjer, og det er etablert en elektronisk varslingsportal på www.afgruppen.no/varsling. Varslingssys-

H1-VERDI

temet gjelder både internt og eksternt, og det er oppnevnt et varslingsutvalg som skal følge opp dette.

Alle fellesfasiliteter på de faste kontorene er tilrettelagt for alle ansatte, også de med nedsatt funksjonsevne. Individuell tilrettelegging av arbeidsplassen gjøres i den grad det er mulig ut fra arbeidets art.

MEDEIERSKAP

AF Gruppen ønsker at alle ansatte skal ta del i felles verdiskapning gjennom å være aksjonærer i selskapet. AF har derfor et aksjeprogram for ansatte hvor ansatte får anledning til å kjøpe aksjer fratrullet en rabatt på 20 % fra aktuell markedskurs. I løpet av 2017 tegnet 543 (580) ansatte seg for totalt 1 000 000 (1 000 000) aksjer. Kjøpskursen etter 20 % rabatt var NOK 115,80. I forbindelse med salget ble det emittert 778 888 aksjer. Resterende aksjer ble overført fra selskapets beholdning av egne aksjer.

AF Gruppen har også en opsjonsordning for alle ansatte. Ordningen ble vedtatt av Generalforsamlingen i 2017 og opsjonene kan tegnes i årene 2017–2020. Per 31.12.17 var det 3 264 143 utestående opsjoner tilknyttet ordningen som har innløsning i mars 2020.

SIKKERHET OG HELSE

AFs overordnede mål for sikkerhet og helse er å unngå all form for arbeidsrelatert fravær. Arbeidsrelatert fravær inkluderer både personskader som er så alvorlige at de medfører fravær og sykefravær som skyldes negativ eksponering på jobben. Slik eksponering kan være ergonomiske forhold, kjemikalier, støy, støv eller annen helseskadelig belastning en person kan bli utsatt for.

AF har et strukturert og enhetlig system for helse- og sikkerhetsarbeid og AFs ansatte får grundig opplæring i både grunnprinsippene og systemene. En sentral del er at alle uønskede hendelser og forhold registreres og behandles i avvikssystemet Synergi for å finne bakenforliggende årsaker og forbedringstiltak. Viljen til kontinuerlig forbedring er sterk og rapporteringsfrekvensen er økende. I 2017 ble det innrapportert over 24 365 hendelser og forhold (RUH).

Den viktigste måleparameteren for sikkerhetsarbeidet i AF er H-verdi. H-verdi er definert som antall fraværsskader per million utførte timeverk. Personskader hos underentreprenører

inkluderes i beregningen av H-verdi. Skadefrekvensen har vist en positiv utvikling gjennom årenes løp, fra en H-verdi for den norske virksomheten på rundt 20 tidlig på 90-tallet, til en H-verdi for 2017 på 1,1 (1,3). Denne verdien representerer 13 fraværsskader i 2017.

Målsettingen er at ingen skal bli syke av å jobbe i AF og vi jobber for at alle ansatte skal oppleve arbeidsglede og trivsel. Sykefravær er en indikator for helsearbeidet, og målet er sykefravær under 3 %. Dette representerer etter vårt syn et normalt sykdomsbilde, uten arbeidsrelatert sykdom. Sykefraværet i 2017 var 3,0 % (3,7 %).

AF har intern bedriftshelsetjeneste som bistår i det forebyggende helsearbeidet. De følger opp medarbeidernes helse ved jevnlig helseundersøkelser og de bistår i sykefraværsutvalg som er etablert i forretningsenhetene for å sikre god oppfølging av alle med sykefravær.

For å sikre kunnskap om eksponeringer man utsettes for i arbeidet og hvilke tiltak som kan hindre helseskader, har AF helsekort for de 15 mest aktuelle eksponeringene. Disse er tilgjengelige på flere språk. I tillegg har AF utviklet og tatt i bruk programmet HelseRisk som gjør oss i bedre stand til å identifisere og påvirke helserisiko.

YTRE MILJØ

Alle AFs medarbeidere skal ha en grunnleggende forståelse og aksept for at belastning på ytre miljø skal minimeres. AFs kontinuerlige miljøarbeidet starter på prosjekt- og forretningsenhetsnivå. Her blir miljøaspekter identifisert og rangert. Sammen med lover, forskrifter og spesifikke kontraktskrav danner disse analysene grunnlaget for prosjektenes og enhetenes mål for ytre miljø.

Alle forretningsenheter i AF måles i tillegg på konkrete parametere knyttet til miljøpåvirkning: Kildesorteringsgrad og Klimagassutslipp. Måleparameterne tydeliggjør AFs miljøprofil, og er størrelser som vi kan påvirke gjennom vårt miljøarbeid.

I Norge er myndighetskravet for kildesortering minimum 60 %. Kildesorteringsgrad forteller hvor stor del av avfallet fra virksomheten som sorteres, og hensikten er å legge til rette for gjenvinning. I 2017 ble kildesorteringsgraden for bygging 83 % (85 %), for rehabilitering 85 % (79 %) og for riving 95 % (97 %). Totalt ble det kildesortert 324 370 tonn (507 198) med

avfall. Resultatene betraktes som meget gode og godt over myndighetskravet.

AFs påvirkning på klimaet måles løpende i form av mengde klimagassutslipp i tonn CO₂-ekvivalenter. En CO₂-ekvivalent er en enhet som benyttes for å sammenligne ulike klimagassers virkning på klimaet. AFs klimaregnskap viser at forbruk av diesel gjennom bruk av anleggsmaskiner utgjør den største delen av klimagassutslippet. Vi jobber for å redusere utslipp blant annet ved å løpende skifte ut maskiner slik at vi til enhver tid har en moderne maskinpark med lavere utslippsmengder.

AF er til enhver tid i beredskap for å minimere skader og tap på ytre miljø dersom en ulykke eller hendelse med forurensningspotensial skulle skje. I etterkant analyseres eventuelle hendelser for å etablere forebyggende barrierer for fremtidige prosjekter.

AFs styringssystem for miljøarbeid følger prinsippene i miljøstandarden ISO 14001. I 2016 ble konsernet kontrollmedlem i Grønt Punkt, en internasjonal ordning som skal være med på å sikre finansiering av returordninger for brukt emballasje.

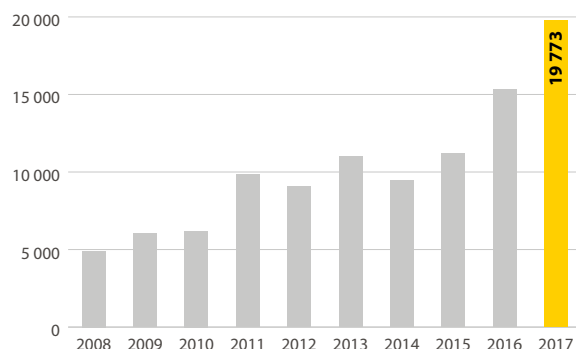
AF har valgt en forretningsmessig tilnærming til de økende miljøutfordringene og ressursknappheten i samfunnet. De tre virksomhetsområdene Miljø, Offshore og Energi er alle basert på tjenester som løser miljøutfordringer; Offshore og Miljø innen riving og gjenvinning og Energi innen energioptimalisering. Behovet for fjerning av offshoreinstallasjoner var avgjørende for etableringen av AFs rivevirksomhet offshore og AF Miljøbase Vats. Miljøbasen utenfor Haugesund er et av Europas mest moderne mottaksanlegg for utrangerte offshoreinstallasjoner. Et annet eksempel på utvikling av fremtidsrettede tjenester som løser miljøutfordringer er etableringen av miljøparker. Ved bruk av ny miljøteknologi renser og gjenvinner Rimol Miljøpark 80 % av forurenset masse som ellers ville havnet direkte i deponi.

RISIKO, MARKEDSUTSIKTER OG STRATEGI

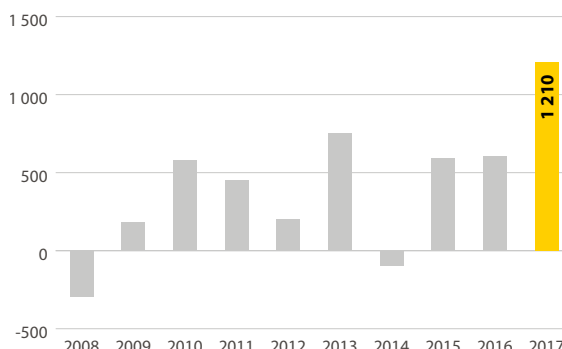
RISIKOSTYRING OG FINANSIELL RISIKO

AF Gruppen er eksponert for risiko av både operasjonell og finansiell karakter. AF Gruppen ønsker å påta seg operasjonell

ORDRERESERVE (MNOK)

NETTO RENTEBÆRENDE FORDRING (GJELD) (MNOK)

risiko som forretningsenhetene kan påvirke og kontrollere. AF har utviklet risikostyringsprosesser som er godt tilpasset virksomheten. Standardiserte og handlingsorienterte prosesser for risikostyring gir en enhetlig håndtering av risiko i alle ledd av organisasjonen. AF søker å avgrense eksponeringen mot risiko som ikke kan påvirkes, herunder finansiell risiko. Alle prosjekter vil allerede før tilbudslevering gjennomføre en risikogjennomgang. Analyse av risiko i tilbudsfasen muliggjør riktig prising og håndtering av risikoen i prosjektet. De samme prosjektene gjennomfører detaljerte risikogjennomganger hvert kvartal. I 2017 har det i tillegg blitt gjennomført rundt 190 risikogjennomganger med forretningsenhetene der også konsernledelsen deltar.

Finansiell risiko omfatter markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko inkluderer valutarisiko, råvarepriserisiko og renterisiko.

Valutarisiko

Konsernet har lav valutarisiko knyttet til inntekt fra virksomhetsområdene Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom og Energi da inntektene hovedsakelig er i funksjonell valuta. Virksomhetsområdet Offshore har deler av sin omsetning i EUR og USD. Disse sikres i noen tilfeller naturlig ved at kostnadene er i samme valuta som inntektene eller de sikres ved bruk av terminkontrakter for valuta. For en større offshorekontrakt i USD innregnes effektene av valutaterminene etter reglene for kontantstrømsikring. Ved utgangen av 2017 hadde AF Gruppen MNOK 16 (MNOK 77) i netto balanseførte forpliktelser relatert til valutaterminkontrakter.

AF Gruppen gjør hovedparten av innkjøpene i sin respektive funksjonelle valuta. Konsernet har risiko knyttet til innkjøp i utenlandsk valuta, enten direkte ved innkjøp fra utenlandske leverandører eller indirekte fra norske leverandører som importerer varer fra utlandet. Konsernet sikrer seg ved at alle større innkjøpsavtaler er i funksjonell valuta. Vesentlige enkeltinnkjøp i utenlandsk valuta som ikke omfattes av innkjøpsavtaler i funksjonell valuta terminsikres.

Konsernet hadde i 2017 89 % (93 %) av sine regnskapsførte inntekter i virksomhet med funksjonell valuta i NOK,

11 % (6 %) i SEK og 0 % (0 %) i øvrige valutaer. Netto valuta-gevinster (-tap) i 2016 var MNOK -4 (-9). Totale omregningsdifferanser i 2017 var MNOK 28 (-23).

Råvarepriserisiko

Rivevirksomheten i Offshore er utsatt for priserisiko ved salg av skrapstål som gjenvinnes fra stålkonstruksjoner i Nordsjøen. Løpende vurderes det om stålprisen skal sikres, både med hensyn til eksponering og hvor effektivt markedet for terminkontrakter er.

Renterisiko

AF Gruppens finansiering er basert på flytende rente og konsernet er derfor utsatt for renterisiko. Konsernet har en renteswap, men benytter som hovedregel ikke derivater for å sikre den effektive renteeksponeringen. AF er også eksponert for renterisiko for bygg- og eiendomsvirksomheten, spesielt ved boligbygging i egenregi, der det generelle rentenivået vil ha innvirkning på omsetteligheten av ferdige boliger og dermed konsernets kapitalbinding. Konsernet søker å minimere denne risikoen gjennom krav om forhåndssalg av boligeneheter og forskudd fra boligkjøpere.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for at AF Gruppens kunder, eller kontraktsparter for finansielle instrumenter, vil påføre AF et finansielt tap ved å ikke oppfylle sine forpliktelser. AF har kredittrisiko mot kunder, leverandører og samarbeidspartnere. Konsernet har fastsatt retningslinjer for å sikre seg mot kredittrisiko i likvide midler, utlån og fordringer. Historisk har konsernet hatt ubetydelige kredittap. Bruk av verktøy for kredittvurdering i tillegg til morselskaps- og bankgarantier bidrar til å redusere risikoen. AF vil ha tilsvarende garantiforpliktelser overfor sine samarbeidspartnere.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for å ikke innfri sine forpliktelser ved forfall. Med bakgrunn i konsernets sterke finansielle stilling ved årsskiftet vurderes likviditetsrisikoen som lav. AF Gruppen har en total finansieringsramme på MNOK 1 880. Rammen består av en treårig kassekreditt på MNOK 1 200 (1 200) som er tilgjengelig frem til juni 2020 og en ettårig trekkfasilitet (revolving

credit facility) på MNOK 600 (600). Ved årsskiftet var denne rammen ubenyttet. I tillegg har Strøm Gundersen en ettårig rullerende fasilitet på MNOK 80 (80). Per 31.12.17 hadde AF netto rentebærende fordring på MNOK 1 210 (606). Tilgjengelig likviditet inklusive trekkfasiliteter per 31.12.17 var MNOK 2 978.

Konsernets likviditet følges opp gjennom oppfølging av kontantstrømmene i prosjektene. Avvik mellom forventede og faktiske kontantstrømmer gjennomgås hver måned i forbindelse med risikogjennomgang av prosjektene. I tillegg følges daglig likviditet opp gjennom konsernets sentrale finansfunksjon.

MARKEDSUTSIKTER OG STRATEGI

AF Gruppen er i en bransje hvor det normalt er usikkerhet knyttet til vurdering av fremtidige forhold. Konsernets inntekter og resultat for 2017 har utviklet seg i tråd med styrets forventninger. Konsernet hadde ved utgangen av 2017 en ordresreserve på MNOK 19 773 (15 332) og vurderer inntjeningen på igangværende prosjekter som god.

Markedsutsiktene er mindre usikre enn for et år siden og veksten i brutto nasjonalprodukt på 2,6 % i 2017 ble høyere enn forventningen til Statistisk sentralbyrå (SSB). SSB forventer vekst i brutto nasjonalprodukt for fastlands-Norge på henholdsvis 2,4 % og 2,3 % de to neste årene. Økte oljeinvesteringer er med på å løfte norsk økonomi, men fallende boliginvesteringer og sterkere krone er impulser som drar i motsatt retning. Med en konjunkturnøytral finanspolitikk forventes det derfor en moderat oppgang de nærmeste årene. For anleggsmarkedet er utsiktene bedre; Prognosenesentret forventer høy aktivitet i perioden 2018–2019 med en vekst i investeringer på henholdsvis 12,8 % og 12,1 %.

I Sverige forventer Riksbanken en vekst i brutto nasjonalprodukt på 2–3 % årlig frem mot 2020. Prognosene til Sveriges Byggindustrier legger til grunn en vekst på 4–5 % innen bygg- og anleggsinvesteringer i Sverige i 2018. Ytterligere informasjon om markedsutsiktene for de ulike virksomhetsområdene er presentert tidligere i årsberetningen.

AF utarbeidet i 2016 en ny konsernstrategi for 2017–2020 med ambisjoner om lønnsomhet og sterk vekst.

De fire hovedinitiativene i strategien har preget styrets og AFs arbeid i 2017; organisk og strukturell vekst, kunde- og partnerrelasjoner, nyskaping og innovasjon samt ledelseskapasitet og fagkompetanse. Innen 2020 er målsettingen at AF Gruppen skal omsette for 20 milliarder i året og ta en tydelig posisjon i flere storbyer som Oslo, Bergen, Göteborg og Stockholm.

AF skal også vokse gjennom utvikling av landsdekkende prosjektvirksomhet og utvidelse av tjenesteporteføljen offshore. Mesteparten av veksten er forventet å være organisk, men for å nå målet kreves det også strukturell omsetningsvekst i randsonen av kjernevirksomheten samt ny virksomhet.

For AF Gruppen legger gode markedsutsikter og rekordhøy ordresreserve grunnlag for høy aktivitet også i 2018. AF har en solid bedriftskultur tuftet på profesjonalitet og høy etisk standard og motiverte medarbeidere med høy kompetanse. Dette, sammen med strategiske prioriteringer og en sterk finansiell situasjon, gjør at AF står godt rustet til å ivareta de mulighetene markedet gir fremover.

Styret takker de ansatte for deres betydelige bidrag til et godt resultat i 2017. Styret har tro på høy aktivitet og et godt resultat også for 2018.

OSLO, 22. MARS 2018

Pål Egil Rønn
Styrets leder

Hege Bømark

Borghild Lunde

Kristian Holth

Daniel Kjørberg Siraj
Nestleder

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen
Ansattevalgt

Arne Sveen
Ansattevalgt

Pål Jacob Gjerp
Ansattevalgt

KONSERNREGNSKAP

98 KONSERNREGNSKAP AF GRUPPEN ASA

99 Resultatregnskap

100 Balanse

102 Endringer i egenkapitalen

103 Kontantstrøm

104 NOTER

104 **Note 1** Overordnet informasjon

104 **Note 2** Rammeverk for utarbeidelse av årsregnskapet

105 **Note 3** Segmentinformasjon

109 **Note 4** Kjøp og salg av virksomhet

110 **Note 5** Driftsinntekter og andre inntekter

111 **Note 6** Prosjekter under utførelse

112 **Note 7** Lønnskostnader

113 **Note 8** Andre driftskostnader

113 **Note 9** Netto gevinster (tap)

114 **Note 10** Kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer

115 **Note 11** Beholdninger

115 **Note 12** Egenregiprosjekter

116 **Note 13** Immaterielle eiendeler

120 **Note 14** Varige driftsmidler

121 **Note 15** Avsetning for forpliktelser

121 **Note 16** Leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld

122 **Note 17** Leieavtaler

123 **Note 18** Pensjoner

125 **Note 19** Netto finansposter

125 **Note 20** Netto rentebærende fordringer (gjeld)

127 **Note 21** Resultat og utbytte per aksje

128 **Note 22** Finansiell risikostyring

132 **Note 23** Derivater

134 **Note 24** Finansielle instrumenter: Kategoritabell

136 **Note 25** Skattekostnad

137 **Note 26** Utsatt skatt / utsatt skattefordel

139 **Note 27** Tilknyttede selskaper

142 **Note 28** Felleskontrollerte virksomheter

145 **Note 29** Datterselskaper

147 **Note 30** Vesentlige minoritetsinteresser

148 **Note 31** Aksjekapital og aksjonærinformasjon

150 **Note 32** Ytelser til ledende ansatte og styret

152 **Note 33** Nærstående parter

153 **Note 34** Pantstillelser og garantier

154 **Note 35** Betingede utfall

154 **Note 36** Hendelser etter balansedagen

155 **Note 37** Nye og endrede regnskapsstandarder

156 **Note 38** Vesentlige regnskapsprinsipper

162 SELSKAPSREGNSKAP AF GRUPPEN ASA

171 Erklæring fra styrets medlemmer og konsernsjef

172 Revisors beretning

RESULTATREGNSKAP

Beløp i MNOK	Note	For regnskapsåret		
		2017	2016	2015
Driftsinntekter	5	13 642	11 775	12 342
Andre inntekter	5	61	102	56
Sum driftsinntekter og andre inntekter		13 704	11 876	12 398
Underentreprenører		-6 233	-5 168	-6 145
Materialkostnader		-2 277	-1 778	-1 765
Lønnskostnader	7,32	-2 961	-2 650	-2 535
Av- og nedskrivninger av varige driftsmidler	14	-166	-135	-123
Av- og nedskrivninger av immaterielle eiendeler	13	-2	-42	-18
Andre driftskostnader	8	-1 256	-1 084	-968
Sum driftskostnader		-12 896	-10 857	-11 554
Netto gevinster (tap)	9	25	18	135
Resultat fra tilknyttede selskaper og felles virksomhet	27,28	91	-4	31
Driftsresultat (EBIT)		924	1 034	1 010
Netto finansposter	19	12	6	-6
Resultat før skatt (EBT)		935	1 040	1 004
Skattekostnad	25,26	-181	-253	-226
Årets resultat		754	787	778
<i>Tilordnet:</i>				
Aksjonærene i morselskapet		621	691	697
Minoritetsinteresser		133	96	81
Årets resultat		754	787	778
Resultat per aksje (NOK)	21	6,43	7,44	7,64
Utvannet resultat per aksje (NOK)	21	6,43	7,29	7,50
Utbytte per aksje (NOK) ¹⁾	21	5,00	8,50	8,00

¹⁾ Foreslått, ikke vedtatt utbytte for utbetaling 1. halvår 2018

TOTALRESULTAT

Beløp i MNOK		2017	2016	2015
Årets resultat		754	787	778
Endring estimatavvik på pensjoner (brutto)	18	2	-5	2
Endring estimatavvik på pensjoner (skatt)	26	-	1	-1
Omregningsdifferanser minoritet		2	-	1
Inntekter og kostnader som ikke vil bli reklassifisert til resultatregnskapet		3	-4	3
Endring i kontantstrømsikring (brutto)	23	48	150	-124
Endring i kontantstrømsikring (skatt)	26	-10	-32	26
Omregningsdifferanser majoritet		26	-23	20
Inntekter og kostnader som kan bli reklassifisert til resultatregnskapet		64	94	-77
Sum andre inntekter og kostnader		67	90	-75
Årets totalresultat		821	877	703
<i>Tilordnet:</i>				
- Aksjonærene i morselskapet		686	781	621
- Minoritet		135	96	83
Årets totalresultat		821	877	703

BALANSE PER 31.12

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
Varige driftsmidler	14,34	1 241	1 105
Immaterielle eiendeler	13	2 188	2 032
Tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	27,28	363	389
Utsatt skattefordel	26	26	51
Rentebærende fordringer	20,22,24	216	206
Pensjonsmidler og andre finansielle eiendeler	18,23,24	10	6
Sum anleggsmidler		4 045	3 789
OMLØPSMIDLER			
Beholdninger	11	159	139
Egenregiprojekter	12	186	47
Kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	10,24	2 216	2 061
Rentebærende fordringer	20,24	16	44
Derivater	22,23,24	3	-
Likvide midler	20,24	1 098	469
Sum omløpsmidler		3 679	2 760
Sum eiendeler		7 724	6 549

BALANSE PER 31.12

Beløp i MNOK	Note	2017	2016
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
Egenkapital tilordnet aksjonærene i morselskapet		1 693	1 680
Minoritetsinteresser	30	384	270
Sum egenkapital		2 078	1 950
LANGSIKTIG GJELD			
Rentebærende lån og kreditter	20,22,24	102	83
Pensjonsforpliktelser	18	1	1
Avsetning for forpliktelser	15	189	158
Utsatt skatt	26	327	265
Derivater	22,23,24	23	46
Sum langsiktig gjeld		643	553
KORTSIKTIG GJELD			
Rentebærende lån og kreditter	20	19	30
Leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld	16,24	4 481	3 369
Derivater	22,23,24	26	63
Avsetning for forpliktelser	15	353	207
Betalbar skatt	25	126	377
Sum kortsiktig gjeld		5 003	4 046
Sum gjeld		5 646	4 599
Sum egenkapital og gjeld		7 724	6 549

OSLO, 22. MARS 2018

Pål Egil Rønn
Styrets leder

Daniel Kjørberg Siraj
Styrets nestleder

Borghild Lunde

Kristian Holth

Hege Bømark

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen
Ansattevalgt

Arne Sveen
Ansattevalgt

Pål Jacob Gjerp
Ansattevalgt

ENDRINGER I EGENKAPITALEN

Beløp i MNOK		Egenkapital tilordnet aksjonærene i morselskapet						Minoritet	Sum egenkapital
	Note	Aksje-kapital	Annen innskutt egen-kapital	Om-regnings-differanser	Estimat-avvik pensjon	Kontant-strøm-sikring	Opptjent egen-kapital	Sum	
2015									
Egenkapital 1.1.2015		4	352	9	-13	-74	1 083	1 362	1 499
Årets resultat		-	-	-	-	-	697	697	778
Andre inntekter og kostnader		-	-	20	2	-98	-	-76	-75
Årets totalresultat		-	-	20	2	-98	697	621	703
Kapitalforhøyelser	31	-	364	-	-	-	-	364	364
Kjøp av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	-20	-20	-20
Salg av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	23	23	23
Vedtatt og utbetalt utbytte	21	-	-315	-	-	-	-420	-735	-766
Aksjevedibasert avlønning	7	-	5	-	-	-	-	5	6
Tilgang minoritet ved kjøp av virksomhet	4	-	-	-	-	-	-	-	115
Transaksjoner med minoritet		-	-	-	-	-	-60	-60	-106
Egenkapital 31.12.2015		5	407	29	-12	-171	1 303	1 561	1 820
2016									
Årets resultat		-	-	-	-	-	691	691	787
Andre inntekter og kostnader		-	-	-23	-4	118	-	91	90
Årets totalresultat		-	-	-23	-4	118	691	781	877
Kapitalforhøyelser	31	-	120	-	-	-	-	120	120
Kjøp av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	-32	-32	-32
Salg av egne aksjer	31	-	1	-	-	-	23	24	24
Vedtatt og utbetalt utbytte	21	-	-315	-	-	-	-429	-744	-818
Aksjevedibasert avlønning	7	-	7	-	-	-	-	7	7
Transaksjoner med minoritet		-	-	-	-	-	-37	-37	-48
Egenkapital 31.12.2016		5	218	6	-16	-53	1 519	1 680	1 950
2017									
Årets resultat		-	-	-	-	-	621	621	754
Andre inntekter og kostnader		-	-	26	1	38	-	65	67
Årets totalresultat		-	-	26	1	38	621	686	821
Kapitalforhøyelser	31	-	371	-	-	-	-	371	371
Kjøp av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	-55	-55	-55
Salg av egne aksjer	31	-	-	-	-	-	45	45	45
Vedtatt og utbetalt utbytte	21	-	-121	-	-	-	-707	-829	-906
Aksjevedibasert avlønning	7	-	9	-	-	-	-	9	10
Minoritets put-opsjoner	15	-	-	-	-	-	-191	-191	-192
Tilgang min. ved kjøp og stiftelse av virksomhet	4	-	-	-	-	-	-	-	49
Transaksjoner med minoritet		-	-	-	-	-	-24	-24	-17
Egenkapital 31.12.2017		5	478	32	-14	-15	1 209	1 693	2 078

KONTANTSTRØM

Beløp i MNOK	Note	2017	2016	2015
KONTANTSTRØM FRA DRIFTSAKTIVITETER				
Resultat før skatt		935	1 040	1 004
Av- og nedskrivninger	13,14	169	177	142
Endring pensjonsforpliktelse		-	-1	-2
Regnskapsmessig kostnad aksjeverdibasert avlønning	7	9	7	5
Netto finanskostnader/(-inntekter)	19	-11	-6	6
Netto (gevinster)/tap	9	-25	-18	-135
Resultatandel fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	27,28	-91	4	-31
Endring i driftskapital (ekskusive oppkjøp og valuta)				
Endring i beholdninger og egenregiprojekter	11,12	-155	27	40
Endring i kunde- og andre ikke rentebærende fordringer	10	-17	-431	867
Endring i leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld	16	947	188	-118
Betalte skatter		-407	-166	-361
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter		1 354	822	1 418
KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER				
Utbetaling ved kjøp av virksomhet	4	-103	-5	49
Utbetaling ved investeringer i eiendomsselskaper		-12	-7	-12
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	13,14	-250	-143	-126
Innbetaling ved salg av eiendomsselskaper		-	-	10
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler		44	71	85
Utbetaling derivater		-6	-	-17
Transaksjoner med minoritet		28	-	-
Innbetaling av utbytte og kapital fra tilknyttede selskap		136	48	54
Utbetaling ved endring rentebærende fordring	20	-27	-37	-42
Innbetaling ved endring rentebærende fordring	20	45	37	42
Mottatte renter og andre finansinntekter	19	27	24	30
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-118	-13	74
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter		1 235	809	1 492
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER				
Aksjeemisjon		322	120	72
Utbytte betalt til aksjonærer i morselskapet		-829	-744	-735
Utbytte betalt til minoritet		-77	-74	-31
Transaksjoner med minoritet		-	-49	-97
Innbetaling ved opptak av rentebærende gjeld	20	22	7	2
Nedbetaling rentebærende gjeld	20	-21	-43	-300
Netto (kjøp)/salg av egne aksjer	31	-10	-8	3
Betalte renter og andre finanskostnader	19	-13	-15	-34
Netto likviditetsendring fra finansieringsaktiviteter		-604	-807	-1 119
Netto endring i likvide midler		632	3	372
Likvide midler 1.1	20	469	459	91
Valutaeffekt på likvide midler		-2	7	-4
Likvide midler 31.12	20	1 098	469	459

NOTE 1 OVERORDNET INFORMASJON

AF Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap registrert i Norge og notert på Oslo Børs på OB Match-listen. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Innspurten 15, 0603 Oslo, Norge.

AF Gruppen er et av Norges ledende entreprenør- og industrikonsern med virksomhet innen anlegg, miljø, bygg, eiendom, energi og offshore. Konsernets virksomhet er nærmere beskrevet i note 3 – Segmentinformasjon.

Årsregnskapet ble vedtatt av styret 22. mars 2018 og er avlagt i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS), slik standarden er godkjent av EU. Ingen nylig utgitte regnskapsstandarter eller fortolkninger har hatt vesentlig påvirkning på konsernregnskapet til AF Gruppen i 2017.

Anvendte regnskapsprinsipper i konsernregnskapet er konsistent med prinsippene anvendt i foregående regnskapsperioder. Konsernets vesentlige regnskapsprinsipper er beskrevet i note 37 – Nye og endrede regnskapsstandarter og note 38 – Vesentlige regnskapsprinsipper.

Som følge av avrundinger vil ikke alltid tall og prosentsatser i konsernregnskapet kunne summeres opp til totalen.

NOTE 2 RAMMEVERK FOR UTARBEIDELSE AV ÅRSREGNSKAPET

Konsernregnskapet til AF Gruppen er avlagt i samsvar med Internasjonale Regnskapsstandarter (IFRS), som er vedtatt av EU og obligatoriske for regnskapsår påbegynt 1. januar 2017, samt norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31. desember 2017.

I konsernregnskapet legges prinsippene i et historisk kost regnskap til grunn, med unntak av følgende regnskapsposter:

- finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet
- finansielle instrumenter brukt i kontantstrømsikring
- finansielle instrumenter tilgjengelig for salg regnskapsført til virkelig verdi
- betinget vederlag ved kjøp av virksomhet

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder med stor grad av skjønnsmessige vurderinger, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for regnskapet, er beskrevet i note 38 under overskriften «Vesentlige regnskapsmessige vurderinger, estimater og forutsetninger».

Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede regnskapsprinsipper for like transaksjoner og hendelser under ellers like forhold.

NOTE 3**SEGMENTINFORMASJON**

Driftssegmentene slik disse presenteres i årsrapporten samsvarer med den rapporteringen som konsernledelsen styrer etter når de vurderer prestasjoner og lønnsomhet på et strategisk nivå. Segmentresultatene konsernledelsen styrer etter er driftsresultat (EBIT) og resultat før skatt (EBT).

VIKSOMHETSOMRÅDER

AF Gruppen er et prosjektbasert entreprenør- og industrikonsern. Konsernledelsen styrer forretningsvirksomheten ut fra virksomhetsområdene Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom, Energi og Offshore.

Anlegg utfører store komplekse anleggsprosjekter og nisjeprosjekter innenfor vei og bane, havn, fundamentering, kraft og energi. Virksomhetsområdet er totalleverandør av anleggstjenester i Norge. I Sverige leverer Anlegg tjenester innen fundamentering, vann- og avløp, betong, fjernvarme, kabellegging, vindkraft og veibygging i Stockholmsområdet, Mälardalen og Göteborg. Virksomhetsområdet består av forretningsenhetene AF Anlegg, Målselv Maskin & Transport, Kanonaden Entreprenad og Pålpintar.

Miljø er ledende innen landbasert riving, fjerning og miljøsnering av bygninger og industrianlegg. Landbasert riving utføres i Norge og Sverige. Virksomhetsområdet består av forretningsenhetene AF Decom og AF Härnösand Byggeturer.

Bygg driver tradisjonell byggvirksomhet med solid lokal forankring. Virksomheten omfatter utvikling, prosjektering og bygging av nærings-, bolig- og offentlige bygg i tillegg til rehabiliteringsarbeid. Bygg har en sterk markedsposisjon i det sentrale østlandsområdet i Norge. Gjennom etablering og oppkjøp de siste årene har man også fått virksomhet på Vestlandet. I Sverige har virksomheten sitt geografiske tyngdepunkt i området fra Göteborg til Halmstad. Virksomhetsområdet består av forretningsenhetene AF Bygg Oslo, AF Byggfornyelse, AF Nybygg, AF Bygg Østfold, AF Bygg Prosjektpartner, AF Bygg Sverige, Strøm Gundersen, MTH og LAB.

Eiendom omfatter utvikling av boliger og næringsbygg i egenregi. For å få bedre kontroll over verdikjeden begrenses eiendomsutviklingen til områder der AF Gruppen driver entreprenørvirksomhet. Utbyggingsprosjektene organiseres ofte gjennom å etablere felles utbyggingselskaper med samarbeidspartnere. Samarbeidet reduserer prosjektspesifikk risiko og tilfører komplementær kompetanse.

Energi leverer energieffektive tekniske løsninger som skal gi lønnsomhet både for kundens bunnlinje og miljøet. Energitjenester for landbasert virksomhet drives i forretningsenheten AF Energi & Miljøteknikk.

Offshore omfatter AFs tjenester knyttet til fjerning, riving og gjenvinning av offshoreinstallasjoner. Offshore inkluderer også nybyggs-, modifikasjons- og vedlikeholdsarbeid innen HVAC, kraner, moduler og riggservice. I tillegg leveres det tjenester knyttet til vedlikehold og modifikasjon av olje- og gassindustriens landanlegg. Virksomhetsområdet består av forretningsenhetene AF AeronMollier og AF Offshore Decom. Offshore har i tillegg aktivitet i AF Miljøbase Vats.

Det som ikke er allokert til virksomhetsområdene presenteres som Øvrige og omfatter i hovedsak aktiviteter i morselskapet og fellestjenester. AF Gruppens konsernkontosystem er inkludert i Øvrige.

Transaksjoner mellom segmenter i konsernet gjennomføres basert på markedsmessige vilkår og i henhold til prinsippet om armlengdes avstand. Transaksjoner og mellomværende, i tillegg til elementer av internfortjeneste, mellom de ulike segmentene er presentert i kolonnen for eliminerings i segmentnoten.

TJENESTETYPEN

AF Gruppens inntekter kommer i hovedsak fra tilvirkningskontrakter med varierende størrelse og varighet. Byggherren, som kan være offentlig eller privat, står for finansieringen. AF Gruppen leverer også en del timebaserte tjenester, jamfør note 5 – Driftsinntekter og andre inntekter. I tillegg leverer virksomhetsområdet Eiendom egenregiprojekter knyttet til utvikling og oppføring av boliger for salg. Egenregiprojekter er egenfinansierte.

GEOGRAFISKE SEGMENT

Inndelingen i geografiske segment rapporteres ikke løpende til konsernledelsen. Geografisk segmenterte nøkkeltall påkrevd etter IFRS 8 er presentert i egen tabell og kompletterer informasjonen til analytikere og andre brukere av årsregnskapet.

REGNSKAPSPRINSIPPER

Segmentinformasjonen er presentert i samsvar med konsernets regnskapsprinsipper etter IFRS, med unntak av IFRIC 15 Avtaler om bygging av fast eiendom. Prinsippavviket gjelder segmentene Bygg og Eiendom. Egenregiprojekter i disse segmentene inntektsføres etter prinsippene i IAS 11 Anleggskontrakter. Inntektsføring i disse prosjektene er produktet av fullføringsgrad, salgsgrad og forventet dekningsbidrag. Dette innebærer for eksempel at et prosjekt som på rapporteringstidspunktet er 50 % ferdig produsert og 50 % solgt blir rapportert med et dekningsbidrag på 25 % av totalt forventet dekningsbidrag. I konsernregnskapet følges prinsippene i IFRIC 15 med inntektsføring av egenregiprojekter etter IAS 18 Driftsinntekter. Etter IAS 18 blir hele inntekten med tilhørende kostnad innregnet på ett tidspunkt, normalt ved overlevering. Effekten av IFRIC 15 for konsernregnskapet er vist i egen tabell i segmentoppstillingen.

VESENTLIGE KUNDER

Det offentlige, representert ved blant annet Statens vegvesen, kommuner og Undervisningsbygg, utgjør mer enn 10 prosent av samlede driftsinntekter i AF Gruppen. I 2017 ble det inntektsført MNOK 4 188 (3 482) knyttet til kontrakter inngått med det offentlige.

TAP VED VERDIFALL

Det er ikke innregnet tap ved verdifall i 2017. I 2016 ble det nedskrevet goodwill med MNOK 40 i Offshore.

NOTE 3 SEGMENTINFORMASJON FORTS.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
2017										
RESULTATREGNSKAP										
Eksterne inntekter	4 413	531	8 017	42	235	665	34	-47	-187	13 704
Interne inntekter	65	70	24	-	9	-1	23	-189	-	-
Sum inntekter	4 478	601	8 041	43	244	664	57	-236	-187	13 704
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	367	63	525	88	21	74	-18	-8	-19	1 092
Driftsresultat (EBIT)	292	45	480	88	20	59	-33	-8	-19	924
Resultat før skatt (EBT)	311	45	493	75	22	49	-32	-8	-19	935
NØKKELTALL OG BALANSE										
EBITDA-margin	8,2 %	10,4 %	6,5 %	-	8,5 %	11,2 %	-	-	-	8,0 %
Driftsmargin	6,5 %	7,5 %	6,0 %	-	8,2 %	8,8 %	-	-	-	6,7 %
Resultatmargin	7,0 %	7,4 %	6,1 %	-	9,1 %	7,4 %	-	-	-	6,8 %
Eiendeler 31.12	2 245	347	5 066	945	163	1 262	2 050	-4 245	-109	7 724
Investert kapital 31.12	541	153	2 214	917	72	1 003	1 266	-3 865	-104	2 198
Ordresreserve 31.12	6 510	344	11 099	-	260	916	-	157	486	19 773
Antall ansatte 31.12	1 357	164	1 776	27	86	226	132	-	-	3 768
KONTANTSTRØM										
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	733	21	681	-145	7	88	-31	-	-	1 354
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-193	-10	-85	154	-1	-	18	-	-	-119
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter	540	10	595	9	6	87	-13	-	-	1 235

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER OG EIENDELER

Tabellene under viser inntekter og eiendeler fordelt på landene hvor konsernet har virksomhet. Selskapene er i det alt vesentlige geografisk lokalisert der hvor kundene er. Eksport av varer og tjenester fremkommer ikke av tabellen.

Beløp i MNOK	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER										
Norge	3 562	474	7 439	21	244	460	57	-211	-83	11 963
Sverige	917	127	571	21	-	-	-	-25	-105	1 506
Andre	-	-	30	-	-	204	-	-	-	234
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	4 478	601	8 041	43	244	664	57	-236	-187	13 704
GEOGRAFISK FORDELING AV ANLEGGSMIDLER EKSKL. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG UTSATT SKATTEFORDEL										
Norge	145	140	1 826	403	60	825	622	-447	-70	3 505
Sverige	217	21	114	13	-	-	-	-	-	364
Andre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	362	161	1 941	415	60	825	622	-447	-70	3 871
GEOGRAFISK FORDELING AV EIENDELER										
Norge	1 733	282	4 556	755	163	996	2 050	-4 228	-94	6 215
Sverige	512	65	501	189	-	-	-	-17	-16	1 234
Andre	-	-	9	-	-	266	-	-	-	275
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	2 245	347	5 066	945	163	1 262	2 050	-4 245	-109	7 724

NOTE 3

SEGMENTINFORMASJON FORTS.

Beløp i MNOK

Anlegg Miljø Bygg Eiendom Energi Offshore Øvrige Elim. IFRIC 15 Sum

2016

RESULTATREGNSKAP

Eksterne inntekter	3 364	689	6 622	46	177	1 013	29	58	-121	11 876
Interne inntekter	4	40	66	2	1	1	38	-151	-	-
Sum inntekter	3 368	729	6 688	48	177	1 014	67	-93	-121	11 876
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	512	58	523	44	18	161	-42	-5	-58	1 212
Driftsresultat (EBIT)	461	42	485	44	18	107	-60	-5	-58	1 034
Resultat før skatt (EBT)	475	42	498	30	16	94	-51	-5	-58	1 040

NØKKELTALL OG BALANSE

EBITDA-margin	15,2 %	8,0 %	7,8 %	-	10,2 %	15,9 %	-	-	-	10,2 %
Driftsmargin	13,7 %	5,8 %	7,3 %	-	10,0 %	10,5 %	-	-	-	8,7 %
Resultatmargin	14,1 %	5,7 %	7,4 %	-	8,9 %	9,3 %	-	-	-	8,8 %
Eiendeler 31.12	1 326	260	3 554	868	140	1 537	1 110	-2 157	-89	6 549
Investert kapital 31.12	155	97	1 407	814	42	1 034	383	-1 787	-83	2 063
Ordresreserve 31.12	5 589	212	8 467	-	108	550	-	106	299	15 332
Antall ansatte 31.12	845	165	1 617	17	59	209	137	-	-	3 049

KONTANTSTRØM

Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	428	18	550	-77	14	17	-143	15	-	822
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-22	-12	-27	40	-1	-	25	-15	-	-13
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter	406	6	523	-37	13	16	-118	-	-	809

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER OG EIENDELER

Tabellene under viser inntekter og eiendeler fordelt på landene hvor konsernet har virksomhet. Selskapene er i det alt vesentlige geografisk lokalisert der hvor kundene er. Eksport av varer og tjenester fremkommer ikke av tabellen.

Beløp i MNOK

Anlegg Miljø Bygg Eiendom Energi Offshore Øvrige Elim. IFRIC 15 Sum

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER

Norge	3 237	608	6 192	47	177	799	67	-90	-121	10 917
Sverige	131	120	485	1	-	-	-	-3	-	733
Andre	-	-	11	-	-	421	-	-	-	432
Eliminering	-	-	-	-	-	-206	-	-	-	-206
Sum	3 368	729	6 688	48	177	1 014	67	-93	-121	11 876

GEOGRAFISK FORDELING AV ANLEGGSMIDLER EKSKL. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG UTSATT SKATTEFORDEL

Norge	142	77	1 714	487	57	841	459	-346	-63	3 368
Sverige	13	19	165	12	-	-	-	-	-	208
Andre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	156	95	1 879	499	57	841	459	-346	-63	3 577

GEOGRAFISK FORDELING AV EIENDELER

Norge	1 222	199	3 143	811	140	1 250	1 110	-2 157	-68	5 650
Sverige	104	61	405	58	-	-	-	-	-21	607
Andre	-	-	5	-	-	287	-	-	-	292
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Sum	1 326	260	3 554	868	140	1 537	1 110	-2 157	-89	6 549

NOTE 3 SEGMENTINFORMASJON FORTS.

Beløp i MNOK

	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
--	--------	-------	------	---------	--------	----------	--------	-------	----------	-----

2015**RESULTATREGNSKAP**

Eksterne inntekter	3 759	641	6 661	25	225	1 186	45	-	-144	12 398
Interne inntekter	1	47	17	-	-	2	42	-109	-	-
Sum inntekter	3 760	687	6 678	25	225	1 187	88	-109	-144	12 398
Driftsresultat før av- og nedskrivninger (EBITDA)	394	56	510	69	19	134	-6	2	-27	1 151
Driftsresultat (EBIT)	339	45	479	69	19	104	-21	2	-27	1 010
Resultat før skatt (EBT)	339	46	485	57	21	83	-4	2	-27	1 004

NØKKELTALL OG BALANSE

EBITDA-margin	10,5 %	8,2 %	7,6 %	-	8,5 %	11,3 %	-	-	-	9,3 %
Driftsmargin	9,0 %	6,6 %	7,2 %	-	8,3 %	8,7 %	-	-	-	8,1 %
Resultatmargin	9,0 %	6,7 %	7,3 %	-	9,4 %	7,0 %	-	-	-	8,1 %

Eiendeler 31.12	1 232	278	3 903	630	133	1 354	528	-1 784	-31	6 243
Investert kapital 31.12	163	118	1 728	620	73	956	-127	-1 576	-29	1 925
Ordreserver 31.12	3 402	216	5 947	-	90	1 182	-	168	178	11 183
Antall ansatte 31.12	1 069	198	1 314	18	60	241	130	-	-	3 030

KONTANTSTRØM

Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	502	138	588	-25	25	166	23	-	-	1 418
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-26	-7	84	62	-	-31	-8	-	-	74
Netto kontantstrøm før finansieringsaktiviteter	476	131	672	37	26	134	15	-	-	1 492

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER OG EIENDELER

Tabellene under viser inntekter og eiendeler fordelt på landene hvor konsernet har virksomhet. Selskapene er i det alt vesentlige geografisk lokalisert der hvor kundene er. Eksport av varer og tjenester fremkommer ikke av tabellen.

Beløp i MNOK

	Anlegg	Miljø	Bygg	Eiendom	Energi	Offshore	Øvrige	Elim.	IFRIC 15	Sum
--	--------	-------	------	---------	--------	----------	--------	-------	----------	-----

GEOGRAFISK FORDELING AV INNTEKTER

Norge	3 624	529	6 230	24	225	1 237	88	-101	-144	11 713
Sverige	136	159	441	1	-	-	-	-8	-	728
Andre	-	-	7	-	-	124	-	-	-	131
Eliminering	-	-	-	-	-	-174	-	-	-	-174
Sum	3 760	687	6 678	25	225	1 187	88	-109	-144	12 398

GEOGRAFISK FORDELING AV ANLEGGSMIDLER EKSKL. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG UTSATT SKATTEFORDEL

Norge	177	89	1 749	435	56	895	457	-333	-23	3 501
Sverige	15	19	135	-	-	-	-	-	-	169
Andre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Eliminering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	191	108	1 885	435	56	895	457	-333	-23	3 671

GEOGRAFISK FORDELING AV EIENDELER

Norge	1 158	220	3 466	630	133	1 318	528	-1 784	-31	5 638
Sverige	74	58	434	-	-	-	-	-	-	566
Andre	-	-	4	-	-	46	-	-	-	49
Eliminering	-	-	-	-	-	-10	-	-	-	-10
Sum	1 232	278	3 903	630	133	1 354	528	-1 784	-31	6 243

NOTE 4 KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET

VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNING I 2017

Konsernet gjennomførte i 2017 en virksomhetssammenslutning med Kanonaden Entreprenad AB. Det er også gjennomført en mindre virksomhetssammenslutning med Oslo Brannsikring AS som inngår i virksomhetsområdet Bygg.

Kanonaden Entreprenad AB

AF Gruppen gjennomførte den 9. februar avtale om kjøp av 70 % av aksjene i Kanonaden Entreprenad AB. Oppkjøpet er i tråd med AFs strategi mot 2020 som innebærer en større satsing i Sverige, og det gir AF del i et voksende svensk anleggsmarked. Alle aksjene har stemmerett. Transaksjonen omfattet datterselskapene Bergbolaget i Götaland AB, Kanonaden Entreprenad Öst AB og Tåkt och Förvaltning AB. Kanonaden Entreprenad AB inngår i virksomhetsområdet Anlegg.

Kanonaden Entreprenad AB ble grunnlagt i 1983 og har hovedkontor i Näsjö i Jönköpings län i Sverige. Inkludert datterselskaper hadde Kanonaden Entreprenad en omsetning i 2016 på 708 MSEK og 188 ansatte.

Kanonaden Entreprenad AB utfører oppdrag i innen grunnarbeid, vann- og avløpsarbeid, betongarbeid, fjernvarme, kabellegging, vindkraft og veibygging. Selskapet driver virksomhet i Syd-Sverige inkludert Stockholm og Göteborg.

Virksomheten i Kanonaden Entreprenad AB, inklusive andeler i datterselskaper, ble verdsatt til MSEK 261 på 100 %-basis (EV). Aksjene ble verdsatt til det samme, og oppgjøret bestod av et aksjevederlag på 318 766 aksjer i AF Gruppen ASA til kurs NOK 153,40 per aksje, tilsvarende MSEK 52, og MSEK 131 i kontanter.

I det følgende presenteres en allokering av kjøpesum basert på åpningsbalansen for Kanonaden Entreprenad AB per 9. februar 2017. Allokeringen av kjøpesum er utarbeidet ved bruk av oppkjøpsmetoden som regulert i IFRS 3. Kjøpesummen er allokert til virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser i Kanonaden Entreprenad AB. Allokeringen er endelig.

Tall i MSEK	Kanonaden Entreprenad AB
Kontantvederlag	131
Emisjon	52
Brutto vederlag	183
– Likvide midler	-33
Netto vederlag	150
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	58
Beholdninger	5
Kortsiktige ikke-rentebærende fordringer	133
Utsatt- og betalbar skatt	-22
Kortsiktig rentebærende gjeld	-6
Kortsiktig ikke-rentebærende gjeld	-138
Sum identifiserte eiendeler og forpliktelser	31
Minoritet	-19
Goodwill	139

Oppkjøpet ga en goodwill på MSEK 139 (MNOK 130) som er knyttet til geografisk markedsposisjon og organisasjonens evne til lønnsom forretningsdrift. Ingen del av goodwillen vil være skattemessig fradragsberettiget.

Minoritet på oppkjøpstidspunktet utgjør MSEK 19 og beregnet som ikke-kontrollerende eieres andel av netto virkelig verdi av identifiserte eiendeler og gjeld på oppkjøpstidspunktet. Goodwill er innregnet kun for den andelen av aksjene AF kjøpte.

AF Gruppen Sverige er i tillegg forpliktet til å kjøpe inntil 15 % av aksjer Kanonaden Entreprenad AB i perioden fra 2020–2023 til markedsmessige betingelser. Et estimat for denne forpliktelsen er innregnet i balansen jamfør note 15.

NOTE 4 KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET FORTS.**AVSTEMMING AV NETTO KONTANTVEDERLAG**

<i>Tall i MNOK</i>	Note	Kanonaden Entreprenad	Andre	Sum
Brutto kontantvederlag		124	13	137
– Likvide midler		-31	-3	-34
Netto kontantvederlag		93	10	103

AVSTEMMING AV TILGANG VED KJØP AV VIRKSOMHET

Goodwill	13	130	11	141
Immaterielle eiendeler	13	130	11	141
Bygninger og produksjonsanlegg	14	10	9	19
Maskiner og inventar	14	45	2	47
Varige driftsmidler	14	55	12	67

VIRKSOMHETSSAMMENSLUTNING I 2016

Konsernet hadde ingen virksomhetssammenslutninger i 2016.

NOTE 5 DRIFTSINNTEKTER OG ANDRE INNTEKTER

<i>Beløp i MNOK</i>	Note	2017	2016	2015
Inntekter fra tilvirkningskontrakter		13 475	11 540	12 067
Inntekter fra salg av tjenester		64	159	182
Andre salgsinntekter		103	75	93
Sum driftsinntekter		13 642	11 775	12 342
Leieinntekter		33	16	23
Andre inntekter ¹⁾		28	86	33
Sum andre inntekter		61	102	56
Sum driftsinntekter og andre inntekter	3	13 704	11 876	12 398

¹⁾ I beløpet for 2016 inngår MNOK 41 i erstatningsoppgjør for tapt oppdrag.

NOTE 6 **PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE****PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE VED ÅRSSLUTT**

Beløp i MNOK	Note	2017	2016	2015
--------------	------	------	------	------

FAKTURERT IKKE OPPTJENT INNTEKT I RESULTATET

Inntektsført på prosjekter under utførelse		12 135	15 334	15 532
Fakturert på prosjekter under utførelse		-14 558	-17 237	-17 186
Sum fakturert ikke opptjent inntekt		-2 423	-1 903	-1 654

FORDELING I BALANSEN

Forskuddsfakturert produksjon inkludert i kundefordringer	10	-1 539	-1 439	-1 413
Forskuddsfakturert produksjon inkludert i annen kortsiktig gjeld	16	-884	-464	-241
Sum fakturert ikke opptjent inntekt		-2 423	-1 903	-1 654

OPPTJENT IKKE FAKTURERT INNTEKT

Inntektsført på prosjekter under utførelse		3 020	2 871	4 455
Fakturert på prosjekter under utførelse		-2 630	-2 403	-4 163
Sum opptjent ikke fakturert inntekt	10	390	468	293

Innestående hos byggherrer ¹⁾	10	698	418	491
---	----	------------	------------	------------

¹⁾ Det tilbakeholdes opp til 10 % av kontraktssummen som sikkerhet for AF Gruppens kontraktsforpliktelser i utførelsestiden for kontrakten, herunder ansvar for forsinket fullføring. Det tilbakeholdte beløpet betegnes som «innestående hos byggherrer» og er regulert i kontraktsstandarder som NS 8405. Når sluttoppjøret utbetales løses innestående opp.

RESULTATFØRT PÅ PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE

Akkumulerte inntekter		15 155	18 205	19 988
Akkumulerte prosjektkostnader		-14 138	-16 945	-17 786
Akkumulert prosjektbidrag		1 017	1 260	2 202
Gjenværende produksjon (omsetning) på tapsprosjekter		399	28	449

NOTE 7 LØNSKOSTNADER

Beløp i MNOK	Note	2017	2016	2015
Lønn		-2 332	-2 135	-2 057
Arbeidsgiveravgift		-383	-326	-302
Pensjonskostnader	18	-99	-80	-78
Aksjevedibasert avlønning (opsjonskostnad)		-9	-8	-8
Andre ytelser		-137	-101	-90
Sum lønnskostnader		-2 961	-2 650	-2 535

GJENNOMSNIITTLIG ANTALL ÅRSVERK

Norge	3 217	2 912	2 872
Sverige	411	171	179
Tyskland	5	3	4
Litauen	2	2	42
Kina	9	9	9
Totalt	3 643	3 096	3 106

AKSJESALG TIL ANSATTE

AF Gruppen har de senere år gitt alle ansatte tilbud om å kjøpe aksjer med 20 % rabatt. Rabatten beregnes i forhold til gjennomsnittlig børskurs i tegningsperioden. Bindingstiden for aksjene er ett år.

ANTALL AKSJER/KURS	2017	2016	2015
Antall aksjer solgt fra egen beholdning	221 112	70 000	148 145
Antall aksjer tilført gjennom emisjon	778 888	930 000	851 855
Markedskurs i tegningsperioden (NOK)	144,70	160,70	106,20
Salgskurs (NOK)	115,80	128,56	85,00

Regnskapsmessig effekt av aksjesalg til ansatte (TNOK):

Lønnskostnader (rabatt ved aksjesalg inkl. arbeidsgiveravgift)	-9 360	-3 702	-5 368
--	--------	--------	--------

OPSJONSPROGRAM

Generalforsamlingen vedtok i mai 2017 et nytt opsjonsprogram for alle ansatte i AF Gruppen. Det maksimale antall opsjoner som kan tildeles er 3 500 000 over tre år, og ordningen innebærer en årlig tildeling i årene 2017–2019, med utøvelse i mars 2020. Kjøpskursen for aksjene er basert på gjennomsnittlig børskurs siste uken før de tre respektive tegningsperiodene. Opsjonspremien er NOK 1 per opsjon. Det er et vilkår for å utøve opsjonene at man er ansatt i AF Gruppen eller ett av datterselskapene 31. mars 2020. AF Gruppen utstedte 3 325 000 opsjoner til 1 536 ansatte i 2017. I alt 60 857 opsjoner har bortfalt i 2017 som følge av at ansatte har sluttet. Totalt utestående opsjoner per 31. desember 2017 var 3 264 143 justert for ansatte som har sluttet. Resultatført opsjonskostnad for 2017 var MNOK 9 (8).

Utløpsdato og utøvelseskurs for utestående opsjoner ved årsslutt:

TILDELINGSÅR	Frist for utøvelse	Utøvelseskurs (NOK per aksje)	Antall opsjoner
Antall opsjoner per 31.12.2016	1.3.2017	71,37	3 647 779
Opsjoner innløst i mars 2017			-3 253 346
Opsjoner ikke innløst i mars 2017 (bortfalt)			-394 433
Opsjoner tegnet i juni 2017	1.3.2020	148,71	3 325 000
Korreksjon for ansatte sluttet etter juni 2017			-60 857
Antall opsjoner per 31.12.2017			3 264 143

AF Gruppen har benyttet Black-Scholes opsjonsprisinde modell i verdsettelsen av opsjonene. I modellen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2017	2016	2015
Forventet utbytte yield	2,9 %	3,5 %	4,1 %
Historisk volatilitet	18,3 %	18,8 %	18,8 %
Risikofri rente	1,5 %	1,3 %	1,9 %
Forventet levetid på opsjonen (år)	2,8	0,8	2,0
Aksjekurs (NOK)	153,21	132,68	108,33

NOTE 8 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Beløp i MNOK	Note	2017	2016	2015
ANDRE DRIFTSKOSTNADER				
Husleie		-118	-108	-108
Andre leiekostnader		-461	-413	-461
Forsikring		-32	-29	-31
Innleie av arbeidskraft		-93	-89	-90
Revisjonshonorar		-7	-6	-6
Øvrige honorar		-97	-70	-68
Tap på fordringer	10	-1	-1	-3
Deponi og fyllplassavgifter		-88	-74	-72
Markedsføring og reklame		-21	-22	-18
IT-kostnader		-70	-46	-43
Øvrige andre driftskostnader		-268	-224	-67
Sum andre driftskostnader		-1 256	-1 084	-968
Beløp i TNOK				
		2017	2016	2015
GODTGJØRELSE TIL KONSERNETS VALGTE REVISOR				
Lovpålagt revisjon		-2 950	-2 381	-2 868
Andre attestasjonstjenester		-136	-45	-87
Skatterådgivning		-32	-127	-4
Andre tjenester utenfor revisjonen		-209	-245	-353
Sum		-3 327	-2 798	-3 311
GODTGJØRELSE TIL ANDRE REVISORER				
Lovpålagt revisjon		-2 778	-2 356	-1 442
Andre tjenester utenfor revisjon		-597	-736	-805
Sum		-3 376	-3 093	-2 247
Sum revisjonshonorar		-6 703	-5 891	-5 558

Godtgjørelse til revisor er opplyst eksklusiv merverdiavgift.

AF Gruppen valgte i 2017 PricewaterhouseCoopers AS (PwC) som ny revisor. Godtgjørelse i 2017 gjelder regnskapsåret 2016 som er utbetalt til Ernst & Young AS (EY) og akonto-beløp for regnskapsåret 2017 som er utbetalt til PwC. Beløp til valgt revisor for tidligere år er utbetalinger til EY.

NOTE 9 NETTO GEVINSTER (TAP)

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Gevinster (tap) ved salg av virksomhet	-	2	-
Gevinster (tap) ved salg av aksjer i eiendomsselskap ¹⁾	7	2	42
Virkelig verdiendringer derivat	-3	-17	64
Netto gevinster (tap) ved salg av varige driftsmidler	23	33	29
Netto valutagevinster/(-tap) knyttet til driften	-2	-2	-
Sum netto gevinster (tap)	25	18	135

¹⁾ Gevinster (tap) ved salg av aksjer i eiendomsselskap inkluderer salg av aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet samt salg av aksjer i datterselskaper som driver eiendomsvirksomhet. I en tidlig utviklingsfase eies ofte en større andel av eiendomsselskapene enn når utbyggingen igangsettes. I produksjonsfasen er de fleste prosjektene organisert i tilknyttede selskaper, jmfør note 27 – Investeringer i tilknyttede selskaper og note 28 – Investeringer i felleskontrollert virksomhet. Gevinst fra salg av aksjer i eiendomsselskap på MNOK 42 i 2015 var i hovedsak knyttet til salget av 50 % av aksjene i Bjørnsons Hage AS og Bjørnsons Hage 2 AS. Salget medførte tap av kontroll, og gevinsten inkluderer dermed latent gevinst på AF Gruppens resterende eierandel på 50 %.

NOTE 10 KUNDEFORDRINGER OG ANDRE IKKE RENTEBÆRENDE FORDRINGER

Beløp i MNOK	Note	2017	2016
Kundefordringer		2 566	2 524
Fakturert ikke opptjent på prosjekter under utførelse	6	-1 539	-1 439
Opptjent ikke fakturert inntekt på prosjekter under utførelse	6	390	468
Innestående hos byggherrer	6	698	418
Forskuddsbetalt skatt		4	3
Forskuddsbetalt mva og andre offentlige avgifter		13	7
Forskuddsbetalte kostnader		56	37
Øvrige kortsiktige ikke rentebærende fordringer		27	42
Sum kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer	24	2 216	2 061
Brutto kundefordringer		2 570	2 528
Avsetning for tap		-4	-3
Balanseførte kundefordringer		2 566	2 524

Maksimal eksponering for kredittrisiko knyttet til kundefordringer på balansedagen fordelt etter alder:

Beløp i MNOK	2017	2016
KUNDEFORDRINGER – ALDERSFORDELING		
Forfalt 1–30 dager	445	200
Forfalt 31–60 dager	29	60
Forfalt 61–90 dager	11	197
Forfalt 91–120 dager	9	47
Mer enn 120 dager	395	541
Sum forfalte, ikke nedskrevne fordringer	899	1 045
Ikke forfalte fordringer	1 677	1 480
Balanseførte kundefordringer	2 566	2 524

ALDERSFORDELING 2017	Ikke forf.	1–30 dg.	31–60 dg.	61–90 dg.	91–120 dg.	>120 dg.	Sum
Kundefordringer brutto	1 677	445	30	11	9	399	2 570
Avsetning for tap	-	-	-	-	-	-4	-4
Balanseførte kundefordringer	1 677	445	29	11	9	395	2 566

En forholdsmessig stor andel av kundefordringene er forfalt med mer enn 120 dager. Dette har sammenheng med kompleksiteten i sluttoppgjøret til prosjektene. Ved sluttoppgjøret avregnes alle utførte mengder i entreprenørkontrakten mot kontraktens priser. I tillegg vil faktisk utført arbeid normalt omfatte poster som ikke er beskrevet i kontrakten og partene må komme til enighet om hvordan disse postene skal prises og hvordan mengdene skal beregnes. Dette arbeidet tar vanligvis flere måneder og for komplekse kontrakter kan det ta opp til ett år. Verdifall knyttet til manglende betalingsvilje eller betalingssevne forekommer sjelden. Verdiendringer av fordringsmassen er i all hovedsak knyttet til estimatendringer av prosjektinntekter og bokføres som korreksjon av prosjektinntektene.

BEVEGELSE I AVSETNING FOR TAP PÅ KUNDEFORDRINGER	Note	2017	2016
Avsetning for tap 1.1		-3	-2
Konstaterte tap i løpet av året		1	-
Reversering av fjorårets avsetning		1	-
Årets avsetning	8	-2	-1
Avsetning for tap 31.12		-4	-3

Avsetning for tap på kundefordringer dekker kun avsetning relatert til kundenes betalingssevne. Annen risiko knyttet til kundefordringene er hensyntatt ved vurdering av prosjektene.

NOTE 11 BEHOLDNINGER

<i>Beløp i MNOK</i>	2017	2016
Reservedeler og prosjektbeholdninger	82	59
Råmaterialer	44	52
Ferdigvarer	34	28
Sum beholdninger	159	139

Beholdningene består i hovedsak av reservedeler og utstyr til bruk i produksjonen. Beholdningene har ikke vært gjenstand for nedskrivninger i 2017. Av lagerbeholdningen er NOK 22 pantsatt som sikkerhet for forpliktelser, jmfør note 34 – Pant og garantier.

NOTE 12 EGENREGIPROSJEKTER

Utbyggingsprosjektene i AF Gruppen organiseres i stor grad ved at det etableres felles utbyggingselskaper med samarbeidspartnere. De fleste av disse selskapene organiseres som tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet, jmfør note 27 – Tilknyttede selskaper og note 28 – Felleskontrollert virksomhet. Det som fremkommer i balansen som egenregiprosjekter og som spesifiseres i tabellen under er kun de prosjektene som utvikles i datterselskaper.

<i>Beløp i MNOK</i>	2017	2016
Boligprosjekter under oppførelse	108	-
Ferdigstilte boligheter for salg	-	1
Tomter for utbygging	78	46
Sum egenregiprosjekter	186	47

Det foreligger ingen aktiverte renter i balanseført verdi av egenregiprosjektene.

TOMTER FOR UTBYGGING

Tomter for utbygging er tomter og utbyggingsrettigheter som ennå ikke er besluttet utbygget. Sammen med tomter og utbyggingsrettigheter i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet kan disse utnyttes til å bygge 2 314 (2 054) boenheter og 92 084 m² (107 310) næringsareal. Av disse er AFs andel 982 (848) boenheter og 45 273 m² (51 213) næringsareal.

FERDIGSTILTE BOLIGHETER FOR SALG	2017	2016
Antall ferdigstilte boligheter for salg i datterselskaper	-	1
AFs andel ferdigstilte boligheter for salg i tilknyttede selskaper	4	4

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER

Beløp i MNOK	Note	Goodwill	Kunde- relasjoner	Andre immaterielle eiendeler	Sum
ANSKAFFELSESKOST					
1.1.16		2 083	30	29	2 143
Ordinær tilgang		-	-	2	2
Tilgang ved kjøp av virksomhet	4	5	-	-	5
Avgang		-	-	-1	-1
Omregningsdifferanse		-11	-	-	-11
31.12.16		2 078	30	30	2 138
Ordinær tilgang		-	-	-	-
Tilgang ved kjøp av virksomhet	4	141	-	-	141
Avgang		-	-	-	-
Omregningsdifferanse		17	-	-	17
31.12.17		2 237	30	30	2 297
AV- OG NEDSKRIVNINGER					
1.1.16		-15	-30	-20	-66
Avgang		-	-	1	1
Årets avskrivninger		-	-	-2	-2
Årets nedskrivninger		-40	-	-	-40
31.12.16		-55	-30	-21	-107
Avgang		-	-	-	-
Årets avskrivninger		-	-	-2	-2
Årets nedskrivninger		-	-	-	-
31.12.17		-55	-30	-23	-109
BALANSEFØRT VERDI					
Anskaffelseskost		2 078	30	30	2 138
Av- og nedskrivninger		-55	-30	-21	-107
31.12.16		2 023	-	9	2 032
Anskaffelseskost		2 237	30	30	2 297
Av- og nedskrivninger		-55	-30	-23	-109
31.12.17		2 182	-	6	2 188
			Kunderelasjoner	Andre imm. eiendeler	
Økonomisk levetid			5 år		0–22 år
Avskrivningsplan			Lineær		Lineær

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER FORTS.

ALLOKERING AV GOODWILL TIL KONTANTGENERERENDE ENHETER

Goodwill allokeres til de av konsernets kontantgenererende enheter som forventes å få synergier av virksomhetssammenslutningen. I hovedsak er goodwill allokert til forretningsenheter. Allokeringen fremkommer av oversikten under:

Beløp i MNOK	2017	2016
Målselv Maskin & Transport	64	64
AF Anlegg	17	17
Kanonaden Entreprenad	139	-
Pålplintar	3	3
Sum Anlegg	222	84
AF Decom	37	37
AF Härnösand Byggreturer	14	13
Sum Miljø	50	50
Strøm Gundersen	760	749
MTH	94	94
LAB	649	649
AF Bygg Sverige	107	99
AF Bygg Østfold	47	47
AF Bygg Prosjektpartner	20	20
Sum Bygg	1 678	1 659
AF AeronMollier	176	177
Sum Offshore	176	177
AF Energi & Miljøteknikk	54	53
Sum Energi	54	53
Balanseført verdi 31.12	2 182	2 023

NEDSKRIVNINGSTESTER FOR GOODWILL

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill og immaterielle eiendeler. I nedskrivningstesten blir bokført verdi målt mot gjenvinnbart beløp fra den kontantgenererende enheten eiendelen er allokert til. Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er fastsatt ved beregninger av bruksverdi. Bruksverdien er beregnet basert på en diskontering av forventede framtidige kontantstrømmer før skatt, diskontert med en relevant diskonteringsrente (WACC) før skatt som hensyntar løpetid og risiko. Det er benyttet ulik diskonteringsrente for norsk og svensk virksomhet som følge av forskjeller i risikofri rente. Det er også benyttet ulikt avkastningskrav for Offshore og øvrig entreprenørvirksomhet for å reflektere forskjeller i markedsrisiko.

De viktigste forutsetningene som er benyttet ved beregning av gjenvinnbare beløp:

NORGE	2017	2016
Vekstrate ¹⁾	2,0 %	2,0 %
WACC før skatt offshore	9,8 %	10,3 %
WACC før skatt øvrige	7,9 %	8,2 %
SVERIGE	2017	2016
Vekstrate ¹⁾	2,0 %	2,0 %
WACC før skatt	6,8 %	6,5 %

¹⁾ Vekstraten er nominell og forutsatt å være evigvarende.

Forventede kontantstrømmer for 2018 i beregningen av gjenvinnbart beløp er basert på budsjett for 2018 godkjent av ledelsen. Dersom neste års budsjett ikke er representativt og det foreligger ledelsesgodkjente budsjetter for flere år, legges det til grunn budsjetter på opptil tre år. Budsjettene og forretningsplanene bygger på forutsetninger om blant annet etterspørsel, materialkostnader, kostnader for arbeidskraft og den generelle konkurranse situasjonen i markedene AF Gruppen har virksomhet i. Forutsetningene som er gjort bygger

på ledelsens erfaring samt eksterne kilder. For alle forretningsenheter er det lagt til grunn en forventning om 3,3 % lønnsvekst i 2018.

Det ble i 2016 nedskrevet goodwill på MNOK 40 knyttet til AF AeronMollier som følge av at enheten over lengre tid har hatt vanskelige markedsforhold og lavere aktivitet enn ønsket. Det er gjennomført betydelig organisatoriske tilpasninger. AF AeronMollier tilhører virksomhetsområdet Offshore.

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER FORTS.

SENSITIVITETSANALYSE FOR NØKKELFORUTSETNINGER

Det er gjennomført sensitivitetsanalyser for alle goodwillposter knyttet til diskonteringsrente (WACC) og kontantstrømmer. Sensitivitetsanalyser for de enhetene med de høyeste goodwillpostene presenteres i avsnittet under. Den beregnede verdien av den enkelte kontantstrømgenererende enhet overstiger balanseført verdi med relativt god margin ved utgangen av 2017 for de fleste enhetene i testen. Unntaket er AF AeronMollier der goodwill ble nedskrevet til beregnet gjenvinnbart beløp i 2016. Forutsetningene for enheten har ikke endret seg vesentlig siste året og beregnet verdi er også i 2017 nær gjenvinnbart beløp. Basert på nåværende informasjon er ledelsen i AF Gruppen av den oppfatning at rimelige endringer i nøkkel-forutsetninger som er lagt til grunn for beregning av gjenvinnbart beløp ikke vil medføre behov for nedskrivning.

A) SENSITIVITETSANALYSE FOR DISKONTERINGSRENTE (WACC)

Tabellen under viser forholdet mellom estimert gjenvinnbart beløp og bokført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten for AF Gruppens største

goodwillposter. Bokført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten er uttrykt som indeks 100. I tillegg vises det hvordan gjenvinnbart beløp endrer seg dersom diskonteringsrenten (WACC) endrer seg med henholdsvis 50, 100 og 300 basispunkter (dvs 0,5, 1 og 3 prosentpoeng). Alle andre forutsetninger er holdt konstant i beregningen.

Jo høyere indeksen for estimert kontantstrøm er, desto mer robust er enheten mot en eventuell nedskrivning. Selv med en økning i WACC på 300 basispunkter vil for eksempel Målselv Maskin & Transport ha en beregnet verdi som er 69 % høyere enn det som er nødvendig for å forsvare eiendelene. 69 % er da beregnet som indeks 169 dividert med indeks 100 minus 1. Dersom indeksen for gjenvinnbart beløp er mindre enn 100, indikerer dette at gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten, slik at nedskrivning av goodwill er nødvendig. Av tabellen fremgår det eksempelvis at ved en økning av WACC med 1 prosentpoeng er det nedskrivningsbehov for goodwill allokert til AF AeronMollier.

2017	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved økning av WACC med		
SELSKAP	Gjenvinnbart beløp	Bokf. verdi av eiendeler	50 bp	100 bp	300 bp
Målselv Maskin & Transport	241	100	231	214	169
Strøm Gundersen	322	100	297	276	214
MTH	296	100	249	231	129
LAB	294	100	271	251	195
AF Bygg Sverige	615	100	556	508	377
AF AeronMollier	108	100	102	96	78

2016	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved økning av WACC med		
SELSKAP	Gjenvinnbart beløp	Bokf. verdi av eiendeler	50 bp	100 bp	300 bp
Målselv Maskin & Transport	306	100	294	273	218
Strøm Gundersen	316	100	229	213	167
LAB	269	100	249	232	181
AF Bygg Sverige	700	100	630	573	420
AF AeronMollier	100	100	94	90	73

B) SENSITIVITETSANALYSE FOR KONTANTSTRØMMER

Tabellen under viser forholdet mellom normaliserte kontantstrømmer forutsatt i beregningen av gjenvinnbart beløp og beregnet «break even»-kontantstrøm i nedskrivningstesten for AF Gruppens største goodwillposter. Den kontantstrømmen som gir «break even» i nedskrivningstesten, det vil si den kontantstrømmen som gir gjenvinnbart beløp lik bokført verdi av eiendeler, er uttrykt som indeks 100. I tillegg vises det hvordan gjenvinnbart beløp endrer seg dersom kontantstrømmen reduseres med henholdsvis 10 prosent, 30 prosent og 50 prosent. Jo høyere indeksen for estimert kontantstrøm er, desto mer robust

er enheten mot en eventuell nedskrivning. Selv med en reduksjon i kontantstrøm på 50 % vil for eksempel Målselv Maskin & Transport ha en beregnet verdi som er 21 % høyere enn det som er nødvendig for å forsvare eiendelene. 21 % er da beregnet som indeks 121 dividert med indeks 100 minus 1. Dersom indeksen for estimert kontantstrøm er mindre enn 100, indikerer dette at gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi av eiendelene i nedskrivningstesten, slik at nedskrivning av goodwill er nødvendig. Av tabellen fremgår det eksempelvis at ved en reduksjon av estimert kontantstrøm med 10 prosent er det nedskrivningsbehov for goodwill allokert til AF AeronMollier.

NOTE 13 IMMATERIELLE EIENDELER FORTS.

2017	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved reduksjon av kontantstrøm med		
	Estimert kontantstrøm	«Break even» kontantstrøm	10 %	30 %	50 %
SELSKAP					
Målselv Maskin & Transport	242	100	218	169	121
Strøm Gundersen	267	100	240	187	133
MTH	197	100	178	138	99
LAB	326	100	294	229	163
AF Bygg Sverige	616	100	554	431	308
AF AeronMollier	109	100	98	76	54

2016	Indekserte verdier		Gjenv. beløp ved reduksjon av kontantstrøm med		
	Estimert kontantstrøm	«Break even» kontantstrøm	10 %	30 %	50 %
SELSKAP					
Målselv Maskin & Transport	306	100	275	214	153
Strøm Gundersen	300	100	270	210	150
LAB	291	100	262	204	146
AF Bygg Sverige	699	100	629	489	349
AF AeronMollier	100	100	90	70	50

NOTE 14 VARIGE DRIFTSMIDLER

Beløp i MNOK	Note	Bygninger, prod. anlegg og tomter	Maskiner og driftsløsøre	Sum
ANSKAFFELSESKOST				
1.1.16		730	894	1 624
Ordinær tilgang		5	162	167
Tilgang ved kjøp av virksomhet	4	-	-	-
Avgang		-12	-108	-120
Omregningsdifferanser		-1	-5	-6
31.12.16		723	943	1 666
Ordinær tilgang		31	222	253
Tilgang ved kjøp av virksomhet	4	19	47	67
Avgang		-2	-93	-95
Omregningsdifferanser		1	6	7
31.12.17		772	1 126	1 897
AV- OG NEDSKRIVNINGER				
1.1.16		-23	-490	-513
Årets avskrivning		-9	-125	-135
Årets nedskrivning		-	-	-
Akk. avskrivning årets avgang		2	81	83
Omregningsdifferanser		-	5	5
31.12.16		-30	-530	-560
Årets avskrivning		-10	-157	-166
Årets nedskrivning		-	-	-
Akk. avskrivning årets avgang		-	73	73
Omregningsdifferanser		-	-3	-3
31.12.17		-39	-617	-657
BALANSEFØRT VERDI				
Anskaffelseskost		723	943	1 666
Av- og nedskrivninger		-30	-530	-560
31.12.16		693	413	1 105
Anskaffelseskost		772	1 126	1 897
Av- og nedskrivninger		-39	-617	-657
31.12.17		733	509	1 241
AVSKRIVNINGSSATSER				
Anleggsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid.				
Maskiner og driftsløsøre				10–33 %
Bygninger og produksjonsanlegg				2–5 %
Tomter				0 %
LEASING				
Beløp i MNOK		2017	2016	2015
Operasjonell leasing (årets leiekostnad)		429	392	432
Finansiell leasing		90	86	76

De finansielle leieavtalene inngår i driftsmiddelgruppen Maskiner og driftsløsøre.

PANT

Opplysninger om pantsatte varige driftsmidler er gitt i note 34 – Pant og garantier.

NOTE 15 AVSETNING FOR FORPLIKTELSE

Beløp i MNOK	Garantiarbeider ¹⁾	Betingede vederlag ²⁾	Minoritets put-opsjoner ³⁾	Øvrige avsetninger	Sum avsetninger
1.1.17	123	150	-	91	365
Reverserte tidligere avsetninger	-104	-	-	-17	-120
Avsatt i løpet av året	149	4	192	14	358
Benyttet i løpet av året	-	-	-	-61	-61
31.12.17	168	154	192	28	542

¹⁾ Avsetninger for garantiarbeider representerer ledelsens beste estimat på garantiansvaret knyttet til ordinære bygg- og anleggsprosjekter og garantiansvar etter Bustadoppføringslova. Garantitiden er normalt 3–5 år.

²⁾ Avsetning for betingede vederlag er knyttet til betingede vederlagselementer i forbindelse med kjøp av virksomhet i 2015. Det har ikke blitt innregnet nye betingede vederlag i 2016 eller 2017.

³⁾ AF Gruppen har MNOK 192 i estimert forpliktelse knyttet til avtaler om at minoritetsaksjonærer har rett til å selge aksjer til AF på gitte tidspunkt (put-opsjoner). Prisen er ikke fastsatt, men er knyttet til resultater de tre foregående årene med justering for gjeld på transaksjonstidspunktet. Prisen som beregnes i verdsettelsesmodellen er vurdert å tilsvare virkelig verdi. Motposten til forpliktelsen er majoritetens egenkapital, jf. egenkapitalavstemmingen. Av forpliktelsen som er beregnet per 31.12.17 ble avtaler med en estimert forpliktelse på MNOK 141 inngått før 2017. Disse var ikke innregnet i balansen som avsetning per 31.12.16 og var da klassifisert som en del av majoritetens egenkapital. Minoritetseierne som har put-opsjoner har utbytterett fulle eierrettigheter forøvrig fram til put-opsjonen eventuelt blir gjeldende.

KLASSIFISERING I BALANSEN	2017	2016
Langsiktig gjeld	189	158
Kortsiktig gjeld	353	207
Sum	542	365

NOTE 16 LEVERANDØRGJELD OG ANNEN IKKE RENTEBÆRENDE GJELD

Beløp i MNOK	2017	2016
Leverandørgjeld	1 989	1 394
Offentlig gjeld	400	361
Forskudd fra kunder	884	464
Påløpte feriepengar inklusive arbeidsgiveravgift	287	238
Andre påløpte kostnader og annen kortsiktig gjeld	921	913
Sum leverandørgjeld og ikke rentebærende gjeld	4 481	3 369

NOTE 17 LEIEAVTALER

OPERASJONELLE LEIEAVTALER

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Husleie	-118	-108	-108
Øvrige leiekostnader	-461	-413	-461
Sum	-580	-521	-569

KONSERNET SOM LEIETAKER

Konsernet har inngått operasjonelle leieavtaler. Disse omfatter primært uoppsigelige leieavtaler for lokaler og maskiner samt kortsiktige oppsigelige leieavtaler for maskiner og utstyr.

Uoppsigelige leieavtaler inngås for 5–10 år for kontorer og 3–5 år for maskiner. For leie av kontorer har avtalene normalt en klausul om forlengelse av leieavtalene til markedsleie etter utgangen av minimum leieperiode.

Enkelte av eiendelene som leies blir fremleid. I noten er beløpene vist brutto før fradrag for fremleieinntekter.

Leieavtalene inneholder ikke restriksjoner på konsernets utbyttepolitikk eller finansieringsmuligheter.

MINIMUMSFORPLIKTELSE – UOPPSIGELIGE OPERASJONELLE LEIEAVTALER

31. desember

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
MASKINER OG BILER			
Leie, forfall innen år 1	109	149	189
Leie, forfall år 1–5	207	239	305
Leie, forfall etter år 5	12	3	7
Sum minimumsforpliktelse	328	391	501
KONTORLOKALER, ANLEGG OG INVENTAR			
Leie, forfall innen år 1	83	76	75
Leie, forfall år 1–5	276	263	276
Leie, forfall etter år 5	157	173	161
Sum minimumsforpliktelse	515	512	512
Sum minimumsforpliktelse totalt	843	903	1 013
FORFALLSSTRUKTUR			
Operasjonelle leieforpliktelser med forfall innen 1 år	192	225	264
Operasjonelle leieforpliktelser med forfall 1–5 år	482	502	581
Operasjonelle leieforpliktelser med forfall etter 5 år	169	177	168
Sum minimumsforpliktelse totalt	843	903	1 013

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
LEIEAVTALER KONTORLOKALER ¹⁾			
Leieavtale Helsefy, Oslo	318	365	398
Øvrige leieavtaler	39	50	104
Sum minimumsforpliktelse	357	415	502

¹⁾ Leieavtalene som spesifiseres i tabellen inngår i sum minimumsforpliktelse for kontorlokaler, anlegg og inventar i tabellen ovenfor.

NOTE 17**LEIEAVTALER FORTS.****KONSERNET SOM UMLEIER**

I konsernet er det i 2017 innregnet en inntekt på MNOK 33 (16) i resultatregnskapet for operasjonelle leieavtaler. Leieinntektene består for det meste av kortsiktig utleie av kontorer. Minimum fremleieinntekter er:

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Fremleie, forfall i løpet av år 1	5	5	7
Fremleie, forfall år 1–5	12	11	1
Fremleie, forfall etter år 5	-	-	-
Sum	17	16	8

FINANSIELLE LEIEAVTALER

De finansielle leieavtalene er knyttet til leie av maskiner og løsøre, jmfør note 14 – Varige driftsmidler.

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Leie, forfall innen år 1	22	19	16
Leie, forfall år 1–5	58	51	47
Leie, forfall etter år 5	7	5	8
Nominell verdi minimumsforpliktelse	87	76	70
Renter	4	5	5
Nåverdi minimumsforpliktelse	83	70	65

NOTE 18**PENSJONER**

De norske selskapene i konsernet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller lovens krav.

INNSKUDDSPENSJON

For konsernets ansatte i Norge er det etablert innskuddsbaserte pensjonsordninger for alle ansatte født i 1952 eller senere, eller som ble ansatt i 2003 eller senere. Fra 1.7.2016 har innskuddene vært 4,25 % av lønn >1G<7,1G og 13 % av lønn >7,1G<12G, hvorav den ansatte betaler 2 % av lønn og maksimalt halvparten av innskuddet. Innbetalinger til innskuddsbaserte ordninger blir resultatført i det året innskuddet gjelder for.

YTELSESPENSJON

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning for ansatte i Norge født i 1951 eller tidligere. Ordningen omfatter kun alderspensjon. Planen har som siktemål å gi ytelser på 60 % av lønnsnivå innenfor 12G på pensjoneringsstidspunktet. Dette ytelsesnivået betinger 30 års

opptjeningsstid. Pensjonsalder er 67 år, og det er 15 års utbetalingstid. Deler av pensjonsutbetalingene blir dekket av den norske Folketrygden og forventet utbetaling fra denne. Resten er finansiert gjennom fondsopplegg i forsikringsselskap. Ved utgangen av 2017 deltok 15 (18) aktive personer i ordningen og 98 (97) pensjonister.

Samtlige ansatte i de svenske konsernselskapene er medlem i ytelsesbaserte flerforetaksordninger. Ordningene omfatter alderspensjon, sykepensjon og familiepensjon. En del av pensjonskostnaden inngår i det sosiale påslaget til lønnskostnadene. I tillegg til dette har de ansatte egne avtaleordninger som varierer med hvilken avtale man inngår i. Ordningene regnskapsføres som innskuddsbaserte ordninger. Bakgrunnen er at selskapene ikke har hatt tilgang til tilstrekkelig informasjon for å kunne behandle dette som ytelsesbaserte ordninger. Premiene betales løpende gjennom året til ulike forsikringsselskap og beregnes som en andel av lønnen til de ansatte. Pensjonsordningene omfatter 440 (168) personer.

NOTE 18 PENSJONER FORTS.

Årets pensjonskostnad er beregnet som følger:

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	-1	-1	-2
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	-2	-2	-2
Forventet avkastning av pensjonsmidlene	1	1	2
Arbeidsgiveravgift	-	-	-
Resultatførte aktuarmessige gevinster/tap	-	-	-
Sum kostnader ytelsesbasert pensjon	-2	-2	-2
Innskuddsbasert pensjon Norge	-56	-44	-43
Tilskudd til pensjonsordninger utland	-17	-10	-12
Andre pensjonskostnader	-25	-24	-21
Årets pensjonskostnad ekskl. arbeidsgiveravgift	-100	-80	-78
Arbeidsgiveravgift	-14	-10	-10
Årets pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	-114	-90	-88

Årets pensjonskostnad er basert på økonomiske forutsetninger ved årets begynnelse, mens balansestatus er basert på økonomiske forutsetninger ved årets slutt.

PENSJONSFORPLIKTELSE OG PENSJONSMIDLER

Konsernet har per 31.12 brutto pensjonsforpliktelser på MNOK 66 (75). Av disse er MNOK 65 (74) fondert og MNOK 1 (1) ufondert. Virkelig verdi av pensjonsmidler per 31.12 er MNOK 71 (78). Balanseførte pensjonsmidler i konsernet utgjør MNOK 5 (4) og pensjonsforpliktelser MNOK 1 (1). Aktuariell gevinst innregnet i pensjonsforpliktelsen er MNOK 5 (5) og aktuarielt tap i midlene MNOK 4 (2). Faktisk avkastning på pensjonsmidlene var MNOK 1 (1) og forventet premieutbetaling neste år er MNOK 1 (1).

FORUTSETNINGER FOR AKTUARMESSEGE BEREGNINGER	31.12.17	31.12.16	31.12.15
Diskonteringsrente	2,30 %	2,10 %	2,50 %
Avkastning på pensjonsmidler	2,30 %	2,10 %	2,50 %
Lønnsøkning	2,50 %	2,25 %	2,50 %
G-regulering	2,25 %	2,00 %	2,25 %
Pensjonsregulering	0,40 %	0,00 %	0,00 %
Turnover	10,00 %	10,00 %	10,00 %

De aktuarmessige beregningene tar eksplisitt hensyn til reaktivering av personer med nedsatt funksjonsevne. Beregningene benytter SSB sin dødelighetstabell K2013.

FORDELING AV PENSJONSMIDLENE PÅ INVESTERINGSKATEGORIER	31.12.17	31.12.16	31.12.15
Aksjer	10,1 %	8,4 %	9,4 %
Eiendom	10,0 %	12,1 %	14,7 %
Anleggsobligasjoner	58,4 %	47,5 %	39,8 %
Omløpsobligasjoner	21,0 %	28,8 %	34,0 %
Annet	0,5 %	3,2 %	2,1 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %

NOTE 19 NETTO FINANSPOSTER

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
FINANSINNTEKTER				
Renteinntekter likvide midler	20	2	2	3
Renteinntekter tilknyttede selskaper	20	8	7	6
Renteinntekter kunder		15	6	7
Andre renteinntekter	20	-	8	13
Andre finansinntekter		1	1	2
Sum finansinntekter		27	24	31
FINANSKOSTNADER				
Rentekostnader lån og trekkfasiliteter	20	-1	-12	-13
Andre rentekostnader	20	-16	-7	-24
Andre finanskostnader		-1	-1	-1
Sum finanskostnader		-18	-20	-39
FINANSIELLE GEVINSTER (TAP) OG VERDIENDRINGER				
Netto valutagevinst (tap) knyttet til finansiering		-2	-7	-1
Virkelig verdiendring rentebytteavtaler	23	5	8	3
Sum finansielle gevinster (tap) og verdiendringer		3	1	2
Netto finansposter		12	6	-6

NOTE 20 NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD)

<i>Beløp i MNOK</i>	<i>Note</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>
NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD)			
Rentebærende fordringer – langsiktige		216	206
Rentebærende fordringer – kortsiktige		16	44
Likvide midler		1 098	469
– Rentebærende lån og kreditter – langsiktige		-102	-83
– Rentebærende lån og kreditter – kortsiktige		-19	-30
Netto rentebærende fordringer (gjeld)	22,24	1 210	606
LIKVIDE MIDLER			
Kontanter og bankinnskudd		1 098	469
Likvide midler	22,24	1 098	469
Herav bundne midler		21	18

Bundne midler består hovedsakelig av innskudd knyttet til oppgjør av skattetreksmidler.

NOTE 20 NETTO RENTEBÆRENDE FORDRINGER (GJELD) FORTS.

<i>Beløp i MNOK</i>	Note	Effektiv rentesats	2017	2016
RENTEBÆRENDE LÅN OG KREDITTER				
Kassekreditt utenfor konsernkontosystemet		2,5 %	4	2
Pantelån		2,5 %	8	15
Finansielle leieforpliktelser		2,3 %	83	78
Andre lån		2,8 %	26	19
Sum rentebærende lån og kreditter	22,24		120	113
KLASSIFISERING I BALANSEN				
Kortsiktig gjeld			19	30
Langsiktig gjeld			102	83
Sum rentebærende lån og kreditter	22,24		120	113
FORFALLSSTRUKTUR				
Gjeld som forfaller til betaling innen 1 år			19	30
Gjeld som forfaller til betaling mellom 1 og 5 år			88	76
Gjeld som forfaller til betaling etter 5 år			13	7
Sum	24		120	113

NOTE 21**RESULTAT OG UTBYTTE PER AKSJE****KAPITALSTYRING**

Formålet for konsernets kapitalstyring er å sikre forutsigbare finansielle rammebetingelser for driften og gi aksjonærene en avkastning som er bedre enn sammenlignbare selskaper. Kapitalstrukturen forvaltes løpende basert på nøkkeltall og vurderinger av de økonomiske forhold virksomheten drives under og de utsikter man ser på kort og mellomlang sikt. AF Gruppens mål er å ha en egenkapitalandel på minimum 20 % og

en netto rentebærende gjeld < 2*EBITDA. Det har ikke vært endringer i retningslinjene for konsernets kapitalstyring i 2017. AF Gruppens policy for utbytte er at utbyttet skal utbetales halvårlig og utgjøre 50 % eller mer av årets resultat. Dersom konsernets finansielle posisjon og kapitalstruktur tilsier det kan utbyttet økes. Styret vil i sitt forslag til utbytte også ta hensyn til fremtidige finansielle og strategiske disposisjoner.

RESULTAT PER AKSJE

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Årets resultat tilordnet aksjonærene i morselskapet	621	691	697
ANTALL AKSJER PER 31.12			
Tidsveiet gjennomsnittlig antall eksternt eide aksjer ¹⁾	96 493 500	92 797 169	91 183 492
Utvanningseffekt av aksjevaldibasert avlønning ²⁾	-	1 942 272	1 734 467
Tidsveiet gjennomsnittlig antall eksternt eide aksjer etter utvanning	96 493 500	94 739 441	92 917 959
Resultat per aksje (NOK)	6,43	7,44	7,64
Utvannet resultat per aksje (NOK)	6,43	7,29	7,50

¹⁾ Tidsveiet gjennomsnitt av antall utstedte aksjer fratrukket egne aksjer.

²⁾ AF Gruppens ordning for aksjevaldibasert avlønning (opsjoner), jamfør note 7 – Lønnskostnader, medfører at eksternt eide aksjer kan bli utvannet som følge av innløsning av opsjoner. For å hensynta den fremtidige økningen i eksternt eide aksjer beregnes det, i tillegg til resultat per aksje, utvannet resultat per aksje. Utvanningseffekten beregnes ved å dividere verdien av opsjonene per balansedato med børskurs for AF-aksjen på samme tidspunkt. Verdien av opsjonene beregnes ved å multiplisere antall opsjoner med differansen mellom AF-aksjens markedskurs på balansedagen og gjennomsnittlig innløsningskurs. Per 31.12.17 var børskursen lavere enn innløsningskursen. For 2017 ble det dermed ingen utvanningseffekt.

UTBYTTE PER AKSJE

Den 23. mai 2017 ble utbytte for regnskapsåret 2016 utbetalt med NOK 5,00 per aksje. Av utbyttet på NOK 5,00 var NOK 1,25 tilbakebetaling av kapital. Den 21. november 2017 ble ytterligere NOK 3,50 per aksje utbetalt som utbytte grunnet selskapets sterke finansielle posisjon. Det ble totalt utbetalt MNOK 829 som utbytte til aksjonærene i 2017.

For regnskapsåret 2017 foreslår styret et utbytte på NOK 5,00 per aksje for utbetaling 1. halvår 2018. Utbyttet forventes å bli utbetalt til

aksjonærene den 23. mai 2018. NOK 3,75 per aksje vil være tilbakebetaling av innbetalt kapital. Utbyttet må godkjennes av generalforsamlingen og er ikke avsatt som gjeld i balansen. Det vil ikke bli utbetalt utbytte på selskapets egne aksjer.

Totalt estimert utbytte for regnskapsåret 2017 for utbetaling 1. halvår 2018 er MNOK 490. Styret vil be generalforsamlingen om fullmakt til å utbetale utbytte også i november 2018.

Beløp i MNOK	2017
Totalt antall aksjer 31.12	97 961 000
Antall utbytteberettigede aksjer	97 961 000
Foreslått utbytte per aksje	5,00
Totalt estimert utbytte	489 805 000

NOTE 22**FINANSIELL RISIKOSTYRING**

Konsernet blir, gjennom sine aktiviteter, eksponert for ulike typer finansiell risiko; kredittisiko, markedsrisiko og likviditetsrisiko.

Det overordnede målet for risikostyringen i konsernet er å minimere risiko AF Gruppen ikke kan påvirke. Et eksempel på dette er uforutsigbare endringer i kapitalmarkedene.

Styret har et overordnet ansvar for etablering av og tilsyn med konsernets rammeverk for risikostyring. Det er etablert prinsipper for risikostyring for å identifisere og analysere den risiko konsernet er eksponert for, fastsette rammer for akseptabelt risikonivå og tilhørende kontroller, samt overvåke risiko og overholdelse av rammer. Prinsipper og systemer for risikostyring gjennomgås regelmessig for å gjenspeile endring i aktiviteter og markedsbetingelser. Gjennom opplæring, standarder og prosedyrer for styring av risiko, er målet å utvikle et disiplinert og konstruktiv kontrollmiljø hvor alle ansatte forstår roller og ansvar.

A) KREDITTRISIKO

Kredittisiko er risiko for finansielle tap om en kunde eller motpart til et finansielt instrument ikke klarer å oppfylle sine kontraktsmessige forpliktelser. Kredittisiko oppstår vanligvis som følge av konsernets fordringer på kunder. Det er også kredittisiko knyttet til likvide midler og finansielle derivater. Ledelsen har fastsatt retningslinjer for kredittgiving, og eksponeringen for kredittisiko følges opp løpende.

Kundefordringer og andre fordringer

Konsernets eksponering for kredittisiko knyttet til kundefordringer og andre kortsiktige fordringer påvirkes hovedsakelig av individuelle forhold knyttet til hver enkelt kunde. Andre forhold, som kundebasens demografi, geografiske forhold og lignende har liten innvirkning på kredittisikoen.

Kundefordringer og andre fordringer i balansen er presentert netto etter avsetninger for påregnelige tap. Avsetning for tap gjøres når objektive bevis foreligger på at en kredittisiko forventes å resultere i et tap. Dersom en kredittisiko er identifisert på kontraktstidspunktet, vil selskapet kreve bankgaranti som sikkerhet for betaling i henhold til kontrakt.

Konsernets største kunder er Statens vegvesen, kommuner og oljeselskaper på norsk og britisk sokkel. Disse kundene er enten statlige eller har en høy internasjonal kredittranking og ledelsen mener kredittisikoen for disse kundene er minimal. I henhold til norsk standard for bygge- og anleggskontrakter skal kunden stille sikkerhet for oppfyllelse av sine kontraktsforpliktelser med 10–17,5 % av kontraktssummen. Entreprenøren er ikke pliktig til å starte utførelsen av en kontrakt før sikkerhetsstillelse fra kunden er mottatt.

Konsernets øvrige kredittisiko er spredt på mange kontraktpartnere og boligkjøpere. Boligkjøpere betaler alltid forskudd ved inngåelse av kjøpekontrakt med minimum 10 % av kjøpesummen. Selskapet har salgspant i solgte boligheter. Kredittisikoen er spredt på mange boligkjøpere og vurderes som lav.

Maksimal eksponering for kredittisiko knyttet til kundefordringer på balansedagen fordelt etter alder se note 10 – Kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer:

En forholdsmessig stor andel av kundefordringene er forfalt med mer enn 120 dager. Dette henger sammen med kompleksiteten i sluttoppgjøret i prosjektene. Ved sluttoppgjøret avregnes alle utførte mengder i entreprenørkontrakten mot kontraktens priser. I tillegg vil faktisk utført arbeid normalt omfatte poster som ikke er beskrevet i kontrakten og partene må komme til enighet om hvordan disse postene skal prises og hvordan mengdene skal beregnes. Dette arbeidet tar vanligvis flere måneder og for komplekse kontrakter kan dette ta opp til ett år. Verdifall knyttet til manglende betalingsvilje eller betalingsevne forekommer sjelden. Verdiendringer av fordringsmassen er i all hovedsak knyttet til estimatendringer av prosjektinntekter og bokføres som korreksjon av prosjektinntektene.

Likvide midler

Likvide midler omfatter bankinnskudd og investeringer i pengemarkedsfond. Kredittisikoen knyttet til bankinnskudd er begrenset da motparten er banker med høy kredittranking som er vurdert og publisert av internasjonale kredittvurderingsinstitutter som Moodys og Standard & Poors. De strenge kravene til kredittverdighet innebærer at det forventes at motpartene vil oppfylle sine forpliktelser. Eventuelle plasseringer i pengemarkedsfond gjøres kun i likvide verdipapirer og bare med motparter som har høy kredittverdighet.

Derivater

Kredittisikoen knyttet til transaksjoner med finansielle derivater vurderes som liten fordi motpartene er banker med høy kreditt-rating.

Kreditteksponering for finansielle eiendeler

Maksimal kreditteksponering for finansielle eiendeler tilsvarer balanseført verdi.

B) MARKEDSRISIKO**i) Renterisiko**

AF Gruppens finansiering er basert på flytende rente og konsernet er derfor utsatt for renterisiko. Konsernet har en fastrenteavtale, men benytter som hovedregel ikke rentebytteavtaler for å sikre den effektive renteeksponeringen. Se nærmere beskrivelse i note 20 – Netto rentebærende fordringer (lån). AF er også eksponert for renterisiko for bygg- og eiendomsvirksomheten, spesielt ved boligbygging i egenregi, der det generelle rentenivået vil ha innvirkning på omsetteligheten av ferdige boliger og dermed konsernets kapitalbinding. Konsernet reduserer denne risikoen gjennom krav om forhåndssalg av boligheter og forskudd fra boligkjøpere. Se nærmere beskrivelse i note 12 – Egenregiprojekter.

Sensitivitet for renteendringer

Konsernet er utsatt for renterisiko på finansielle eiendeler og forpliktelser med variabel rente. Tabellen viser effekten på resultat etter skatt ved en endring i renten med 100 basispunkter. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante.

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.

Beløp i MNOK	2017	2016
Finansielle eiendeler med variabel rente	1 330	719
Finansielle forpliktelser med variabel rente	-120	-113
Netto finansielle fordringer	1 210	606

EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT

Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved økning av rentene med 100 basispunkter	9	5
Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved reduksjon av rentene med 100 basispunkter	-9	-5

ii) Valutarisiko

AF Gruppen har virksomhet i flere land og er eksponert for valutarisiko i flere valutaer, spesielt SEK, EUR og USD. Konsernet har 89 % (93) av sine regnskapsførte inntekter i virksomhet med funksjonell valuta i NOK, 11 % (6) i SEK og 0 % (0) i øvrige valutaer.

Valutarisiko oppstår fra framtidige handelstransaksjoner, ved omregning til NOK av balanseførte eiendeler og forpliktelser og nettoinvesteringer i utenlandsk virksomhet. Netto valutagevinster (-tap) i 2017 var MNOK -4 (-9). Totale omregningsdifferanser i 2017 var MNOK 28 (-23).

Konsernet har lav valutarisiko knyttet til inntekt fra virksomhetsområdene Anlegg, Miljø, Bygg, Eiendom og Energi da inntektene hovedsakelig

er i funksjonell valuta. Virksomhetsområdet Offshore har deler av sin omsetning i EUR og USD. Disse sikres i noen tilfeller naturlig ved at kostnadene er i samme valuta som inntektene eller de sikres ved bruk av terminkontrakter for valuta. For en stor kontrakt i USD regnskapsføres effektene av valutaterminene etter reglene for kontantstrømssikring, jmf. note 23 – Derivater og note 24 – Finansielle instrumenter – Kategoritabell.

AF Gruppen gjør hovedparten av innkjøpene i sin respektive funksjonelle valuta. Konsernet har risiko knyttet til innkjøp i utenlandsk valuta, enten direkte ved innkjøp fra utenlandske leverandører eller indirekte fra norske leverandører som importerer varer fra utlandet. Konsernet sikrer seg ved at alle større innkjøpsavtaler er i NOK. Vesentlige enkeltinnkjøp i utenlandsk valuta som ikke omfattes av innkjøpsavtaler i NOK terminsikres.

Sensitivitet valutaderivater

Beløp i MNOK	2017	2016
EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT		
Effekt på resultat etter skatt ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-	-
Effekt på resultat etter skatt ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-	-

EFFEKT PÅ ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER (OCI)

Effekt på andre inntekter og kostnader (OCI) ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	2	6
Effekt på andre inntekter og kostnader (OCI) ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-2	-6

EFFEKT PÅ EGENKAPITAL

Effekt på egenkapital ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	1	6
Effekt på egenkapital ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-1	-6

Sensitivitet ved omregning av fordringer og gjeld i utenlandsk valuta til NOK

AF Gruppen har innskudd og forpliktelser i EUR, GBP, USD og SEK. Netto bankinnskudd og fordringer i utenlandsk valuta som ikke er funksjonell valuta, er utsatt for valutarisiko og resulterer i valutagevinster (-tap) ved valutakursendringer. Tabellen viser effekten på resultat etter skatt ved en endring av samtlige valutakurser med 10 %. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante.

Beløp i MNOK	2017	2016
EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT OG EGENKAPITAL		
Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-1	-7
Effekt på resultat etter skatt og egenkapital ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	1	7

Sensitivitet ved omregning av resultat og balanse i utenlandsk valuta til NOK

Resultat etter skatt for utenlandske selskaper omregnes til NOK etter gjennomsnittlig månedskurs i perioden for opptjening og balanseposter omregnes til balansedagens kurs. Tabellen viser hvordan resultat etter skatt og egenkapital påvirkes ved en endring i samtlige valutakurser med 10 %. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstant.

NOTE 22 FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.

Beløp i MNOK

2017

2016

EFFEKT PÅ RESULTAT ETTER SKATT

Effekt på resultat etter skatt ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-9	-12
Effekt på resultat etter skatt ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	9	12

EFFEKT PÅ EGENKAPITAL

Effekt på egenkapital ved en styrking av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	-71	-44
Effekt på egenkapital ved en svekkelse av NOK med 10 % mot samtlige valutaer	71	44

iii) Annen prisrisiko

Rivevirkingsrisikoen i Offshore er utsatt for prisrisiko ved salg av skrapstål som gjenvinnes fra stålkonstruksjoner i Nordsjøen. Løpende vurderes det om stålprisen skal sikres, både med hensyn til eksponering og hvor effektivt markedet for terminkontrakter er. Per 31.12.17 har AF Gruppen en forpliktelse knyttet til råvarederivater for stål. Se note 23 – Derivater for ytterligere informasjon.

nødvendig arbeidskapital, forvaltes av konsernets finansfunksjon. Deler av overskuddslikviditeten er plassert i pengemarkedsfond. Ledelsen følger opp likviditetsbeholdninger ukentlig, og månedlig har konsernledelsen en gjennomgang av likviditet i prosjektene. Se note 20 – Netto rentebærende fordringer (gjeld) for informasjon om likviditet og tilgjengelige trekkrammer.

C) LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risikoen for at AF Gruppen ikke vil være i stand til å betjene sine finansielle forpliktelser etterhvert som de forfaller. Konsernets strategi for å håndtere likviditetsrisiko er å ha tilstrekkelig med likvider til enhver tid for å kunne innfri sine finansielle forpliktelser ved forfall, uten å risikere uakseptable tap eller på bekostning av konsernets omdømme. De fleste selskapene i AF Gruppen er tilknyttet et konsernkontosystem. Overskuddslikviditet på konsernkontoen, utover den del som utgjør

FORFALLSSTRUKTUR FINANSIELLE FORPLIKTELSE

Følgende tabell viser en oversikt over forfallsstrukturen for konsernets finansielle forpliktelser basert på kontraktuelle betalinger, inklusive estimerte renter. Finansielle derivat som er klassifisert som forpliktelser inngår i forfallsanalysen. Ved tilfeller der motparten kan kreve tidligere innløsning er beløpet gjengitt i den tidligste perioden betalingen kan kreves fra motpart. Dersom forpliktelser kan kreves innløst på forespørsel er disse inkludert i kolonnen under 6 måneder.

Forfallsstruktur kontraktmessige kontantstrømmer

Beløp i MNOK 31.12.17	Balanseført verdi	Fremtidig betaling	Under 6 mnd	6–12 mnd	1–2 år	2–5 år	Mer enn 5 år
IKKE DERIVATIVE FINANSIELLE FORPLIKTELSE							
Kassekreditt utenfor konsernkontosystemet	4	4	-	2	-	-	-
Pantelån	8	8	1	1	2	2	2
Finansielle leieforpliktelser	83	89	2	2	19	48	11
Andre lån	26	28	7	1	8	9	1
Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld ¹⁾	2 910	2 910	2 910	-	-	-	-
FINANSIELLE DERIVATER							
Renteswapper	22	22	4	4	5	10	-
Råvarederivater	4	4	4	-	-	-	-
Terminkontrakter for valuta	23	23	-	15	7	2	-
Sum	3 080	3 089	2 928	25	41	71	13

¹⁾ Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld består av ordinær leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Som finansiell gjeld regnes ikke forskudd fra kunder og lovpålagte forpliktelser som skyldig merverdiavgift, pensjon og andre personalrelaterte kostnader.

NOTE 22**FINANSIELL RISIKOSTYRING FORTS.**

Forfallsstruktur kontraktsmessige kontantstrømmer

Beløp i MNOK 31.12.16	Balanseført verdi	Fremtidig betaling	Under 6 mnd	6–12 mnd	1–2 år	2–5 år	Mer enn 5 år
IKKE DERIVATIVE FINANSIELLE FORPLIKTELSE							
Kassekreditt utenfor konsernkontosystemet	2	2	-	2	-	-	-
Pantelån	15	15	9	1	1	2	1
Finansielle leieforpliktelser	78	83	9	9	17	37	6
Andre lån	19	21	-	-	5	13	1
Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld ¹⁾	2 306	2 306	2 306	-	-	-	-
FINANSIELLE DERIVATER							
Renteswapper	27	27	3	3	5	16	-
Råvaderivater	4	4	4	-	-	-	-
Terminkontrakter for valuta	78	78	21	12	22	34	-
Sum	2 529	2 537	2 352	27	50	103	7

¹⁾ Leverandørgjeld og annen finansiell gjeld består av ordinær leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Som finansiell gjeld regnes ikke forskudd fra kunder og lovpålagte forpliktelser som skyldig merverdiavgift, pensjon og andre personalrelaterte kostnader.

NOTE 23**DERIVATER**

Beløp i MNOK	2017		2016	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
Rentebytteavtaler – holdt for handelsformål	-	15	-	20
Valutaterminkontrakter – holdt for handelsformål	4	2	-	-
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	-	7	-	26
Sum anleggsmidler / langsiktig gjeld	4	23	-	46
Rentebytteavtaler – holdt for handelsformål	-	7	-	7
Råvarederivater – holdt for handelsformål	-	4	-	5
Valutaterminkontrakter – holdt for handelsformål	3	-	-	1
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	-	15	-	51
Sum omløpsmidler / kortsiktig gjeld	3	26	-	63
Sum balanseførte verdier	7	49	-	110

RENTEBYTTEAVTALER

AF Gruppen har en rentebytteavtale knyttet til finansiering av Miljøbase Vats.

RÅVAREDERIVATER

For å sikre oss mot uønskede svingninger i prisen på råvarene AF benytter eller gjenvinner inngås i noen tilfeller råvarederivater. I vurderingen tas det hensyn til eksponering og hvor effektivt markedet for terminkontrakter er. Per 31.12.17 har AF Gruppen en forpliktelse knyttet til råvarederivater for stål.

VALUTATERMINKONTRAKTER

AF Gruppen har siden 2014 ført verdiendringer av valutaderivater knyttet til store kontrakter i valuta etter reglene for kontanstrømsikring. Per 31.12.17 gjelder dette kun Murchison-kontrakten. De sikrede forventede transaksjonene i denne kontrakten er svært sannsynlige og forventes å finne sted på ulike datoer frem til 2019. Se note 22 for tabell over forfallsstruktur. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen vil bli resultatført i de samme periodene som de sikrede transaksjonene påvirker resultatet. Det var ingen ineffektivitet knyttet til konsernets kontanstrømsikring i 2017. For øvrige valutaterminkontrakter føres verdiendringene løpende over resultatet, jamfør note 9 – Netto gevinster (tap).

TABELLEN UNDER VISER HVORDAN KONTANTSTRØMSSIKRINGEN REKLASSIFISERES FRA ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER TIL RESULTATET:

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Kontantstrømsikring (brutto)	47	145	-
Kontantstrømsikring (skatt)	-10	-30	-
Reklassifisert fra andre inntekter og kostnader (OCI) til resultatet	37	115	-
Kontantstrømsikring (brutto)	1	5	-124
Kontantstrømsikring (skatt)	-	-1	26
Årets verdiendring	1	3	-98
Kontantstrømsikring (brutto)	48	150	-124
Kontantstrømsikring (skatt)	-10	-32	26
Sum inntekter og kostnader	38	118	-98

NOTE 23**DERIVATER FORTS.****FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI ETTER VERDSETTELSESHIERARKIET**

AF Gruppen måler alle finansielle derivater og finansielle investeringer til virkelig verdi. AF Gruppen har per 31. desember 2017 derivater knyttet til valuta, renter og råvarer. Valutaderivatene inngås enten for å ha forutsigbarehet for inntekter eller varekostnader i utenlandsk valuta.

Virkelig verdi-hierarki

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi i henhold til verdsettelseshierarkiet i IFRS 7. De ulike nivåene er definert som følger:

Nivå 1 – Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2 – Verdsettelse utledet direkte eller indirekte fra notert pris i nivå 1.

Nivå 3 – Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder.

FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI ETTER VERDSETTELSESHIERARKIET*Beløp i MNOK*

2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler – Derivater	-	7	-	7
Forpliktelser – Derivater	-	-49	-	-49
Sum	-	-42	-	-42

Beløp i MNOK

2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Eiendeler – Derivater	-	-	-	-
Forpliktelser – Derivater	-	-110	-	-110
Sum	-	-110	-	-110

Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve.

Virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er beregnet som nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkursen for valutaen på balansedagen multiplisert med kontraktens volum i fremmed valuta. Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve.

NOTE 24 FINANSIELLE INSTRUMENTER: KATEGORITABELL

Tabellen nedenfor presenterer AF Gruppens klasser av finansielle instrumenter og tilhørende bokført verdi etter IAS 39 – Finansielle instrumenter – innregning og måling. Alle de finansielle instrumentene

er målt til virkelig verdi, eller tilnærmet lik virkelig verdi, med unntak av langsiktige finansielle forpliktelser. Se note 20 – Netto rentebærende fordring (gjeld) for informasjon om virkelig verdi på langsiktige finansielle forpliktelser.

FINANSIELLE EIENDELER FORDELT PER KATEGORI

Beløp i MNOK 31.12.17	Note	Utlån og fordringer	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle eiendeler	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende fordringer	20	216	-	-	216	-	216
Langsiktige pensjonsmidler og andre finansielle eiendeler	18	2	4	-	5	5	10
Kortsiktige kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer ¹⁾	10	2 143	-	-	2 143	73	2 216
Kortsiktige rentebærende fordringer	20	16	-	-	16	-	16
Kortsiktige derivater	23	3	-	-	3	-	3
Likvide midler	20	1 098	-	-	1 098	-	1 098
Sum		3 478	4	-	3 482	78	3 560

31.12.16	Note	Utlån og fordringer	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle eiendeler	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende fordringer	20	206	-	-	206	-	206
Langsiktige pensjonsmidler og andre finansielle eiendeler	18	1	-	-	1	4	5
Kortsiktige kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer ¹⁾	10	2 014	-	-	2 014	47	2 061
Kortsiktige rentebærende fordringer	20	44	-	-	44	-	44
Kortsiktige derivater	23	-	-	-	-	-	-
Likvide midler	20	469	-	-	469	-	469
Sum		2 734	-	-	2 734	51	2 785

¹⁾ Kundefordringer og ikke rentebærende fordringer klassifisert som utlån og fordringer omfatter ikke forskuddsbetalte kostnader.

FINANSIELLE FORPLIKTELSE FORDELT PER KATEGORI

31.12.17	Note	Forpliktelser til amortisert kost	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle forpliktelser	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	102	-	-	102	-	102
Kortsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	19	-	-	19	-	19
Kortsiktig leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld ²⁾	16,22	2 910	-	-	2 910	1 571	4 481
Langsiktige derivater	22,23	-	15	9	24	-	24
Kortsiktige derivater	22,23	-	11	15	26	-	26
Sum		3 030	26	24	3 080	1 571	4 651

²⁾ Leverandørgjeld og ikke rentebærende gjeld klassifisert som finansiell gjeld til amortisert kost består av ordinær leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Som finansiell gjeld regnes ikke forskudd fra kunder og lovpålagte forpliktelser som skyldig merverdiavgift, pensjon og andre personalrelaterte kostnader.

NOTE 24**FINANSIELLE INSTRUMENTER: KATEGORITABELL FORTS.**

31.12.16	Note	Forpliktelser til amortisert kost	Derivater til virkelig verdi over resultatet	Derivater klassifisert som sikringsinstr.	Sum	Ikke finansielle forpliktelser	Sum balanseført verdi
Langsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	83	-	-	83	-	83
Kortsiktige rentebærende lån og kreditter	20,22	30	-	-	30	-	30
Kortsiktig leverandørgjeld og annen ikke rentebærende gjeld ²⁾	16,22	2 306	-	-	2 306	1 063	3 369
Langsiktige derivater	22,23	-	20	26	46	-	46
Kortsiktige finansielle derivater	22,23	-	23	41	63	-	63
Sum		2 419	43	67	2 529	1 063	3 591

²⁾ Leverandørgjeld og ikke rentebærende gjeld klassifisert som finansiell gjeld til amortisert kost består av ordinær leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld. Som finansiell gjeld regnes ikke forskudd fra kunder og lovpålagte forpliktelser som skyldig merverdiavgift, pensjon og andre personalrelaterte kostnader.

NOTE 25 SKATTEKOSTNAD

<i>Beløp i MNOK</i>	2017	2016	2015
Årets betalbare skatt	-133	-357	-168
Justering for tidligere år	-	-15	-
Sum betalbar skatt	-134	-372	-168
ENDRING I UTSATT SKATT KNYTTET TIL:			
Endring i midlertidige forskjeller	-62	93	-89
Endring i skattesats	15	13	31
Endret vurdering av midlertidige forskjeller	-	2	-1
Justering for tidligere år	-	11	1
Sum endring utsatt skatt	-47	119	-58
Sum skattekostnad	-181	-253	-226
AVSTEMMING AV BETALBAR SKATT I RESULTATET MOT BETALBAR SKATT I BALANSEN			
Årets betalbare skatt	133	357	168
Betalbar skatt knyttet til tidligere år	-	21	-
Effekt knyttet til kjøp/(salg) av virksomhet	1	-2	7
Forskuddsbetalt skatt	-9	-	-
Effekt knyttet til KS som innregnes etter egenkapitalmetoden	-	1	1
Betalbar skatt fra utvidet resultat	-	-	-
Valutaomregningsdifferanser	1	-	1
Sum betalbar skatt i balansen	126	377	178
AVSTEMMING AV SKATTEKOSTNAD BEREGNET MED NORSK SKATTESATS OG SKATTEKOSTNADEN SLIK DEN FREMKOMMER I RESULTATET			
Resultat før skatt	935	1 040	1 004
Forventet inntektsskatt etter norsk nominell sats	-224	-260	-271
Skatteeffekter av:			
- Avvikende skattesats i utlandet og på Svalbard	1	12	8
- Ikke fradragsberettigede kostnader	-16	-24	-9
- Resultatandel fra tilknyttede selskaper	41	1	9
- Ikke skattepliktige inntekter	4	2	6
- Endring i skattesats	15	13	31
- Endring i vurdering av utsatt skattefordel	-	7	-1
- For mye/for lite avsatt tidligere år	-	-4	1
Sum skattekostnad i resultatet	-181	-253	-226
Effektiv skattesats	19,4 %	24,3 %	22,5 %

NOTE 26**UTSATT SKATT / UTSATT SKATTEFORDEL****ENDRING I BALANSEFØRT NETTO UTSATT SKATT**

Beløp i MNOK	2017	2016
Balanseført verdi 1.1	214	298
Resultatført i perioden	47	-119
Ført i utvidet resultat	10	31
Effekter knyttet til kjøp/salg av virksomhet	14	3
Effekt knyttet til KS som innregnes etter egenkapitalmetoden	19	-
Valutaomregningsdifferanse	-2	1
Balanseført verdi 31.12.	301	214

KLASSIFISERING I BALANSEN

	2017	2016
Utsatt skattefordel	-26	-51
Utsatt skatt	327	265
Netto utsatt skatt i balansen	301	214

ENDRING AV UTSATT SKATTEFORDEL OG UTSATT SKATT (FØR NETTOFØRING INNEN SAMME SKATTEREGIME)

2017 UTSATT SKATT	1.1.17	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta- omregning	31.12.17
Varige driftsmidler	21	-1	-	1	-	21
Immaterielle eiendeler	3	-2	-	-	-	-
Prosjekter under utførelse ¹⁾	305	147	-	-	-	452
Andre eiendeler	13	4	-	-	-	17
Pensjoner	1	-	-	-	-	1
Periodiseringsfond	2	-2	-	12	-	12
Sum utsatt skatt	346	145	-	14	-	504

Herav nettoført mot utsatt skattefordel	-177
Balanseført utsatt skatt	327

UTSATT SKATTEFORDEL	1.1.17	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta- omregning	31.12.17
Varige driftsmidler	-6	-2	-	-	-	-8
Andre eiendeler	-38	6	10	-	-	-23
Avsetninger	-51	-10	-	-	-	-61
Innregnet skatteverdi av fremførbart underskudd ²⁾	-39	-74	-	-	-2	-114
Sum utsatt skattefordel	-133	-80	10	-	-2	-206

Herav nettoført mot utsatt skatt	177
Herav ikke balanseført utsatt skattefordel	3
Balanseført utsatt skattefordel	-26

NOTE 26 **UTSATT SKATT / UTSATT SKATTEFORDEL FORTS.**

2016						
UTSATT SKATT	1.1.16	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta-omregning	31.12.16
Varige driftsmidler	20	2	-	-	-	21
Immaterielle eiendeler	1	2	-	-	-	3
Prosjekter under utførelse ¹⁾	422	-120	-	3	-	305
Andre eiendeler	16	-3	-	-	-	13
Pensjoner	4	-2	-1	-	-	1
Periodiseringsfond	2	-	-	-	-	2
Sum utsatt skatt	465	-121	-1	3	-	346
Herav nettoført mot utsatt skattefordel						-82
Balanseført utsatt skatt						265
UTSATT SKATTEFORDEL	1.1.16	Resultatført i perioden	Ført i utvidet resultat	Kjøp/salg av virksomhet	Valuta-omregning	31.12.16
Varige driftsmidler	-5	-2	-	-	-	-6
Andre eiendeler	-73	4	32	-	-	-38
Avsetninger	-44	-6	-	-	-	-51
Innregnet skatteverdi av fremførbart underskudd ²⁾	-49	10	-	-	1	-39
Sum utsatt skattefordel	-172	6	32	-	1	-133
Herav nettoført mot utsatt skatt						82
Herav ikke balanseført utsatt skattefordel						1
Balanseført utsatt skattefordel						-51

¹⁾ Skattemessig har prosjekter under utførelse stor betydning ved beregning av utsatt og betalbar skatt. Prosjekter under utførelse vurderes til direkte tilvirkningskostnad og inntektsføres skattemessig først ved overlevering.

²⁾ Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig underskudd er balanseført i den grad det er sannsynlig at konsernet kan anvende dette mot fremtidig skattepliktig overskudd. Balanseført skattemessig fremførbart underskudd er ikke tidsbegrenset og utgjør MNOK 499 (MNOK 176 i 2016).

NOTE 27**TILKNYTTETE SELSKAPER****INVESTERING I TILKNYTTETE SELSKAPER**

<i>Beløp i MNOK</i>	2017	2016	2015
Balanseført verdi av investering 1.1.	266	295	105
Tilgang	6	1	24
Avgang	-	-3	3
Andel av årets resultat	59	-28	42
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper og indre selskap	8	-	1
Egenkapitaltransaksjoner inkl. utbytte	-51	1	-40
Valutaomregningsdifferanser	1	-1	1
Sum investering i tilknyttede selskaper 31.12.	288	266	137

AF Gruppen gjennomfører bolig- og næringsbyggprosjekter i samarbeid med profesjonelle medinvestorer. Dette gjøres for å tilføre komplementær kompetanse i prosjektene samt for å spre risiko. AF Gruppen eier vanligvis ikke mer enn 50 % i utbyggingselskapene. I tillegg har konsernet et fåtall selskap med annen aktivitet, men disse er ikke definert som vesentlige for konsernet.

Eierne har i selskapsavtale blant annet regulert samarbeid, forkjøpsrett, utkjøpsrett samt krav til flertall ved enkelte beslutninger. Det foreligger i alle de vesentlige pågående prosjektene lånefinansiering hvor det i avtaler er inntatt bestemmelser om at utbyggingselskapet ikke kan utbetale utbytte eller tilbakebetale lån fra eierne før eventuelle banklån er innfridd.

Alle de tilknyttede selskapene hvor AF har eierandel er vurdert mht. faktisk kontroll. Det ble konkludert med at AF ikke har kontroll over disse investeringene og selskapene tas inn i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden.

Det foreligger ingen kunngjorte prisnoteringer for noen av disse selskapene.

I noten er de tilknyttede selskapene gruppert etter vesentlighet for konsernet. Vurderingen av selskapenes vesentlighet er basert på en helhetsvurdering av aktivitet, økonomisk resultat og balanseført verdi.

NOTE 27 TILKNYTTETE SELSKAPER FORTS.**2017****SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET:**

<i>Beløp i MNOK</i>	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseførte beløp	204	84	288
Resultatførte beløp	58	1	59

Nedenfor gis et sammendrag av finansiell informasjon for konsernets vesentlige tilknyttede selskaper. Tallene i sammendraget av finansiell informasjon presenteres på 100-prosent basis. For selskap

hvor årsregnskapet ikke er vedtatt på tidspunktet for konsernets regnskapsavleggelse er urevidert regnskapsutkast benyttet som grunnlag.

SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON – TILKNYTTETE SELSKAPER

<i>Beløp i MNOK</i>	Lillestrøm By og Næringsutv. AS	Lillo Gård AS og KS	Nordlivn. AS og KS	Rolvsbukta AS og KS	Hasle Linje Næring DA	Sum
Forretningskontor	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	
Eierandel	40,2 %	22,5 %	33,3 %	33,3 %	49,5 %	
Omløpsmidler	154	773	425	23	9	1 385
Anleggsmidler	11	107	2	5	1 085	1 211
Sum eiendeler	165	881	428	28	1 095	2 597
Kortsiktige forpliktelser	64	641	385	14	48	1 152
Langsiktige forpliktelser	2	156	1	-	788	948
Sum gjeld	66	797	386	14	836	2 099
Egenkapital	99	83	41	14	259	497
Sum egenkapital og gjeld	165	881	428	28	1 095	2 597
Driftsinntekter	816	-	503	470	2	1 790
Resultat etter skatt/totalresultat	85	17	67	60	-9	221

AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI

						Sum
Konsernets andel av investeringen	39	23	16	5	128	211
Skatt fra kommandittselskaper og indre selskap	-	-5	-3	-1	-	-9
Mer-/mindreverdi	1	-	-	-	-1	-
Gevinster	-	-	1	-	-	1
Andre poster	-	-	-	-	-	-
Balanseført verdi av investeringen	40	18	14	4	127	204

AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT FOR VESENTLIGE SELSKAPER

						Sum
Konsernets andel av totalresultat	34	4	22	20	-4	77
Skatt fra kommandittselskaper og indre selskap	-	-	-5	-4	-	-9
Resultatført mer-/mindreverdi	-1	-	-	-	-	-1
Reverserte aktiverte kostnader	-	-4	-	-	-	-4
Gevinster	-	-	-1	-	-	-1
Andre poster	-	-	-	-	-3	-3
Resultatført andel totalresultat	33	-	16	16	-7	58

TOTALRESULTAT ALLE TILKNYTTETE SELSKAP

	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskap	Sum
Resultat etter skatt/totalresultat	221	-7	214
Konsernets andel av totalresultat	58	1	59

Presentert resultat er totalresultat fra videreførte virksomheter. Det er ikke avvirket noen tilknyttede selskaper i 2017. Det er i 2017 mottatt MNOK 36 i utbytte fra de tilknyttede selskapene.

NOTE 27**TILKNYTTETE SELSKAPER FORTS.****2016****SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET:**

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseførte beløp	191	75	266
Resultatførte beløp	-24	-4	-28

Nedenfor gis et sammendrag av finansiell informasjon for konsernets vesentlige tilknyttede selskaper. Tallene i sammendraget av finansiell informasjon presenteres på 100-prosent basis. For selskap

hvor årsregnskapet ikke er vedtatt på tidspunktet for konsernets regnskapsavleggelse er urevidert regnskapsutkast benyttet som grunnlag.

SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON – TILKNYTTETE SELSKAPER

Beløp i MNOK	Lillestrøm By og Næringsutv. AS	Lillo Gård AS og KS	Nordlivn. AS og KS	Rolvsbukta AS og KS	Hasle Linje Næring DA	Sum
Forretningskontor	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	
Eierandel	40,2 %	22,5 %	33,3 %	33,3 %	49,5 %	
Omløpsmidler	390	450	536	351	20	1 746
Anleggsmidler	41	55	2	4	863	965
Sum eiendeler	430	504	538	355	883	2 710
Kortsiktige forpliktelser	81	5	461	67	56	669
Langsiktige forpliktelser	341	370	34	253	559	1 556
Sum gjeld	421	375	495	320	615	2 226
Egenkapital	9	129	43	35	268	485
Sum egenkapital og gjeld	430	504	538	355	883	2 710
Driftsinntekter	298	3	365	257	6	929
Resultat etter skatt/totalresultat	2	-1	15	8	-34	-10

AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI

						Sum
Konsernets andel av investeringen	4	30	14	11	133	191
Skatt fra kommandittselskaper og indre selskap	-	-	-4	-4	-	-8
Mer-/mindreverdi	2	-	-	-	-1	1
Gevinster	1	-	2	-	-	4
Andre poster	-	-	-	-	3	3
Balanseført verdi av investeringen	7	30	12	7	135	191

AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT FOR VESENTLIGE SELSKAPER

						Sum
Konsernets andel av totalresultat	1	-	5	3	-17	-10
Skatt fra kommandittselskaper og indre selskap	-	-	-3	-3	-	-6
Gevinster	-1	-	-2	-	-	-3
Andre poster	-	-	-	-	-5	-5
Resultatført andel totalresultat	-	-	-	-	-22	-23

TOTALRESULTAT ALLE TILKNYTTETE SELSKAP

	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskap	Sum
Resultat etter skatt/totalresultat	-10	-3	-13
Konsernets andel av totalresultat	-23	-4	-26

Presentert resultat er totalresultat fra videreførte virksomheter. Det foreligger ingen avviklede virksomheter. Det er i 2016 mottatt MNOK 5 i utbytte fra de tilknyttede selskapene.

NOTE 28 FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER
INVESTERINGER I FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
Balanseført verdi av investering 1.1.	123	122	301
Tilgang	-	-	10
Avgang	-	-	1
Andel av årets resultat	32	24	-11
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper og indre selskap	11	1	-
Egenkapitaltransaksjoner inkl. utbytte	-91	-24	-4
Valutaomregningsdifferanser	-	-	-
Sum investering i felleskontrollerte virksomheter 31.12	75	123	296

AF Gruppen gjennomfører bolig- og næringsbyggprosjekter i samarbeid med profesjonelle medinvestorer. Dette gjøres for å tilføre komplementær kompetanse i prosjektene samt for å spre risiko. AF Gruppen eier vanligvis ikke mer enn 50 % i utbyggingselskapene. I tillegg har konsernet et fåtall felleskontrollerte virksomheter med annen aktivitet, men disse er ikke definert som vesentlige for konsernet.

Eierne har i selskapsavtale blant annet regulert samarbeid, forkjøpsrett, utkjøpsrett samt krav til flertall ved enkelte beslutninger. Det foreligger i alle de vesentlige pågående prosjektene lånefinansiering hvor det i avtaler er inntatt bestemmelser om at utbyggingselskapet ikke kan utbetale utbytte eller tilbakebetale lån fra eierne før eventuelle banklån er innfridd.

Alle de felleskontrollerte virksomhetene hvor AF har eierandel er vurdert mht. faktisk kontroll. Det ble konkludert med at AF ikke har kontroll over disse investeringene og selskapene tas inn i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden.

Det foreligger ingen kunngjorte prisnoteringer for noen av disse selskapene.

I noten er de felleskontrollerte virksomhetene gruppert etter vesentlighet for konsernet. Vurderingen av selskapenes vesentlighet er basert på en helhetsvurdering av aktivitet, økonomisk resultat og balanseført verdi.

2017
SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET:

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseførte beløp	12	63	75
Resultatførte beløp	20	12	32

NOTE 28**FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER FORTS.**

Nedenfor gis et sammendrag av finansiell informasjon for konsernets vesentlige felleskontrollerte virksomheter. Tallene i sammendraget av finansiell informasjon presenteres på 100-prosent basis. For selskap

hvor årsregnskapet ikke er vedtatt på tidspunktet for konsernets regnskapsavleggelse er urevidert regnskapsutkast benyttet som grunnlag.

SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON – VESENTLIGE FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

Beløp i MNOK	Haslemann AS og IS
Forretningskontor	Oslo
Eierandel	50 %
Omløpsmidler	967
Anleggsmidler	56
Sum eiendeler	1 023
Kortsiktige forpliktelser	717
Langsiktige forpliktelser	213
Sum gjeld	931
Egenkapital	93
Sum egenkapital og gjeld	1 023
Driftsinntekter	383
Resultat etter skatt/totalresultat	51

AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI

Konsernets andel av investeringen	11
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper og indre selskap	-
Mer-/mindreverdi	-
Andre poster	1
Balanseført verdi av investeringen	12

AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT FOR VESENTLIGE VIRKSOMHETER

Konsernets andel av totalresultat	25
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper og indre selskap	-6
Resultatført mer-/mindreverdi	-
Resultatført andel totalresultat	20

TOTALRESULTAT ALLE FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskaper	Sum
Resultat etter skatt/Totalresultat	51	22	73
Konsernets andel av totalresultat	20	12	32

Presentert resultat er totalresultat fra videreførte virksomheter. Det er ikke avvirket noen selskaper i 2017. Det er i 2017 mottatt MNOK 39 i utbytte fra felleskontrollerte selskaper.

2016**SPESIFIKASJON AV BELØPENE I REGNSKAPET**

Beløp i MNOK	Vesentlige selskaper	Øvrige selskaper	Sum
Balanseført beløp	57	67	123
Resultat etter skatt/totalresultat	18	7	24

NOTE 28 FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER FORTS.

Nedenfor gis et sammendrag av finansiell informasjon for konsernets vesentlige felleskontrollerte virksomheter. Tallene i sammendraget av finansiell informasjon presenteres på 100-prosent basis. For selskap

hvor årsregnskapet ikke er vedtatt på tidspunktet for konsernets regnskapsavleggelse er urevidert regnskapsutkast benyttet som grunnlag.

SAMMENDRAG FINANSIELL INFORMASJON – FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER

Beløp i MNOK

Haslemann AS og IS

Forretningskontor	Oslo		
Eierandel	50 %		
Omløpsmidler	849		
Anleggsmidler	64		
Sum eiendeler	913		
Kortsiktige forpliktelser	208		
Langsiktige forpliktelser	265		
Sum gjeld	473		
Egenkapital	440		
	913		
Driftsinntekter	420		
Resultat etter skatt/Totalresultat	50		
AVSTEMMING BALANSEFØRT VERDI			
Sum	Sum		
Konsernets andel av investeringen	70		
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper og indre selskap	-13		
Balanseført verdi av investeringen	57		
AVSTEMMING ANDEL AV TOTALRESULTAT			
Sum	Sum		
Konsernets andel av totalresultatet	25		
Skatt ved utdeling fra kommandittselskaper og indre selskap	-8		
Resultatført andel av totalresultat	18		
AVSTEMMING ALLE FELLESKONTROLLERTE VIRKSOMHETER			
	Sum vesentlige selskap	Sum øvrige selskap	Sum
Resultat etter skatt/totalresultat	74	44	118
Konsernets andel av totalresultat	25	5	31

Presentert resultat er totalresultat fra videreførte virksomheter. Det er ikke avviklet noen felleskontrollerte virksomheter i 2016. Det er i 2016 mottatt MNOK 23 i utbytte fra felleskontrollerte virksomheter.

NOTE 29

DATTERSELSKAPER

Oppstillingen nedenfor inkluderer datterselskaper som er direkte og indirekte eid. I kolonnen for direkte eierandel opplyses den eierandelen som morselskapet har i det akutte datterselskapet. Rene holdingselskaper

og selskaper uten aktivitet er utelatt. Stemmerettighetene i alle datterselskapene følger aksjen.

Selskapets navn	Ansk. dato	Kontoradresse Sted	Land	Økonomisk eierandel		Direkte eierandel	Virksomhets-område
				31.12.16	31.12.17	31.12.17	
AF Gruppen Norge AS	05.09.85	Oslo	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	¹⁾
Pålplintar i Sverige AB	14.01.00	Södertälje	Sverige	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Anlegg
JR Anlegg AS	01.10.10	Jessheim	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Anlegg
AF Arctic AS	14.02.11	Longyearbyen	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Anlegg
Palmer Gotheim Skiferbrudd AS	01.01.07	Oppdal	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Anlegg
Målselv Maskin og Transport AS	04.03.15	Karlstad	Norge	70,00 %	70,00 %	70,00 %	Anlegg
Kanonaden Entreprenad AB	09.02.17	Nässjö	Sverige	-	70,00 %	70,00 %	Anlegg
Bergbolaget i Götaland AB	09.02.17	Nässjö	Sverige	-	70,00 %	100,00 %	Anlegg
Kanonaden Mälardalen AB	30.06.17	Stockholm	Sverige	-	38,50 %	55,00 %	Anlegg
Täkt og Förvaltning AB	09.02.17	Nässjö	Sverige	-	70,00 %	100,00 %	Anlegg
Skaftviken AB	09.02.17	Nässjö	Sverige	-	70,00 %	100,00 %	Anlegg
AF Decom AB	15.12.07	Göteborg	Sverige	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Miljø
AF Härnösand Byggreturer AB	01.07.13	Stockholm	Sverige	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Miljø
AF Decom AS	01.01.09	Oslo	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Miljø
Jølsen Miljøpark AS	01.11.13	Lillestrøm	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Miljø
Rimol Miljøpark AS	11.12.14	Tiller	Norge	50,00 %	50,00 %	50,00 %	Miljø
Nes Miljøpark AS	09.06.17	Nes	Norge	-	51,00 %	51,00 %	Miljø
AF Bygg Göteborg AB	01.07.01	Göteborg	Sverige	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Bygg
AF Bygg Syd AB	30.06.07	Halmstad	Sverige	90,10 %	90,10 %	90,10 %	Bygg
Strøm Gundersen AS	03.11.11	Mjøndalen	Norge	91,29 %	91,29 %	100,00 %	Bygg
Strøm Gundersen Vestfold AS	01.10.16	Mjøndalen	Norge	52,49 %	52,49 %	57,50 %	Bygg
Corroteam AS	03.11.11	Mjøndalen	Norge	63,90 %	63,90 %	70,00 %	Bygg
Oslo Brannsikring AS	27.09.17	Oslo	Norge	-	44,99 %	51,00 %	Bygg
Haga & Berg Entreprenør AS	03.11.11	Oslo	Norge	89,26 %	90,17 %	100,00 %	Bygg
Haga & Berg Service AS	19.02.14	Oslo	Norge	66,50 %	73,49 %	81,50 %	Bygg
Problikk AS	25.02.13	Tranby	Norge	77,98 %	77,98 %	100,00 %	Bygg
Consolvo AS	03.11.11	Tranby	Norge	77,98 %	77,98 %	100,00 %	Bygg
Consolvo Support AS	15.03.12	Vilnius	Litauen	46,79 %	46,79 %	60,00 %	Bygg
Consolvo Overflate AS	03.11.11	Tranby	Norge	46,79 %	46,79 %	60,00 %	Bygg
Consolvo Nybygg AS	03.12.15	Tranby	Norge	42,62 %	42,62 %	91,10 %	Bygg
Consolvo Betongbygg AS	01.02.16	Tranby	Norge	37,43 %	37,43 %	80,00 %	Bygg
Consolvo Eiendom AS	03.11.11	Tranby	Norge	77,98 %	77,98 %	100,00 %	Bygg
Vannmeisling AS	06.12.16	Tranby	Norge	60,83 %	60,83 %	78,00 %	Bygg
Protector AS	03.11.11	Tranby	Norge	77,98 %	77,98 %	100,00 %	Bygg
Protector CPE AB	03.11.11	Göteborg	Sverige	66,28 %	66,28 %	85,00 %	Bygg
Protector KKS GmbH	03.11.11	Remseck	Tyskland	65,50 %	65,50 %	84,00 %	Bygg
Protector Services GmbH	31.08.13	Remseck	Tyskland	65,50 %	65,50 %	100,00 %	Bygg
Fjerby AS	16.09.14	Fjerdingsby	Norge	67,14 %	67,14 %	100,00 %	Bygg
Oslo Stillasutleie AS	03.11.11	Oslo	Norge	59,88 %	59,88 %	91,00 %	Bygg
Oslo Prosjektbygg AS	01.03.13	Oslo	Norge	56,92 %	56,92 %	95,50 %	Bygg
Lasse Holst AS	09.03.16	Gressvik	Norge	23,49 %	23,49 %	70,00 %	Bygg
Storo Blikkenslagerverksted AS	03.11.11	Oslo	Norge	46,06 %	46,06 %	70,00 %	Bygg
Oslo Papp og Membran AS	09.05.12	Oslo	Norge	46,06 %	46,06 %	100,00 %	Bygg
VD Vindu & Dør Montasje AS	06.03.15	Skotterud	Norge	46,06 %	46,06 %	100,00 %	Bygg
Thorendahl AS	03.11.11	Oslo	Norge	61,41 %	61,41 %	93,33 %	Bygg
Fagbetong AS	03.11.11	Oslo	Norge	61,41 %	61,41 %	100,00 %	Bygg
Kirkestuen AS	12.01.16	Gressvik	Norge	33,56 %	33,56 %	51,00 %	Bygg

¹⁾ AF Gruppen Norge AS omfatter virksomhetsområdene Anlegg, Bygg og Eiendom

NOTE 29**DATTERSELSKAPER FORTS.**

Selskapets navn	Ansk. dato	Kontoradresse Sted	Land	Økonomisk eierandel		Direkte eierandel	Virksomhets- område
				31.12.16	31.12.17	31.12.17	
Drift og Bemanning AS	05.01.16	Oslo	Norge	52,13 %	52,13 %	100,00 %	Bygg
LAB Entreprenør AS	11.03.15	Bergen	Norge	70,00 %	70,00 %	100,00 %	Bygg
Åsane Byggmesterforretning AS	11.03.15	Bergen	Norge	49,00 %	49,00 %	70,00 %	Bygg
Fundamentering AS	11.03.15	Bergen	Norge	49,00 %	49,00 %	70,00 %	Bygg
Kilen Brygge AS	15.03.05	Sandefjord	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Eiendom
BRF Ekbacken i Surte	01.01.17	Göteborg	Sverige	-	100,00 %	100,00 %	Eiendom
BRF Glashuset i Halmstad	01.09.16	Göteborg	Sverige	-	100,00 %	100,00 %	Eiendom
Fastigheter i Strandängen AB	14.05.08	Göteborg	Sverige	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Eiendom
Vestre Nordgardsleitet AS	11.03.15	Bergen	Norge	24,94 %	24,94 %	50,99 %	Eiendom
Djupedalen Utviklingsselskap AS	15.02.16	Bergen	Norge	49,00 %	49,00 %	100,00 %	Eiendom
Toppemyr AS	11.03.15	Bergen	Norge	70,00 %	70,00 %	100,00 %	Eiendom
Nordstraumen Utbyggingsselskap AS	11.03.15	Bergen	Norge	42,00 %	42,00 %	60,00 %	Eiendom
Hardangerfjord Eiendom AS	09.03.17	Bergen	Norge	-	70,00 %	100,00 %	Eiendom
AF Energi & Miljøteknikk AS	31.05.06	Asker	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Energi
AF Energija Baltic UAB	04.07.17	Vilnius	Litauen	-	95,00 %	95,00 %	Energi
AF Miljøbase Vats AS	09.09.14	Oslo	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Offshore
AF Offshore Decom AS	01.01.09	Oslo	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Offshore
AF Offshore Decom UK Ltd.	24.05.10	London	England	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Offshore
AF Offshore Decom BV	11.07.16	Heemstede	Nederland	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Offshore
AF AeronMollier AS	01.07.08	Flekkefjord	Norge	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Offshore
Aeron Energy Technologies Ltd.	16.11.09	Shanghai	Kina	100,00 %	100,00 %	100,00 %	Offshore

NOTE 30**VESENTLIGE MINORITETSINTERESSER**

Tabellen nedenfor viser AF Gruppens totalresultat og egenkapital tilordnet minoritet allokert til underkonsern med vesentlige minoritetsinteresser.

Beløp i MNOK	Strøm Gundersen Holding	LAB	Øvrige	Sum
Minoritet 1.1.16	102	110	47	259
Andel av årets totalresultat	36	49	12	96
Andel av vedtatt og utbetalt utbytte i 2016	-24	-46	-4	-74
Tilgang minoritet ved kjøp av virksomhet	1	-	-	1
Transaksjoner med minoritet	-14	1	1	-12
Minoritet 1.1.17	102	113	55	270
Andel av årets totalresultat	35	49	51	135
Andel av vedtatt og utbetalt utbytte i 2017	-14	-48	-14	-77
Tilgang/avgang minoritet ved kjøp (salg) av virksomhet	-26	-	75	49
Minoritets put-opisjon	-1	-	-	-1
Transaksjoner med minoritet	-	-3	11	8
Minoritet 31.12.17	95	110	178	384

Tabellen nedenfor viser et sammendrag av finansiell informasjon for underkonsern med vesentlige minoritetsinteresser.

Beløp i MNOK	Strøm Gundersen Holding 2017	2016	LAB 2017	2016
Årets resultat	177	103	132	127
Anleggsmidler	452	559	209	194
Omløpsmidler	586	440	702	663
Sum eiendeler	1 037	999	911	856
Egenkapital tilordnet aksjonær	476	385	228	146
Minoritet	95	108	66	35
Langsiktig gjeld	43	96	85	78
Kortsiktig gjeld	423	410	532	597
Sum egenkapital og gjeld	1 037	999	911	856
Minoritetens eierandel i morselskap ¹⁾	15,5 %	15,5 %	30,0 %	30,0 %

¹⁾ Strøm Gundersen Gruppen AS, heleid datterselskap under AF Gruppen Holding AS, eier Strøm Gundersen Holding AS med 84,5 %. I tillegg har AF Gruppen Norge AS direkte eierandel i Strøm Gundersen Holding AS samt i flere av datterselskapene i Strøm Gundersen Holding-konsernet. Disse eierandelene må dermed trekkes fra i beregningen av minoritetens andel i konsernregnskapet til AF Gruppen. Minoriteten som er allokert til Strøm Gundersen Holding i konsernregnskapet er derfor lavere enn det som kan beregnes direkte utfra beløpene i tabellen over og den prosentsatsen som er angitt under tabellen

AF Gruppen Holding AS eier 70 % av LAB AS.

Det foreligger ingen betingede forpliktelser eller avgitte tilsagn om kapitaloverførsler knyttet til noen av datterselskapene.

NOTE 31 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

AKSJEKAPITALEN BESTÅR AV

Beløp i NOK	Antall	Pålydende	Balanseført
A-aksjer	97 961 000	0,05	4 898 050

AKSJONÆRER PER 31.12.17

	Andel	Antall aksjer
OBOS BBL	18,44 %	18 066 733
ØMF Holding AS	15,06 %	14 752 859
Constructio AS	14,03 %	13 741 782
Folketrygdfondet	7,07 %	6 924 956
ARTEL II AS	2,56 %	2 508 267
LJM AS	2,46 %	2 413 900
VITO Kongsvinger AS	1,90 %	1 861 676
Arne Skogheim AS	1,79 %	1 753 870
Landsforsåkringar Fastighetsfond	1,73 %	1 695 454
Staavi, Bjørn	1,59 %	1 560 000
Ti største aksjonærer	66,64 %	65 279 497
Sum øvrige aksjonærer	33,36 %	32 681 503
Totalt antall aksjer	100,00 %	97 961 000

Aksjene har ingen stemmerettsbegrensninger og er fritt omsettelige. Hver aksje har en stemme.

Alle utstedte aksjer er fullt innbetalt pr 31.12.2017.

ÅRETS BEVEGELSE I ANTALL AKSJER

Totalt antall aksjer per 1.1.17	93 610 000
Emisjon ifm. selskapskjøp	318 766
Emisjon mot ansatte ifm. opsjonsinnløsning	3 253 346
Emisjon mot ansatte ifm. aksjekjøpsprogram	778 888
Totalt antall aksjer per 31.12.17	97 961 000

ANTALL AKSJER OG OPSJONER EIET AV STYRET OG LEDENDE PERSONER PER 31.12.17

Styret		Opsjoner	Aksjer
Pål Egil Rønn	aksjonærvalgt (styreformann)	-	207 225
Daniel Kjørberg Siraj ¹⁾	aksjonærvalgt (nestleder)	-	-
Kristian Holth ²⁾	aksjonærvalgt	-	-
Hege Bømark	aksjonærvalgt	-	-
Borghild Lunde ³⁾	aksjonærvalgt	-	-
Kenneth Svendsen	ansattvalgt	10 339	88 370
Pål Jacob Gjerp	ansattvalgt	3 722	51 043
Arne Sveen	ansattvalgt	-	-
Sum		14 061	346 638

¹⁾ Representerer OBOS BBL som eier 18 066 733 aksjer.

²⁾ Representerer Constructio AS og Flygind AS som eier henholdvis 13 741 782 og 1 021 509 aksjer.

³⁾ Nærstående til Toniti AS som eier 10 000 aksjer.

NOTE 31**AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON FORTS.**

Konsernledelsen		Opsjoner	Aksjer
Morten Grongstad	Konsernsjef/CEO	35 922	205 923
Sverre Hærem	Konserndirektør/CFO	24 918	120 662
Arild Moe	Konserndirektør	24 152	251 261
Bård Frydenlund	Konserndirektør	21 970	124 864
Amund Tøftum	Konserndirektør	21 970	66 344
Andreas Jul Røsjø	Konserndirektør	21 970	54 947
Eirik Wraal	Konserndirektør	21 970	20 003
Henning Olsen	Konserndirektør	21 970	27 805
Sum		194 842	871 809

Styret har fullmakt til å erverve inntil 10 % av aksjekapitalen. Fullmakten er gyldig til ordinær generalforsamling 2017 planlagt til 9. mai 2018. Generalforsamlingen vedtok 12. mai 2017 en ny opsjonsordning for alle ansatte i AF Gruppen ASA med datterselskaper med rett til tegning av i alt 3 500 000 opsjoner i årene 2017, 2018 og 2019 og innløsning i 2020. Per 31.12.2017 var det 3 264 143 opsjoner utestående knyttet til denne ordningen.

EGNE AKSJER

Egne aksjer er ervervet med tanke på salg til ansatte. Det har ikke blitt ervervet aksjer fra nærstående parter i 2015, 2016 eller 2017.

Aksjetransaksjoner	2017	2016
Antall kjøpte aksjer	394 291	223 772
Gjennomsnittlig ansk.kost per aksje (NOK)	139,5	142,7
Sum anskaffelseskost (MNOK)	55	32
Antall aksjer solgt til ansatte	307 412	165 550
Gjennomsnittlig salgspris per aksje (MNOK)	147,5	144,2
Sum salgsvederlag (MNOK)	45	24
Antall egne aksjer per 31.12	145 101	58 222
Pålydende beløp egne aksjer á 0,05 (NOK)	7 255	2 911

NOTE 32 YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG STYRET

LØNN OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Lønn til ledende ansatte er fordelt i fast lønn og bonus basert på EVA-modellen (Economic Value Added). AF Gruppen benytter EVA som et ledelses- og styringsverktøy og insentivsystemer basert på EVA-modellen er innført for ledere i store deler av konsernet. EVA er en indikator for verdiskapning, og analysen skal sikre at det arbeides for å øke verdiskapningen i alle deler av AF.

Ledende ansatte kan investere 25–50 % av netto bonus etter skatt i aksjer i AF Gruppen ASA. Aksjene selges med 20 % rabatt ut fra gjeldende børskurs ved årsskiftet. Bindingstiden for aksjene er ett år.

Lønn til konsernsjefen fastsettes i styremøte hvert år. Styret fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i samarbeid med konsernsjefen. Det foreligger ingen avtaler for konsernets ledelse eller styrets leder om sluttvederlag eller etterlønsordninger ved opphør eller endring av ansettelsesforhold. Konsernledelsen deltar i den generelle pensjonsordningen for AF Gruppens ansatte som er beskrevet i note 18 – Pensjoner.

Det er ikke ytet lån eller sikkerhetsstillelse til styret eller konsernledelsen.

2017

Konsernledelsen (TNOK)	Lønn	Bonus	Pensjon	Aksjebasert avlønning ¹⁾	Andre ytelser	Sum
Morten Grongstad, konsernsjef	3 849	5 726	65	2 822	38	12 501
Sverre Hærem, konserndirektør/CFO	2 014	3 000	70	2 555	36	7 675
Bård Frydenlund, konserndirektør	1 608	2 827	73	1 665	40	6 213
Eirik Wraal, konserndirektør	1 589	2 125	69	1 402	27	5 211
Amund Tøftum, konserndirektør	1 609	2 265	65	1 218	30	5 186
Arild Moe, konserndirektør	1 896	2 642	66	2 694	32	7 330
Andreas Jul Røsjø, konserndirektør	1 601	2 288	69	2 359	29	6 345
Henning Olsen, konserndirektør	1 609	2 594	65	1 050	40	5 357
Sum godtgjørelse til konsernledelsen	15 773	23 467	540	15 765	273	55 818

¹⁾ Aksjebasert avlønning gjelder i hovedsak innberettet beløp i forbindelse med innløsningen av et treårig opsjonsprogram som utløp i 2017.

For 2017 er det kostnadsført bonus til konsernledelsen på MNOK 25. Bonus for regnskapsåret 2017 utbetales i 2018 og 2019 (feriepenger av bonus).

2016

Konsernledelsen (TNOK)	Lønn	Bonus	Pensjon	Andre ytelser	Sum
Morten Grongstad, konsernsjef	3 498	3 717	53	101	7 369
Sverre Hærem, konserndirektør/CFO	1 921	3 279	57	34	5 292
Bård Frydenlund, konserndirektør	1 590	1 416	59	33	3 098
Eirik Wraal, konserndirektør	1 581	818	56	31	2 486
Amund Tøftum, konserndirektør	1 233	1 829	53	58	3 172
Arild Moe, konserndirektør	1 826	2 441	54	84	4 404
Andreas Jul Røsjø, konserndirektør	1 514	1 926	53	49	3 542
Henning Olsen, konserndirektør	1 592	1 295	52	62	3 002
Sum godtgjørelse til konsernledelsen	14 754	16 720	438	452	32 364

For 2016 er det kostnadsført bonus til konsernledelsen på MNOK 24. Bonus for regnskapsåret 2016 utbetales i 2017 og 2018 (feriepenger av bonus).

BONUS TIL KJØP AV AKSJER

Antall aksjer/kurs	2017	2016
Antall bonusaksjer solgt fra egen beholdning	86 300	95 550
Antall bonusaksjer tilført gjennom emisjon	-	-
Markedskurs på avtaletidspunktet (NOK)	155	140
Salgskurs (NOK)	124	112
Regnskapsmessig effekt av bonusaksjer (TNOK)		
Indirekte lønnskostnader (rabatt inkl. arb.g.avg.)	-2 939	-3 042

Aksjer eid av ledende ansatte og tegnede opsjoner er beskrevet i note 30 – Aksjekapital og aksjonærer.

NOTE 32**YTELSER TIL LEDENDE ANSATTE OG STYRET FORTS.****HONORAR TIL STYRET**

Beløp i TNOK	2017	2016
Pål Egil Rønn, styrets leder fra 12.5.16 ¹⁾	440	-
Tore Thorstensen, styrets leder til 12.5.16	-	470
Daniel Kjørberg Siraj, styrets nestleder	295	272
Borghild Lunde, styremedlem	279	272
Hege Bømark styremedlem	294	287
Peter Groth, varamedlem ²⁾	191	270
Kristian Holth, styremedlem ³⁾	279	210
Pål Gjerp, ansattevalgt styremedlem	190	190
Arne Sveen, ansattevalgt styremedlem	190	190
Kenneth Svendsen, ansattevalgt styremedlem	190	190
Sum honorar til styret	2 347	2 351

Honorar til styret utbetales året etter opptjeningsåret, dvs. styrehonorarene som er utbetalt i 2017 er knyttet til 2016.

¹⁾ I tillegg til styrelederhonoraret på TNOK 440 som ble utbetalt i 2017 har AF Gruppen en avtale med NTNU, Institutt for bygg- og miljøteknikk, om at AF Gruppen skal dekke kostnader knyttet til Pål Egil Rønns ansettelse som professor II ved NTNU. Avtalen gjelder en 15 % stilling som dekkes med TNOK 250 per år samt konsulenthonorar utover den faste stillingen med inntil TNOK 150 per år. Avtalen løper i fem år fra august 2017 og det påløp TNOK 104 i kostnader knyttet til denne avtalen i 2017. Pål Egil Rønn var frem til 16. oktober 2015 konsernsjef i AF Gruppen. I perioden fra 16. oktober 2015 frem til 30. juni 2016 var han fremdeles ansatt i selskapet. I 2016 fikk Rønn utbetalt TNOK 2 495 i lønn, TNOK 7 517 i bonus og TNOK 90 i andre ytelser og pensjon. Bonusen som ble utbetalt i 2016 var knyttet til 2015 da Rønn var konsernsjef. Rønn mottok i 2017 TNOK 390 i lønn (feriepenger) og TNOK 3 414 i bonus som er knyttet til perioden han var ansatt i 2016.

²⁾ Peter Groth var styremedlem frem til 12.5.16 og fra 13.5.16 har han vært varamedlem med møterett.

³⁾ Kristian Holth har vært styremedlem fra 12.05.16 og var tidligere varamedlem med møterett.

RETNINGSLINJER FOR 2017

Styret vil legge frem for generalforsamlingen en redegjørelse iht. allmennaksjelovens § 6-16a. I tråd med regnskapslovens § 7-31b, 7. ledd redegjøres det nedenfor for innholdet i erklæringen:

Det er etablert retningslinjer for lønn og andre godtgjørelser for ledende ansatte. Styret fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i samarbeid med konsernsjefen. Lønn til konsernsjefen fastsettes av styret. Basislønn (grunnlønn) skal fastsettes i tråd med markedslønn. Basislønn reguleres årlig per 1. juli etter en individuell vurdering. Ledende ansatte får naturalitytelser og deltar i konsernets pensjonsordninger på lik linje som øvrige ansatte i henhold til konsernets Personalguide. Det eksisterer ingen form for etterlønsordninger.

Bonus til ledende ansatte gis etter EVA-modellen (Economic Value Added). EVA er en metode for å beregne og analysere verdiskapningen i konsernet og i økonomiske enheter under konsernnivå. Bonus etter EVA-modellen er knyttet til konsernets verdiskapning gjennom regnskapsåret. Hvis krav til resultat innfris, skal bonusutbetalingen utgjøre 5–8 månedslønner uten at dette er en absolutt øvre grense. 25 % av brutto opptjent bonus kan brukes til kjøp av aksjer med 20 % rabatt og resterende utbetales.

Aksjer kan selges til ledende ansatte, etter styrets godkjenning, med 20 % rabatt ut fra gjeldende børskurs. Tilbudet om kjøp av aksjer er lik tilbudet som gis til øvrige ansatte.

Generalforsamlingen vedtok den 12. mai 2017 et opsjonsprogram for alle ansatte i AF Gruppen. Det maksimale antall opsjoner som kan tildeles er 3 500 000, og ordningen innebærer en årlig tildeling i årene 2017–2019, med utøvelse i mars 2020. I alt 3 325 000 opsjoner ble tegnet i juni 2017. Totalt utestående opsjoner per 31. desember 2017 var 3 264 143, justert for ansatte som har sluttet.

De ansatte betaler en opsjonspremie på NOK 1,00 per opsjon. Utøvelseskursen i 2020 for opsjonene tegnet i 2017 vil være NOK 148,71 per aksje.

Opsjonsprogrammet er utarbeidet av styret og skal være en incentivordning for alle ansatte i konsernet. Hensikten med programmet er å motivere de ansatte til langsiktig satsing og økt deltakelse i konsernets virksomhet. Konsernets fremtidige målsetninger anses best oppnådd hvor de ansattes interesser og selskapets interesser er sammenfallende.

Avlønningen av ledende ansatte i 2017 har vært i overensstemmelse med erklæringen som ble fremlagt for generalforsamlingen i 2017

NOTE 33 NÆRSTÅENDE PARTER

Konsernets nærstående parter består av AF Gruppen ASAs aksjonærer, medlemmer av styret og konsernledelsen, samt tilknyttede selskap og felles virksomhet, jmfør note 27 – Tilknyttede selskap og note 28 – Investeringer i felles virksomhet.

hatt betydelig innflytelse, som for eksempel OBOS BBL vært inkludert i oversikten. Disse selskapene er ikke nærstående etter definisjonen og er derfor tatt ut av noten.

AF Gruppen har i 2017 gjort en ny vurdering av hvem som er nærstående parter. Tidligere år har selskap der nøkkelpersoner i AF Gruppen har

TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Beløp i MNOK	2017	2016	2015
KONTRAKTSSUM			
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	4 175	2 943	2 557
Sum	4 175	2 943	2 557
OMSETNING			
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	1 040	756	607
Sum	1 040	756	607
KJØP AV VARER OG TJENESTER			
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	-	-	-
Sum	-	-	-
IKKE-RENTEBÆRENDE FORDRINGER PER 31.12			
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	97	82	85
Sum	97	82	85
RENTEBÆRENDE FORDRINGER OG GARANTIER PER 31.12			
Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	161	106	173
Sum	161	106	173

Medlemmer av styret og ledelsen i konsernet samt nærstående til disse kontrollerer 34,8 % (33,6 %) av aksjene i AF Gruppen ASA ved utgangen av året. For informasjon om godtgjørelse til styret og ledelsen se note 32 – Ytelser til ledende ansatte og styret. Utover dette er det ingen avtaler eller transaksjoner med nærstående parter.

NOTE 34 PANTSTILLELSER OG GARANTIER**PANTSTILLELSER**

Beløp i MNOK	Note	2017	2016
Balanseført verdi av gjeld som er sikret ved pant o.l. ¹⁾	20	90	92
BALANSEFØRT VERDI AV PANTSATTE EIENDELER			
Bygninger og produksjonsanlegg		17	18
Maskiner og inventar		101	132
Kundefordringer og andre ikke rentebærende fordringer		344	215
Egenregiprojekter		-	-
Andre pantsatte eiendeler		22	21
Sum balanseført verdi av pantsatte eiendeler		485	386

¹⁾ Av gjelden er MNOK 83 (78) knyttet til leasinggjeld med sikkerhet i maskiner, jamfør note 20 – netto rentebærende gjeld.

Det er avgitt negativ pantsettelseserklæring vedrørende kundefordringer og beholdninger knyttet til konsernets finansieringsramme.

Gjennom deltakelse i ansvarlige selskap vil konsernet kunne bli stilt til ansvar for andre deltakeres manglende evne til å innfri sine forpliktelser. Solidaransvaret kan imidlertid først gjøres gjeldende når det aktuelle selskapet ikke klarer å innfri sine forpliktelser.

GARANTIER

I forbindelse med inngåtte entreprenørkontrakter er datterselskapene i konsernet underlagt sedvanlige entreprenørforpliktelser med tilhørende garantistillelser. AF Gruppen ASA har garantert for datterselskaper i form av selvskyldnerkausjoner mot finansinstitusjoner. I tillegg har AF Gruppen ASA og AF Gruppen Norge AS utstedt morselskapsgarantier som i hovedsak også gjelder denne typen garantistillelser. Beløpet som er trukket på disse avtalene per 31. desember fremgår av tabellen nedenfor.

Beløp i MNOK	2017	2016
Garantier utstedt overfor byggherre ¹⁾	3 548	3 208
Garantier utstedt overfor tilknyttede og felleskontrollerte virksomheter ²⁾	280	240
Sum	3 828	3 448

¹⁾ I forbindelse med inngåtte entreprenørkontrakter er datterselskapene i AF Gruppen underlagt sedvanlige entreprenørforpliktelser med tilhørende garantistillelser. AF Gruppen ASA har i denne forbindelse garantert for datterselskaper i form av selvskyldnerkausjoner mot finansinstitusjoner. I tillegg har AF Gruppen ASA og AF Gruppen Norge AS utstedt morselskapsgarantier som i hovedsak også gjelder denne typen garantistillelser. Garantiene er utstedt overfor byggherre og relaterer seg til kontraktsforpliktelser og stilles i hovedsak som anbudsgaranti, leveringsgaranti og betalingsgaranti.

²⁾ AF Gruppen Norge AS har i en del tilfeller gitt garantier som sikkerhet for lån eller annet til fordel for utbyggingsselskaper. Typisk kan dette være i forbindelse med at utbyggingsselskapet har fått finansiering i bank og eierne etter en konkret vurdering har valgt å stille garanti for deler av slik finansiering. Dette dreier seg om partielle garantier, hvor AF Gruppen kun garanterer for en andel av beløpet tilsvarende sin eierandel i det aktuelle prosjektet. Garantistillelsen kan først gjøres gjeldende dersom utbyggingsselskapet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser.

I tillegg har AF Gruppen som deleier i kommandittselskaper forpliktet seg til å innbetale selskapskapital. Per 31. desember 2017 utgjorde den kommiterte ikke innbetalte selskapskapitalen MNOK 71 (91).

NOTE 35**BETINGEDE UTFALL**

Utførelse av bygg- og anleggsoppdrag medfører av og til at det oppstår uenighet mellom entreprenør og byggherre relatert til hvordan den underliggende kontrakten skal forstås. AF Gruppen legger vekt på å løse slike tvister gjennom forhandlinger utenfor rettsapparatet. En del saker avgjøres til tross for dette gjennom voldgift eller i rettsapparatet. Det gjøres løpende vurderinger knyttet til omtvistede krav mot kunder og krav fra underentreprenører mot AF for å sikre mest mulig korrekt regnskapsmessig rapportering. Avsetninger og inntektsføring for usikkerhet knyttet til betingede utfall gjøres i prosjektene.

VED UTGANGEN AV 2017 VAR AF GRUPPEN INVOLVERT**I FØLGENDE SAKER AV BETYDNING:**

AF Anlegg har stevnet staten ved Samferdselsdepartementet vedrørende sluttoppgjøret for bygging av ny E 39 på parsellene Dregebø-Grytås og Birkeland-Sande i Gaular kommune. Forventningen er at saken vil bli berammet høsten 2018.

FØLGENDE SAKER OMTALT I ÅRSRAPPORTEN I 2016 ER AVSLUTTET I 2017:

AF Anlegg stevnet i 2016 staten ved Samferdselsdepartementet vedrørende sluttoppgjøret for bygging av riksvei 3 ved Åsta. Saken ble hevet som forlikt i 2017.

AF Anlegg stevnet i 2016 Oslo kommune ved Vann- og avløpsetaten vedrørende sluttoppgjør for prosjektet Vettakollen høydebasseng. Saken ble hevet som forlikt i 2017.

NOTE 36**HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN**

Det har ikke inntruffet hendelser etter balansedagen som ville hatt vesentlig effekt på det avlagte årsregnskapet.

NOTE 37

NYE OG ENDREDE REGNSKAPSSTANDARDER

NYE STANDARDER, ENDRINGER OG FORTOLKNINGER SOM ER TATT I BRUK AV KONSERNET

Konsernnet har i 2017 ikke tatt i bruk nye eller endrede regnskapsstandarder eller fortolkninger som har hatt vesentlig påvirkning på konsernets finansielle stilling eller resultat.

NYE FREMTIDIGE STANDARDER, ENDRINGER OG FORTOLKNINGER

IASB har vedtatt nye standarder og fortolkninger samt endringer i eksisterende standarder og fortolkninger som enda ikke har trådt i kraft ved utgangen av 2017. Nedenfor er en vurdering av endringer som er relevante for AF Gruppen. Nye og endrede standarder og fortolkninger som ikke er omtalt under vurderes ikke å få innvirkning for konsernregnskapet til AF Gruppen.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

Den nye standarden for finansielle instrumenter vil erstatte IAS 39 Finansielle instrumenter – Innregning og måling. Standarden introduserer nye prinsipper for klassifisering og måling, sikringsbokføring og nedskrivning.

Konsernets vurderinger har så langt ikke avdekket forhold som ved implementering vil gi vesentlige effekter på konsernets finansielle stilling eller resultat. IFRS 9 har ikrafttredelsesdato 1. januar 2018, og AF Gruppen vil implementere standarden fra denne dato.

IFRS 15 Inntekter fra kundecontrakter

Den nye standarden for inntektsføring erstatter IAS 11, IAS 18 og IFRIC 15 som per utgangen av 2017 styrer inntektsføringen i AF Gruppen. Det sentrale prinsippet i IFRS 15 er at vederlag som et foretak forventer å være berettiget til skal inntektsføres etter et mønster som reflekterer overføringen av varen eller tjenesten til kunden. IFRS 15 innfører en ny og strukturert modell for innregning og måling av inntekter.

Størst påvirkning på AF Gruppens finansielle stilling og resultat knytter seg til eiendomsprosjekter i egenregi i Sverige. I henhold til IFRIC 15 og IAS 18 blir slike prosjekter inntektsført ved overlevering. Ved innføring av IFRS 15 vil disse prosjektene inntektsføres etter løpende avregning i henhold til salgs- og ferdigstillelsesgrad. Dette tilsvarer nåværende inntektsføringen i segmentnoten. Ved overgang til IFRS 15 i 2017 ville konsernets inntekter vært MNOK 105 høyere og resultat før skatt MNOK 15 høyere.

Inntektsføringen av eiendomsprosjekter i egenregi i Norge vil ikke endres fra dagens praksis ved implementeringen av IFRS 15. Problemstillingen er vurdert av den internasjonale fortolkningskomiteen (IFRIC) og endelig avgjørelse i saken forelå i mars 2018. Etter fortolkningskomiteens mening er forutsetningene for løpende inntektsføring ikke til stede i det norske markedet som følge av muligheten boligkjøperne har til å heve kontrakten før overtakelse. Egenregiprojekter i Norge vil fortsatt inntektsføres ved overlevering.

AF Gruppen ikke avdekket øvrig vesentlig påvirkning på konsernregnskapets finansielle stilling eller resultat som følge av implementeringen av IFRS 15. IFRS 15 har ikrafttredelsesdato 1. januar

2018. AF Gruppen vil implementere standarden fra denne dato med prospektiv anvendelse som medfører at akkumulert innvirkning av overgangen vil føres mot annen egenkapital og at sammenlikningstillene ikke blir omarbeidet.

IFRS 16 Leieavtaler

Den nye standarden for leieavtaler erstatter IAS 17 Leieavtaler. I IFRS 16 oppheves skillet mellom operasjonell og finansiell lease, og tilnærmet alle leieavtaler skal innregnes i balansen til leietaker. Det er kun gjort unntak for leieavtaler med varighet under 12 måneder og leieavtaler med lav verdi. Disse unntakene er det valgfritt for leietaker å benytte seg av.

I balansen skal nåverdien av fremtidig leieforpliktelse innregnes som rentebærende lån og verdien av leieavtalen (bruksretten) skal innregnes som anleggsmiddel. Total balanse vil dermed øke ved overgang til IFRS 16, med tilhørende endring i sentrale nøkkeltall som for eksempel egenkapitalandel og netto rentebærende gjeld.

Den balanseførte bruksretten vil avskrives over avtalt leieperiode, og renter på leieforpliktelsen vil føres som en rentekostnad. Disse resultatpostene erstatter leiekostnader som etter IAS 17 innregnes i andre driftskostnader. Dette medfører at driftsresultat og EBITDA vil øke. Kostnadsføringen vil bli mer progressiv fordi renteelementet vil være høyere i begynnelsen av leieperioden.

I tillegg til effektene på balansen og resultatet vil kontantstrømmen påvirkes da rentene på den balanseførte forpliktelsen vil klassifiseres som en finansieringsaktivitet og ikke en driftsaktivitet. Dermed blir kontantstrøm fra drift forbedret og motsvarende for kontantstrøm fra finans.

AF Gruppen har mange operasjonelle leieavtaler som ved implementering av IFRS 16 vil bli balanseført, hovedsakelig knyttet til leie av kontorlokaler, anleggsmaskiner og transportmidler. Per 31.12.17 hadde konsernet en beregnet minimumforpliktelse for operasjonelle leieavtaler på MNOK 843 som beskrevet i note 17. Dette er et estimat på økningen i rentebærende gjeld som vil innregnes ved implementering av IFRS 16. Denne forpliktelsen er ikke neddiskontert, slik at beløpet i realiteten vil bli noe lavere enn det som er oppgitt i noten. Forpliktelsen vil ved implementeringen av standarden bli neddiskontert med en sats tilsvarende selskapets marginale lånerente.

I de nåværende leieavtalene som AF Gruppen har inngått foreligger det ikke vesentlige opsjoner som forventes å bli balanseført ved innføringen av den nye standarden.

Effektene på regnskapet er ikke endelig analysert.

IFRS 16 har ikrafttredelsesdato 1. januar 2019. AF Gruppen vil implementere IFRS 16 fra denne dato med prospektiv anvendelse som medfører at akkumulert innvirkning av overgangen vil føres mot annen egenkapital og at sammenlikningstillene ikke blir omarbeidet.

NOTE 38**VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER****VESENTLIGE REGNSKAPSMESSIGE VURDERINGER, ESTIMATER OG FORUTSETNINGER**

Ledelsen har i utarbeidelsen av årsregnskapet brukt estimater og forutsetninger som har påvirket den regnskapsmessige verdsettelsen av eiendeler og gjeld, fastsettelsen av inntekter og kostnader samt opplysning om potensielle forpliktelser. Estimaterne og de underliggende forutsetningene vurderes basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som vurderes rimelige under nåværende omstendigheter. Estimaterne som legges til grunn i regnskapet er basert på ensartede prinsipper.

Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden endringene oppstår. Hvis endringene gjelder fremtidige perioder fordeles effekten over inneværende og fremtidige perioder.

Prosjekter

AF Gruppens virksomhet består i stor grad av utførelse av prosjekter. For fremmedregiprojekter og rivingsarbeid anvendes løpende avregning basert på forventet sluttresultat og fullføringsgrad (se nærmere beskrivelse under avsnittet Prinsipper om inntektsføring). Løpende inntektsføring av prosjekter baseres på estimater og vurderinger som er foretatt etter ledelsens beste skjønn. For prosjekter under utførelse er det estimater knyttet til fremdrift, tvister, garantiarbeider, sluttprognose, mm. For avsluttede prosjekter er det estimater knyttet til eventuelle skjulte mangler og feil, omfang av reklamasjonsarbeider samt eventuelle tvister med kunden. Vurderingenes omfang og kompleksitet medfører at faktisk dekningsbidrag ved prosjektenes avslutning kan avvike fra de vurderinger som er gjort ved årsslutt.

Regnskapslinjer med vesentlige estimatposter	Note-henvisning	Bokført verdi prosjektrelaterte poster (MNOK)	
		2017	2016
Inntekter, kostnader, kundefordringer og leverandørgjeld	6, 10, 16	Opptj., ikke fakt. (fordring) 390 Fakt., ikke opptj. (fordring): -1 539 Fakt., ikke opptj. (gjeld): -884	468 -1 439 -464
Avsetninger	15	542	365

Goodwill

Det er knyttet usikkerhet til vurderingen av goodwill da eiendelenes verdi er basert på inntjeningsprinsipper fra allokering av kjøpsverdi, jamfør note

Regnskapslinjer med vesentlige estimatposter	Note-henvisning	Bokført verdi goodwill (MNOK)	
		2017	2016
Immaterielle eiendeler	4, 13	2 182	2 023

4 – Kjøp og salg av virksomhet. Goodwill avskrives ikke, men testes årlig for mulig verdifall. Vedrørende utførte tester og forutsetninger for disse henvises det til note 13 – Immaterielle eiendeler.

KONSOLIDERINGSPRINSIPPER**Datterselskaper**

Konsernregnskapet omfatter selskapsregnskapet til AF Gruppen ASA (morselskap) og tilhørende datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Normalt oppnås kontroll når konsernet eier mer enn 50 prosent av aksjene i selskapet. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår og frem til kontroll eventuelt opphører.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert gevinst eller tap elimineres. Rapporterte tall fra datterselskapene omarbeides om nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger innregnes etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Eventuelle betingede vederlagselementer inkluderes i vederlaget til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Betingede vederlag som ikke gjøres opp i egenkapitalinstrumenter er gjeld som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Utgifter knyttet til oppkjøp kostnadsføres etter hvert som de påløper. Ved kjøp av selskaper foretas en vurdering av om det gjelder kjøp av virksomhet eller kjøp av eiendeler. Dersom det vurderes å være kjøp av eiendeler allokteres hele kjøpesummen, inklusive overtatt gjeld, til kjøpte eiendeler proratarisk i forhold til virkelig verdi. Det innebærer at det ikke avsettes for utsatt skatt på slike kjøp.

Dersom det vurderes å være kjøp av virksomhet balanseføres identifiserbare eiendeler og forpliktelser, inkludert identifiserte merverdier, til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet. Dersom summen av vederlaget på overtakelsestidspunktet overstiger virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte selskapet, balanseføres differansen som goodwill. Goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for verdifall. Virkelig verdi av goodwill vurderes oftere enn en gang i året dersom det er hendelser eller endrede forhold som indikerer mulig verdifall. I forbindelse med nedskrivningsvurdering allokteres goodwill til tilhørende kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter.

Dersom virkelig verdi av netto eiendeler i en virksomhetssammenslutning overstiger vederlaget (negativ goodwill) inntektsføres differansen umiddelbart på overtakelsestidspunktet.

Det avsettes for utsatt skatt på forskjellen mellom virkelig verdi og bokførte verdier for alle eiendeler og forpliktelser i en virksomhetssammenslutning med unntak av goodwill.

Virksomhetssammenslutninger ved trinnvis oppkjøp

Ved trinnvis oppkjøp måles tidligere eierandelene i det oppkjøpte selskapet på nytt til virkelig verdi på overtakelsestidspunktet når AF Gruppen oppnår kontroll over selskapet. Eventuelle gevinster eller tap resultatføres. Gevinst eller tap beregnes som forskjellen mellom virkelig verdi av tidligere eierandel på overtakelsestidspunktet og balanseført verdi justert for akkumulert beløp som er innregnet i konsernets egenkapital via utvidet resultat og som skal reklassifiseres ved avhendelse.

Endring i eierinteresser med tap av kontroll

Når konsernet ikke lenger har kontroll måles eventuell gjenværende eierinteresse til virkelig verdi med gevinst-/tapsføring over resultatet.

NOTE 38**VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.**

I den videre regnskapsføringen utgjør virkelig verdi på tidspunktet for tap av kontroll anskaffelseskost, enten som investering i tilknyttet selskap, fellesordning eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i oppstillingen over andre inntekter og kostnader relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler eller gjeld. Dette kan medføre at beløp som tidligere er ført i oppstillingen over andre inntekter og kostnader reklassifiseres til resultatet.

Minoritet og endring i eierinteresser uten endring av kontroll

Minoritet inkluderer ikke-kontrollerende eieres andel av balanseført verdi av datterselskaper inkludert andel av identifiserte merverdier på overtakelsestidspunktet. Det beregnes ikke minoritet av goodwill. Minoritet kan være negativ dersom andel av eiendeler og gjeld er negativ.

Transaksjoner med minoritet i datterselskaper behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra minoritet føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseførte verdi av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til minoritetsiere føres tilsvarende mot egenkapitalen.

Felleskontrollerte ordninger

Felleskontrollerte ordninger er ordninger hvor to eller flere deltakere har felles kontroll over ordningen gjennom en kontraktsfestet avtale. Felleskontrollerte ordninger klassifiseres som felleskontrollert drift eller felleskontrollert virksomhet. I en felleskontrollert driftsordning har deltakerne med felles kontroll rettigheter til eiendelene og hefter for forpliktelsene i ordningen. I en felleskontrollert virksomhet har deltakerne med felles kontroll rettigheter til nettoeiendelene i fellesordningen.

Sentralt i vurderingen av om en felleskontrollert ordning er felleskontrollert drift eller felleskontrollert virksomhet er om denne er organisert som en separat enhet. Dersom det ikke er en separat enhet klassifiseres ordningen som felleskontrollert drift. I motsatt fall vurderes juridisk form, betingelsene i den kontraktsmessige avtalen og andre forhold og omstendigheter for å fastslå om dette dreier seg om felleskontrollert virksomhet eller felleskontrollert drift.

Felleskontrollerte ordninger er vanlig i bygg- og anleggsprosjekter der to eller flere parter beslutter å gjennomføre et prosjekt i fellesskap og der det i alle operasjonelle, finansielle og strategiske beslutninger må være enstemmighet mellom partene. AF Gruppens felleskontrollerte ordninger er vurdert å være felleskontrollert virksomhet.

Felleskontrollert virksomhet innregnes til anskaffelseskost på kjøpstidspunktet. Videre innregnes enhetene etter egenkapitalmetoden. Balanseført beløp inkluderer eventuelle merverdier og goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert med senere avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er enheter der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over den finansielle og operasjonelle styringen. Normalt inntreffer dette ved eierandel mellom 20 og 50 prosent.

Investeringer i tilknyttede selskaper innregnes til anskaffelseskost på kjøpstidspunktet og deretter etter egenkapitalmetoden. Balanseført beløp inkluderer eventuelle merverdier og goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert med senere avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene. Dette gjelder

fra det tidspunktet betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører. Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null. Ytterligere tap innregnes ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Omregning av fremmed valuta**Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta**

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner som både er den funksjonelle valutaen til morselskapet og presentasjonsvalutaen til konsernet.

Konsernselskaper

Resultatregnskap og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen til konsernet er omregnet på følgende måte:

- Balanseposter er omregnet med balansedagens kurs
- Resultatposter er omregnet til transaksjonskurs. Som en tilnærming til transaksjonskurs er månedlige gjennomsnittskurser benyttet.
- Omregningsdifferanser føres mot andre inntekter og kostnader.

Ved tap av kontroll, betydelig innflytelse eller felles kontroll blir akkumulerte omregningsdifferanser knyttet til investering som er henført til kontrollerende eierinteresser resultatført. Ved delvis avhendelse av datterselskaper (ikke tap av kontroll) henføres den forholdsmessige andelen av akkumulerte omregningsdifferanser til minoritet.

Goodwill og merverdier ved oppkjøp av en utenlandsk enhet behandles som eiendeler og forpliktelser i den oppkjøpte enheten og omregnes til balansedagens kurs.

Eliminering av transaksjoner og konsernmellomværende

Konserninterne transaksjoner og konsernmellomværende, inkludert internfortjeneste og urealisert gevinst og tap, er eliminert. Urealisert gevinst knyttet til transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er eliminert med konsernets andel i selskapet/ virksomheten. Tilsvarende er urealisert tap eliminert, men kun i den grad det ikke foreligger indikasjoner på verdinedgang på eiendeler som er solgt internt.

PRINSIPPER FOR INNTEKTSFØRING

Inntekt innregnes når det er sannsynlig at transaksjoner vil generere fremtidige økonomiske fordeler som vil tilflyte selskapet og beløpets størrelse kan estimeres pålitelig. Salgsinntekter er presentert fratrukket merverdiavgift og rabatter.

Fremmedregiprojekter

En vesentlig del av AF Gruppens virksomhet består av bygg- og anleggsprosjekter. Prosjektene utføres som oftest på vegne av offentlige og private byggherrer etter inngåtte kontrakter, såkalte fremmedregiprojekter. Kjennetegnet for slike kontrakter er at de er byggherrefinansierte. Den regnskapsmessige behandlingen av bygg- og anleggskontrakter definert som fremmedregiprojekter følger IAS 11.

Prosjektinntekter resultatføres i takt med fremdriften. Hvert enkelt prosjekt blir løpende resultatavregnet i henhold til prosjektets fullføringsgrad og estimert dekningsbidrag. Fullføringsgraden beregnes som utført produksjon i forhold til avtalt produksjon. For totalentrepriser (kontraktsform som omfatter ansvar for prosjektering og utførelse) og små prosjekter vurderes utført produksjon som hovedregel etter en input-basert metode der påløpte kostnader på balansedagen i forhold til estimerte

NOTE 38**VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.**

totalkostnader benyttes som en rimelig tilnærming. For hovedentrepriser (kontraktsform som omfatter en større del av et byggearbeid som for eksempel grunn- og betongarbeider, tømrerarbeid, etc.) vurderes utført produksjon som hovedregel etter en output-basert metode på bakgrunn av gjennomført fakturerbar leveranse i prosjektet.

Inntektsføringen i prosjektene justeres for gjenværende risiko i prosjektet. I startfasen av et prosjekt tas en mindre andel enn forholdsmessig del av forventet fortjeneste til inntekt dersom resterende risiko i prosjektet er vurdert å være høy. I sluttfasen av prosjektet tas en større andel til inntekt da forventet fortjeneste på dette tidspunktet kan estimeres med større sikkerhet og utfallsrommet i prosjektene er redusert. Risikojustering er særlig aktuelt på anleggsprosjekter.

Når prosjektets resultat ikke kan estimeres pålitelig vil kun inntekter tilsvarende påløpte prosjektkostnader inntektsføres. Dersom et tapsprosjekt blir identifisert vil det totale estimerte tapet på kontrakten bli kostnadsført i sin helhet i inneværende periode uavhengig av fullføringsgraden.

Inntektsføring av omtvistede krav, krav for tilleggsarbeider, endringsordre, insentivbonuser o.l. starter når det er sannsynlig at kundene godkjenner kravet. Det gjøres avsetninger for konstaterte og påregnelige garantiarbeider.

Egenregiprojekter

Egenregiprojekter består hovedsakelig av utvikling og oppføring av leilighetsbygg for salg. Dette er egenfinansierte prosjekter. Et leilighetsbygg består av mange enheter, og det meste av salget skjer før oppstart av et prosjekt. I henhold til IFRIC 15 inntektsføres slike egenregiprojekter etter IAS 18. Dette innebærer at inntekten med tilhørende kostnad blir innregnet ved overlevering av leiligheten. Kostnader ved egenregiprojekter aktiveres i balansen som omløpsmidler frem til inntektsføring. Tilhørende forskuddsbetalinger fra kunden føres som kortsiktig gjeld.

Rivingsarbeid

Rivingsarbeid omfatter riving av bygg, oljeplattformer og andre installasjoner. Rivingsarbeid er definert under IAS 11 og behandles etter de samme regnskapsprinsippene som gjelder for prosjekter i fremmedregi.

Salg av driftsmidler

Gevinst/tap ved avgang av driftsmidler resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og kontroll er overført.

Andre inntekter

Inntekter fra salg av varer resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og kontroll er overført.

Finansinntekter

Renter inntektsføres etter effektiv rente-metoden.

Utbytte inntektsføres når aksjonærenes rett til å motta utbytte er fastsatt av generalforsamlingen.

ØVRIGE REGNSKAPSPRINSIPPER**Klassifisering av fordringer og gjeld**

Fordringer og gjeld som knytter seg til bygg- og anleggsvirksomheten klassifiseres som omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Dersom fakturert inntekt på et prosjekt er større enn opptjent inntekt blir det overskytende innregnet som «Fakturert ikke opptjent på prosjekter under utførelse» under kortsiktig gjeld dersom den er betalt eller som en reduksjon av

kundefordringer dersom den er ubetalt. Dersom fakturert beløp er mindre enn opptjent beløp blir differansen innregnet som «Opptjent ikke fakturert på prosjekter under utførelse» under kortsiktige fordringer.

En eventuell forskjell mellom påløpte kostnader i prosjektet og akkumulerte prosjektutgifter innregnes mot annen kortsiktig gjeld med mindre det gjelder kjøp av varer som innregnes som varelager.

Innestående hos kunder i henhold til Norsk Standard-kontrakter klassifiseres som omløpsmidler. «Innestående» representerer en sikkerhet for byggherre under byggeperioden, og er et prosentvis beløp av løpende fakturaer som holdes tilbake til prosjektet er overlevert og sluttfaktura utstedes.

Fordringer og gjeld til samme kunde presenteres netto dersom det ikke foreligger forhold som gjør at motregning ikke er tillatt.

Egenregiprojekter (inkludert utbyggingstomter) er oppført som omløpsmidler.

Øvrige fordringer og gjeld med forfall utover ett år er klassifisert som anleggsmidler og langsiktig gjeld. Første års avdrag på langsiktig gjeld klassifiseres som kortsiktig gjeld.

Avsetning for garantier på prosjekter klassifiseres som kortsiktig gjeld selv om en stor del av avsetningen forventes å forfalle senere enn ett år frem i tid.

Omregning av transaksjoner og balanseposter i fremmed valuta

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen basert på dagskurs på transaksjonstidspunktet.

Valutagevinster og -tap knyttet til kundefordringer, leverandørgjeld og andre balanseposter som er knyttet til driften presenteres under netto gevinster og tap i resultatregnskapet med øvrig spesifikasjon i note.

Valutagevinster og -tap knyttet til lån, kontanter og kontantekvivalenter presenteres netto under finans i resultatregnskapet med øvrig spesifikasjon i note.

Skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført med mindre den relaterer seg til poster som er ført i oppstillingen over andre inntekter og kostnader eller direkte mot egenkapitalen. I disse tilfellene blir skatten også ført i andre inntekter og kostnader eller direkte mot egenkapitalen.

Det er lovverket som er vedtatt, eller i all hovedsak vedtatt, av skattemyndighetene i de landene der konsernets datterselskaper eller tilknyttede selskaper opererer som er gjeldende for beregningen av betalbar og utsatt skatt.

Det er innregnet utsatt skatt på midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Et unntak er midlertidige forskjeller som oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning. Disse blir ikke balanseført.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt motregnes dersom det gjelder inntektsskatt ilagt av samme skattemyndighet og det er en juridisk

NOTE 38**VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.**

håndhevbar rett til å motregne disse. Det er en forutsetning for motregning mellom ulike skattepliktige foretak at konsernet har mulighet for, og til hensikt å gjøre opp, forpliktelsene og eiendelene netto.

Usikre skatteforpliktelser, eller omtvistede skatteposisjoner, innregnes etter beste estimat. Beste estimat vurderes å være siste domsavsigelse eller ligningsvedtak.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler selges eller utrangeres blir balanseført verdi fraregnet og eventuelt tap eller gevinst resultatføres. Anskaffelseskost inkluderer alle utgifter som er direkte henførbare til kjøp eller tilvirkning av eiendelen. For egentilvirkede driftsmidler inngår også andel av andre henførbare utgifter og lånekostnader i anskaffelseskost.

Varige driftsmidler balanseføres dersom det er sannsynlig at framtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen vil tilflyte foretaket og eiendelens anskaffelseskost kan måles pålitelig. Etterfølgende utgifter ved ombygging og utskiftning av deler balanseføres dersom tilsvarende kriterier er oppfylt. Gjenstående balanseført verdi knyttet til utskiftede deler resultatføres. Kostnader til service, reparasjon og vedlikehold resultatføres løpende.

Hver vesentlig komponent av varige driftsmidler avskrives over estimert utnyttbar levetid. Produksjonsrelaterte maskiner avskrives hovedsakelig degressivt, mens øvrige driftsmidler avskrives ved bruk av lineær metode.

Leide driftsmidler som ikke forventes overtatt ved utløp av leieperioden avskrives over det korteste av leieperioden og utnyttbar levetid. Leide driftsmidler som forventes overtatt ved utløp av leieperioden avskrives over forventet levetid.

Avskrivningsperiode og -metode vurderes årlig, og utrangeringsverdi estimeres ved hver årsavslutning. Endringer innregnes som en estimatendring.

Immaterielle eiendeler**Goodwill**

Goodwill balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for eventuelle nedskrivninger. Goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for verdifall. Eventuelle nedskrivninger av goodwill reverseres ikke selv om grunnlaget for verdifallet ikke lenger er tilstede.

Goodwill allokteres til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som er oppkjøpt eller som forventes å få synergier fra oppkjøpet.

Patenter og lisenser

Beløp betalt for patenter og lisenser er balanseført og amortiseres lineært over forventet brukstid. Forventet levetid for patenter og lisenser varierer fra 5 til 10 år.

Programvare

Utgifter knyttet til kjøp av ny programvare er balanseført som en immateriell eiendel dersom disse utgiftene ikke er en del av anskaffelseskostnaden til hardware. Normalt amortiseres programvare lineært over 3 år. Utgifter pådratt for å vedlikeholde eller opprettholde fremtidig nytte av programvare kostnadsføres med mindre endringene i programvaren øker den fremtidige økonomiske nytten av programvaren.

Kontraktsfestede kundeforhold / kunderelasjoner

Kontraktsfestede kundeforhold / kunderelasjoner som anskaffes

separat balanseføres til virkelig verdi (kost) på anskaffelsestidspunktet. Kontraktsfestede kundeforhold anskaffet i virksomhetssammenslutninger balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Kontraktsfestede kundeforhold har begrenset utnyttbar levetid og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulert amortisering. Amortisering foretas lineært over kundeforholdets forventede levetid.

Bruddrettigheter

Bruddrettigheter balanseføres til virkelig verdi (kost) på anskaffelsestidspunktet. Bruddrettigheter anskaffet i virksomhetssammenslutninger balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Deretter føres bruddrettigheter (som har begrenset utnyttbar levetid) til anskaffelseskost med fradrag for akkumulert amortisering. Amortisering foretas lineært over bruddrettighetenes forventede levetid.

Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som amortiseres vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp.

Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes de immaterielle eiendelene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter).

Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som amortiseres.

Leieavtaler

For å avgjøre om en avtale er en leieavtale eller inneholder et leieelement, vurderes substansen av avtalen på det tidligste av tidspunktet for avtaleinngåelse og tidspunktet da partene forplikter seg til hovedvilkårene i avtalen. Dersom oppfyllelse av avtalen betinger bruk av en spesifikk eiendel eller gruppe av eiendeler og overdrar retten til å kontrollere bruken av den underliggende eiendelen til kjøperen, behandles avtalen som en leieavtale.

Leieavtaler der konsernet overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen er finansielle leieavtaler. Øvrige leieavtaler behandles som operasjonelle avtaler.

Finansielle leieavtaler

AF Gruppen presenterer finansielle leieavtaler i regnskapet som eiendeler og forpliktelser. Ved leieperiodens begynnelse innregnes finansielle leieavtaler til et beløp tilsvarende det laveste av virkelig verdi og minsteleiens nåverdi. Ved beregning av leieavtalens nåverdi benyttes den implisitte rentekostnaden. Direkte utgifter ved etablering av leiekontrakten tillegges eiendelens kostpris.

Driftsmidlene avskrives over det korteste av leieperioden og utnyttbar levetid, med mindre det er rimelig sikkert at konsernet vil overta eiendelen ved utløpet av leieperioden. Årlig leie består av en rentedel som resultatføres som rentekostnad og en avdragsdel som reduserer forpliktelsen. Ved salg-tilbakeleie resultatføres gevinst umiddelbart dersom en salgstransaksjon er gjennomført til virkelig verdi. Gevinst/tap som følge av over- eller underpris som kompenseres gjennom fremtidige leiebetalinger amortiseres over leieperioden.

NOTE 38**VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.****Operasjonelle leieavtaler**

Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres over kontraktperioden. Ved salg-tilbakeleie resultatføres gevinst umiddelbart dersom salgstransaksjonen er gjennomført til virkelig verdi. Dersom salgstransaksjonen ikke er gjennomført til virkelig verdi, vil gevinst/tap innregnes etter virkelig verdi og over- eller underpris som kompenseres gjennom fremtidige leiebetalinger amortiseres over leieperioden.

Finansielle instrumenter

Konsernets finansielle instrumenter klassifiseres i følgende kategorier avhengig av type instrument og hensikten med eiendelen eller forpliktelsen:

- Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet
- Finansielle forpliktelser klassifisert som sikringsinstrument
- Lån og fordringer
- Andre finansielle forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet er derivater (unntatt derivater klassifisert som sikringsinstrument) og andre finansielle instrumenter holdt for omsetning. Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres i denne kategorien dersom de primært er anskaffet for å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger.

Konsernet har derivater i form av valuta- og råvareterminkontrakter. Valutakontraktene inngås for sikring av fremtidige kontantstrømmer knyttet til inngåtte kontrakter i utenlandsk valuta, og råvareterminkontraktene inngås for å sikre prisen på gjenvunnet skrapstål som skal omsettes. De fleste av konsernets sikringsforhold tilfredsstiller ikke vilkårene for regnskapsmessig sikring, og innregnes derfor til virkelig verdi over resultatet.

Valuta- og råvareterminkontrakter som ikke er sikringer innregnes på avtaletidspunktet og måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi basert på observerbare markedsdata. Verdiendringer føres over resultatet. Transaksjonskostnader resultatføres umiddelbart.

Valuta- og råvareterminkontrakter med forfall innen 12 måneder presenteres som kortsiktige derivat, og kontrakter med forfall utover 12 måneder klassifiseres som langsiktige derivat. Derivater presenteres som eiendeler når virkelig verdi er positiv og som gjeld når virkelig verdi er negativ.

Finansielle forpliktelser klassifisert som sikringsinstrumenter

Ved inngåelse av nye kontrakter vurderes det om kontrakten gir sikring av virkelig verdi av en regnskapspost eller sikring av en inngått forpliktelse (sikring av kontantstrømmer). For kontrakter som er definert som sikring og tilfredsstiller kravene til sikring av kontantstrømmer bokføres endringer i den virkelige verdien av derivatet mot totalresultatet. Posteringene reverseres og innregnes som en inntekt eller kostnad i den perioden den sikrede forpliktelsen eller transaksjonen resultatføres.

Lån og fordringer

Lån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller bestemte betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Lån og fordringer som inngår i konsernets ordinære driftssyklus (herunder kundefordringer) eller som forventes å bli realisert innen 12 måneder etter balansedagen, klassifiseres som omløpsmidler. Øvrige lån og fordringer klassifiseres som anleggsmidler.

Lån og fordringer balanseføres første gang til virkelig verdi pluss transaksjonskostnader. Løpende måles lån og fordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Kortsiktige fordringer med løpetid kortere enn tre måneder neddiskonteres normalt ikke.

Verdiendringer av kundefordringer knyttet til estimatendringer innregnes som korreksjon av driftsinntekter. Verdifall av kundefordringer knyttet til betalingsevne innregnes som tap på fordringer.

Gevinster og tap resultatføres ved nedskrivning eller fraregning av instrumentene.

Nedskrivning foretas når det foreligger objektive indikasjoner på at konsernet ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser. Objektive indikasjoner på verdifall vurderes konkret for hver kunde, og vil typisk bestå av vesentlige økonomiske problemer hos motpart, samt utsettelse og mangler ved betalinger. Nedskrivingsbeløpet resultatføres. Dersom årsaken til nedskrivningen i en senere periode bortfaller, og bortfallet kan knyttes objektivt til en hendelse som skjer etter at verdifallet er innregnet, reverseres den tidligere nedskrivningen. Reverseringen skal ikke medføre at den balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært, dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da nedskrivningen blir reversert.

Andre finansielle forpliktelser

Andre finansielle forpliktelser måles ved førstegangs innregning til virkelig verdi med fradrag for transaksjonskostnader. Etterfølgende innregnes finansielle forpliktelser til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Eventuelle utstedelseskostnader, rabatter eller overkurs hensyntas i beregning av amortisert kost.

Finansielle forpliktelser som forventes å bli gjort opp i foretakets ordinære driftssyklus, eller som forfaller til oppgjør innen 12 måneder etter balansedagen, klassifiseres som kortsiktige. Andre finansielle forpliktelser klassifiseres som langsiktige.

Segmentrapportering

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstaker. Konsernets øverste beslutningstaker er definert som konsernledelsen. De er ansvarlig for allokering av ressurser til, og vurdering av inntjening i, driftssegmentene.

Beholdninger

Beholdninger balanseføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgpris. Beholdningene består i hovedsak av reservedeler, utstyr og materialer til bruk i produksjonen. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av FIFO-metoden, og inkluderer utgifter påløpt ved anskaffelse av varene og kostnader for å bringe varene til nåværende tilstand og plassering.

Egenregiprosjekter

Beholdning av egenregiprosjekter klassifiseres som omløpsmiddel i balansen. Egenregiprosjekter inkluderer beholdning av tomter for utbygging.

Likvide midler

Likvide midler inkluderer bankbeholdning og kortsiktige rentepapirer. De kortsiktige rentepapirene utgjøres hovedsakelig av plassering i fond. I balansen er kassekreditt inkludert i lån under kortsiktig gjeld.

Egenkapital**Egne aksjer**

Ved tilbakekjøp av egne aksjer føres kjøpspris inklusive direkte henførbare kostnader som fradrag i egenkapital. Egne aksjer presenteres som reduksjon av egenkapital.

Omregningsdifferanser

Omregningsdifferanser oppstår i forbindelse med valutaforskjeller i konsolideringen av utenlandske enheter. Enheter med en annen funksjonell valuta

NOTE 38**VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.**

enn NOK konsolideres steg for steg. Dette innebærer at omregningsdifferanser identifiseres på ulike nivåer i tråd med konsernstrukturen og reklassifiseres til resultatet ved avgang av datterselskap der direkte overliggende morselskap har en annen funksjonell valuta.

Utbytte

Utbytte innregnes som gjeld når det er vedtatt av generalforsamlingen. Dette innebærer at foreslått utbytte som ikke er vedtatt inngår i egenkapitalen.

Ytelser til ansatte**Ytelserbaserte pensjonsordninger**

Konsernet har ytelsesbaserte pensjonsordninger i de norske selskapene for ansatte født i 1951 og tidligere og som var ansatt i konsernet før 1. januar 2003. Pensjonsordningene er finansiert gjennom fondsopplegg i forsikringselskap. Netto forpliktelse er beregnet med utgangspunkt i nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som den ansatte har opptjent på balansedagen fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler. Planens opptjeningsformel benyttes som allokeringmetode. Aktuarmessige gevinster og tap innregnes i andre inntekter og kostnader i den perioden de oppstår.

AF har en ytelsesbasert flerforetaksordning for AFP som finansieres gjennom premier fastsatt til 1 % av lønnen. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling eller allokering av forpliktelser og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen derfor behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingene kostnadsføres løpende og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Premien er fastsatt til 2,4 % av samlede utbetalinger til arbeidstakere mellom 1 G og 7,1 G. Det er ingen fondsoppbygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke de kommende årene.

Ansatte i de svenske datterselskapene er medlemmer i to ytelsesbaserte flerforetaksordninger. Ut fra planenes konstruksjon savnes forutsetninger for å beregne overskudd eller underskudd i planene, samt påvirkningen på fremtidige premier. Ordningene er derfor regnskapsført som innskuddsplaner.

Periodens netto pensjonskostnad inngår i lønnskostnader.

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

Konsernet har en innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte i Norge som ikke omfattes av den ytelsesbaserte ordningen. Pensjonspremien kostnadsføres når den påløper, og konsernet har ingen forpliktelser utover dette.

Aksjebasert avlønning

AF Gruppen tilbyr ansatte rabatterte aksjer med bindingstid på ett år, enten ved salg av egne aksjer eller ved rettet emisjon. Aksjesalget innregnes i henhold til kravene om aksjebasert avlønning.

Ved salg av egne aksjer til ansatte kostnadsføres rabatten til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Verdien av rabatten beregnes etter en opsjonsprisindeksmodell der det tas hensyn til bindingstiden.

AF Gruppen tilbyr også aksjeopsjoner til ansatte gjennom et treårig opsjonsprogram. Opsjonene måles til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Beregnet verdi innregnes som lønnskostnad, med motpost annen innskutt egenkapital. Kostnaden fordeles over perioden frem til den ansatte får en ubetinget rett til å innløse opsjonene. På hver balansedag revurderes estimat for antall opsjoner som kan innløses. Eventuelle endringer reduserer fremtidig kostnad med tilsvarende justering av egenkapitalen.

Arbeidsgiveravgift på opsjoner innregnes i resultatet etter beste estimat på forpliktelsen.

Hver opsjon gir rett til å kjøpe en aksje til en forutbestemt kurs. Selskapet har ikke noen avtalt rett til å gjøre opp verdien av de utstedte opsjonene kontant.

Avsetninger

En avsetning innregnes når konsernet har en forpliktelse (rettslig eller selvpålagt) som følge av en tidligere hendelse, og det er sannsynlig (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen som kan måles pålitelig. Hvis effekten er betydelig beregnes avsetningen ved å neddiskontere forventede fremtidige kontantstrømmer med en diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og, hvis relevant, risikoer spesifikt knyttet til forpliktelsen.

Restruktureringsavsetninger innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og restruktureringen enten har startet eller har blitt offentliggjort.

En avsetning for garanti innregnes når de underliggende prosjekter og tjenester selges. Avsetningen er basert på historisk informasjon om garantier og en vekting av mulige utfall mot deres sannsynlighet for å inntreffe.

Avsetning for tapsbringende kontrakter innregnes når konsernets forventede inntekter fra en kontrakt er lavere enn uunngåelige kostnader som påløper for å innfri forpliktelsene etter kontrakten.

I forbindelse med gjennomførte virksomhetssammenslutninger kan det være avtalt salgsoptaksjoner på hele eller deler av selskabenes gjenværende andeler i det overdratte selskapet. Salgspris på aksjene på tidspunkt for innløsning av opsjonene er i slike tilfeller avhengig av det overdratte selskabets fremtidige prestasjoner. Estimert virkelig verdi av utstedte salgsoptaksjonene neddiskonteres og balanseføres som en forpliktelse på tidspunktet for virksomhetssammenslutningen med motpost i majoritetens egenkapital. Etterfølgende endringer i virkelig verdi av forpliktelsen føres over resultatet. Endringer i forpliktelsen som følger av at opsjonene ikke innløses føres direkte mot egenkapitalen.

Lånekostnader

Lånekostnader balanseføres i den grad de er direkte henførbare til tilvirkning av en eiendel det tar betydelig tid å ferdigstille for bruk eller salg. AF Gruppen balansefører lånekostnader som påløper under tilvirkning av egenregiprojekter (boliger), og driftsmidler til bruk i egen virksomhet. Balanseføring opphører når eiendelene er ferdigstilte.

Kontantstrøm

Kontantstrømanalysen er satt opp i henhold til den indirekte metoden og viser kontantstrøm fra henholdsvis operasjonelle-, investerings- og finansieringsaktiviteter og forklarer periodens endring i likvide midler.

Betingede forpliktelser og eiendeler

Betingede forpliktelser er ikke regnskapsført i årsregnskapet. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav.

Betingede eiendeler er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det er sannsynlig at en fordel vil tilflyte konsernet.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om selskabets finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskabets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskabets finansielle stilling i fremtiden, er opplyst om dersom dette er vesentlig.

SELSKAPSREGNSKAP

162 SELSKAPSREGNSKAP AF GRUPPEN ASA

163 Resultatregnskap

164 Balanse

165 Kontantstrøm

166 NOTER

166 **Note 1** Vesentlige regnskapsprinsipper

166 **Note 2** Ytelser til styrets medlemmer og konsernsjef

167 **Note 3** Andre driftskostnader

167 **Note 4** Netto finansposter

168 **Note 5** Skattekostnad og utsatt skatt

168 **Note 6** Datterselskaper

168 **Note 7** Mellomværende med selskap i samme konsern

169 **Note 8** Aksjekapital og aksjonærinformasjon

170 **Note 9** Egenkapital

171 **Note 10** Pantstillelser og garantier

171 Erklæring fra styrets medlemmer og konsernsjef

172 Revisors beretning

RESULTATREGNSKAP

Beløp i MNOK	Note	2017	2016
Mottatt utbytte og konsernbidrag	7	481	669
Andre inntekter		-	-
Sum driftsinntekter og andre inntekter		481	670
Sum driftskostnader	3	-15	-16
Driftsresultat (EBIT)		465	654
Netto finansposter	4	6	4
Resultat før skatt (EBT)		472	658
Skattekostnad	5	2	-
Årets resultat		474	658

TOTALRESULTAT

Beløp i MNOK	2017	2016
Årets resultat	474	658
Årets utvidede resultat	-	-
Årets totalresultat	474	658

BALANSE PER 31.12.

Beløp i MNOK

Note

2017

2016

EIENDELER**ANLEGGSMIDLER**

Utsatt skattefordel	5	2	-
Investering i datterselskaper	6	1 231	581
Sum anleggsmidler		1 233	581

OMLØPSMIDLER

Andre ikke rentebærende fordringer på konsernselskap	7	555	767
Andre ikke rentebærende fordringer		-	-
Sum omløpsmidler		555	767

Sum eiendeler		1 788	1 348
----------------------	--	--------------	--------------

GJELD OG EGENKAPITAL**EGENKAPITAL**

Aksjekapital	8,9	5	5
Egne aksjer	9	-	-
Overkurs	9	4	-
Annen innskutt egenkapital	9	48	48
Sum innskutt egenkapital		57	53

Annen egenkapital	9	299	300
Sum opptjent egenkapital		299	300

Sum egenkapital		356	353
------------------------	--	------------	------------

KORTSIKTIG GJELD

Rentebærende gjeld til konsernselskap	7	862	402
Leverandørgjeld og annen rentefri gjeld		5	9
Skyldige offentlige avgifter		68	96
Annen gjeld til konsernselskap	7	7	2
Avsatt utbytte	9	490	487
Sum kortsiktig gjeld		1 432	996

Sum egenkapital og gjeld		1 788	1 348
---------------------------------	--	--------------	--------------

OSLO, 22. MARS 2018

Pål Egil Rønn
Styrets leder

Hege Bømark

Borghild Lunde

Kristian Holth

Daniel Kjørberg Siraj
Styrets nestleder

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen

Arne Sveen

Pål Jacob Gjerp

KONTANTSTRØM

Beløp i MNOK

	2017	2016
KONTANTSTRØM FRA DRIFTSAKTIVITETER		
Resultat før skatt	472	658
Inntektsført utbytte og konsernbidrag	-481	-669
Endring i kundefordringer og leverandørgjeld	-3	-
Endring i mellomværende konsernselskap	488	154
Endring i tidsavgrensede poster	-28	11
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	448	154
KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Utbetaling ved kapitalforhøyelse i datterselskap	-650	-
Netto kontantstrøm fra investeringaktiviteter	-650	-
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Innbetaling ved kapitalforhøyelse	371	120
Innbetaling ved salg av egne aksjer	45	24
Mottatt utbytte og konsernbidrag	669	478
Utbetaling ved kjøp av egne aksjer	-55	-32
Utbetaling av utbytte	-829	-744
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	202	-154
Netto endring i likvider gjennom året	-	-
Likvide midler per 1.1	-	-
Likvide midler per 31.12	-	-

NOTE 1 VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

GENERELT

AF Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap registrert i Norge. Selskapets hovedkontor er lokalisert i Innspurten 15, 0603 Oslo, Norge.

AF Gruppen ASA er et holdingselskap uten annen virksomhet enn investering i andre selskaper.

Selskapsregnskapet er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) som fastsatt av EU og etter bestemmelsen om forenklet IFRS i selskapsregnskapet gitt i egen forskrift til norsk regnskapslov § 3-9 5. ledd. (Forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder, kapittel 4, fastsatt av Finansdepartementet 21. januar 2008).

Det er utarbeidet konsernregnskap i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS). Konsernregnskapet kan fås utdelt ved forretningskontoret til AF Gruppen ASA; Helsefy Atrium, Oslo.

For informasjon vedrørende nærstående parter, salg/kjøp av virksomhetsområder, resultat per aksje og hendelser etter balansedagen henvises det til relevante noter i konsernregnskapet.

Årsregnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA ble godkjent for publisering av styret 22. mars 2018.

De regnskapsprinsipper som er beskrevet for konsernet i notene til konsernregnskapet er konsistent benyttet for morselskapets selskapsregnskap. Det vises til note 38 i konsernregnskapet for en utførlig beskrivelse av anvendte regnskapsprinsipper.

Regnskapsprinsipper som kun er aktuelle for morselskapet eller avvikende fra konsernregnskapet er som følger:

AKSJER I DATTERSELSKAP

Datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringene er vurdert til anskaffelseskost med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det foretas nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

UTBYTTE OG KONSERNBIDRAG

Regnskapspliktige som utarbeider selskapsregnskap etter forskrift til Regnskapslovens § 3-9 kan velge å regnskapsføre utbytte og konsernbidrag i samsvar med norsk regnskapslovs bestemmelser. AF Gruppen ASA har valgt å benytte seg av dette unntaket. Dette innebærer at utbytte og konsernbidrag mottatt og avgitt av morselskapet regnskapsføres året før de vedtas avgitt eller mottatt. Det samme gjelder eventuell skatteeffekt av slike transaksjoner.

NOTE 2 YTELSE TIL STYRETS MEDLEMMER OG KONSERNSJEF

Beløp i TNOK	2017	2016
LØNN OG YTELSE TIL KONSERNSJEF		
Lønn	3 849	3 498
Bonus	5 726	3 717
Pensjon	65	53
Aksjebasert avlønning ¹⁾	2 822	-
Andre ytelser	38	101
Totalt	12 501	7 369
Godtgjørelse til styret	2 347	2 351

¹⁾ Aksjebasert avlønning gjelder i hovedsak innberettet beløp i forbindelse med innløsningen av et treårig opsjonsprogram som utløp i 2017.

Det er ingen ansatte i AF Gruppen ASA og selskapet er derfor heller ikke forpliktet til å ha pensjonsordning. Konsernsjefen er formelt ansatt i datterselskapet AF Gruppen Norge AS.

Det er gitt fullstendige opplysninger om lønnsordninger og godtgjørelser for konsernsjef, styret og ledende ansatte i konsernregnskapet, og det henvises til note 7 og 32 i konsernregnskapet for ytterligere informasjon.

NOTE 3 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

<i>Beløp i MNOK</i>	2017	2016
Godtgjørelse til revisor	-	-
Eierkostnader	-10	-13
Øvrige driftskostnader	-5	-2
Sum andre driftskostnader	-15	-16

<i>Beløp i TNOK</i>	2017	2016
GODTGJØRELSE TIL REVISOR		
Godtgjørelse for lovpålagt revisjon	-420	-200
Andre attestasjonstjenester	-	-45
Andre tjenester utenfor revisjon	-66	-14
Sum godtgjørelse til revisor	-486	-259

Godtgjørelse til revisor er opplyst eksklusiv merverdiavgift.

NOTE 4 NETTO FINANSPOSTER

<i>Beløp i MNOK</i>	2017	2016
FINANSINNTEKTER		
Renteinntekt fra selskap i samme konsern	6	7
Sum finansinntekter	6	7
FINANSKOSTNADER		
Rentekostnad fra selskap i samme konsern	-	-3
Sum finanskostnader	-	-3
Netto finansposter	6	4

NOTE 5 SKATTEKOSTNAD OG UTSATT SKATT

Beløp i MNOK	2017	2016
ÅRETS SKATTEKOSTNAD FORDELER SEG PÅ:		
Betalbar skatt	-	-
Endring i utsatt skatt	2	-
Skattekostnad	2	-
BEREGNING AV ÅRETS SKATTEGRUNNLAG		
Resultat før skatt	472	658
Ikke skattepliktig inntekt	-	-
Mottatt utbytte og konsernbidrag	-481	-658
Årets skattegrunnlag	-9	-

NOTE 6 DATTERSELSKAPER

Selskapets navn	Dato anskaffet	Kontor- adresse	Eierandel	Stemme- andel
AF Gruppen Norge AS	05.09.85	Oslo	100 %	100 %
AF Gruppen Holding AS	25.09.17	Oslo	100 %	100 %
AF Offshore AS	02.04.09	Oslo	100 %	100 %
AF Miljø AS	15.01.09	Oslo	100 %	100 %
AF Energi AS	25.08.11	Oslo	100 %	100 %

NOTE 7 MELLOMVÆRENDE MED SELSKAP I SAMME KONSERN

Beløp i MNOK	2017	2016
FORDRINGER KONSEKSELSKAP		
Mottatt utbytte og konsernbidrag, ikke rentebærende fordringer	481	669
Fellesregistrering mva, ikke rentebærende fordringer	75	98
Sum fordringer konsernselskap	555	767
GJELD KONSEKSELSKAP		
Gjeld konsernkontoordning, rentebærende gjeld	862	402
Fellesregistrering mva, ikke rentebærende gjeld	7	2
Sum gjeld konsernselskap	869	404

NOTE 8 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

Aksjekapitalen består av	Antall	Pålydende	Balanseført
A-aksjer	97 961 000	0,05	4 898 050

Eierstruktur	Antall	Stemme/ eierandel %
AKSJONÆRER MED EIERANDEL >1 %		
OBOS BBL	18 066 733	18,44 %
ØMF Holding AS	14 752 859	15,06 %
Constructio AS	13 741 782	14,03 %
Folketrygdfondet	6 924 956	7,07 %
ARTEL II AS	2 508 267	2,56 %
LJM AS	2 413 900	2,46 %
VITO Kongsvinger AS	1 861 676	1,90 %
Arne Skogheim AS	1 753 870	1,79 %
Landsforsakringar Fastighetsfond	1 695 454	1,73 %
Staavi, Bjørn	1 560 000	1,59 %
Sum med eierandel >1 %	65 279 497	66,64 %
Sum øvrige	32 681 503	33,36 %
Totalt antall aksjer	97 961 000	100,0 %

Det er kun en aksjeklasse med lik stemmerett for alle aksjer. Alle utstedte aksjer er fullt ut innbetalt.

Aksjer eiet av styret per 31. desember 2017	Antall aksjer	Antall opsjoner
STYRET		
Pål Egil Rønn	aksjonærvalgt (styrets leder)	207 225 -
Daniel Kjørberg Siraj ¹⁾	aksjonærvalgt (nestleder)	- -
Hege Bømark	aksjonærvalgt	- -
Kristian Holth ²⁾	aksjonærvalgt	- -
Borghild Lunde ³⁾	aksjonærvalgt	- -
Arne Sveen	ansattvalgt	- -
Pål Jacob Gjerp	ansattvalgt	51 043 3 722
Kenneth Svendsen	ansattvalgt	88 370 10 339
Sum	346 638	14 061

¹⁾ Representerer OBOS BBL AS som eier 18 066 733 aksjer.

²⁾ Representerer Constructio AS og Flygind AS som eier henholdsvis 13 741 782 og 1 021 509 aksjer.

³⁾ Nærstående til Toniti AS som eier 10 000 aksjer.

NOTE 8 AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON FORTS.

Konsernledelsen		Antall aksjer	Antall opsjoner
Morten Grongstad	Konsernsjef	205 923	35 922
Sverre Alf Hærem	Konserndirektør/CFO	120 662	24 918
Arild Moe	Konserndirektør	251 261	24 152
Bård Frydenlund	Konserndirektør	124 864	21 970
Amund Tøftum	Konserndirektør	66 344	21 970
Andreas Jul Røsjø	Konserndirektør	54 947	21 970
Eirik Wraal	Konserndirektør	20 003	21 970
Henning Olsen	Konserndirektør	27 805	21 970
Sum		871 809	194 842

Styret har fullmakt til å erverve inntil 10 % av aksjekapitalen. Fullmakten er gyldig til ordinær generalforsamling planlagt til 9. mai 2018.

Generalforsamlingen vedtok 12. mai 2017 en ny opsjonsordning for alle ansatte i AF Gruppen med rett til tegning av i alt 3 500 000 opsjoner i årene 2017, 2018 og 2019 og innløsning i 2020. Per 31. desember 2017 er det tildelt 3 264 143 opsjoner i denne ordningen.

NOTE 9 EGENKAPITAL

Beløp i MNOK	Aksjekapital	Egne aksjer	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital 1.1.2016	5	-	2	47	297	351
Kapitalforhøyelse	-	-	120	-	-	120
Kjøp av egne aksjer	-	-	-	-	-32	-32
Salg av egne aksjer	-	-	-	-	24	24
Gevinst ved salg av egne aksjer	-	-	-	1	-1	-
Årets totalresultat	-	-	-	-	658	658
Forskjell avsatt og utbetalt utbytte	-	-	-	-	-281	-281
Foreslått utbytte for 2016	-	-	-122	-	-365	-487
Egenkapital 31.12.2016	5	-	-	48	300	353
Kapitalforhøyelse	-	-	371	-	-	371
Kjøp av egne aksjer	-	-	-	-	-55	-55
Salg av egne aksjer	-	-	-	-	45	45
Årets totalresultat	-	-	-	-	474	474
Ordinært utbytte	-	-	-	-	-343	-343
Forskjell avsatt og utbetalt utbytte	-	-	-	-	1	1
Foreslått utbytte for 2017	-	-	-367	-	-122	-490
Egenkapital 31.12.2017	5	-	4	48	299	356

Selskapet har per 31. desember 2017 145 101 (58 222) egne aksjer á kr 0,05. Egne aksjer er ervervet med tanke på salg til ansatte og som del av vederlag ved virksomhetsoppkjøp.

NOTE 10**PANTSTILLELSER OG GARANTIER**

I forbindelse med inngåtte entreprenørkontrakter er datterselskapene underlagt sedvanlige entreprenørforpliktelser med tilhørende garantistillelser. AF Gruppen ASA har i den forbindelse garantert for datterselskaper i form av selvskyldnerkausjoner mot finansinstitusjoner. AF Gruppen ASA har videre garantert for kredittrammer i bank og skattetrekk for datterselskapene i form av selvskyldnerkausjoner.

Beløp i MNOK	2017		2016	
	Ramme	Trukket	Ramme	Trukket
Garantier utstedt overfor byggherre	4 900	3 548	4 150	3 208
Garantier for skattetrekk og diverse	183	130	185	134
Leasingrammer	956	796	1 073	605
Kreditt og lånefasiliteter i bank	2 424	-	2 424	-
Sum	8 463	4 474	7 832	3 946

ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG KONSERNSJEF

Om årsregnskapet for 2017 for AF Gruppen ASA bekrefter vi, etter vår beste overbevisning, at:

- Konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven.
- Årsregnskapet for morselskapet AF Gruppen ASA er avlagt etter IFRS og etter bestemmelsen om forenklet IFRS i selskapsregnskapet gitt i forskrift til norsk regnskapslov § 3.9 5. ledd.
- Opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.
- Opplysningene i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer AF Gruppen står overfor.

OSLO, 22. MARS 2018

Pål Egil Rønn
Styrets leder

Hege Bømark

Borghild Lunde

Kristian Holth

Daniel Kjørberg Siraj
Styrets nestleder

Morten Grongstad
Konsernsjef

Kenneth Svendsen

Arne Sveen

Pål Jacob Gjerp

REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i AF Gruppen ASA

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert AF Gruppen ASAs årsregnskap som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til AF Gruppen ASA per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder etter regnskapsloven § 3-9.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet AF Gruppen ASA per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Inntektsføring av tilvirkningskontrakter

Inntekter fra tilvirkningskontrakter utgjør MNOK 13.475 i 2017 (note 5). For beregning av inntekter fra tilvirkningskontrakter benyttes løpende avregningsmetode basert

Vi har lest gjennom et utvalg av kontrakter og vurdert regnskapsføringen mot selskapets regnskapsprinsipper. Vi har vurdert selskapets prinsipper for inntektsføring mot IAS 11. Vi fant at regnskapsføringen av kontrakter

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Uavhengig revisors beretning - AF Gruppen ASA

på forventet sluttresultat og kontraktens fullføringsgrad. Vurderingen av totale estimerte kostnader, herunder eventuell effekt av tvistesaker og garantiarbeider, samt inntekter og kontraktens fullføringsgrad oppdateres regelmessig.

Inntektsføring av tilvirkningskontrakter er et sentralt forhold ved vår revisjon av flere årsaker. Selskapet har et stort omfang av tilvirkningskontrakter, prosjektene kan være svært varige, beregningen av ferdigstillelsesgrad kan være kompleks og preget av skjønn. Dessuten påvirker ledelsen bruk av skjønn i disse beregningene mange poster i regnskapet; herunder inntekter, kostnader, kundefordringer, leverandørgjeld, avsetninger og utsatt skatt.

stemmer med betingelsene i kontraktene og at anvendte regnskapsprinsipper var i tråd med relevante krav i IAS 11.

Virksomheten har etablert et risikorammeverk som skal sikre en kvalitativ og konsistent behandling av risiko og estimer i prosjektene. Det er etablert kontroller for å påse etterlevelse av rammeverket. Kontrollene retter seg primært mot at det gjøres forsvarlige vurderinger av totale forventede kostnader, at det i estimatet av kostnader tas hensyn til eventuelle effekter av tvistesaker og garantiarbeider, kontroller som retter seg mot fakturering av inntekter, samt beregning av fullføringsgrad. Kontrollene er etablert på flere nivåer i organisasjonen, og består blant annet av periodiske gjennomganger av prosjektporteføljen i møter. Vi har deltatt på et utvalg av disse gjennomgangene og har gjennomgått relevant dokumentasjon som underbygger diskusjonen i møtene og andre kontroller som ble gjennomført, og at de fungerte effektivt.

Vi har videre testet kontrollen som skal sikre at prosjektene kun tilføres timer og kostnader som vedrører prosjektet. Vår testing av denne kontrollen avdekket ingen vesentlige avvik.

Fastsettelse av sluttprognose og fullføringsgrad innebærer bruk av skjønn fra prosjektleder og ledelsen. For å utfordre deres bruk av skjønn i disse estimatene har vi blant annet:

- intervjuet og utfordret prosjektledere og ledelsen om forutsetningene for estimatene
- forhørt oss om påløpte hhv. kostnader og timer mot hhv. budsjetterte kostnader og timer
- gjennomgått et utvalg av avsluttede prosjekter og sammenlignet faktisk resultat mot resultatprognose fra tidligere perioder
- vurdert fremdriften mot hva som faktisk er fakturert

Vi har kontrollert avstemmingen av systemet for prosjektoppfølgning mot hovedbok og kontrollert at varer i arbeid og varekost ble regnskapsført basert på beregnet fullføringsgrad.

Vi har kontrollert kontraktsinntekter ved å gjennomgå et utvalg av kontrakter.

Våre substanstester har ikke avdekket vesentlige avvik.

Uavhengig revisors beretning - AF Gruppen ASA

Vi har kontrollert at opplysningene i de sentrale notene stemte med informasjonen om prosjektene, og at opplysningskravene i IFRS er tilfredsstillt.

Nedskrivningsvurdering goodwill

Goodwill knyttet til den kontantgenererende enheten AeronMollier utgjorde MNOK 176 per 31. desember 2017. Utfordrende markedsforhold har medført svakere resultater enn forventet. Verdssettelsen av goodwill er et sentralt forhold ved revisjonen på grunn av beløpene som er involvert og betydningen av estimater.

Det er redegjort nærmere for verdssettelsen av goodwill i note 13 til regnskapet.

Vi har gjennomgått selskapets dokumentasjon av nedskrivningsvurderingen for goodwill. Dokumentasjonen inneholder en vurdering av nedskrivningsenhet (CGU) og sentrale forutsetninger tatt av ledelsen. Vi vurderte at modellen var en verdsettelsesmodell basert på neddiskonterte kontantstrømmer hvor de sentrale elementene IFRS krever var innarbeidet og vi kontrollerte at modellen beregnet matematisk riktig.

Ledelsens anvendelse av forutsetninger knyttet til fremtidig omsetning, driftskostnader og reinvesteringer utfordret vi ved å vurdere disse opp mot selskapets historiske resultater og styregodkjente budsjetter. Vi fant at forutsetningene var forankret i historiske resultater og i tråd med budsjettene.

Avkastningskravet er vurdert mot empiriske data og forventninger for fremtidig rente, relevant risikopåslag og gjeldsgrad. Vi har funnet at benyttet avkastningskrav er rimelig.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av all informasjon i årsrapporten med unntak av årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarter etter regnskapsloven § 3-9, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilberlig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å

(3)

Uavhengig revisors beretning - AF Gruppen ASA

avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

(4)

Uavhengig revisors beretning - AF Gruppen ASA

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

*Uttalelse om øvrige lovmessige krav**Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 22. mars 2018

PricewaterhouseCoopers AS

Rita Granlund
Statsautorisert revisor

ALTERNATIVE RESULTATMÅL

AF Gruppen presenterer alternative resultatmål som et supplement til måltall som reguleres av IFRS. De alternative resultatmålene er presentert for å gi en bedre innsikt og forståelse av driften, finansiell stilling og grunnlaget for utviklingen fremover. AF Gruppen bruker alternative resultatmål som er vanlige i bransjen og blant analytikere og investorer.

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL (ROACE):

Dette måltallet gir nyttig informasjon både til ledelsen og styret i AF, og til investorer, om resultatene som er oppnådd i perioden som analyseres. AF bruker måltallet til å måle avkastning på investert kapital, uavhengig av om finansieringen er gjennom egenkapital eller gjeld. Bruken av måltallet bør ikke ses på som et alternativ til resultatmål beregnet etter IFRS, men som et supplement.

De alternative resultatmålene defineres som følger:

EBITDA – Resultat før i) skatt, ii) netto finansposter, iii) av- og nedskrivninger.

Driftsresultat (EBIT) – Resultat før i) skatt, ii) netto finansposter.

EBITDA-margin – EBITDA delt på driftsinntekter og andre inntekter.

Driftsmargin – Driftsresultat (EBIT) delt på driftsinntekter og andre inntekter.

Resultatmargin – Resultat før skatt delt på driftsinntekter og andre inntekter.

Brutto rentebærende gjeld – Summen av langsiktige rentebærende lån og kreditter og kortsiktige rentebærende lån og kreditter.

Netto rentebærende gjeld (fordring) – Brutto rentebærende gjeld minus i) Langsiktige rentebærende fordringer, ii) kortsiktige rentebærende fordringer og iii) likvide midler.

Investert kapital – Summen av egenkapital og brutto rentebærende gjeld. **Gjennomsnittlig investert kapital** – Gjennomsnittlig investert kapital de siste fire kvartalene.

Avkastning på investert kapital (ROaCE) – Resultat før skatt og rentekostnad delt på gjennomsnittlig investert kapital.

Economic Value Added (EVA) – Avkastning på investert kapital, fratrukket kapitalkostnad før skatt, multiplisert med i) en minus skattesats, ii) gjennomsnittlig investert kapital.

Egenkapitalandel – Egenkapital delt på sum egenkapital og gjeld.

Gjennomsnittlig egenkapital – gjennomsnittlig egenkapital de siste fire kvartalene.

Egenkapitalrentabilitet – Resultat delt på gjennomsnittlig egenkapital.

Ordreinngang – Estimert kontraktsverdi av kontrakter, kontraktsendringer og bestillinger som er avtalt i rapporteringsperioden.

Ordreserver – Gjenværende estimert kontraktsverdi av kontrakter, kontraktsendringer og bestillinger som er avtalt, men ikke opptjent, på rapporteringsdatoen.

Tabellen under viser avstemming av alternative resultatmål mot linjer i rapporterte finansielle tall i henhold til IFRS.

Beløp i MNOK	2017	2016
BRUTTO RENTEBÆRENDE GJELD / NETTO RENTEBÆRENDE GJELD		
Rentebærende lån og kreditter – langsiktig	102	83
Rentebærende lån og kreditter – kortsiktig	19	30
Brutto rentebærende gjeld	120	113
Minus:		
Rentebærende fordringer – langsiktig	216	206
Rentebærende fordringer – kortsiktig	16	44
Likvide midler	1 098	469
Netto rentebærende gjeld (fordring)	-1 210	-606
INVESTERT KAPITAL		
Egenkapital	2 078	1 950
Brutto rentebærende gjeld	120	113
Investert kapital	2 198	2 063
GJENNOMSNISSLIG INVESTERT KAPITAL		
Investert kapital per 1. kvartal	2 396	2 040
Investert kapital per 2. kvartal	2 154	1 753
Investert kapital per 3. kvartal	2 173	1 960
Investert kapital per 4. kvartal	2 198	2 063
Gjennomsnittlig investert kapital	2 230	1 954

Beløp i MNOK	2017	2016
AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL		
Resultat før skatt	935	1 040
Rentekostnader	17	19
Resultat før skatt og rentekostnader	952	1 059
Delt på:		
Gjennomsnittlig investert kapital	2 230	1 954
Avkastning på investert kapital	42,7 %	54,2 %
ECONOMIC VALUE ADDED (EVA)		
Avkastning på investert kapital	42,7 %	54,2 %
Minus:		
Kapitalkostnad før skatt	12,0 %	12,0 %
Meravkastning før skatt	30,7 %	42,2 %
Multiplisert med:		
En minus skattesats	80,6 %	75,7 %
Meravkastning etter skatt	24,7 %	31,9 %
Multiplisert med:		
Gjennomsnittlig investert kapital	2 230	1 954
Economic Value Added (EVA)	552	624
EGENKAPITALANDEL		
Egenkapital	2 078	1 950
Delt på:		
Sum egenkapital og gjeld	7 724	6 549
Egenkapitalandel	26,9 %	29,8 %
GJENNOMSNIITTLIG EGENKAPITAL		
Egenkapital per 1. kvartal	2 275	1 910
Egenkapital per 2. kvartal	2 034	1 594
Egenkapital per 3. kvartal	2 046	1 824
Egenkapital per 4. kvartal	2 078	1 950
Gjennomsnittlig egenkapital	2 108	1 819
EGENKAPITALRENTABILITET		
Resultat	754	787
Delt på:		
Gjennomsnittlig egenkapital	2 108	1 819
Egenkapitalrentabilitet	35,8 %	43,3 %

DEFINISJONER

FINANSIELLE NØKKELTALL

Resultat per aksje

Resultat etter skatt / gjennomsnittlig antall utestående aksjer

P/E

Aksjekurs / resultat per aksje

P/B

Aksjekurs / selskapets bokførte verdi per aksje

EV / EBIT

Selskapsverdi / driftsresultat

ANDRE DEFINISJONER

BRA

Forkortelse for Bruksareal. Bruksareal er bruttoarealet minus arealet som opptas av yttervegger. Angis i m² eller kvm.

BREEAM

BRE Environmental Assessment Method. Utviklet i Storbritannia av BRE (Building Research Establishment). Europas ledende miljøklassifiseringsverktøy.

Egenregi

Når AF for egen regning kjøper tomter, utvikler prosjekter og deretter selger objektene.

EPC

Energisparekontrakt

EPCIC

Engineering, Procurement, Construction, Installation & Commissioning

H1-verdi

Antall fraværsskader per million utførte timeverk. AF Gruppen inkluderer alle underentreprenører i beregningsgrunnlaget for H1-verdien.

H2-verdi

Antall fraværsskader + antall skader med medisinsk behandling + antall skader som har ført til alternativt arbeid per million utførte timeverk. AF Gruppen inkluderer alle underentreprenører i beregningsgrunnlaget for H2-verdien.

HVAC

Varme -, ventilasjons – og luftkondisjoneringsanlegg

Kildesorteringsgrad

Sorteringsgrad av rivingsavfall som kan gjenvinnes

Klimagassutslipp

Utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e) per MNOK i omsetning.

ADRESSER

NORGE

AF Gruppen ASA
AF Gruppen Norge AS
AF Anlegg
AF Byggfornyelse
AF Bygg Oslo
AF Nybygg
AF Eiendom
AF Decom AS
AF Offshore Decom AS
AF Energi & Miljøteknikk AS
AF Arctic AS
JR Anlegg AS

Besøksadresse

Innspurten 15
0663 Oslo

Postadresse

Postboks 6272 Etterstad
0603 Oslo
Tel +47 22 89 11 00
Faks +47 22 89 11 01

www.afgruppen.no

AF AeronMollier AS
Nulandsvika 8
4400 Flekkefjord
Tel +47 38 32 78 00

AF Bygg Østfold
Sarpsborgveien 25
1640 Råde
Tel +47 69 28 35 00

AF Miljøbase Vats AS
Raunesveien 597
5578 Nedre Vats
Tel +47 22 89 14 40

Consolvo AS
Ringveien 6
3409 Tranby
Tel +47 40 07 34 22

Fundamentering AS
Lovåsmyra 4
7093 Tiller
Tel +47 73 82 26 30

Haga & Berg Entreprenør AS
Postboks 6503 Rodeløkka
0501 Oslo
Tel +47 22 71 77 61

Jølsen Miljøpark AS
Jølsenveien 26
2000 Lillestrøm
Tel +47 22 89 11 00

LAB Entreprenør AS
Kanalveien 105 B
5068 Bergen
Tel +47 55 20 62 00

Målselv Maskin & Transport AS
Rossvoll
9322 Karlstad
Tel +47 77 83 28 80

Protector AS
Ringveien 6
3408 Tranby
Tel +47 32 22 08 10

Rimol Miljøpark AS
Tiller-ringen 166
7092 Tiller
Tel +47 22 89 11 00

Strøm Gundersen AS
Papyrusveien 33
3050 Mjøndalen
Tel +47 32 27 43 50

Thorendahl AS
Tvetenveien 44
0660 Oslo
Tel +47 23 25 34 00

Åsane Byggmesterforretning AS
Hesthaugvegen 18
5119 Ulset
Tel +47 55 39 39 00

SVERIGE

AF Bygg Syd AB
Tullkamarhuset
Strandgatan 3
S - 302 50 Halmstad
Tel +46 35 710 20 00

AF Bygg Göteborg AB
Theres Svenssons gata 9
S - 417 55 Göteborg
Tel +46 31 762 40 00

AF Härnösand Byggreturer AB
Torsgatan 8
S - 871 42 Härnösand
Tel +46 61 155 05 90

AF Prosjektutveckling AB
Theres Svenssons gata 9
S - 417 55 Göteborg
Tel +46 31 762 40 00

Kanonaden Entreprenad AB
Bockängsgatan 2
S - 571 38 Nässjö
Tel +46 38 055 52 50

Pålplintar AB
Kumla Gårdsväg 3
S - 145 63 Norsborg
Tel +46 85 506 50 50

ØVRIGE

AF Offshore Decom UK Ltd.
Centurion Court
North Esplanade West
Aberdeen, AB11 5QH
UK
Tel +44 (0) 1224 284 370

AF GRUPPEN ASA

Innspurten 15
Postboks 6272 Etterstad
0603 Oslo

Telefon 22 89 11 00
www.afgruppen.no